สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
เลขรับ ๒๕๕๗/๒๕๕๖
วันที่ ๓๐ ม.ค. ๕๖
เวลา ๒๐๐๔

ที่ สม 0004/ ๑๑

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
อาคารศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารบี ชั้น 6-7 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กทม.10210

๒๗ มกราคม 2552

เรื่อง ขอส่งรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2550 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2550 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
จำนวน 1,300 เล่ม

ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 (7) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี เสนอต่อรัฐสภา นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2550 เสร็จเรียบร้อยแล้ว ดังได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และกรุณาดำเนินการต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายเสน่ห์ จามริก)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กลุ่มงานระเบียบวาระ
รับที่ ๕๖ / ๒๕๕๒
วันที่ ๑๓ / ก.พ. / ๕๒ เวลา.....น

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักวิจัยและนิติธรรม
โทรศัพท์ 0 2141 3888
โทรสาร 0 2143 9568

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม
รับที่ ๖ / ๒๕๕๒
วันที่ ๓๐ / ม.ค. / ๕๒ เวลา ๑๒.๑๕ น.
ส่งกลุ่มงาน ระเบียบวาระ ดำเนินการ

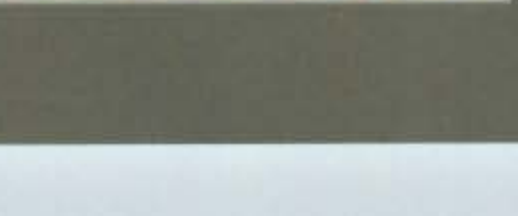
กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๒
รับที่ ๖๕ / ๒๕๕๒
วันที่ ๑๓ / ก.พ. / ๕๒ เวลา ๑๓.๓๐ น.

ที่ ยธ ๐๐๐๓/
ล/๒๐๗๒

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๕๕๐

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒๕๕๐

ISBN
978-974-499-696-1

ปีที่พิมพ์
๒๕๕๑

จำนวนพิมพ์
๕,๐๐๐ เล่ม

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔๒๒ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
ตู้ ป.ณ. ๔๐๐ ปณจ. รองเมือง ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ : ๐ ๒๒๑๙ ๒๙๘๐-๑
โทรสาร : ๐ ๒๒๑๙ ๒๙๗๒
Website : www.nhrc.or.th
E-mail : report@nhrc.or.th

โทรเพื่อการร้องเรียน : ๑๓๗๗
E-mail เพื่อการร้องเรียน : help@nhrc.or.th

สารจากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๐ นับเป็นรอบปีสุดท้ายตามวาระ ๖ ปี ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) กับทั้งเป็นการปฏิบัติภารกิจส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายใต้สถานการณ์รัฐประหาร ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ล้มล้างรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ โดย "คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข" ซึ่งต่อมาปรับเปลี่ยนไปเป็น "คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ" พร้อมทั้งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ตุลาคม ๒๕๔๙ จัดตั้งรัฐบาล สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ดังนั้น นอกเหนือจากผลการดำเนินงานด้านต่างๆตามหลักการและแนวทางที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้วางพื้นฐานเอาไว้แต่เริ่มแรก พร้อมทั้งมีการแก้ไขปรับปรุงให้ได้ประสิทธิภาพประสิทธิผลโดยลำดับมา รายงานประจำปี ๒๕๕๐ นี้ จึงได้บันทึกไปถึงเรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์รัฐประหาร ๑๙ กันยายน ไว้เท่าที่จำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในฐานะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรหนึ่งที่รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ๒๕๔๙ กำหนดให้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อเสนอปฏิรูปการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในการนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ก็ได้วางกระบวนการดำเนินการร่วมกับกลุ่มและองค์กรภาคสังคม และชุมชนต่างๆหลากหลาย รวมถึงระดับรากหญ้า จนในที่สุดบรรลุผลออกมาเป็น "ข้อเสนอรัฐธรรมนูญฉบับเจตนารมณ์ประชาชน" ขึ้นนำเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ เห็นสมควรหมายเหตุไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า ตามความเป็นจริงแล้ว ตลอดช่วงการปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเองก็เป็นที่ตระหนักกันดีอยู่แล้วว่า รัฐธรรมนูญ "ฉบับประชาชน" ปี ๒๕๔๐ นั้น แม้จะค่อนข้างสมบูรณ์ในเชิงนิติศาสตร์โดยให้การรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างรอบด้าน แต่ทว่ายังคงขาดผลบังคับในประสบการณ์ชีวิตที่เป็นจริง ที่เห็นกันได้ชัดเจนและส่งผลกระทบความสูญเสียร้ายแรงไปถึงบูรณภาพของฐานทรัพยากรธรรมชาติเขตร้อนอันเป็นต้นทุนชีวิตของคนทั้งชาติ ก็คือในด้านของสิทธิชุมชน

ท้องถิ่นในการปกป้องและจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นมิติใหม่ในสถานการณ์ปัญหาวิกฤตสิทธิมนุษยชนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ยุคร่วมสมัย จากประสบการณ์โดยตรงของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสรุปได้ว่าสาเหตุหลักประการหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากปัญหาการขาดความสมดุลในโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองของไทยระดับรากหญ้า กล่าวคือ ในขณะที่สิทธิชุมชนได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ แต่ก็ยังปราศจากการมีส่วนร่วมสิทธิอำนาจอย่างแท้จริงในระบบการปกครองท้องถิ่น

ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ในสภาวการณ์ขาดความสมดุลเชิงโครงสร้างเช่นนี้ นอกจากจะส่งผลเป็นการคุกคามและบั่นทอนทำลายสิทธิเสรีภาพของประชาชนและความสูญเสียทรัพยากรของชาติแล้ว ยังเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อพัฒนาการก้าวหน้าของประเทศอย่างเป็นธรรมและสันติ อันเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ในช่วงตลอดทั้งปีที่ผ่านมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงพยายามระดมความคิดและร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ช่วยกันแสวงและวางแนวทางและหลักการปฏิรูปการเมือง โดยเน้นหนักไปในด้านส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นทั้งหลายได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสิทธิอำนาจการปกครองท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นได้เป็นอิสระจากศูนย์อำนาจส่วนกลาง และสามารถทำการพัฒนาตนเองและพึ่งตนเองในระยะยาว ข้อเสนอรัฐธรรมนูญฉบับ *"เจตนารมณ์ของประชาชน"* ที่กล่าวถึงข้างต้นก็คงเป็นไปตามแนวทางและหลักการปฏิรูปในทำนองเดียวกันนี้

ในการปฏิบัติภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ดี หรือในเรื่องการปฏิรูปการเมืองก็ดี นับเป็นเกียรติอย่างสูงสำหรับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ได้รับความไว้วางใจและร่วมมือร่วมใจจากพี่น้องประชาชนเป็นอย่างดีและสม่ำเสมอตลอดมา นับเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงพัฒนาการความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของภาคสังคมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อันเป็นเงื่อนไขปัจจัยสำคัญต่อสัมฤทธิผลของภารกิจการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและพัฒนาการประชาธิปไตย **"ของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน"** ในบั้นปลาย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสำนึกเป็นอย่างดีในคุณูปการของพี่น้องประชาชนและเพื่อนร่วมงานทั้งหลาย ทั้งในส่วนของเครือข่ายภาคชุมชนและประชาสังคม อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มิตรทางวิชาการ มิตรจากหน่วยงานทั้งภาคราชการ และภาคเอกชน และบรรดาเพื่อนร่วมงานในสำนักงานทุกฝ่ายทุกระดับ ทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้เป็นสิ่งที่ไม่อาจประเมินคุณค่าได้ และเป็นที่คาดหวังอย่างยิ่งว่าความเข้าใจและร่วมมือร่วมใจกันเช่นว่านี้จะได้กระชับเพิ่มพูนยิ่งๆขึ้นในช่วงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดต่อๆไป เพื่อให้บรรลุผลเป็นการสร้างเสริมวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนขึ้นในสังคมไทย อันเป็นจุดหมายปลายทางของภารกิจร่วมกันในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชุมชน

และอีกวาระหนึ่ง ในนามของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเพื่อนร่วมงาน สำนักงาน กสม. จึงใคร่ขอถือโอกาสแสดงความซาบซึ้งและขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

(ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก)
ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ภาพตราสัญลักษณ์

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

รูปทรงดอกบัว

คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย

รูปคนล้อมเป็นวงกลม

คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคม
เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ

รูปมือ

คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ
ด้วยหลักแห่งความเสมอภาค และภราดรภาพ

สีน้ำเงิน

คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม
คือ ความมั่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน
คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่นจากทุกภาคส่วนของสังคม
เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
National Human Rights Commission of Thailand

คำนำ

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับนี้ ได้ประมวลผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งปฏิบัติงานในรอบปีงบประมาณ ๒๕๕๐ (ตุลาคม ๒๕๔๙-กันยายน ๒๕๕๐) ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๗) ที่ได้กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ "ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา" ซึ่งเป็นการเน้นย้ำถึงเจตนารมณ์ของการมีสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังเป็นการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อสังคมและสาธารณชน

รายงานฉบับนี้ ได้นำเสนอผลการปฏิบัติงานในรอบปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้หลายประการ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๐ และความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) และในตอนท้ายของรายงานได้นำเสนออุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงานในรอบปี ซึ่งยังคงเป็นปัญหาเดิมที่พบมาในอดีต คือ การไม่เคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญทั้งในสิทธิของบุคคลและสิทธิชุมชน

ทั้งนี้ ผลสำเร็จของการดำเนินงานในภาพรวมของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในรอบปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือด้วยดีจากภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐต่างๆ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มาร่วมทำหน้าที่คณะอนุกรรมการ และในฐานะภาคีเครือข่ายองค์การด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือด้วยดีต่อไป และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พฤษภาคม ๒๕๕๑

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
National Human Rights Commission of Thailand

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จรัล ดิษฐาอภิชัย

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวนัยนา สุภาพึ่ง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวสันต์ พานิช

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุทิน นพเกตุ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสุนี ไชยรส

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสุรสีห์ โกศลนาวิน

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คุณหญิงอัมพร มีศุข

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวอาภร วงษ์สังข์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผู้บริหารสำนักงาน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางอรินณพงศ์ สูตรสุคนธ์

เลขาธิการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายประนูญ สุวรรณภักดี

รองเลขาธิการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวีรวิทย์ วีรวรวิทย์

รองเลขาธิการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สารบัญ

สารจากประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๓)

ภาพตราสัญลักษณ์ (๕)

คำนำ (๖)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้บริหารสำนักงาน กสม. (๗)

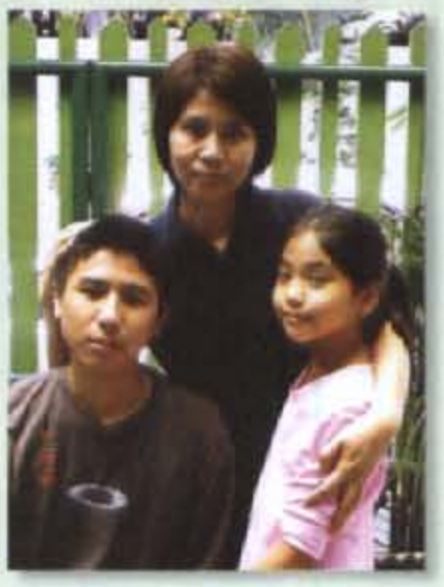

บทที่ ๑ บทนำ ๑

บทที่ ๒ ผลการดำเนินงาน ๕

ส่วนที่ ๑ สถานการณ์เด่น ๗

ส่วนที่ ๒ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๒๕

ส่วนที่ ๓ การติดตามมาตรการการแก้ไขปัญหาตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๙๓

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายของรัฐ ๑๐๑

ส่วนที่ ๕ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและการประสานงานเครือข่าย ๑๔๓

ส่วนที่ ๖ การศึกษา/วิจัยด้านสิทธิมนุษยชน ๑๖๓

ส่วนที่ ๗ งานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ๑๗๓

ส่วนที่ ๘ การบริหารจัดการ ๑๙๕

บทที่ ๓ ข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินงานของ กสม. ๒๑๓

ภาคผนวก ๒๑๗

ที่มาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๑๙

คำสั่งคณะทำงานจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๕๐ ๒๑๙

แผนผังคณะอนุกรรมการ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๒๑

รายชื่อคณะอนุกรรมการ ๒๓๓

แนะนำหนังสือเผยแพร่ ๒๓๐

บทที่ ๑
บทนำ

ในช่วงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ปีงบประมาณ ๒๕๕๐ (กันยายน ๒๕๔๙–ตุลาคม ๒๕๕๐) เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของสังคมไทย เนื่องจากขณะที่มีการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และองค์กรต่างๆอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน เพื่อกดดันต่อรัฐบาลพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งมีความขัดแย้งและการชุมนุมทางการเมืองที่มีความคิดเห็นต่างๆกันจำนวนมาก ได้เกิดการรัฐประหารยึดอำนาจโดยคณะทหาร เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ทั้งที่สังคมไทยได้ว่างเว้นจากการรัฐประหารโดยคณะทหารมาตั้งแต่การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ จนเกิดกระแสที่ภาคประชาชนผลักดันการปฏิรูปการเมืองอย่างต่อเนื่อง นำมาซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ภาคประชาชนมีส่วนร่วมและมีบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างกว้างขวาง ทั้งการมีส่วนร่วมจัดการและตัดสินใจด้านฐานทรัพยากร การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับดีกว่าทุกฉบับที่ผ่านมา โดยมีความเชื่อมั่นร่วมกันว่า สังคมไทยจะไม่ย้อนกลับไปสู่การยึดอำนาจโดยคณะทหารอีก และจะมีการพัฒนาความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชนดีขึ้นโดยลำดับ

การยกเลิกรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ แล้วกลับมาใช้อำนาจโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ทำให้สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของสังคมไทยได้รับผลกระทบในหลายมิติ แม้สังคมไทยโดยรวมจะไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหารยึดอำนาจทางการเมืองโดยคณะทหาร อย่างไรก็ตาม ในสภาพการณ์ขณะนั้นที่ความขัดแย้งทางการเมืองในการคัดค้านรัฐบาลชุดก่อนยังดำเนินต่อมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การคัดค้านรัฐประหารที่เกิดขึ้นไม่นำไปสู่กระแสการต่อสู้อย่างกว้างขวางเช่นปี ๒๕๓๕ และยังมีการถกเถียงเชิงแนวคิดและแนวทางปฏิบัติอย่างลึกซึ้งในขบวนภาคประชาชนมาจนถึงสถานการณ์ปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม การที่สังคมไทยเองมีบทเรียนจากการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของประชาชนมายาวนาน จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการผลักดันให้คณะรัฐประหารต้องเร่งการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือน ประกาศใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๙ และการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รวมทั้งการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญ จนนำไปสู่การประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลบังคับใช้ในเดือนสิงหาคม ๒๕๕๐ และยุติบทบาทของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติในเวลาต่อมา

ภารกิจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ในช่วงเวลาดังกล่าว จนถึงการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังคงดำเนินต่อไปตามสามภารกิจหลักเดิม กล่าวคือ การตรวจสอบหรือหยิบยกกรณีมีการละเมิดสิทธิหรือมีการกระทำที่ไม่เป็นธรรม ทั้งรายกรณี และการตรวจสอบปัญหาจากกฎหมายหรือนโยบายของรัฐควบคู่กับการรณรงค์พัฒนาวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน โดยอาศัยการทำงานร่วมกันและสนับสนุนงานเครือข่ายภาคประชาสังคม ทั้งประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการ

อย่างไรก็ตาม ก็มีบางประเด็นที่อาจมีผลเกี่ยวเนื่องกับสถานการณ์ในช่วงหลังการรัฐประหาร จนถึงการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ควรกล่าวถึงไว้

ประการแรก การที่คณะรัฐประหารยกเลิกรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๔๐ มีผลให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งหมดไปด้วย ส่งผลกระทบต่อองค์กรอิสระตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ในส่วนของ กสม. ที่มีพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ รองรับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อเนื่องไปได้ ดังที่ กสม.ได้มีคำชี้แจงหลังการรัฐประหารตอบการถามของข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติถึงสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของ กสม.ต่อไปได้เช่นเดิม

ประการที่สอง ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายบัญญัติให้ กสม.วินิจฉัย กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำที่ไม่เป็นธรรม หรือนโยบายของรัฐบาล บนบรรทัดฐานที่ไม่จำกัดเฉพาะความชอบด้วยกฎหมาย หรือกฎระเบียบ แต่ต้องตรวจสอบว่า กฎหมาย กฎระเบียบ ที่นำมาปฏิบัตินั้นมีความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และ/หรือ พันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี หรือไม่ แม้ไม่มีรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ แต่กรณีร้องเรียนเกือบทั้งหมดเกิดขึ้นในช่วงการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ กสม.จึงใช้หลักการวินิจฉัยการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ เช่นเดิม เพราะ กสม.ไม่รับรองสถานะอำนาจของ คมช. เว้นแต่กรณีร้องเรียนหรือนโยบายที่เกิดขึ้นช่วงหลังการรัฐประหาร กสม. ก็จะใช้เฉพาะหลักพันธกรณีระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีที่ยังมีผลผูกพันสืบเนื่องต่อไป ประกอบกับประเพณีการปฏิบัติของสังคมไทยที่เป็นมา

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้ กสม.ก็ใช้หลักรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ควบคู่กับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในกรณีที่เรื่องร้องเรียนหรือนโยบายในกรณีร้องเรียนนั้นยังมีผลกระทบต่อเนื่องกันมาถึงปัจจุบัน

ประการที่สาม ในช่วงที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) เตรียมการจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ และจัดกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญต่อประชาชนทั้งมวลที่ต้องเข้มงวดต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้ชัดเจนและกว้างขวางเป็นหลักประกันให้แก่การร่างรัฐธรรมนูญโดยที่ควรจะก้าวรุดหน้าให้ดียิ่งกว่าหรือไม่ด้อยไปกว่ารัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ กสม.จึงได้ติดตามและมีข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับความเป็นอิสระและหลักประกันการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ คมช. และรัฐบาล ในช่วงเริ่มต้นกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ

ประการที่สี่ เมื่อมีสภาร่างรัฐธรรมนูญ กสม.ถือเป็นภาระหน้าที่โดยตรงที่พึงจะสรุปบทเรียนทั้งข้อดี และข้อจำกัดในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ จากการทำงานเกือบ ๖ ปี ของ กสม. รวมทั้งบทเรียนของภาคประชาชนนำเสนอตั้งแต่ก่อนการร่างรัฐธรรมนูญ ควบคู่กับการที่ กสม.เตรียมจัดรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางจากองค์กรเครือข่ายภาคประชาสังคมทั่วประเทศ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญไม่เปิดโอกาสให้ กสม.นำเสนอบทเรียนดังกล่าวก่อนการยกร่าง แต่กลับตั้งคณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็น จาก ๑๒ องค์กร ตามที่รัฐธรรมนูญชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๙ กำหนดไว้ ซึ่งรวมทั้ง กสม.ด้วย

กระบวนการและวิธีการที่คณะกรรมาธิการฯชุดดังกล่าวดำเนินการรับฟังความเห็นในเวลาที่จำกัดโดยจัดเวทีขนาดใหญ่ระดับภูมิภาค ทำแบบสอบถามมายังบุคลากรในองค์กร กสม. และเชิญให้กสม.ไปนำเสนอในเวลาที่จำกัดมาก ทำให้ กสม.ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกระบวนการดังกล่าว เพราะ กสม.เองได้เตรียมการจัดรณรงค์ร่วมกับองค์กรเครือข่ายอย่างกว้างขวางทั่วประเทศตั้งแต่เริ่มต้นอยู่แล้ว เพื่อสรุปบทเรียนจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ และระดมความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญใหม่ โดยจัดกับองค์กรเครือข่ายทุกภูมิภาค และแยกจัดเฉพาะประเด็นเพิ่มเติม เช่น สิทธิคนทำงานทุกกลุ่ม กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้หญิง ผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผู้พิการ กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญา ฯลฯ และสุดท้ายได้จัดทำข้อมูลประมวลเป็น “รัฐธรรมนูญ ฉบับเจตนารมณ์ประชาชน” เสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการ รวมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณะ

ในสถานการณ์ช่วงเวลาดังกล่าว การร้องเรียนและปัญหาจากการละเมิดสิทธิโดยหน่วยงานของรัฐจากกฎหมายและนโยบายของรัฐ ยังดำเนินไปในทิศทางเดียวกับรัฐบาลชุดก่อน อันเป็นผลจากเรื่องร้องเรียนที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงก่อนรัฐประหาร และประกอบกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลชั่วคราวที่ยังคงเน้นทิศทางการส่งออกและอัตราการ

เติบโตทางเศรษฐกิจเช่นเดิม ไม่ได้เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการสังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งโครงสร้างการจัดการของหน่วยงานของรัฐโดยพื้นฐาน ยังเน้นการใช้อำนาจมากกว่าการยอมรับสิทธิการมีส่วนร่วมจัดการและร่วมตัดสินใจของภาคประชาชน และชุมชน จึงทำให้กลุ่มความขัดแย้งขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะความขัดแย้งในการจัดการฐานทรัพยากรดำเนินต่อไปอย่างกว้างขวางในขอบเขตทั่วประเทศเช่นเดิม ประชาชนและชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มชายขอบต่างๆมักจะตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ทั้งต่อกลุ่มทุนแลจะจากนโยบายของรัฐ รวมทั้งยังคงดำรงปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่ยังคงมีการร้องเรียนสูงมากเช่นทุกปี

ภารกิจในการตรวจสอบ การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจัดทำข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐและรัฐบาลโดย กสม.ยังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในรายงานฉบับนี้นำเสนอสถานการณ์เด่นสามกรณีเกี่ยวกับ *สถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ สถานการณ์การละเมิดสิทธิในการจัดการที่ดินและทรัพยากรท้องถิ่น และกรณีการขับเคลื่อนเรื่องร่างรัฐธรรมนูญ*

การรายงานการดำเนินงานของ กสม. ต่อรัฐสภาและต่อสาธารณะในปีนี้ ยังคงประกอบด้วยภารกิจประจำในเชิงการบริหารจัดการ ทั้งงานบุคลากร และการบริหารด้านงบประมาณซึ่งเป็นเงินจากภาษีของประชาชน ขณะที่ภารกิจของการรับเรื่องร้องเรียน การประสานงานเครือข่ายทั่วประเทศ และการประชาสัมพันธ์รณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชนก็ขยายงานมากขึ้น.เป็นลำดับ ควบคู่กับภารกิจที่ กสม.ต้องประสานกับองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ

ที่ควรต้องนำเสนอไว้ ณ ที่นี้ด้วย คือ กสม.ชุดแรกซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯแต่งตั้ง นับจากวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ครบวาระ ๖ ปี ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ สำนักงาน กสม. ได้มีการเตรียมกระบวนการสรรหาชุดใหม่มาปฏิบัติหน้าที่ ทั้งในส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นนิติบุคคลและต้องขึ้นทะเบียนกับ กสม. มีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางเพื่อเตรียมการเลือกกันเองให้เหลือ ๑๐ คน และสำนักงาน กสม.มีการจัดประชุมอธิการบดีทั่วประเทศเพื่อเลือกกันเองให้เหลือ ๕ คนไปแล้ว แต่เนื่องจากมีประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่ต้องพิจารณา คือ กรรมการสรรหาจากพรรคการเมือง ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนเลือกกันเองให้เหลือห้าคน แต่ในความเป็นจริง ไม่มีพรรคการเมืองครบห้าคน สำนักงาน กสม. จึงได้หารือไปยังรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าควรจะดำเนินการเช่นใด รวมทั้งได้เสนอแก้กฎหมายไปยังรัฐบาลเพื่อให้ดำเนินการสรรหาได้ แต่กระบวนการเหล่านี้ยังไม่เสร็จสิ้น ก็ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง กสม. จากเดิม กสม.จักต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๙๙ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดเดิมยังคงปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าจะมีคณะกรรมการชุดใหม่และจนกว่าจะมีการตรากฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กสม.จึงได้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อยกร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญและแก้ไขบางประการให้ กสม.ปฏิบัติหน้าที่ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โดยสรุป *กสม.ปฏิบัติภารกิจส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในท่ามกลางสถานการณ์ขัดแย้งสับสนทางการเมือง ดังนั้น การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด เป็นพันธะร่วมกันของ กสม.และทุกฝ่ายในสังคมไทย โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐที่ต้องตระหนักและร่วมมือกันพัฒนาอย่างจริงจังต่อไป*

บทที่ ๒

ผลการดำเนินงาน

ในบทที่ ๒ นี้ เป็นการสรุปการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ที่ได้ปฏิบัติมาตลอดปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ซึ่งจำแนกออกเป็น ๘ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑	*สถานการณ์เด่น*
ส่วนที่ ๒	*การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน*
ส่วนที่ ๓	*การติดตามมาตรการการแก้ไขปัญหาตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน*
ส่วนที่ ๔	*ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายของรัฐ*
ส่วนที่ ๕	*การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและการประสานงานเครือข่าย*
ส่วนที่ ๖	*การศึกษา/วิจัยด้านสิทธิมนุษยชน*
ส่วนที่ ๗	*งานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ*
ส่วนที่ ๘	*การบริหารจัดการ*

ส่วนที่ ๑

สถานการณ์เด่น

๑.
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กับ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐

สืบเนื่องจากเหตุการณ์รัฐประหาร เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ และได้มีประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ สิ้นสุดลง ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๔๙ รวมทั้งได้มีการแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) สภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) เพื่อดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

หลักการและแนวทางการปฏิรูปการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็น *"รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน"* ได้แสดงถึงเจตนารมณ์การปฏิรูปการเมืองที่ยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลางไว้อย่างชัดเจน แต่ในสภาพความเป็นจริงของสังคมการเมืองไทย ภาคประชาชนได้ถูกกระทำการลิดรอนและบั่นทอนสิทธิเสรีภาพ ซึ่งจากประสบการณ์ปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และการนำเสนอของภาคประชาชนเองได้ชี้ให้เห็นว่า ความล้มเหลวของการปฏิรูปการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มีสมมุติฐานมาจากขาดการถ่วงดุลอำนาจจากระดับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งไม่อาจปกป้องคุ้มครองตนเองจากการใช้อำนาจทุจริตประพฤติมิชอบของส่วนกลาง และสร้างความสูญเสียอย่างรุนแรงต่อชุมชนและประชาชน รวมทั้งการถูกแย่งชิงทำลายต้นทุนฐานทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ และความสูญเสียที่ว่านี้ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับภายใต้กระแสทุนข้ามชาติในยุคโลกาภิวัตน์

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ในฐานะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงมีพันธะหน้าที่ที่จะต้องสรุปปัญหาและบทเรียนจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ร่วมกับองค์กรเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อให้การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่หลงทิศผิดทางและก้าวหน้ากว่าเดิมได้ รวมทั้งมีกระบวนการร่างที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

กระบวนการรวบรวมความคิดเห็น เพื่อประมวลสรุปเป็นข้อเสนอต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. .... ฉบับรับฟังความคิดเห็น

กสม. ได้ดำเนินกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง และมีข้อเสนอเป็นระยะๆ ดังนี้

๑. **ร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งในเมืองและชนบท จัดเวทีเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนต่อการปฏิรูปการเมืองและการร่างรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๔๙ เป็นต้นมา** อาทิ

◎ ร่วมกับองค์กรเครือข่ายแต่ละภูมิภาคจัดสัมมนาเรื่อง *"การประสานงานเครือข่ายและการปฏิรูปการเมืองกับร่างรัฐธรรมนูญ"* ๔ เวที ๔ ภาค ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๙–มีนาคม ๒๕๕๐

◎ ร่วมกับสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏ หน่วยงานสนับสนุนการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการ จัดให้มีการประชุม หารือและสัมมนาเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น รวมทั้งสิ้น ๘ ครั้ง ในช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๔๙–เมษายน ๒๕๕๐ โดยเน้นไปที่ประเด็นของหลักการและกระบวนการกระจายอำนาจให้เป็นการเชื่อมโยงผสมผสานไปด้วยกันระหว่างสิทธิชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล ควบคู่ไปกับการปฏิรูปเชิงโครงสร้างทางการเมือง

◎ ร่วมกับภาคีองค์กรเครือข่าย ๒๐ องค์กร จัดเวทีสิทธิมนุษยชนในการปฏิรูปการเมือง ร่วมกัน เนื่องในวันสิทธิมนุษยชนสากล วันที่ ๘–๙ ธันวาคม ๒๕๔๙

◎ จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ร่วมกับ ๒๓ องค์กร เรื่อง *"รวมพลังเครือข่ายภาคประชาชน กะเทาะเปลือกร่างรัฐธรรมนูญ"* ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๐

◎ ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง จัดเวทีเฉพาะประเด็นในช่วงเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๙–กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ที่สำคัญได้แก่ เวทีสัมมนา เรื่อง

"จะอยู่อย่างมั่นคงได้อย่างไร ถ้ากฎหมายไม่เอื้อ"

"ข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย–สหรัฐอเมริกา : ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน"

"ข้อเสนอต่อการปฏิรูปการเมืองและการร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจในการจัดการฐานทรัพยากร"

"สิทธิผู้ทำงานและองค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน" และ

"แนวทางจัดทำข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น"

๒. รวบรวมและประมวลข้อเสนอขององค์กรภาคประชาชนและองค์กรเครือข่ายพันธมิตรต่างๆจำนวนมาก อาทิ ขบวนผู้หญิงกับการปฏิรูปการเมือง คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย และสมาพันธ์แรงงาน รัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เครือข่ายผู้ติดเชื้อ HIV ประเทศไทย กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาเครือข่ายผู้ป่วยจากการทำงาน ผู้พิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย สันนิบาตสหกรณ์ ฯลฯ ในประเด็นเฉพาะต่างๆที่เห็นควรให้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

ข้อเสนอแนะที่สำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง และการร่างรัฐธรรมนูญ

จากเจตนารมณ์ของประชาชนผ่านกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมือง และการร่างรัฐธรรมนูญ ดังนี้

✪ วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๔๙ มีข้อเสนอแนะต่อประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญและแถลงข่าว เรื่อง ***"ข้อเสนอเพื่อประกันความอิสระและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อปฏิรูปการเมือง"*** โดยมีสาระสำคัญ คือ ให้นำบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ โดยเฉพาะหมวดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และตัดข้อความว่า *"ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"* รวมทั้ง ต้องประกันความอิสระและการมีส่วนร่วมของภาคสังคมอย่างแท้จริงในกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นความเป็นอิสระของสภาร่างรัฐธรรมนูญ กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต้องเป็นไปอย่างจริงจัง มิใช่ใช้วิธีการยกร่างก่อน แล้วจึงนำไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และถ้าร่างรัฐธรรมนูญไม่ผ่านการประชามติ ให้กำหนดอย่างชัดเจนว่า ต้องนำรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๔๐ มาปรับปรุงให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน

✪ วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๐ มีข้อเสนอแนะต่อประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญและแถลงข่าว เรื่อง ***"ข้อโต้แย้งหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ"*** เพื่อเสนอแนะต่อการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๕๐ เกี่ยวกับความเป็นอิสระของ

สภาร่างรัฐธรรมนูญในการคัดเลือกคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญสะท้อนข้อคิดเห็นที่สมบูรณ์ ก่อนดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญ

๏ วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๐ ร่วมกับสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย ได้เข้าพบเพื่อยื่นข้อเสนอต่อประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง ***"ข้อเสนอปฏิรูปการเมืองกรอบการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นบนฐานคิดใหม่"***

๏ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ จัดแถลงข่าว เรื่อง ***"รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยต้องเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน"*** เพื่อนำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญฯ ที่เป็นผลมาจากการเสวนาแลกเปลี่ยนในเวทีสาธารณะร่วมกับภาคประชาชน ทั้งในเมืองและชนบททั่วทุกภูมิภาค โดยเน้นหนักไปที่หลักการและกระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุงโครงสร้างและกระบวนการทางการเมืองอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อเจตนารมณ์การส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รวมถึงประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยรีบด่วน คือ ปัญหาสิทธิเสรีภาพของกลุ่มบุคคลภาคส่วนต่างๆ เช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ติดเชื้อ ฯลฯ

๏ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ส่ง ***"รัฐธรรมนูญฉบับเจตนารมณ์ประชาชน"*** ความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. .... ให้แก่ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และประธานคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาดำเนินการในขั้นตอนการแปรญัตติ

ข้อเสนอของ กสม. มุ่งเน้นไปที่เรื่องการเพิ่มพูนสมรรถนะ สิทธิทางเศรษฐกิจสังคม การเมืองของภาคประชาชน โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและครอบคลุมเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นหลักๆ และบทมาตราที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน สรุปข้อเสนอที่สำคัญได้ ดังนี้

๑. **การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นครอบคลุมทั้งเรื่องของสิทธิชุมชนในหมวด ๓ ส่วนที่ ๑๒ และหมวด ๑๔ ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น** โดยเพิ่มบทมาตราเพื่อให้หลักการและขอบข่ายสิทธิชุมชนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้เนื้อหาสาระของสิทธิชุมชนได้มีความเชื่อมโยงผสมผสานกับเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นและมีความครอบคลุมกว้างขวางขึ้น รวมถึง สิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ตลอดจนเสนอให้แก้ไขบทมาตราที่จำเป็นเพื่อป้องกันผลกระทบที่เป็นการบั่นทอนลิดรอนสิทธิชุมชนและเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะหมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่ ๖ แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ กับหมวด ๙ ว่าด้วยคณะรัฐมนตรี ซึ่งเน้นถึงความสำคัญของการทำสนธิสัญญาและหนังสือสัญญาอื่นใดกับนานาประเทศที่มีผลผูกพันประเทศไทยอย่างสำคัญ หรือมีผลกระทบต่อประโยชน์ได้เสียของประชาชนอย่างกว้างขวาง หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งควรจะต้องให้ข้อมูลและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมทั้งได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนแสดงเจตนาผูกพัน

๒. **ประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยรีบด่วน คือ การเพิ่มบทบัญญัติและสาระสำคัญว่าด้วยสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคให้ขยายการคุ้มครองครอบคลุมกว้างขวางและทั่วถึง** ต่อกลุ่มบุคคลภาคส่วนต่างๆโดยเฉพาะผู้เสียเปรียบในสังคม เช่น กลุ่มคนพิการ คนชรา กลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ติดเชื้อ กลุ่มผู้ใช้แรงงานทั้งมวลในฐานะผู้ทำงาน ฯลฯ

ทั้งนี้ จากการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เห็นว่าควรปรับปรุงร่างบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของผู้ใช้แรงงานให้มีความชัดเจนในฐานะผู้ทำงาน ซึ่งครอบคลุมผู้ใช้แรงงานทั้งในโรงงาน แรงงานเหมาค่าแรง แรงงานรับงานไปทำที่บ้าน ลูกจ้างภาครัฐ แรงงานในภาคเกษตร ฯลฯ จะได้รับความคุ้มครอง และได้รับหลักประกันในด้านต่างๆ นอกจากนี้ ได้มีข้อเสนอให้มีการแก้ไขบทมาตราต่างๆที่ส่งผลกระทบไปถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและพัฒนาการประชาธิปไตย เพื่อป้องกันมิให้หลักสำคัญในเรื่องดังกล่าวซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ได้วางพื้นฐานไว้เป็นอย่างดีอยู่แล้วในระดับหนึ่งต้องถดถอยลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ที่มาขององค์กรอิสระ และการเลือกตั้งวุฒิสภาโดยตรงของประชาชน ฯลฯ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ ในมุมมองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จากการที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ติดตามและมีข้อเสนอแนะต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ ตั้งแต่วิธีการแต่งตั้งคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ จนกระทั่งได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ มีข้อสังเกตที่ควรบันทึกไว้ประกอบการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต่อไป ดังนี้

- ในช่วงแรกของการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีข้อเสนอจากคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ให้ยุบเลิกคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และรวมภารกิจไว้กับผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา แต่ปรากฏว่า ได้มีการคัดค้านจากองค์การพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และภาคประชาชนอย่างกว้างขวาง ทำให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยังคงสถานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญต่อไป
- กระบวนการรับฟังความคิดเห็นจาก ๑๒ องค์กร ตามมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๔๙ ที่ดำเนินการโดยคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมี กสม.เป็น ๑ ใน ๑๒ องค์กร แต่จากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นมิได้มีเจตนารมณ์ และวิธีการที่จะรับฟังอย่าง

แท้จริง มีเพียงจัดเวทีให้อภิปรายองค์กรละ ๕-๑๐ นาที เท่านั้น ในการสัมมนา เรื่อง ***"การพิจารณาและเสนอความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญของ ๑๑ องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และสถาบันอุดมศึกษาภาคกลาง"*** ที่จัดโดยคณะกรรมาธิการรับฟังความคิดเห็นขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ กสม. พิจารณาเห็นว่า วิธีการดังกล่าวไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ เนื่องจากมีระยะเวลาที่สั้น แต่มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนมาก อีกทั้งการรับฟังและให้ความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญจำต้องรับฟังและให้ความเห็นต่อร่างทั้งฉบับ มิได้แยกเป็นกลุ่ม ดังที่มีการสัมมนาในครั้งนี้ กสม.จึงไม่ประสงค์เข้าร่วมการสัมมนารับฟังความคิดเห็น แต่ได้ดำเนินการรับฟังและเสนอแนะร่วมกับภาคประชาชนดังกล่าวมาแล้ว

◌ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ พบว่า ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับการพิจารณานำไปปรับปรุงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพียงบางส่วนเท่านั้น กล่าวคือ

(๑) **ข้อเสนอเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ** ได้แก่

มาตรา ๑๘๖ ว่าด้วยการทำสนธิสัญญาและหนังสือสัญญาอื่นกับนานาประเทศ

มาตรา ๓๐ ที่เพิ่มเติมเรื่องความพิการเป็นเหตุแห่งการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ส่วนข้อเสนอที่ให้เพิ่มเนื้อหาสาระของสิทธิชุมชนให้มีความเชื่อมโยงผสมผสานกับเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้รับการบัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ตาม กสม.เห็นว่าไม่มีบทบัญญัติใด ห้ามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และสถาบันการศึกษาต่างๆที่จะสร้างกระบวนการในภาคปฏิบัติ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนมีการประสานกัน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วม และมีสิทธิมีเสียงในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

(๒) **ข้อเสนอเกี่ยวกับสถานะองค์กรและอำนาจหน้าที่ของ กสม.** ได้แก่ มีการเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ให้เชื่อมโยงกับศาล ทั้งศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และศาลยุติธรรม ตาม **มาตรา ๒๕๗** วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) รวมทั้งการกำหนดสถานะของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ตาม **มาตรา ๒๕๖** วรรคท้าย

อนึ่ง กสม. ไม่เห็นด้วยกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในประเด็นการลดจำนวน กสม. จาก ๑๑ คน เป็น ๗ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่มาของการสรรหาที่ตัดขาดความเชื่อมโยงจากภาคประชาสังคม ซึ่งเคยดำเนินการมาตามกฎหมายเดิม โดยกำหนดให้มาจากกรรมการสรรหาเพียง ๗ คน และการกำหนดสถานะของ กสม. เปลี่ยนจากเดิมที่เป็นองค์กรอิสระเป็น "องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ"

๒.
สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๐

สถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายหลังมีการรัฐประหารในช่วงเดือนกันยายน ๒๕๔๙ สถิติการก่อความไม่สงบในเดือนกันยายนลดลง แต่เมื่อเข้าสู่ต้นปี ๒๕๕๐ การก่อเหตุความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งรัฐบาลได้มีความพยายามควบคุมและจัดการกับความรุนแรงด้วยการเพิ่มกำลังทหารราบ หน่วยรบพิเศษ และทหารพราน ลงไปในพื้นที่และชุมชนที่มีความเสี่ยงต่อการก่อความไม่สงบ โดยมีนโยบายเน้นการปฏิบัติการด้วยความสมานฉันท์ นอกจากนี้ ได้มีการรื้อฟื้นศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเข้ามาเป็นหน่วยประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อบรรเทาปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการอำนวยความยุติธรรม ซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการจัดการความรุนแรงที่เน้นความสมานฉันท์ โดยมีพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทำให้ควบคุมสถานการณ์ได้บ้าง แต่ก็ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในพื้นที่หลายประการ เช่น ผู้ต้องสงสัยที่เป็นผู้หญิง เมื่อถูกดำเนินคดีและถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำจะไม่ได้รับอนุญาตให้คลุมฮีญาบ การไม่แจ้งข้อเท็จจริงให้ญาติผู้ต้องสงสัยทราบเกี่ยวกับการเชิญตัวผู้ต้องสงสัยไปสอบปากคำ การไม่เปิดโอกาสให้ญาติเยี่ยมผู้ที่ถูกควบคุมตัวในช่วง ๗ วันแรกของการถูกควบคุมตัว การจับกุมหรือควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่นำตัวผู้ต้องสงสัยไปในขณะที่ผู้ต้องสงสัยอยู่ในบ้านและไม่ได้สวมเสื้อ การไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายจากการจับผิดตัว การที่เจ้าหน้าที่ระบุโดยยังไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนอย่างชัดเจนว่าผู้ใดเป็นบุคคลที่ถูกสงสัย จนกระทั่งนำไปสู่การควบคุมตัว

ปัญหาจากการดำเนินการตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ กสม. ได้ตระหนักแล้วว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงได้เคยเสนอต่อรัฐบาล เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๘ ให้พิจารณายกเลิกการใช้พระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ หรือปรับปรุงแก้ไข โดยให้ภาคส่วนต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหา โดยได้ชี้แจงเหตุผลและความห่วงใยที่เกิดจากการประกาศใช้พระราชกำหนดฯ ซึ่งมีผลกระทบต่อหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ การให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารเพิ่มขึ้นภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินนั้น ไม่ทำให้เกิดการยกเว้นหรือไม่ให้มีการตรวจสอบใดๆ ในการกระทำของฝ่ายบริหารในสถานการณ์ฉุกเฉินจะต้องอยู่ภายใต้ระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารโดยองค์กรตุลาการ เพื่อเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้หลักนิติธรรม นอกจากนี้ สาระสำคัญของบทบัญญัติในพระราชกำหนดฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ เช่น การห้ามชุมนุม การห้ามเสนอข่าว การจับกุมและควบคุมตัวที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ไม่ต้องรับผิดทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เป็นต้น

นอกจากผลกระทบดังกล่าวแล้ว ได้มีการใช้อำนาจจับกุมและคุมขังบุคคลผู้ต้องสงสัยเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ จำนวน ๓๔๘ คน อันเป็นผลจากการใช้แผนพิทักษ์แดนใต้ โดยยุทธการหนึ่งของแผน คือ การปิดล้อม ตรวจค้น และควบคุมผู้ต้องสงสัย โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายความมั่นคง ๒ ฉบับ กล่าวคือ

พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๑๕ ทวิ บัญญัติว่า ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดจะเป็นราชศัตรูหรือได้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจกักตัวบุคคลนั้นไว้ เพื่อการสอบถามหรือตามความจำเป็นของทางราชการทหารได้ แต่ต้องกักไว้ไม่เกินกว่า ๗ วัน

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๑๒ บัญญัติว่า ในการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่ต้องสงสัยตามประกาศใน มาตรา ๑๑ (๑) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญาเพื่อขออนุญาตดำเนินการเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวได้ไม่เกิน ๗ วัน และต้องควบคุมไว้ในสถานที่ที่กำหนด ซึ่งไม่ใช่สถานีตำรวจที่คุมขังทัณฑสถาน หรือเรือนจำ โดยจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่อศาล เพื่อขยายระยะเวลาการควบคุมตัวต่อได้อีกคราวละ ๗ วัน แต่รวมระยะเวลาควบคุมตัวทั้งหมดต้องไม่เกินกว่า ๓๐ วัน เมื่อครบกำหนดแล้ว หากจะต้องควบคุมตัวต่อไป ให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า รัฐบาลควรดำเนินการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม และได้มี ***ข้อเสนอเป็นมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐบาล*** เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๐ ดังนี้

๑. ในการเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัว ควรให้ญาติเข้าเยี่ยมทันทีหลังจากถูกคุมขัง

๒. ในขั้นตอนกระบวนการสอบสวนหรือสอบข้อเท็จจริงโดยเจ้าหน้าที่ ควรให้ทนายความเข้าร่วมรับฟังการซักถาม เมื่อญาติหรือผู้ต้องสงสัยร้องขอ

๓. กรณีเมื่อผู้ต้องสงสัยเป็นเด็กหรือเยาวชน (อายุไม่เกิน ๑๘ ปี ณ วันถูกคุมขัง) ควรนำระบบสหวิชาชีพเข้าร่วมฟังการซักถามด้วย

๔. ให้ปรับปรุงสถานที่คุมขังให้ได้มาตรฐานไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของเรือนจำ

๕. ให้พิจารณาไม่ต่ออายุ หรือยกเลิกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘

๖. การฝึกอาชีพเป็นเวลา ๔ เดือน ภายหลังจากถูกควบคุมตัว ๓๗ วัน ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริง และสถานที่ฝึกอาชีพต้องอยู่ใกล้ภูมิลำเนาของบุคคลดังกล่าว

๗. การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยมาคุมขังเพื่อซักถาม ต้องมีหลักฐานอย่างแน่ชัดเสียก่อน มิฉะนั้นแล้วอาจมีผู้บริสุทธิ์ถูกคุมขังโดยมิชอบ

๘. ให้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องสงสัยจากการควบคุมตัว

การดำเนินการตามแผนพิทักษ์แดนใต้ แม้ว่าจะทำให้สถานการณ์การก่อเหตุการณ์ความรุนแรงลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่การดำเนินการดังกล่าวภายใต้การใช้อำนาจตามกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ และพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ซึ่งสามารถควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ รวมแล้วไม่เกิน ๓๗ วัน เมื่อครบกำหนดตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว หากพบว่ามีการกระทำความผิดก็ต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม แต่หากไม่พบการกระทำความผิดก็ต้องปล่อยตัวไป แต่ในกรณีดังกล่าว เจ้าหน้าที่นำตัวผู้ต้องสงสัยไปเข้ารับการฝึกอาชีพอีก ๔ เดือน มีทั้งผู้เต็มใจ และไม่เต็มใจเข้ารับการฝึกอาชีพ โดยส่งไปฝึกอาชีพตามค่ายทหารต่างๆ รวม ๓ ค่าย ได้แก่ ค่ายเขตอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร จำนวน ๕๒ คน ค่ายรัตนรังสรรค์ จังหวัดระนอง จำนวน ๘๐ คน และค่ายวิภาวดีรังสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๗๙ คน ซึ่งญาติของผู้ถูกฝึกอาชีพได้ยื่นคำร้อง ต่อศาลจังหวัดชุมพร ศาลจังหวัดระนอง และศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี ขอให้ไต่สวนว่าการฝึกอบรมอาชีพที่ดำเนินการโดยกองทัพภาคที่ ๔ เป็นการคุมขังโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งทั้ง ๓ ศาลดังกล่าว ได้ไต่สวนพยานของผู้ร้องและในวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้วินิจฉัยคดีดังกล่าวว่า

"บุคคลผู้มีชื่อตามคำร้องขอของผู้ร้องยินยอมเข้ารับการฝึกอบรม กรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นการคุมขังในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใด โดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ข้อเท็จจริงได้ความว่า ต่อมา ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดงเจตนาไม่ประสงค์รับการฝึกอบรมต่อไป ข้อตกลงหรือความยินยอมสมัครใจรับการฝึกอบรมที่ได้ให้ไว้ย่อมสิ้นสุดลง ดังนั้น การฝึกอบรมโดยบุคคลผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ยินยอมหรือไม่สมัครใจ ย่อมไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ วรรคห้า ศาลจึงมีคำสั่งให้ผู้คัดค้านระงับการฝึกอาชีพเฉพาะบุคคลผู้มีชื่อตามคำร้องของผู้ร้องเอง..."

ตามคำวินิจฉัยของศาลแสดงว่า ต้องมีการปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยที่เข้ารับการฝึกอาชีพดังกล่าว ตามที่ยื่นคำร้องรวม ๘๖ คน ได้แก่ ค่ายเขตอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร จำนวน ๕๒ คน ค่ายรัตนรังสรรค์ จังหวัดระนอง จำนวน ๖ คน และค่ายวิภาวดีรังสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน ๒๘ คน แต่หลังจากที่ศาลได้มีคำวินิจฉัยดังกล่าวแล้ว บุคคลดังกล่าวก็ยังไม่สามารถกลับภูมิลำเนาได้เป็นการชั่วคราวเป็นเวลา ๖ เดือน เนื่องจากกองทัพภาคที่ ๔ ได้เคยมีประกาศเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ห้ามบุคคลดังกล่าวเข้าไปหรืออยู่อาศัยในเขตท้องที่ของจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสงขลา โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๘ ประกอบมาตรา ๑๑ (๗) แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ.๒๔๕๗ และถึงแม้ว่าต่อมากองทัพภาคที่ ๔ ได้มีการประกาศเมื่อวันที่ ๑๕ และ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ให้บุคคลดังกล่าวสามารถเข้าพื้นที่ได้ก็ตาม แต่การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ วรรคแรก และวรรคสอง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงมีเหตุการณ์รุนแรงอย่างต่อเนื่องได้สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินทั้งในส่วนของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างมาก และในการดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยกำหนดมาตรการต่างๆของรัฐบาล รวมทั้งการประกาศกฎอัยการศึก และการใช้พระราชกำหนดบริหารราชการสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ แต่ก็ยังคงมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นอยู่ และส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีการละเลยการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ รวมทั้งมีการปฏิบัติที่ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น รัฐบาลควรจะมีการพิจารณาทบทวนมาตรการแก้ไขปัญหาและการนำกฎหมายมาใช้กับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในการลิดรอนสิทธิเสรีภาพ อำนวยความยุติธรรม คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสำคัญ ก็จะสามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐซึ่งจะทำให้สถานการณ์ความไม่สงบคลี่คลายลงได้

๓.
ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น
(Japan-Thailand Economic Partnership Agreement : JTEPA)

๓.๑ ความเป็นมาและสรุปภาพรวมผลการเจรจา

ในการเยือนญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เสนอต่อนายจุนอิจิโร โคอิซึมิ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นให้มีการจัดทำความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด (Closer Economic Partnership : CEP) ไทย–ญี่ปุ่น ซึ่งรวมเรื่องการจัดทำเขตการค้าเสรีด้วย และต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑-๑๒ มกราคม ๒๕๔๕ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้มาเยือนไทยอย่างเป็นทางการและเสนอให้จัดทำความร่วมมือหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย–ญี่ปุ่น (Comprehensive Economic Partnership)

ในระหว่างการเข้าร่วมประชุม Boao Forum For Asia ที่มณฑลไหหลำของจีน เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๕ นายกรัฐมนตรีไทยกับนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้มีการหารือ และย้ำความเห็นชอบให้จัดตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อศึกษาการเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด ไทย–ญี่ปุ่น (Comprehensive Economic Partnership) เพื่อผลักดันความร่วมมือที่ครอบคลุมรอบด้านทั้งด้านการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตลอดจนการจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA)

เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๘ นายกรัฐมนตรีไทยกับนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นได้ร่วมกันประกาศบรรลุความตกลงในหลักการขององค์ประกอบที่สำคัญของความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan–Thailand Economic Partnership Agreement :JTEPA) ที่กรุงโตเกียว

หลังจากนั้น คณะเจรจาและผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายของทั้งสองฝ่ายได้ประชุมกัน รวม ๗ ครั้ง เพื่อยกร่างความตกลง และเจรจาประเด็นรายละเอียดทางเทคนิคที่เหลืออยู่ ซึ่งรวมถึงเรื่องกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดของสินค้าที่ฝ่ายไทยให้ความสำคัญ เพราะเกี่ยวเนื่องกับผลประโยชน์ของเกษตรกรไทย และในการพบกันนัดสุดท้ายที่กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ ๑–๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันในประเด็นสำคัญที่เหลือได้ทั้งหมด จนได้ข้อยุติ และมีกำหนดลงนามความตกลง ในวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๙ แต่เนื่องจากรัฐบาลได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ทำให้กำหนดการลงนามต้องเลื่อนออกไป จนกระทั่งเกิดการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙

ภายหลังการยึดอำนาจได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ และแต่งตั้งพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศ และรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ฯได้สานต่อการเจรจาความตกลงดังกล่าวต่อไป โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบผลการเจรจาความตกลง JTEPA เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ และกระทรวงการต่างประเทศได้จัดให้มีประชาพิจารณ์ขึ้นในวันที่ ๒๒ เดือนเดียวกันที่คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่การประชาพิจารณ์ดังกล่าวไม่อาจถือเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความหมายและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง เพราะไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลเอกสารให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ทราบล่วงหน้า และขัดกับข้อกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.๒๕๔๘ แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีการนำความเห็นที่ได้จากการจัดประชาพิจารณ์นั้นเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อรับทราบในวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๐ และคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบให้นำร่างความตกลง JTEPA เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่รัฐสภาในขณะนั้น เพื่อรับฟังความคิดเห็น

อย่างไรก็ดี แม้จะเจรจาจนได้ร่างความตกลงเรียบร้อยแล้วก็ตาม แต่ไม่มีการเปิดเผยร่างความตกลงดังกล่าวให้ประชาชนได้รับทราบ จึงถือเป็นการลิดรอนสิทธิการเข้าถึงข้อมูล และสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) นักวิชาการจากหลายภาคส่วนและภาคประชาสังคม จึงได้เสนอแนะและเรียกร้องให้มีการเปิดเผยตัวบทของร่างความตกลงต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาผลได้ผลเสียอย่างรอบด้าน แต่รัฐบาลก็เพิกเฉยไม่มีท่าทีตอบสนองต่อข้อเสนอแนะและข้อเรียกร้องข้างต้นแต่อย่างใดมาโดยตลอด

ต่อมา ประธานกสม. และคณะนักวิชาการ ได้เข้าพบหารือนายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เกี่ยวกับการเจรจาและจัดทำความตกลง JTEPA ณ ทำเนียบ

รัฐบาล เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๐ และนายกรัฐมนตรีรับว่าจะจัดให้มีการศึกษาและพิจารณาปรับปรุงร่างความตกลงอย่างรอบคอบทุกมิติ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในกรอบเวลา ๓ เดือน แต่โดยที่ยังมิได้ดำเนินการตามที่ได้รับปากกับประธาน กสม.และคณะไว้แต่อย่างใดทั้งสิ้น นายกรัฐมนตรีกลับนำร่างความตกลง JTEPA เสนอ สนช. เพื่อพิจารณาในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และในที่สุด คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๐ ยืนยันเห็นชอบให้ลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย–ญี่ปุ่น (JTEPA) พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี จึงเดินทางไปลงนามในความตกลงดังกล่าวกับนายชินโซ อาเบะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ และความตกลงเริ่มมีผลใช้บังคับตั้งแต่ วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นต้นไป

๓.๒ ข้อร้องเรียนของกลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA WATCH)

กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน (FTA WATCH) ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ร้องเรียนต่อ กสม. เพื่อขอให้ติดตามและตรวจสอบความตกลงเขตการค้าเสรีไทย–ญี่ปุ่น (JTEPA) ทั้งเนื้อหาข้อบทที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนอย่างกว้างขวางและรุนแรงในหลายด้าน และกระบวนการเจรจาตลอดจนการลงนามความตกลง เพื่อรักษาปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยรวม และเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยร่างความตกลง เพื่อป้องกันปัญหาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นผลมาจากความตกลงดังกล่าว

๓.๓ การประชุมหารือระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและหัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรีไทย–ญี่ปุ่น

เมื่อหัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น (นายพิศาล มาณวพัฒน์ รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ) ทราบว่ากลุ่ม FTA WATCH ได้มีหนังสือร้องเรียนประธาน กสม. เพื่อขอให้ตรวจสอบเกี่ยวกับการจัดทำเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น ในแง่ผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน อย่างกว้างขวางและรุนแรงในหลายด้าน จากบทความในเว็บไซต์ของ FTA WATCH และจากสื่อมวลชนตามที่มีผู้แทนกลุ่ม FTA WATCH ให้สัมภาษณ์ จึงมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการมีส่วนเข้าร่วมของภาคประชาชนต่อ

JTEPA และขอเข้าพบประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก) เพื่อหารือเกี่ยวกับการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย-ญี่ปุ่น เมื่อวันศุกร์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๙ ณ สำนักงาน กสม. สรุปผลการประชุมหารือได้ ดังนี้

หัวหน้าคณะเจรจาฯชี้แจงว่า ใน ๔ ปีที่มีการศึกษา การเจรจา การทำประชาพิจารณ์ และการพบปะกลุ่มคน สรุปได้ว่า ผลของความตกลงไม่น่าจะมีผลกระทบในด้านลบต่อสิทธิของประชาชน แต่กลับจะทำให้เกษตรกรและประชาชนที่ไม่เคยได้รับโอกาสจะได้รับโอกาสมากขึ้น เช่น เกษตรกรที่ขาดความรู้เรื่องของการทำเกษตรเพื่อส่งสินค้าที่มีคุณภาพไปจำหน่ายที่ญี่ปุ่น มีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับช่องทางที่จะเข้าสู่ตลาดทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น หรือบุคคลที่ต้องหลบซ่อนประกอบอาชีพในญี่ปุ่นโดยไม่สมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ หากได้รับการฝึกอบรมจะสามารถทำงานในญี่ปุ่นโดยถูกต้อง และได้รับการคุ้มครองและสวัสดิการโดยไม่ต้องหลบซ่อนอีกต่อไป

การที่มิได้จัดส่งตัวบทให้กลุ่ม FTA WATCH เนื่องจากการเจรจายังไม่เป็นที่ยุติสำหรับตัวบทที่ได้ร่างมาก่อนและมีข้อยุติแล้ว เช่น ความตกลงเรื่องความร่วมมือเกษตร ซึ่งเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อเกษตรกรไทย ได้จัดส่งให้รัฐสภาทันที และนำสาระสำคัญลงในหนังสือข้อมูลเกี่ยวกับความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่นทั้งหมด และมอบให้กลุ่ม FTA WATCH ด้วย และโดยที่ตัวบทเป็นภาษากฎหมายและภาษาอังกฤษ จึงจะมีการแปลเป็นภาษาไทย และหลังการประชุมทุกครั้งจะมีบทความสรุปข้อตกลงในแต่ละวันนำลงในเว็บไซต์

ในส่วนของ “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน” นั้น คณะเจรจาฯ มีการเผยแพร่ผลการเจรจาในลักษณะบทความ และการจัดสัมมนาอภิปรายโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่ม FTA WATCH เข้าร่วม รวมทั้งเชิญ FTA WATCH ให้ร่วมเดินทางไปญี่ปุ่นเพื่อหารือตัวแทนเกษตรกรญี่ปุ่นเกี่ยวกับความร่วมมือเพื่อประโยชน์ทั้งสองฝ่าย แต่ได้รับการปฏิเสธจึงออกไปพบกับชาวไร่ในจังหวัดต่างๆ ประมาณ ๔-๕ เดือน และนำผลข้อสรุปไปใช้ในการเจรจา ซึ่งกระบวนการนี้เปิดตั้งแต่วันแรกที่ทำหน้าที่เมื่อ ๔ ปีที่แล้ว ส่วน “การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน” ของกลุ่ม FTA WATCH อาจหมายถึงการได้เห็นตัวบท แต่เมื่อเชิญมาดูที่กระทรวงฯได้มีจดหมายปฏิเสธว่าจะทำให้เกิดความไม่โปร่งใส หลังจากนั้นอีกสองปีจึงกลับมาขอดูตัวบทใหม่ ซึ่งประเด็นนี้ กสม.เห็นว่า ปัญหา คือ กระบวนการในการเจรจา เนื่องจากเจตนารมณ์หลักของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ซึ่งบัญญัติมาจากผลของกระแสการปฏิรูปการเมือง คือ ๑) *ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน* ๒) *ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง* และ ๓) *มีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มมากขึ้น* ดังนั้น ในขั้นตอนกระบวนการการเจรจา หากคณะเจรจาฯมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลพร้อมแสดงความคิดเห็น เพื่อคณะทำงานนำมาปรับระหว่างการเจรจาย่อมจะไม่ทำให้เกิดปัญหาเช่นที่มารับทราบเมื่อมีการสรุปเสร็จเรียบร้อยแล้ว รวมทั้งการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๔ ว่า จะต้องนำ JTEPA เสนอขอความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่ ควรต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์นี้ด้วย ในส่วนของ กสม. ที่มีอำนาจตรวจสอบการทำงานตลอดจนนโยบายต่างๆที่กระทบต่อสิทธิของประชาชนและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตามกฎหมาย จึงขอให้จัดส่งข้อมูลเรื่องตัวบทของการเจรจาให้ กสม. เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ทำความเข้าใจและแลกเปลี่ยนกันต่อไป

สำหรับการแก้ไขข้อตกลงตามที่ประธาน กสม. เสนอหัวหน้าคณะเจรจาชี้แจงว่าเนื่องจากโดยมารยาททางการเมืองที่รัฐบาลรักษาการไม่สามารถลงนามในความตกลงได้ จึงได้แจ้งฝ่ายญี่ปุ่นขอเลื่อนกำหนดเวลาการลงนาม และเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ ถือเป็นดุลพินิจของรัฐบาลใหม่ที่จะพิจารณาข้อตกลงและติดต่อฝ่ายญี่ปุ่น เพื่อกำหนดวันลงนาม

๓.๔ ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการติดตามและตรวจสอบการดำเนินนโยบายเรื่องเขตการค้าเสรีตลอดมา ด้วยตระหนักถึงผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในหลากหลายมิติที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านสิทธิในการพัฒนา สิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

สิทธิชุมชน สิทธิการเข้าถึงฐานทรัพยากร สิทธิการเข้าถึงยาและบริการสารธารณสุข เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการเจรจาจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ซึ่งมิได้มีเนื้อหาเป็นเพียงการเจรจาปรับลดภาษีสินค้าหรือการเปิดตลาดสินค้าเท่านั้น แต่มีเนื้อหาการเจรจาเกี่ยวโยงกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนทุกคนในสังคมไทย ทั้งในวันนี้และในอนาคต เช่น เรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนเรื่องสิทธิบัตรยา เรื่องสิทธิบัตรพันธุ์พืชและสัตว์ เรื่องแรงงาน เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

จากการติดตามศึกษาการเจรจาจัดทำความตกลง JTEPA มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งโดยการศึกษาจากเอกสาร และการให้เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องเข้าพบเพื่อชี้แจงและให้ข้อมูล ***กสม. ได้มีข้อเสนอแนะต่อการเจรจาจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่นไปยังนายกรัฐมนตรี*** รวม ๓ ครั้ง (รายละเอียดตามที่ปรากฏในส่วนที่ ๔ การเสนอแนะนโยบายของรัฐและปรับปรุงกฎหมาย) ดังนี้

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๙
เรื่อง การเจรจาจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๙
เรื่อง การเจรจาและลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น

ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
เรื่อง การปรับปรุงร่างความตกลง หุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น

นอกจากนี้ เนื่องด้วยความห่วงใยในผลกระทบที่อาจจะเกิดต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวม ประธาน กสม.และคณะนักวิชาการจึงเข้าพบหารือนายกรัฐมนตรี พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เกี่ยวกับการเจรจาและจัดทำความตกลง JTEPA ณ ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๐ และนายกรัฐมนตรีรับว่าจะจัดให้มีการศึกษาและพิจารณาปรับปรุงร่างความตกลงอย่างรอบคอบทุกมิติ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในกรอบเวลา ๓ เดือน

แต่ถึงแม้ว่านายกรัฐมนตรีได้รับปากในเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลับนำร่างความตกลง JTEPA เสนอ สนช. เพื่อพิจารณาในวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ซึ่ง สนช. ได้แสดงความห่วงใยและต้องการให้มีการทบทวนแก้ไขเช่นเดียวกับนักวิชาการและภาคประชาสังคมใน ๒ เรื่อง คือ *การให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรจุลชีพและพันธุ์พืชใหม่ และปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจากการนำเข้าขยะของเสียอันตราย* แต่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๐ ยืนยันเห็นชอบให้ลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย–ญี่ปุ่น (JTEPA) พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี จึงเดินทางไปลงนามในความตกลงดังกล่าวกับนายชินโซ อาเบะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ โดยมิได้มีการดำเนินการตามที่นายกรัฐมนตรีได้รับปากกับประธาน กสม.และคณะไว้แต่อย่างใดทั้งสิ้น

๓.๔ การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนและสาธารณะ

นอกจาก กสม.มีข้อเสนอแนะเรื่องความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย–ญี่ปุ่น ไปยังนายกรัฐมนตรีโดยตรงแล้ว ได้มีแถลงการณ์เรื่องการเจรจาและจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย–ญี่ปุ่น (JTEPA) เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ รวม ๔ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑

เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๐ ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รศ.ดร.จิราพร ลิ้มปานานนท์ และนายบัณฑูร เศรษฐศิโรตม์ อนุกรรมการในคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อศึกษาตรวจสอบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ แถลงข่าวเรื่อง *"การเจรจาและจัดทำความตกลง FTA ในกระบวนการปฏิรูปการเมือง"* ณ โรงแรมอมารีวอเตอร์เกท กรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ ๒

เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการทรัพยากรชีวภาพและทรัพย์สินทางปัญญาในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แถลงข่าวเรื่อง *"ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย–ญี่ปุ่น (JTEPA) กับกรณีสิทธิบัตรจุลินทรีย์"* ณ ห้องประชุม ๕๐๑ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ครั้งที่ ๓

เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดร.ไกรศักดิ์ ชุณหะวัน อดีตวุฒิสมาชิก นายเจริญ คัมภีรภาพ รองอธิการบดีฝ่ายทรัพย์สินทางปัญญาและภูมิปัญญาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยศิลปากร และนายบัณฑูร เศรษฐศิโรตม์ อนุกรรมการในคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาตรวจสอบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐฯ แถลงข่าวเรื่อง *"การคัดค้านมติคณะรัฐมนตรีกรณีความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย–ญี่ปุ่น"* ณ ห้องประชุม ๕๐๑ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ครั้งที่ ๔

เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๐ ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และนางสุนี ไชยรส กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมแถลงข่าวเกี่ยวกับข้อท้วงติงการดำเนินงานของรัฐบาลเกี่ยวกับการลงนามความตกลงการค้าเสรีไทย–ญี่ปุ่น เรื่อง *"โฆษะกรรมกระบวนการลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย–ญี่ปุ่น"* ณ ห้องประชุม ๕๐๑ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเตือนว่านายกรัฐมนตรีผู้ลงนามจะต้องรับผิดชอบหากเกิดความเสียหายขึ้นจากการลงนามดังกล่าว

ส่วนที่ ๒

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ เมื่อ กสม. เห็นสมควรให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีใด เพราะว่าเป็นกรณีที่มีมูลและอยู่ในอำนาจหน้าที่ กสม. จะปฏิบัติตามมาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๔ ดังนี้

มาตรา ๓๒

๑. มีหนังสือสอบถามส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพื่อให้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการหรืองานใดๆ หรือส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำประกอบการพิจารณาได้

๒. มีหนังสือเรียกบุคคล นิติบุคคล หรือหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือ พยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องมาตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด

การส่งหนังสือเรียกให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักงานของผู้รับในกรณีที่ไม่อาจส่งหนังสือเรียกให้แก่ผู้รับตามวิธีดังกล่าวได้หรือไม่มีการปฏิบัติตามหนังสือเรียกภายในระยะเวลาอันสมควร ให้คณะกรรมการส่งโดยวิธีดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง หรือจะจัดส่งโดยวิธีอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

๓. ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและโดยไม่ชักช้า ก่อนการตรวจสอบหรือรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวให้กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนและเท่าที่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการต่อหน้าผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือถ้าหาบุคคลดังกล่าวนั้นไม่ได้ ก็ให้ดำเนินการต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งได้ขอร้องมาเป็นพยาน ในการนี้ ให้ผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นไปโดยสะดวก

๔. วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่คณะกรรมการแต่งตั้งเพื่อทำการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

มาตรา ๓๔ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่ถูกเรียก หรือถูกสั่งให้ส่ง ตามมาตรา ๓๒ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

และได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยของ กสม. ไว้ว่า ระหว่างการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ถ้า กสม. เห็นว่า อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ตามกรอบของสิทธิมนุษยชน ให้ดำเนินการ *ไกล่เกลี่ยบุคคล* หรือ*หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง* โดยจัดให้มีการจัดทำข้อตกลงระหว่างคู่กรณีเป็นหนังสือไว้และให้ยุติเรื่อง (มาตรา ๒๗)

ทั้งนี้ ได้กำหนดการยุติการตรวจสอบในกรณีคำร้องเรียนเฉพาะที่เป็นประเด็นเดียวกับการวินิจฉัยของศาลไว้ในมาตรา ๒๒ ว่า *"ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมิใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้คณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้"*

สำหรับช่องทางในการร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อ กสม. สามารถดำเนินการได้หลายช่องทาง คือ ทางไปรษณีย์ ด้วยวาจา จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) โทรศัพท์ และโทรสาร โดยต้องระบุรายละเอียด ดังนี้

๑. ชื่อและที่อยู่ ของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทน
๒. ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ อันเป็นเหตุแห่งการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน
๓. ลายมือชื่อของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทน ที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

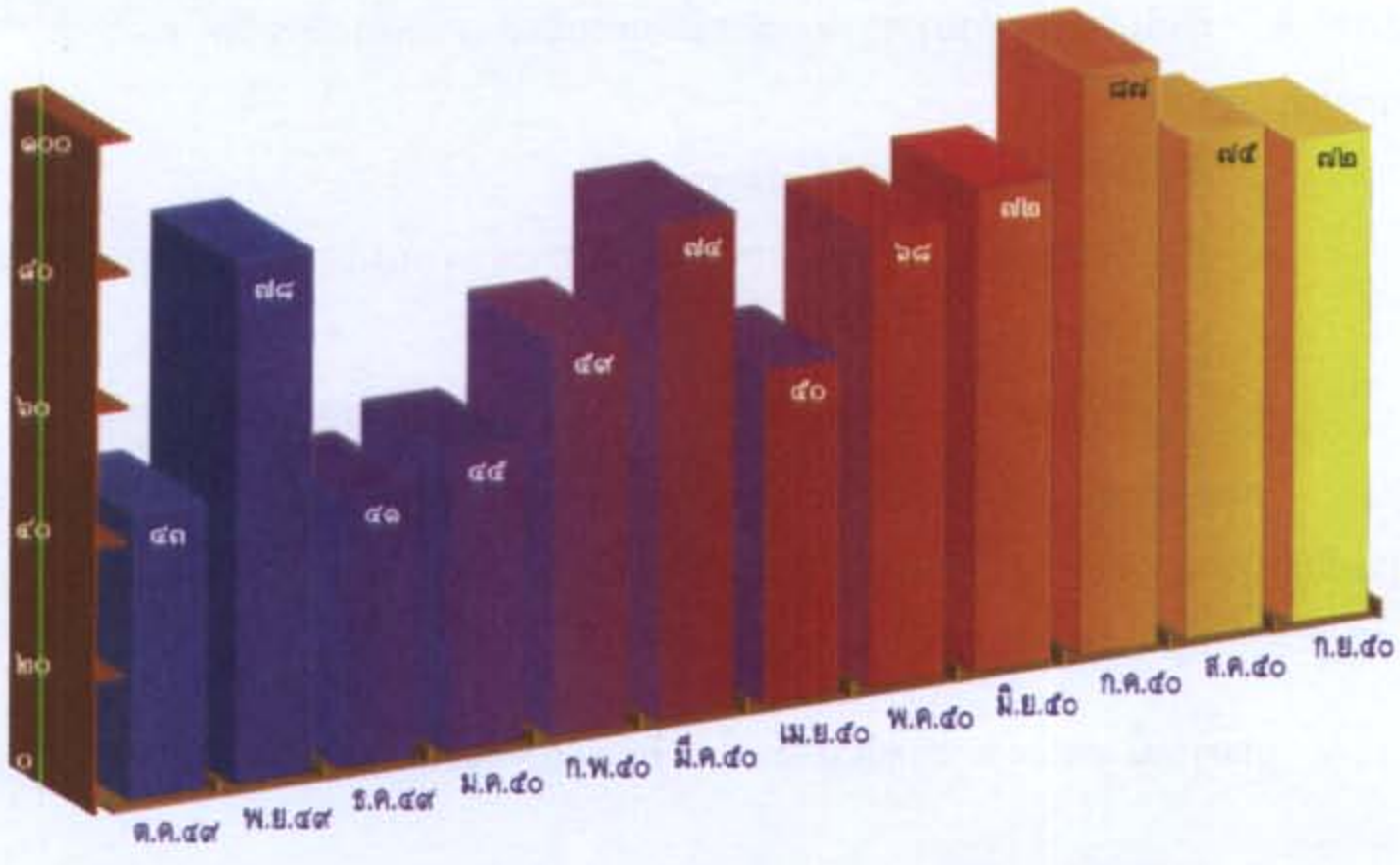
โดยสามารถยื่นที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือจะยื่นต่อกรรมการคนใดคนหนึ่ง หรือองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อส่งต่อไปยังสำนักงาน กสม. ดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ กสม.สามารถหยิบยกเรื่องใดๆขึ้นมาตรวจสอบได้ แม้ไม่มีผู้ร้องเรียนก็ตาม

๑.
สถิติเรื่องร้องเรียน และเรื่องที่ กสม.หยิบยกเพื่อตรวจสอบ

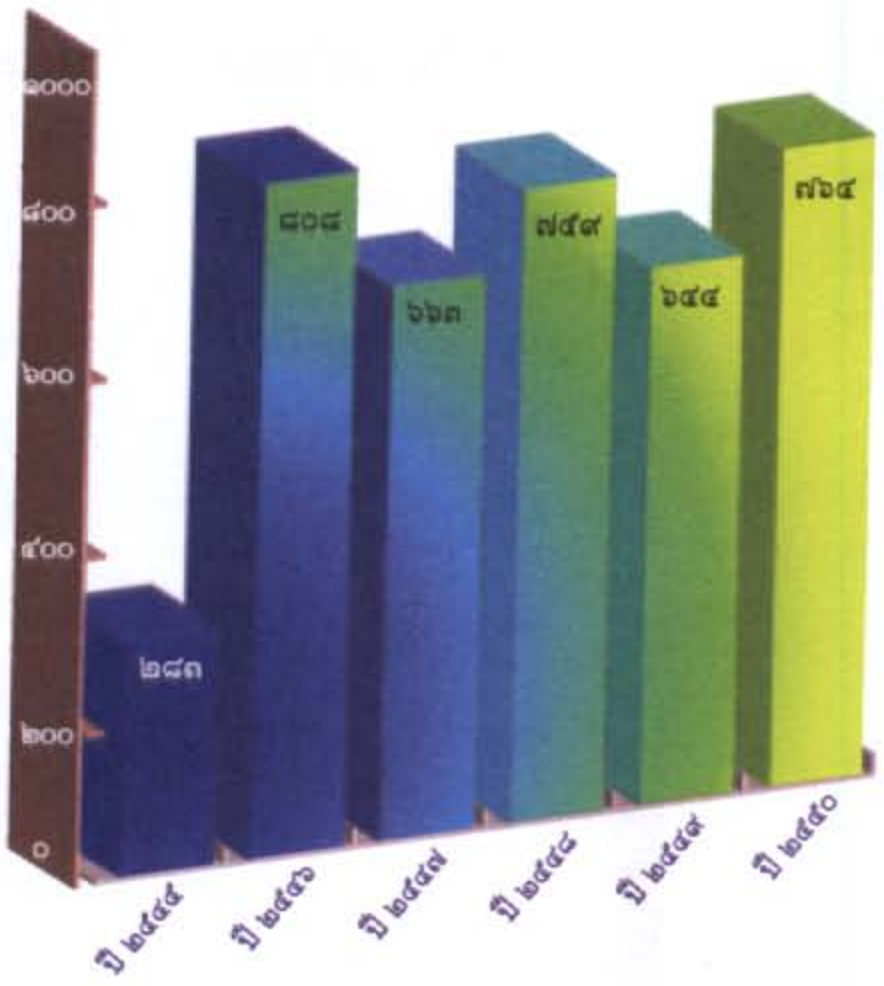
๑.๑ สถิติรายเดือน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียน ที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนและเรื่องที่ กสม. หยิบยกเพื่อตรวจสอบ รวม ๗๖๔ เรื่อง เฉลี่ยเดือนละ ๖๔ เรื่อง เมื่อจำแนกเป็นรายเดือนพบว่า เดือนที่มีการร้องเรียน และหยิบยกมากที่สุด คือ กรกฎาคม ๒๕๕๐ จำนวน ๘๗ เรื่อง และเดือนที่มีการร้องเรียนและหยิบยกน้อยที่สุด คือ ธันวาคม ๒๕๔๙ จำนวน ๔๑ เรื่อง เท่านั้น

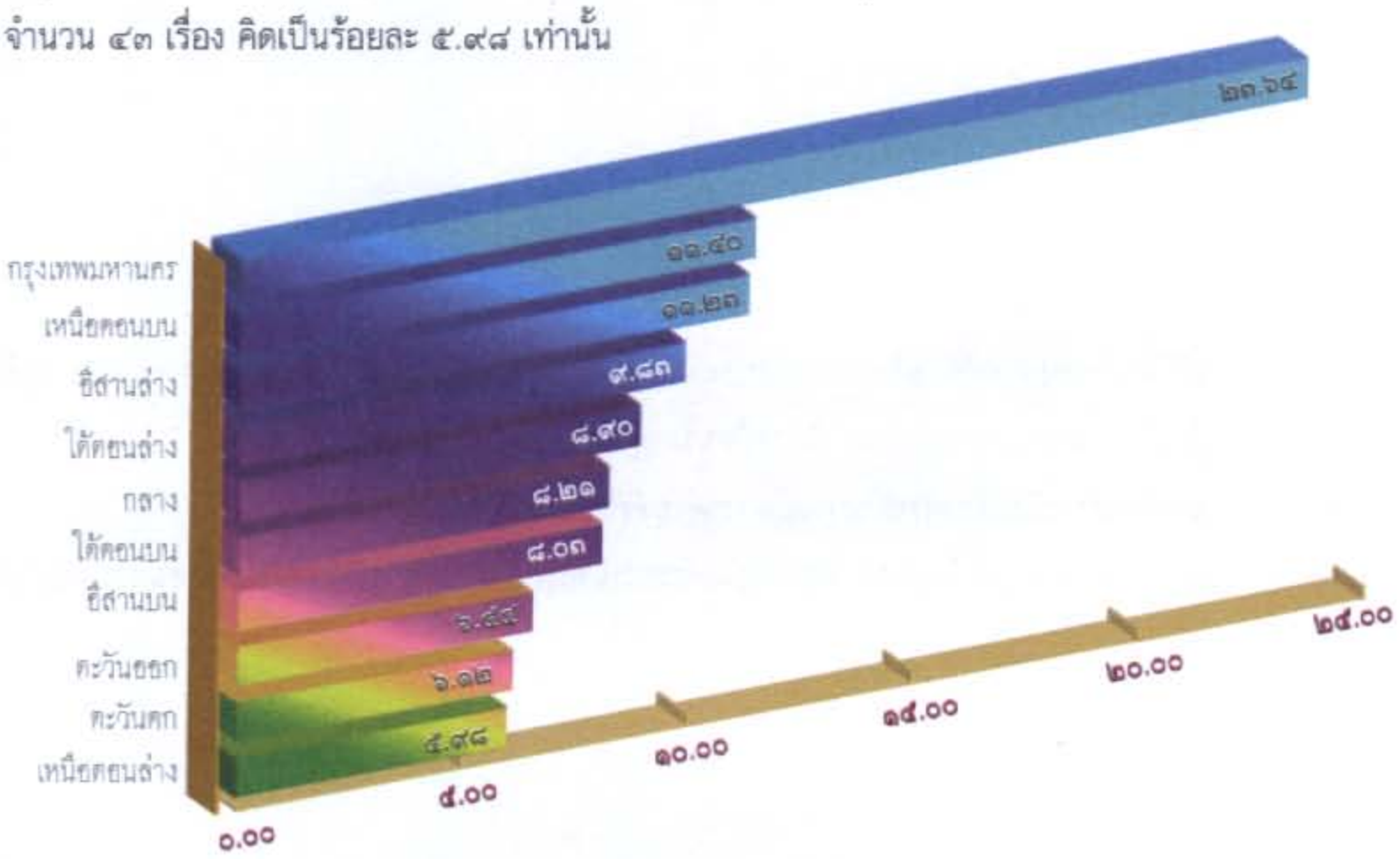
๑.๒ สถิติรายปี ในรอบ ๖ ปีที่ผ่านมา

๖ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๕๐) กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนที่ร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน และเรื่องที่ กสม. หยิบยกเพื่อตรวจสอบสะสมรวมทั้งสิ้น ๓,๙๒๑ เรื่อง ทั้งนี้ พบว่าเรื่องร้องเรียนและเรื่องหยิบยกรายปี มีจำนวนใกล้เคียงกันตลอดระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๔๖-๒๕๕๐) คือ ๘๐๘ เรื่อง ๖๖๓ เรื่อง ๗๕๙ เรื่อง ๖๔๔ เรื่อง และ ๗๖๔ เรื่อง ตามลำดับ

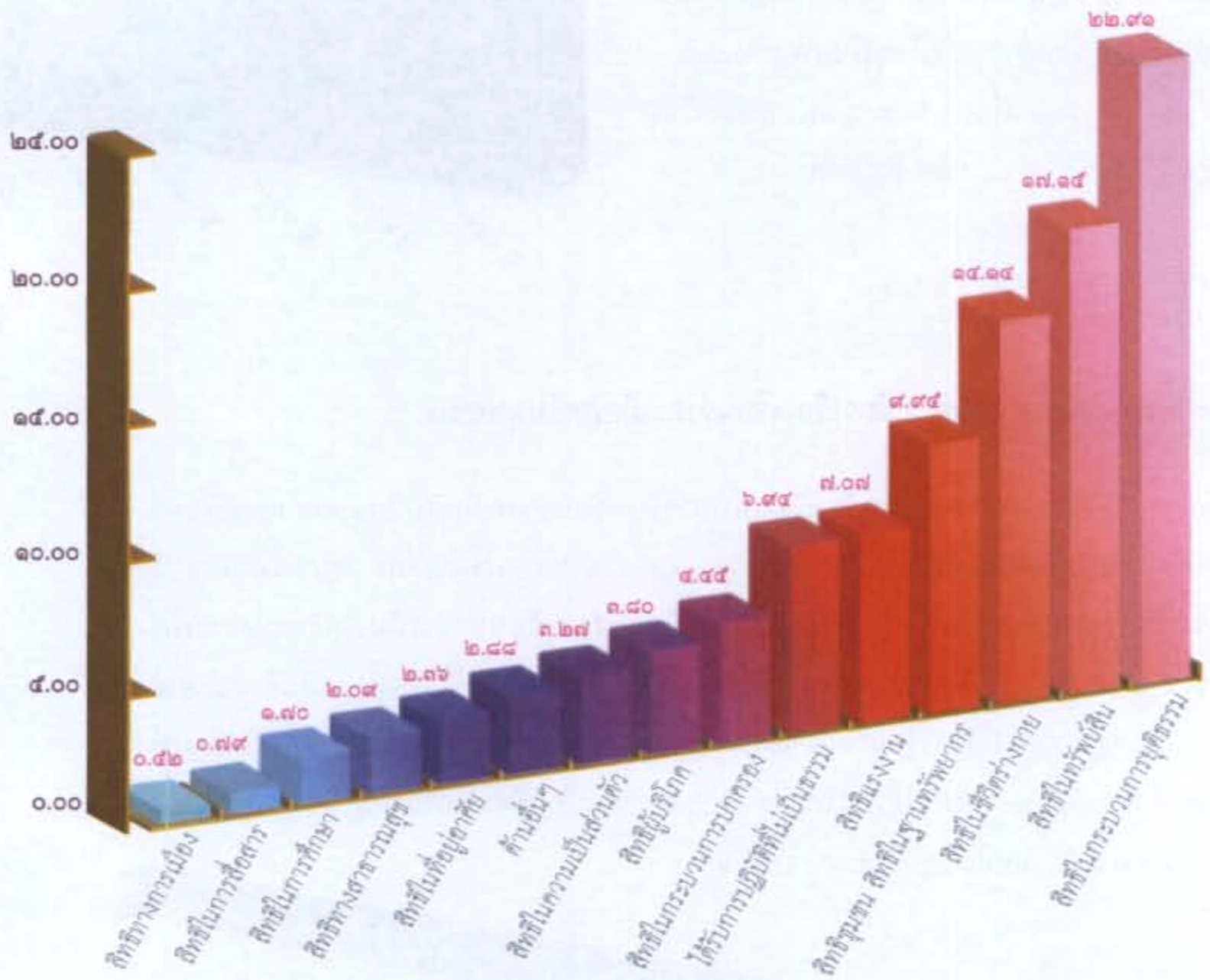
๑.๓ พื้นที่เกิดเหตุ (ภาค) ที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน

เมื่อพิจารณาจากเรื่องร้องเรียนที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนและเรื่องที่ กสม.หยิบยกเพื่อตรวจสอบในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ จำนวน ๗๖๔ เรื่อง พบว่าเป็นเรื่องที่สามารถจำแนกตามพื้นที่เกิดเหตุ (ภาค) ที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ จำนวน ๗๑๙ เรื่อง และไม่สามารถจำแนกตามพื้นที่ได้ จำนวน ๔๕ เรื่อง ทั้งนี้ เมื่อจำแนกตามพื้นที่เกิดเหตุ (ภาค) ที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน พบว่า กรุงเทพมหานครเกิดเหตุสูงที่สุด จำนวน ๑๗๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๖๔ และน้อยที่สุดคือ พื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๔๓ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๕.๙๘ เท่านั้น

๑.๔ ประเภทสิทธิที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ

จากข้อมูลเรื่องร้องเรียนที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนและเรื่องที่ กสม.หยิบยกเพื่อตรวจสอบ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ มีจำนวน ๗๖๔ เรื่อง นั้น เมื่อจำแนกข้อมูลตามประเภทสิทธิที่มีการร้องเรียนว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน พบว่า มีการร้องเรียนการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมสูงที่สุด จำนวน ๑๗๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๙๑ รองลงมาเป็นการร้องเรียนละเมิดการละเมิดสิทธิในทรัพย์สิน จำนวน ๑๓๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๑๕ และพบว่าการละเมิดสิทธิทางการเมืองต่ำที่สุด จำนวน ๔ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๕๒ เท่านั้น

หมายเหตุ :

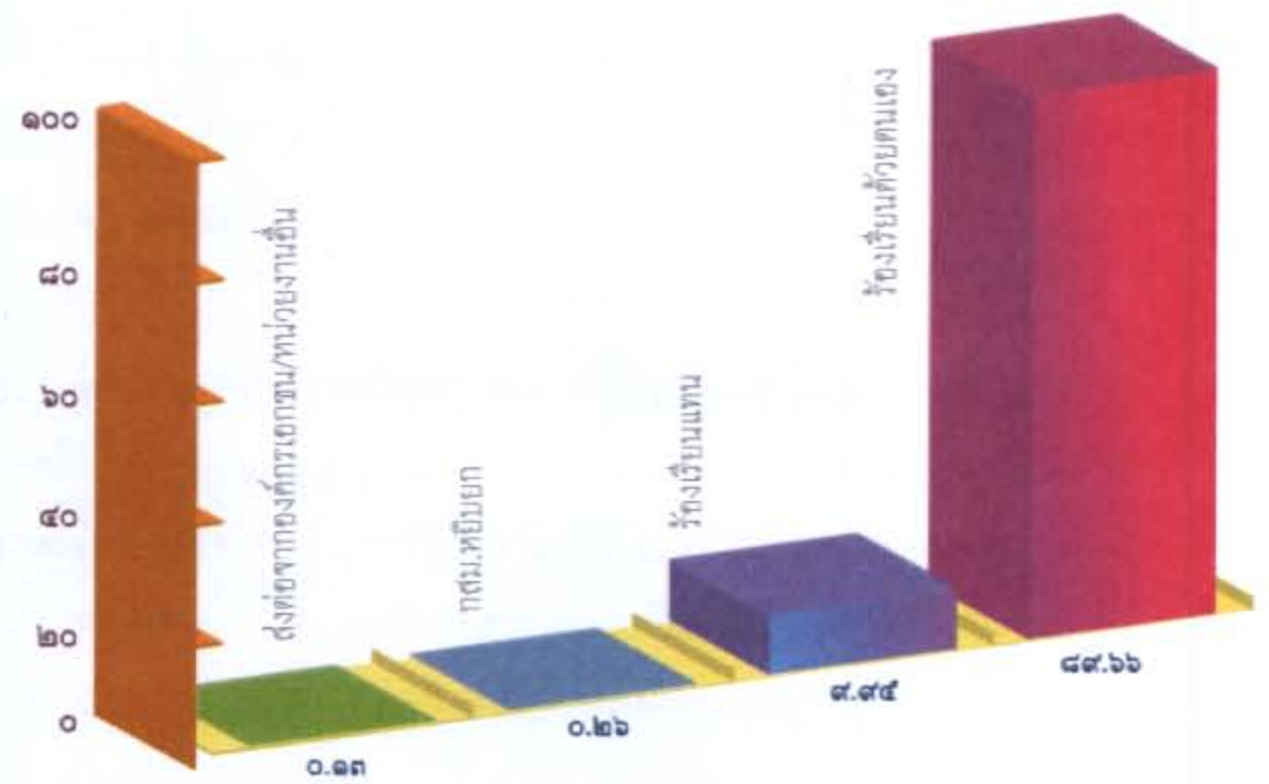
๑) สิทธิในชีวิตและร่างกายที่ร้องเรียนมา (ร้อยละ ๑๔.๑๔) ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ประเมินได้ว่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม มีการร้องเรียนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๐๕

๒) สิทธิในทรัพย์สิน เป็นเรื่องสิทธิในการจัดการด้านที่ดิน และที่อยู่อาศัยจำนวนมาก

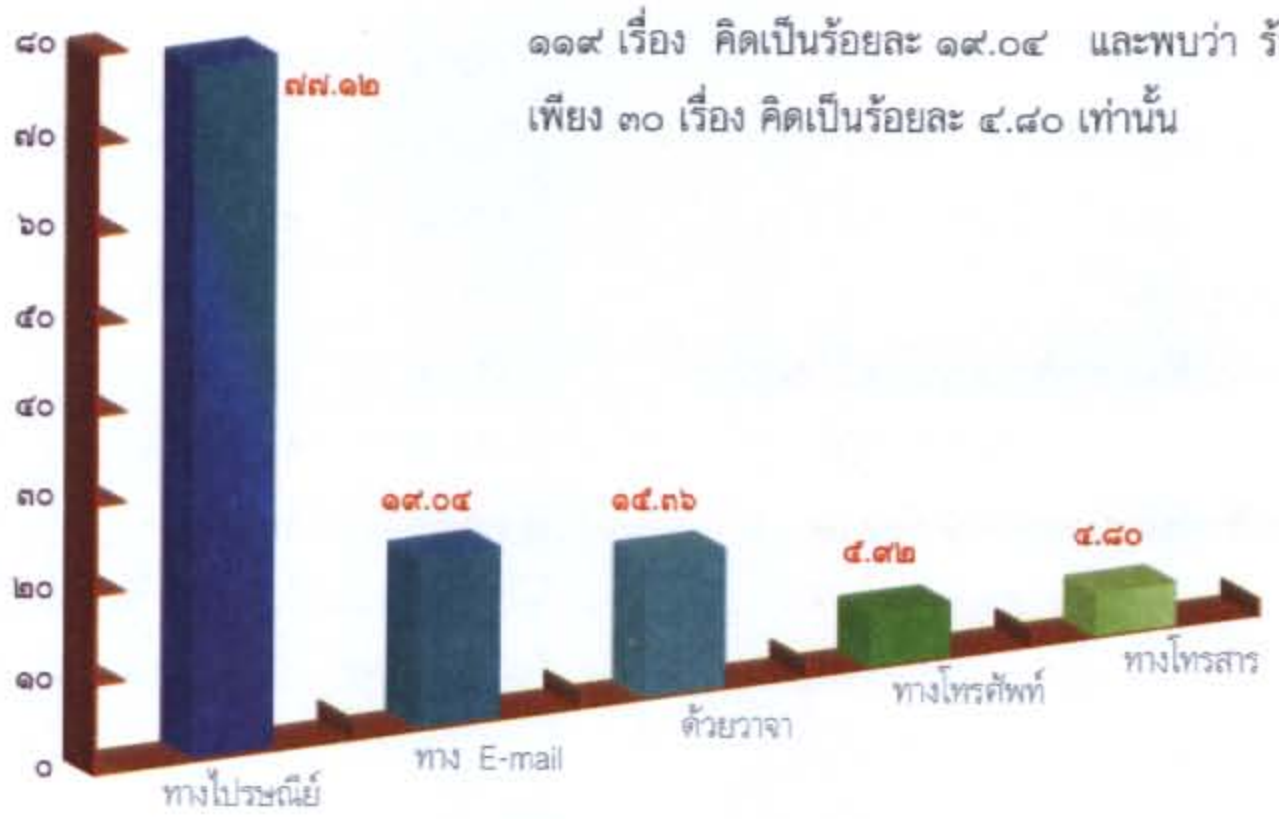
๓) สิทธิชุมชน/สิทธิในฐานทรัพยากร ส่วนใหญ่แต่ละกรณีร้องเรียน มีผลกระทบต่อประชาชนจำนวนมาก

๑.๔ ที่มาของการร้องเรียนว่าถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ กสม. ได้พิจารณาและตรวจสอบกรณีที่ประชาชนถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวนทั้งสิ้น ๗๖๔ เรื่องนั้น เมื่อจำแนกตามที่มาของสถิติ พบว่าส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนด้วยตนเองสูงที่สุด จำนวน ๖๘๕ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๖๖ และพบว่า ส่งต่อจากองค์กรเอกชน/หน่วยงานอื่น น้อยที่สุดเพียง ๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๓ เท่านั้น แต่ในที่นี้ การร้องเรียนด้วยตนเองเป็นผลจากการแนะนำขององค์กรพัฒนาเอกชนหรือเครือข่ายต่าง ๆประกอบด้วยเช่นกัน

และเมื่อจำแนกข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนที่ประชาชนถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งสิ้น ๗๖๔ เรื่อง ออกเป็นตามช่องทางการร้องเรียน พบว่าส่วนใหญ่ร้องเรียนทางไปรษณีย์สูงที่สุด จำนวน ๔๘๒ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๑๒ รองลงมาเป็นการร้องเรียนทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) จำนวน ๑๑๙ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๔ และพบว่า ร้องเรียนทางโทรสารน้อยที่สุดเพียง ๓๐ เรื่อง คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๐ เท่านั้น

๒.
รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดย กสม.

นับแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นต้นมา ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนจำนวนมากในทุกประเด็นปัญหาและทุกพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย จนล่วงถึงปีงบประมาณ ๒๕๕๐ เป็นปีที่ กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง และดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ตามหลักการสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศไทยเป็นภาคี จนกระทั่งได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสร็จสิ้นเป็นจำนวน ๖๐๗ เรื่อง จำแนกเป็นเรื่องที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๒๕๒ เรื่อง ยุติการตรวจสอบ ๗๕ เรื่อง ยุติเรื่องรวมทั้งมีการไกล่เกลี่ยแก้ไขปัญหาแล้ว ๒๗๕ เรื่อง และส่งเรื่องต่อเนื่องจากเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่หรือควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยองค์กรอื่น ๕ เรื่อง

ในรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่ละเรื่องจะประกอบด้วยมาตรการการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หรือการแก้ไขกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างหรือทั้งสามอย่างแล้วแต่กรณี เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแม้ในกรณีที่มีการยุติการตรวจสอบหรือยุติเรื่อง กสม. อาจจะเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ได้

จากกรณีการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ กสม. ได้ดำเนินการตรวจสอบและเห็นว่าเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจำนวน ๒๕๒ เรื่องดังกล่าวข้างต้น สามารถจำแนกตามเนื้อหาของกลุ่มประเภทสิทธิหลักได้ ดังนี้

- สิทธิชุมชนและการจัดการฐานทรัพยากร/ที่ดิน จำนวน ๑๔๙ เรื่อง
- สิทธิในกระบวนการยุติธรรม/สิทธิในชีวิตและร่างกาย จำนวน ๔๘ เรื่อง
- สิทธิพลเมือง/เสรีภาพในการเดินทาง/การชุมนุม จำนวน ๔ เรื่อง
- สิทธิด้านสังคม
  - สิทธิแรงงาน จำนวน ๒๙ เรื่อง
  - สิทธิของบุคคล/เกียรติยศชื่อเสียง/ความเป็นส่วนตัว จำนวน ๗ เรื่อง
  - ความเสมอภาค/สิทธิสตรีและเด็ก/คนพิการ จำนวน ๕ เรื่อง
  - สิทธิในที่อยู่อาศัย จำนวน ๔ เรื่อง
  - สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข/สิทธิสุขภาพ จำนวน ๓ เรื่อง
  - สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ จำนวน ๒ เรื่อง
  - สิทธิของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน ๑ เรื่อง

และพบว่ามีประเด็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่น่าสนใจ ซึ่งได้ยกเป็นตัวอย่างให้เห็นข้อเท็จจริง ขั้นตอนของการตรวจสอบ การไกล่เกลี่ย ความเห็นและข้อเสนอแนะของ กสม. เพื่อเป็นกรณีศึกษาและเข้าใจถึงกระบวนการดำเนินงานของ กสม. ดังนี้

๒.๑ สิทธิชุมชน

กรณีที่ ๑

การขอประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงิน
บริเวณตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๖๗/๒๕๔๙)

นายศุภวิชญ์ มีมา กับพวก รวม ๔๘ คน ร้องเรียนว่า บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ยื่นคำขอประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงินเพิ่มเติม จากบริเวณเขาหม้อ ตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร มาสู่พื้นที่ใกล้เคียงบริเวณเขาหม้อ หมู่ที่ ๖ บ้านคลองตาลัด ตำบลวังโพรง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน

ข้อเท็จจริง :

๑. การทำเหมืองแร่ทองคำและเงิน ตามประทานบัตร จำนวน ๔ แปลง โดย ๓ แปลงเป็นประทานบัตรชนิดแร่ทองคำ อยู่ในพื้นที่ตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร และอีก ๑ แปลงเป็นประทานบัตรชนิดแร่ทองคำ อยู่ในพื้นที่ตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื้อที่ประมาณ ๒,๒๐๐ ไร่ แม้จะมีพื้นที่ประทานบัตรที่กว้างขวาง แต่การขุดหาแร่ในบริเวณดังกล่าวภายในระยะเวลาประมาณ ๕ ปี ก็เกือบหมดพื้นที่แล้ว เพราะแร่ทองคำที่ได้จากการทำเหมืองนั้น โดยเฉลี่ยการขุดหินจากเหมืองถึง ๑ ตัน จะได้ทองคำเพียง ๒ กรัมเท่านั้น ในขณะที่ทองคำ ๑ บาท เท่ากับ ๑๕ กรัม ดังนั้น หากต้องการได้ทองคำ ๑ บาท ต้องขุดหินขึ้นมาถึง ๗ ตันครึ่ง อีกทั้งผลจากการทำเหมืองยังมีบ่อเก็บกักกากแร่ ที่มีสารไซยาไนด์และสารไฮดรอกไซด์ ซึ่งเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ขนาดพื้นที่ ๒๐๐ ไร่ และทำให้เกิดบ่อน้ำขนาดใหญ่ จำนวน ๒ บ่อ ลึกขนาด ๗๐–๑๕๐ เมตร และภูเขาหินที่เกิดจากนำหินที่ถูกขุดขึ้นมาทับถมกันเป็นเขาลูกใหญ่ เกิดความสูญเสีย และมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยอย่างมาก แต่ประเทศไทย ได้รับค่าภาคหลวงแร่เพียงประมาณ ๓๐๐ ล้านบาทเท่านั้น ในขณะที่ปัจจุบันราคาทองคำราคาบาทละประมาณ ๑๒,๒๖๐ บาท (ราคา ณ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙) และเนื่องจากบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด เป็นกิจการของต่างชาติเต็มทั้ง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ จึงได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน แต่การทำเหมือง

สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นภาระต่อประเทศชาติในอนาคต

กสม. จึงเห็นสมควรให้ บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำและเงินตามประทานบัตรรวม ๕ แปลงดังกล่าวจนเสร็จสิ้นเท่านั้น

๒. พื้นที่ตามคำขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำและเงินจำนวน ๕ แปลง ที่ตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร เนื้อที่ประมาณ ๒,๔๖๖ ไร่ เป็นชุมชนดั้งเดิม สภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ ราษฎรสามารถทำนาปีละ ๒-๓ ครั้ง และประกอบอาชีพอื่นเสริมและมีชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขและต่อเนื่อง แต่เมื่อบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ได้ขยายพื้นที่มายังแปลงที่สอง ได้สร้างความแปลกแยกในชุมชนอย่างรุนแรง เพราะในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ได้รับประโยชน์ส่วนแบ่งจากค่าภาคหลวงแร่ ตั้งแต่เริ่มกิจการจนปัจจุบันเป็นจำนวนถึง ๔๔,๑๗๕,๔๖๒.๙๗ บาท แต่ชุมชนต้องถูกโยกย้าย โรงเรียนและวัดเกือบจะร้าง อันเป็นการล่มสลายของชุมชนอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้น กสม. จึงเห็นว่าหน่วยงานของรัฐควรพิจารณางดให้ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงิน จำนวน ๕ แปลง ดังกล่าวของบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด

๓. นอกจากนี้ บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ยังได้ขออาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ จำนวน ๑๐๕ แปลง ในเนื้อที่ ๙๕๗,๗๘๘ ไร่ ในเขตจังหวัดพิจิตร พิษณุโลก และเพชรบูรณ์ ซึ่งการได้อาชญาบัตรพิเศษดังกล่าวมีข้อผูกพันตาม**พระราชบัญญัติแร่ มาตรา ๔๘** ที่กำหนดให้ผู้ยื่นคำขอประทานบัตรต่อไปนั้น จะขอได้เฉพาะผู้ถืออาชญาบัตรพิเศษเท่านั้น ดังนั้น รัฐควรคำนึงถึงผลกระทบต่อประเทศอย่างใหญ่หลวง โดยสมควรกลับมาทบทวนเรื่องการทำเหมืองเช่นกรณีนี้โดยเร่งด่วน ซึ่ง *กสม. มีความเห็นว่า หน่วยงานของรัฐไม่ควรพิจารณาการทำเหมืองแร่ตามอาชญาบัตรพิเศษทั้งหมดต่อไป ทั้งนี้เพื่อเก็บรักษาทรัพยากรทองคำและเงินดังกล่าวไว้เป็นสมบัติของประเทศชาติ และสำหรับอนุชนรุ่นหลังสืบต่อไป*

๔. กสม. เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ และใช้อำนาจตามมาตรา ๒๐๐ ของรัฐธรรมนูญที่ให้ กสม. มีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ การที่กรมสรรพากรไม่ส่งเอกสารคำนวณภาษี จำนวนเงินภาษีที่ชำระของบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด โดยอ้างประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๐ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนไม่ส่งเอกสารเกี่ยวกับคำขออนุมัติ การอนุมัติ และรายละเอียดอื่น โดยอ้างว่าเป็นข้อมูลความลับทางการค้าของบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ซึ่งเป็นการอ้างโดยมิชอบด้วยกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม กสม. ได้รับเอกสารบางส่วนจากกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด แล้ว

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ประสานกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณางดให้ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงิน จำนวน ๕ แปลง ของบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ภายในกำหนดเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กำกับควบคุมการสำรวจแร่ตามอาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ จำนวน ๑๐๕ แปลง มิให้ทำการสำรวจในที่ดินของราษฎร เว้นแต่ได้รับความยินยอมอย่างชัดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร และชดใช้ค่าเสียหายอันเป็นผลจากการสำรวจแร่แก่ราษฎรดังกล่าวจนครบถ้วนภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาเตรียมการให้พื้นที่ตามประทานบัตร จำนวน ๔ แปลง หลังจากการเลิกประกอบกิจการเหมืองแร่ และคำขอประทานบัตร จำนวน ๕ แปลง รวมทั้งพื้นที่ที่ได้รับอาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ จำนวน ๑๐๕ แปลง เป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันเลิกประกอบกิจการเหมืองแร่

๔. ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนพิจารณางดส่งเสริมการลงทุนจากบริษัทต่างชาติในกิจการเหมืองแร่ทองคำและเงินที่ดำเนินการในประเทศไทย ภายในเวลา ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

กรณีที่ ๒
การคัดค้านโครงการก่อสร้างสะพาน เขื่อนกันคลื่น ขุดลอกทรายและท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๔/๒๕๕๐)

ประเด็น :

ราษฎรในชุมชนบ้านย่าหมี หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะยาวใหญ่ อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา และพื้นที่ใกล้เคียงได้อาศัยทรัพยากรชายฝั่ง ป่าชายเลน แหล่งหญ้าทะเล แหล่งปะการัง ดอนหอย และท้องทะเลบริเวณอ่าวคลองสนและบริเวณใกล้เคียงที่ยังคงอุดมสมบูรณ์ ทำการประมงพื้นบ้านมาตั้งแต่บรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน โดยได้ร่วมกันรักษาดูแลและฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งมาโดยตลอด จนได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวจากการดูแลรักษาและจัดการป่าชายเลนชุมชนเฉลิมพระเกียรติ บ้านย่าหมี ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ ๒,๕๐๐ ไร่ และได้ร่วมกับสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้รณรงค์ยกเลิกการใช้เครื่องมือทำลายล้าง อวนลาก อวนรุน เรือปั่นไฟ และอนุรักษ์ฟื้นฟูทะเลอ่าวพังงา

ต่อมา บริษัท นาราชา จำกัด ได้มีโครงการก่อสร้างบ้านพักตากอากาศและที่จอดเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน โดยได้ขออนุญาตก่อสร้างสะพาน ก่อสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำในทะเลบริเวณอ่าวคลองสน และบริเวณด้านที่ดินชายทะเลของบริษัทฯวางทุ่นหน้าอ่าว ก่อสร้างเขื่อนกันคลื่น ขุดลอกทราย และท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน โดยอ้างว่าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว สร้างความเจริญให้เกาะยาวใหญ่ และเป็นที่จอดเรือประมงให้กับชาวประมงตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัดและนโยบายการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน

ผู้ร้องจึงมีความกังวลว่า การก่อสร้างโครงการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยเฉพาะหญ้าทะเล พันธุ์สัตว์น้ำวัยอ่อน และปะการังซึ่งเป็นแหล่งห่วงโซ่อาหาร ตลอดจนที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและนกนานาชนิด รวมทั้งส่งผลกระทบต่อ

การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านของราษฎรบ้านย่าหมี และราษฎรจากหมู่บ้านใกล้เคียงที่ได้อาศัยหารายได้เลี้ยงครอบครัว

ในการนี้ ผู้ร้องได้มีหนังสือคัดค้านการดำเนินโครงการไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในประเด็นกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ตั้งโครงการด้วย ทั้งนี้ ชาวบ้านไม่ได้รับคำชี้แจงใดๆจากหน่วยงานภาครัฐที่ลงไปในพื้นที่

ข้อเท็จจริง :

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง กรมการขนส่งทางน้ำและ พาณิชยนาวี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ สรุปได้ว่า

๑. พื้นที่ที่จะดำเนินการก่อสร้างเป็นปากคลอง ซึ่งมีป่าชายเลนอยู่บริเวณปากคลอง และมีแนวหญ้าทะเลอยู่ในพื้นที่โครงการและบริเวณใกล้เคียงเป็นพื้นที่กว้าง หญ้าทะเลดังกล่าวอยู่ในสภาพปานกลางจนถึงดี (ประมาณ ๕๐–๙๐% ของพื้นที่) นอกจากนี้ ยังมีแนวปะการัง ขนาดประมาณ ๖๒๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่แหลมต้นตอด้านในอ่าวย่าหมีไปจนถึงชายฝั่งอ่าวโล๊ะโป๊ะน้อย ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่โครงการไม่เกิน ๑ กิโลเมตร

การดำเนินโครงการก่อสร้างสะพาน เขื่อนกันคลื่น และท่าเทียบเรือยอร์ชในบริเวณดังกล่าว จะก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศของชายฝั่งทะเลอย่างรุนแรง โดยเฉพาะแหล่งหญ้าทะเลซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ ครอบคลุมพื้นที่ ประมาณ ๑.๘ ตารางกิโลเมตร หญ้าทะเลที่พบในบริเวณนี้ มีถึง ๗ ชนิด จาก ๑๒ ชนิด ที่มีรายงานว่าพบในประเทศไทย พื้นที่อนุรักษ์หญ้าทะเลอยู่ในความดูแลของชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกับสำนักงานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การทำลายหญ้าทะเลจึงเท่ากับเป็นการทำลายวิถีชีวิตของชาวประมงในบริเวณดังกล่าว

๒. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและป่าชายเลน มีความเห็นว่า การก่อสร้างสะพานเขื่อนกันคลื่นและท่าเทียบเรือยอร์ช จะส่งผลกระทบระบบนิเวศวิทยาทางทะเลในพื้นที่ก่อสร้างและบริเวณใกล้เคียง รวมทั้งและวิถีชีวิตของชุมชนชายฝั่งในพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง

๓. ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับธรณีพิบัติ จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสตูล พ.ศ.๒๕๔๙ ได้กำหนดให้พื้นที่หมู่ที่ ๒ บ้านช่องหลาด หมู่ที่ ๓ บ้านย่าหมี หมู่ที่ ๔ บ้านคลองบอน ตำบลเกาะยาวใหญ่ และพื้นที่จากแนวชายฝั่งทะเลโดยรอบเกาะออกไปในทะเล เป็นระยะ ๓๐๐ เมตรของเกาะยาวน้อย เกาะยาวใหญ่ จังหวัดพังงา เป็นเขตน่านน้ำในพื้นที่ที่ให้ใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ห้ามกระทำหรือประกอบกิจกรรมใดๆที่อาจเป็นอันตรายหรือมีผลกระทบ หรืออาจทำให้ปะการัง ซากปะการังหรือหินปะการัง และหญ้าทะเลถูกทำลาย หรือเสียหายในแนวปะการังและแหล่งหญ้าทะเล

ดังนั้น การอนุญาตให้มีการดำเนินโครงการก่อสร้างสะพาน เขื่อนกันคลื่น และท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อประกาศข้างต้นอย่างชัดเจน และยังมีความผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕ อีกด้วย

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ชี้แจงว่า การขุดลอกร่องน้ำดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อราษฎรให้สามารถนำเรือเข้าออกได้สะดวก แต่ราษฎรชี้แจงว่าไม่ต้องการให้ขุดลอกเพราะนอกจากจะเป็นการทำลายหญ้าทะเลแล้ว ชุมชนยังไม่มีปัญหาเรื่องที่จอดเรือ เนื่องจากมีเรือประมงอยู่ไม่ถึง ๒๐ ลำ

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น กสม. มีความเห็นว่ากระบวนการตัดสินใจต่อโครงการต้องเป็นไปตามหลักสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน และต้องเป็นไปตามกรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องข้างต้น รวมทั้งต้องไม่เป็นสาเหตุให้ปัญหาความขัดแย้งลุกลามบานปลายมากขึ้น จนกลายเป็นความรุนแรงที่ไม่สามารถควบคุมได้

๕. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชี้แจงว่า พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่เตรียมประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามร่างประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในบริเวณพื้นที่อำเภอคุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า อำเภอท้ายเหมือง อำเภอทับปุด และอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา พ.ศ. .... ซึ่ง กสม. เห็นด้วยกับการประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างถาวร

๖. กสม. เห็นว่าการดำเนินโครงการในลักษณะที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในภาพกว้าง แต่ในการพิจารณาอนุญาตกลับแยกพิจารณาในประเด็นย่อย โดยไม่พิจารณาและเชื่อมโยงผลกระทบในภาพรวม

๗. พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่ชาวประมงพื้นบ้านใช้ประโยชน์ร่วมกัน จึงควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการขอใช้ที่สาธารณะในทะเลควรมีเงื่อนไขขั้นตอนที่เสมอกันกับการขอใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๘ มาตรา ๘ และมาตรา ๙

นอกจากนั้น การอนุญาตให้ใช้พื้นที่สาธารณประโยชน์ในทะเลที่ประชาชนใช้ร่วมกันไปให้เอกชนใช้ประโยชน์มีผลกระทบต่อสิทธิในการทำมาหากินของชาวประมงพื้นบ้านบริเวณอ่าวคลองสน ตำบลเกาะยาว อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ทำให้ประชาชนถูกลิดรอนจากวิถีทางแห่งการยังชีพของตน

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ยกเลิกการอนุญาต การขุดลอก การสร้างท่าเทียบเรือ การก่อสร้าง เขื่อนกันคลื่น และการกระทำใดๆบริเวณอ่าวคลองสนที่ได้มีการอนุญาตไปแล้วโดยทันที

๒. ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศพื้นที่บริเวณอ่าวคลองสน ตำบลเกาะยาว อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และให้เริ่มดำเนินการภายใน ๙๐ วัน

๓. ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขยายเวลาของประกาศกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณพื้นที่ที่ได้รับธรณีพิบัติภัย จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง และจังหวัดสตูล พ.ศ.๒๕๔๙ ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๔๙ ออกไปจนกว่าจะมีการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามข้อ ๒ ในทันทีที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔. ให้จังหวัดพังงา โดยคณะกรรมการพิจารณาสิ่งล่วงล้ำลำน้ำจังหวัดพังงา พิจารณาไม่อนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์จากที่สาธารณะที่ประชาชนใช้ร่วมกันในลักษณะเช่นนี้ทันทีที่ได้รับรายงานฉบับนี้

กรณีที่ ๓

โครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ
จังหวัดสมุทรปราการ
(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๑๙/๒๕๕๐)

ประเด็น :

นางสาวดาวัลย์ จันทรหัสดี และชาวตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการและตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากการดำเนินการของรัฐบาลและกรมควบคุมมลพิษในโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เริ่มดำเนินการก่อสร้างมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ บนพื้นที่ ๑,๙๐๐ ไร่ บริเวณริมชายทะเล โครงการดังกล่าวเป็นการสร้างระบบบำบัดน้ำขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศ แต่มิได้จัดทำรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งไม่ได้ทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ไม่บอกให้ชาวบ้านในพื้นที่ได้รับทราบก่อนเริ่มการก่อสร้าง ชาวบ้านต้องเป็นฝ่ายร้องขอและแสวงหาข้อมูลเอง นอกจากนี้ ยังพบว่าโครงการมีความไม่โปร่งใส ตั้งแต่ขั้นตอนของการเตรียมการจนถึงการยุบรวมระบบบำบัดน้ำเสียจาก ๒ แห่งเป็นแห่งเดียวและย้ายสถานที่ตั้งมาอยู่คลองด่าน ทั้งยังมีการเพิ่มวงเงินงบประมาณอีกเท่าตัว ซึ่งหากโครงการนี้แล้วเสร็จจะก่อให้เกิดปัญหาสารพิษตกค้าง พื้นที่ถูกกัดเซาะพังทลายและทรุดตัว อาจก่อให้เกิดโศกนาฏกรรมขึ้นได้ ซึ่งผู้ร้องมีความประสงค์ให้ยกเลิกโครงการและเปลี่ยนเป็นศูนย์วิจัย และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศ

ข้อเท็จจริง :

กสม. ได้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายผู้ร้องและรายงานการศึกษาเชิงวิชาการเรื่อง *"การต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิและทรัพยากรของชุมชน กรณีโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน"* ซึ่งนางสาวสุกรานต์ โรจนไพรวงศ์ และนางสาวดาวัลย์ จันทรหัสดี เป็นผู้ศึกษาวิจัย ในฐานะผู้มีส่วนร่วมและได้รับความเดือดร้อนจากโครงการนี้ และคำชี้แจงของผู้แทนกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สรุปได้ว่า

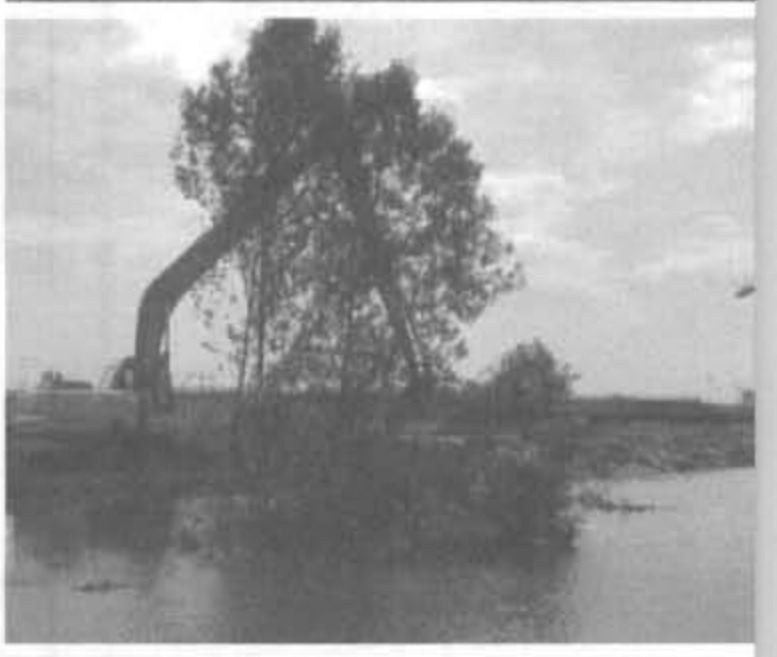
กรมควบคุมมลพิษได้รับอนุมัติในหลักการจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมและคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน และวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๘ ให้ดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียตามโครงการจัดการน้ำเสียและเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ ที่ ๒ ฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยา คือ ฝั่งตะวันออกที่บริเวณตำบลบางปูใหม่ บนเนื้อที่ ๑,๕๕๐ ไร่ ฝั่งตะวันตกบริเวณอำเภอพระสมุทรเจดีย์ บนเนื้อที่ ๓๕๐ ไร่ แต่เมื่อถึงขั้นตอนการดำเนินการจริง กรมควบคุมมลพิษได้ยุบรวมระบบบำบัดน้ำเสียไว้ที่ฝั่งตะวันออกเพียงแห่งเดียว ดังนั้น การก่อสร้างโครงการฯจึงมีความ

แตกต่างไปจากรูปแบบที่มีการศึกษาและได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีอย่างสิ้นเชิง โดยอ้างว่าเพื่อเป็นการประหยัดค่าการลงทุนเกี่ยวกับค่าที่ดินซึ่งขณะนั้นมีราคาแพง ง่ายต่อการบำรุงรักษา ประหยัดค่าใช้จ่าย และมีความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์ ตลอดจนได้เสนอให้ใช้ที่ดินบริเวณตำบลคลองด่านเป็นที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสียรวมของโครงการ ทั้งที่รายงานการศึกษาของ ๓ บริษัท คือ บริษัท มอนต์โกเมอรี่ วัตสัน เอเชีย จำกัด บริษัท ซีเทค อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด และบริษัท เซาท์อีสเอเชีย เทคโนโลยี จำกัด ได้ให้ความเห็นว่า การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมในพื้นที่ตำบลคลองด่านถือเป็นทางเลือกรอง เพราะพื้นที่ดังกล่าวไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม เป็นป่าชายเลน มีน้ำทะเลท่วมตลอดทั้งปี ซึ่งจะทำให้วงเงินลงทุนเพิ่มขึ้นสูงมากและไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ การเลือกพื้นที่ตำบลคลองด่านเป็นที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย จึงเป็นข้อผิดพลาดทางวิศวกรรม เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การยุบรวมระบบบำบัดน้ำเสียจากสองฝั่งเหลือเพียงฝั่งตะวันออกแห่งเดียว เป็นเหตุให้ต้องเพิ่มงบประมาณจากเดิม ๑๒,๘๖๖ ล้านบาท เป็น ๒๒,๙๕๕ ล้านบาท เพื่อเป็นค่าก่อสร้างท่อเพื่อรวบรวมน้ำเสียจากฝั่งตะวันตกมาบำบัดยังฝั่งตะวันออก เป็นค่าใช้จ่ายในการวางท่อเพื่อระบายน้ำทิ้งลงในอ่าวคลองด่าน และเป็นค่าซื้อที่ดินสำหรับเป็นที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสียบริเวณตำบลคลองด่านอีก ๑,๙๕๖ ล้านบาท เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงระบบบำบัดน้ำเสียจากระบบบำบัดแบบบ่อเติมอากาศ (Aerated Lagoon : AL) มาเป็นระบบบำบัดน้ำเสียแบบชีวภาพ ซึ่งเป็นระบบที่พ่นเติมอากาศ เพื่อให้แบคทีเรียกำจัดสิ่งสกปรกออกจากน้ำเสีย (Extended Aeration Activated Sludge : EAAS) ทั้งที่มติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ควรปรับแผนงานให้เหมาะสม ไม่ควรให้ระบบบำบัดน้ำเสียฝั่งตะวันออกมีขนาดใหญ่เกินไป

สำหรับเรื่องการทำประชาพิจารณ์ กรมควบคุมมลพิษชี้แจงว่า คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบโครงการก่อนมีมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องประชาพิจารณ์ และก่อนที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การทำประชาพิจารณ์ประกาศใช้ อีกทั้งโครงการนี้ใช้เงินส่วนหนึ่งจากเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย ซึ่งมีข้อกำหนดในเรื่องการจ่ายค่าปรับหากไม่สามารถใช้เงินตามงวดที่วางไว้ และตามสัญญาที่ลงนามกับผู้รับจ้างระบุว่าต้องโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ดังนั้น หากต้องทำประชาพิจารณ์ก่อนซื้อที่ดินจะทำให้การดำเนินโครงการล่าช้าจนเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติได้ ซึ่งแสดงให้เห็นจุดยืนของกรมควบคุมมลพิษและกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ว่า ไม่ให้ความสำคัญกับการทำประชาพิจารณ์ เพราะตลอดกระบวนการดำเนินโครงการไม่ได้เผื่อเวลาสำหรับการปรึกษาหารือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการพิจารณา ตรวจสอบ ทบทวนปัญหาหรือท้วงติงแต่อย่างใด

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

กสม. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินโครงการดังกล่าวมีปัญหาหลายประการ

ได้แก่ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจงต่อสาธารณะ รวมทั้งการปรึกษาหารือกับประชาชนในพื้นที่ ประชาชนชาวคลองด่านและสองคลองมีโอกาสรับรู้เกี่ยวกับโครงการเมื่อมีการเริ่มต้นก่อสร้างแล้ว ไม่มีกระบวนการจัดทำประชาพิจารณ์ การซื้อขายที่ดินที่ไม่โปร่งใส งบประมาณที่ปรับเพิ่มขึ้น พื้นที่บริเวณตำบลคลองด่านต้องกลายเป็นสถานที่ตั้งระบบบำบัดน้ำเสียของโครงการ ทั้งที่ไม่เคยปรากฏเป็นพื้นที่เป้าหมายมาก่อน และอยู่ห่างจากจุดที่มีการนำเสนอไว้เดิมถึง ๒๐ กิโลเมตร รวมถึงไม่มีการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) ที่จะเกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนอย่างชัดเจน และยังเป็นการละเมิดสิทธิชุมชน สิทธิในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร สิทธิในการมีส่วนร่วม และสิทธิด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ที่ใช้บังคับในขณะนั้น จึงได้มีหนังสือแจ้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น (นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์) เพื่อให้พิจารณายกเลิกโครงการดังกล่าว และเปลี่ยนแปลงสถานที่ก่อสร้างเป็นศูนย์วิจัยและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศแทน

หลังจากหลายฝ่ายเรียกร้องให้ทบทวนโครงการ ได้แก่ สภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองด่าน ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ รวมทั้งตัวแทนชาวบ้านได้ยื่นเรื่องต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ชี้มูลความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐกรณีทุจริตการจัดซื้อที่ดิน และยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกรณีละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ติดตามตรวจสอบคำสั่งและเอื้อประโยชน์ต่อบริษัทคู่สัญญา จนนำไปสู่การยุติการก่อสร้างโครงการฯแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากการตัดสินใจของรัฐบาลยังมิได้ชัดเจนว่าจะยุติโครงการนี้ทั้งหมด จึงมีข้อเสนอแนะมาตรการการแก้ไขปัญหาเพื่อประกอบการตัดสินใจของรัฐบาล ดังต่อไปนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

ให้รัฐบาลมีมติยกเลิกโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ โดยทันที

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย :

๑. หากจะมีการดำเนินการโครงการจัดการน้ำเสียในสถานที่แห่งใหม่ ขอให้กำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วน นับแต่เริ่มต้นการสำรวจและวางแผน รวมถึงการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จัดให้มีการทำประชาพิจารณ์ก่อนการดำเนินโครงการ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Public Participation in EIA) เพื่อให้คนในชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนหน่วยงานต่างๆที่ได้รับผลกระทบจากโครงการมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลสามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อโต้แย้ง หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามกระบวนการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

๒. ให้รัฐบาลทบทวนวิธีการแก้ไขปัญหาการบำบัดน้ำเสีย โดยการจัดทำแผนแม่บทการบำบัดน้ำเสียจากแหล่งชุมชนและอุตสาหกรรมที่คำนึงถึงการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ มีประสิทธิภาพประหยัดงบประมาณ มีกระบวนการที่โปร่งใส โดยประชาชนมีส่วนร่วม และสนับสนุนสิทธิของชุมชนท้องถิ่นในการร่วมจัดการทรัพยากร ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการป้องกันปัญหาและการบังคับใช้กฎหมายให้มีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

๓. สำหรับสถานที่ที่มีการก่อสร้างตามโครงการไว้แล้ว ขอให้รัฐบาลพิจารณาข้อเสนอของชุมชนที่เสนอให้พัฒนาเป็นศูนย์เพาะสัตว์น้ำของประเทศ

๒.๒ สิทธิในที่ดิน

กรณีที่ ๑

การขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์หนองขอน

อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๑๔/๒๕๕๐)

ประเด็น :

ราษฎรบ้านศรีแก้ว หมู่ที่ ๑, ๓, ๖, ๘ และ ๙ ตำบลศรีแก้ว อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ร้องเรียนว่า บ้านศรีแก้วเป็นหมู่บ้านที่ตั้งมาก่อนปี พ.ศ.๒๕๐๐ โดยชาวบ้านได้เข้ามาอาศัยทำกินในพื้นที่ และตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีเอกสารหลักฐานเป็นใบ ภบท.๕ และ ภบท.๖ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการขึ้นทะเบียนหนองน้ำสาธารณะของหมู่บ้าน ชื่อ "หนองขอน" เนื้อที่ ๗๗๐ ตารางวา ต่อมาในปี ๒๕๒๐ ผู้ปกครองท้องถิ่นในขณะนั้นมีแนวคิดในการจัดหาพื้นที่สาธารณะเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน (สถานที่ทิ้งขยะและรองรับแนวคิดการตั้งที่ว่าการอำเภอ) แต่เรื่องก็เงียบหายไป ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๓ สภาตำบลศรีแก้ว (ในขณะนั้น) ได้ยื่นคำขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) กรมที่ดินจึงได้เข้ามารังวัดที่ดินที่เคยขึ้นทะเบียนไว้ เพื่อประกาศเป็นพื้นที่สาธารณประโยชน์และออก น.ส.ล. ได้พื้นที่ ๕๓๓-๑-๒๗.๙ ไร่ แต่ถูกกลุ่มชาวบ้านร้องคัดค้านเรื่องดังกล่าวจึงเงียบหายไป จนกระทั่งในปี พ.ศ.๒๕๔๖ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีแก้วได้ดำเนินการขอให้มีการออก น.ส.ล.อีก จึงถูกคัดค้านจากชาวบ้าน เนื่องจากทับที่ดินทำกินของชาวบ้าน ประมาณ ๓๕ ครอบครัว

สภาพพื้นที่หนองขอนในปัจจุบันเป็นหนองน้ำ มีพื้นที่ประมาณ ๑ ไร่ ๒ งาน ส่วนพื้นที่โดยรอบเป็นที่ดินทำกินของชาวบ้าน ส่วนใหญ่ปลูกอ้อยและทำนา ซึ่งชาวบ้านได้ตั้งข้อสังเกต ๒ ประเด็น คือ

๑. เดิมพื้นที่ดังกล่าวเคยมีการขอขึ้นทะเบียนไว้ในครั้งแรก จำนวนเนื้อที่ ๗๗๐ ตารางวา (ตามเอกสารการขอขึ้นทะเบียน) แต่ต่อมาหลังจากมีการรังวัดพื้นที่โดยกรมที่ดิน เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๓ เหตุใดจึงมีพื้นที่เพิ่มขึ้นมาเป็น ๕๓๓-๑-๒๗.๙ ไร่

๒. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๙ เพื่อพิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งคณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า *"หนองขอน"* น่าจะเป็นเพียงหนองน้ำสาธารณะที่มีอยู่จริงตามธรรมชาติ จำนวนเนื้อที่ ๑-๒ ไร่ ที่ราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกันสำหรับเลี้ยงสัตว์ และการรังวัดเพื่อออก น.ส.ล. เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๓ ได้เนื้อที่ ๕๓๓-๑-๒๗.๙ ไร่ น่าจะเป็นการรังวัดและคำนวณเนื้อที่ที่คลาดเคลื่อน เนื่องจากมีการคัดลอกทะเบียนมาผิดพลาดโดยตามบัญชีสำรวจหนองน้ำสาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๑๕ ตำบลส้มผ่อ (ก่อนที่จะมีการแยกการปกครองมาเป็นตำบลศรีแก้ว) จดแจ้งว่าวัดโดยรอบขอบหนอง เนื้อที่ประมาณ ๗๗๐ ตารางวา ต่อมา คัดลอกเป็นบัญชีสำรวจรายชื่อที่ดินสาธารณประโยชน์ ลำดับที่ ๓๐ ตำบลศรีแก้ว เป็นจำนวนเนื้อที่ ๗๗๐ ไร่ และต่อมาได้เห็นชอบให้มีการเพิกถอนพื้นที่สาธารณะแปลงดังกล่าว

ในการนี้ ผู้ร้องมีความประสงค์ที่จะขอความช่วยเหลือ เนื่องจากไม่มีความคืบหน้าในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริง :

กสม. ได้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงจากเอกสาร การรับฟังข้อมูลจากผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการตรวจสอบในพื้นที่ รวมทั้งมีการจัดประชุมชี้แจงข้อเท็จจริงร่วมจากทุกฝ่ายแล้ว ผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า

๑. การดำเนินการขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ทั้งสองครั้งของ อบต.ศรีแก้ว และการไม่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อแก้ไขปัญหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยพยายามอ้างทะเบียนที่สาธารณประโยชน์หนองขอน เนื้อที่ ๗๗๐ ไร่ มาโดยตลอด เป็นการดำเนินการที่ไม่ได้อยู่บนฐานการพิจารณาตรวจสอบตามข้อเท็จจริงและไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของชาวบ้าน ทั้งยังเป็นการละเมิดสิทธิตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๔๘ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น

๒. เมื่อพิจารณาจากข้อมูล พยานหลักฐานต่างๆแล้ว แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหากรณีการขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์หนองขอนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความล่าช้าและไม่เอาจริงเอาจังในการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง กล่าวคือ

เมื่อสภาตำบลศรีแก้วได้ยื่นคำขอออก น.ส.ล. เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๓ แต่ถูกชาวบ้านคัดค้าน และที่ประชุมสภาตำบลศรีแก้วได้มีมติให้ขอให้เพิกถอนที่สาธารณประโยชน์หนองขอน แต่เรื่องก็เงียบหายไป ไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งต่อมาในวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๖ อบต.ศรีแก้วได้มีการประชุมพิจารณาปัญหาที่ดินสาธารณประโยชน์หนองขอนอีกครั้ง โดยที่ประชุมมีความเห็นและลงมติว่า อบต.ศรีแก้วมีความประสงค์จะขอรังวัดที่ดินเพื่อออก น.ส.ล.แปลงที่สาธารณประโยชน์หนองขอน และรับรองพื้นที่และรูปแผนที่ที่สาธารณประโยชน์หนองขอน ซึ่งทำการรังวัดไว้ เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๓ เป็นเนื้อที่และรูปแผนที่ที่ถูกต้อง แต่ก็ถูกชาวบ้านคัดค้านอีก แต่เรื่องก็เงียบหายไปโดยไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้นในปี พ.ศ.๒๕๔๘ สภา อบต.ศรีแก้วได้มีการประชุม เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๘ และมีความเห็นว่าที่สาธารณประโยชน์หนองขอนไม่เป็นที่สาธารณประโยชน์ และน่าจะเป็นการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง แต่ก็ไม่ได้มีการดำเนินแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจนทำให้เกิดปัญหายืดเยื้อมาจนถึงปัจจุบัน โดยชาวบ้านได้มีการคัดค้านมาโดยตลอดแต่ไม่มีกระบวนการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น กสม. จึงเห็นว่า กระบวนการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ล่าช้าของหน่วยรัฐ เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง เพราะทำให้ผู้ร้องต้องเสียทั้งเวลาและทุนทรัพย์ในการติดตามปัญหามาตลอดระยะเวลา ๑๗ ปีที่ผ่านมา และยังทำให้ผู้ร้องไม่สามารถดำเนินการขอเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินของตนเองได้อีกด้วย

กระบวนการขอออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) หนองขอน จนนำไปสู่การรังวัดพื้นที่เพื่อออก น.ส.ล. ที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงและการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ล่าช้า เป็นการดำเนินการที่ไม่เป็นธรรมและเป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินและสิทธิชุมชนของราษฎร

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดยโสธรแก้ไขทะเบียนสาธารณประโยชน์หนองขอนให้ถูกต้องทันทีนับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้สำนักงานที่ดินจังหวัดยโสธรเร่งรังวัดที่ดินสาธารณประโยชน์หนองขอน และออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ให้ตรงกับความเป็นจริงภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้เร่งรัดการออกเอกสารสิทธิให้กับประชาชนตามหลักฐานของแต่ละราย รวมทั้งการดำเนินการของ ส.ป.ก. ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย :

๑. กระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่สาธารณประโยชน์ทับที่ดินทำกิน ให้มีการสร้างกลไกที่ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของพื้นที่

๒. ควรมีการจัดตั้งกลไกการแก้ไขปัญหาในระดับจังหวัดอย่างเร่งด่วน โดยให้มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วมของชุมชน

๓. ในการสงวนหวงห้าม และออก น.ส.ล.ในที่ดินสาธารณประโยชน์ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบ ถี่ถ้วน และให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนก่อนที่จะมีการลงมติใดๆ

กรณีที่ ๒

การขับไล่ราษฎรออกจากพื้นที่และการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ในที่ดินสาธารณประโยชน์ โคกหนองโพธิ์ หนองปลิง และโนนก้อม จังหวัดลพบุรี ทับที่ดินทำกินของราษฎร

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๒๙๗/๒๕๕๐)

ประเด็น :

นายอัตถ์ แซ่มขุนทด และราษฎรซึ่งมีที่ดินทำกินอยู่ในท้องที่ตำบลหนองยายโต๊ะ และตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี จำนวน ๙๕ ครอบครัว ร้องเรียนขอความเป็นธรรมกรณีได้รับความเดือดร้อนจากการถูกขับไล่ออกจากพื้นที่ และการดำเนินการรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ในที่ดินสาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์ หนองปลิง และโนนก้อม จังหวัดลพบุรี ทับที่ดินทำกินของราษฎร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ผู้ร้องได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาเป็นเวลานาน โดยบางรายมีหลักฐานการครอบครองที่ดินเป็น ส.ค.๑ และน.ส.๓ เมื่อมีการเดินสำรวจออกโฉนดในที่ดิน ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบเรื่อง ทำให้ไม่ได้รับโฉนดที่ดินมาจนกระทั่งปัจจุบัน

๒. ต่อมาประมาณปี พ.ศ.๒๕๒๓ สภาตำบลหนองยายโต๊ะได้ขับไล่ชาวบ้านบางแปลงออกจากที่ดิน โดยอ้างว่า เป็นที่ดินสาธารณประโยชน์และนำที่ดินไปปลูกยูคาลิปตัส และต่อมาก็ทยอยขับไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่จนหมด แต่ชาวบ้านกลัวอิทธิพลของกำนันตำบลหนองยายโต๊ะ จึงไม่ได้ร้องเรียน

๓. ในปี พ.ศ.๒๕๓๘ กรมที่ดินได้มาเดินรังวัดเพื่อขอออก น.ส.ล. โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ทราบ รวมทั้งไม่ได้รับแจ้งให้ประวังแนวเขตที่ดินและไม่มีการสอบปากคำชาวบ้าน โดยเจ้าหน้าที่ได้รังวัดสลับแปลงกันระหว่างที่สาธารณประโยชน์โนนก้อมกับที่ดิน

สาธารณประโยชน์หนองปลิง ทำให้เนื้อที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากทะเบียนเดิมมากและทับที่ทำกินของผู้ร้องทั้งหมด ทำให้ไม่สามารถทำประโยชน์ในพื้นที่ได้โดยที่สาธารณประโยชน์โนนก้อมตามทะเบียนมีเนื้อที่ ๖๐๐ ไร่ รังวัดได้ ๒๒๕-๒-๓๙ ไร่ และที่สาธารณประโยชน์หนองปลิง ตามทะเบียนมีเนื้อที่ ๑๐-๑-๔๑ ไร่ รังวัดได้ ๔๕๒-๑-๐๖ ไร่

๔. นางจิตร บุญจันทิพย์ ได้ทำกินในที่ดินใกล้ที่สาธารณประโยชน์หนองปลิงต่อเนื่องมาตั้งแต่บรรพบุรุษโดยแจ้งการครอบครองไว้ตามหลักฐาน ส.ค.๑ เมื่อปี ๒๕๓๗ หลังจากผู้ร้องกลับมาจากการไปรับจ้างต่างภูมิลำเนาก็พบว่าที่ดินของตนเนื้อที่ประมาณ ๑๐ ไร่ ถูกขุดเป็นหนองน้ำไม่สามารถทำกินได้ โดยทางราชการได้ปักป้ายว่าเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์โนนก้อม

๕. นางเอน กำแหงนา ซึ่งมีที่ทำกินใกล้ที่ดินสาธารณประโยชน์โนนก้อม ร้องเรียนว่ามีที่ดินทำกินจริง ๙ ไร่ แต่ได้แจ้งการครอบครองไว้ตามหลักฐาน ส.ค.๑ จำนวน ๖ ไร่ ต่อมาในปี ๒๕๓๗ สภาตำบลได้จ้างคนมาขุดดินในเขตที่ดิน ๓ ไร่ของตนเพื่อทำสนามกีฬา โดยอ้างว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์ และต่อมาได้นำที่ดินบางส่วนไปทำโครงการเอสเอ็มแอล

ในการนี้ผู้ร้องเชื่อว่าที่สาธารณประโยชน์หนองริ้นร้านมีอยู่จริง เนื่องจากมีทะเบียนสงวนหวงห้ามไว้ในปีพ.ศ.๒๔๗๗ โดยมีเนื้อที่ ๑,๘๐๐ไร่ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับที่สาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์แต่อย่างใด

ข้อเท็จจริง :

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่ตรวจสอบ สรุปได้ว่า

๑. กสม. เชื่อว่าที่ดินสาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์ไม่มีอยู่จริง โดยหลักฐานที่นำมาอ้างมีความขัดแย้งกันและไม่น่าเชื่อถือ กล่าวคือ

๑.๑ จากตรวจสอบทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ตำบลหนองยายโต๊ะ พ.ศ.๒๔๗๗ ไม่ปรากฏว่ามีการประกาศสงวนหวงห้ามที่ดินสาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์แต่อย่างใด

๑.๒ เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๖ นาย ป. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ ๘ ต.หนองยายโต๊ะ เป็นผู้สำรวจที่ดินสาธารณประโยชน์ ระบุว่ามีที่ดินสาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์มีเนื้อที่ ๑๐๐ ไร่ ไม่ได้ระบุข้างเคียง ไม่ได้ระบุวันเดือนปีในการสงวนหวงห้าม และต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๘ นาย ป. ได้ทำหน้าที่แทนนายอำเภอชัยบาดาล นำชี้ที่ดินสาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์ และเมื่อมีประกาศออก น.ส.ล.กลับได้เนื้อที่ถึง ๑,๒๒๑-๒-๐๑ ไร่ มากกว่าที่ขึ้นบัญชีสำรวจไว้มาก ทั้งที่ผู้นำชี้เป็นคนเดิมและระยะเวลาห่างกันประมาณปีเศษๆเท่านั้น

๑.๓ กรมที่ดินได้ชี้แจงโดยอ้างถ้อยคำของ นาย ป. ซึ่งเป็นผู้นำการรังวัดออก น.ส.ล.แทนสภาตำบลหนองยายโต๊ะ ว่าที่สาธารณประโยชน์หนองริ้นร้านที่ได้ขึ้น

ทะเบียนไว้ ๒,๘๐๐ ไร่นั้น น่าจะเป็นการแจ้งรวมเอาที่สาธารณประโยชน์โนนก้อม และหนองปลิงเอาไว้ด้วย ซึ่งอาจจะเป็นความเข้าใจผิดของเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นในการแจ้งขึ้นทะเบียนที่สาธารณะ

๑.๔ ผู้อาวุโสในหมู่บ้านชี้แจงว่า ที่สาธารณประโยชน์หนองริ้นร้านกับที่สาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์ เป็นคนละแปลงกัน

๑.๕ จากการตรวจสอบสารบบที่ดินสาธารณประโยชน์ พบว่ามีคำขอออก น.ส.ล.ในแปลงที่สาธารณประโยชน์หนองริ้นร้าน แต่เมื่อไปรังวัดกลับออก น.ส.ล.ในชื่อที่สาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์โดยไม่มีการทำบันทึกการเปลี่ยนชื่อที่สาธารณประโยชน์แต่อย่างใด นอกจากนั้น ในบันทึกถ้อยคำข้างเคียงและบันทึกถ้อยคำผู้สูงอายุก็มิได้มีการระบุว่า ที่ดินสาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์เป็นส่วนหนึ่งของที่ดินสาธารณประโยชน์หนองริ้นร้าน

๑.๖ นาย ป. ชี้แจงว่า *"โคกหนองโพธิ์"* เป็นชื่อที่ช่างรังวัดเป็นผู้ตั้งให้ในขณะที่มีการชี้แนวเขต ทั้งที่ นาย ป. เป็นผู้จัดทำบัญชีสำรวจมาก่อนที่ช่างรังวัดทำการรังวัด

๒. เชื่อว่าที่สาธารณประโยชน์โนนก้อมและหนองปลิงมีการรังวัดสลับแปลงกันจริง ทำให้มีการอ้างแปลงที่ดินข้างเคียงผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากทะเบียนที่สงวนหวงห้ามไว้เมื่อ ปี ๒๔๗๗ โดยไม่มีทิศใดตรงกับทะเบียนเดิม ทำให้รูปแปลงที่ดินมีความผิดพลาด และจำนวนเนื้อที่คลาดเคลื่อนไปจากเดิมขยายออกมาทับที่ทำกินของผู้ร้อง โดยทางราชการยืนยันว่า ที่สาธารณประโยชน์ทั้งสองแปลงมีการรังวัดโดยถูกต้องแล้ว เพียงแต่ปักป้ายผิดเท่านั้นและในปัจจุบันได้ทำการเปลี่ยนป้ายใหม่แล้ว แต่จากการตรวจสอบพบว่า มีการแก้ไขเอกสารของสำนักงานที่ดินจังหวัดลพบุรี สาขาชัยบาดาล ทั้งที่ไม่มีความจำเป็น และมีร่องรอยการแก้ไขบันทึกถ้อยคำของพยานผู้สูงอายุผู้หนึ่งหลังจากพยานผู้นั้นเสียชีวิตไปแล้ว

๓. การกล่าวอ้างว่าที่ดินพิพาททั้ง ๓ แปลงเป็นที่สาธารณประโยชน์และขับไล่ผู้ร้องออกจากพื้นที่ ทำให้ผู้ร้องไม่มีที่ทำกินและได้รับความเดือดร้อน ประกอบกับการที่กรมที่ดินออกมารังวัดออก น.ส.ล.โดยไม่มีการตรวจสอบพยานหลักฐานให้รอบคอบรัดกุม มีการเปลี่ยนชื่อที่ดินสาธารณประโยชน์จากหนองริ้นร้านเป็นโคกหนองโพธิ์ โดยไม่มีบันทึกชี้แจงและมีการแก้ไขเอกสารหลักฐานที่มีการรังวัดไว้ผิดแปลงและไม่สอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม จึงเป็นการสร้างพยานหลักฐานเท็จ ทำให้ผู้ร้องต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินทำกิน และถูกจับกุมดำเนินคดี เป็นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๔๘

๔. การที่สภาตำบลหนองยายโต๊ะได้เข้าไปขุดดินในที่พิพาทของ นางจิตร กองจันทิพย์ และนางเอน กำแหงนา โดยที่ยังไม่ได้ความชัดเจนว่า ที่พิพาทดังกล่าวเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์หรือไม่ อีกทั้งไม่ได้ดำเนินการขออนุญาตใช้ประโยชน์ในที่พิพาทจากกรมที่ดิน การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้บุคคล

ทั้งสองได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงจนไม่สามารถเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ได้จนถึงปัจจุบัน จึงเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ร้อง ตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๔๘ และ ๖๑

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. เพื่อเป็นการสงวนหวงห้ามที่ดินสาธารณประโยชน์ไว้ให้พลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป ให้กรมที่ดินดำเนินการรังวัดที่ดินสาธารณประโยชน์โนนก้อมและหนองปลิงใหม่ โดยยึดถือแนวเขตตามทะเบียนที่ดินสาธารณประโยชน์ ตำบลหนองยายโต๊ะ พ.ศ.๒๔๗๗ เป็นหลัก และให้ผู้ร้องเข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมในการรังวัดด้วย ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้ เมื่อได้แนวเขตที่ชัดเจนแล้วให้ดำเนินการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕๐ วัน และให้ดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้แก่ผู้ร้องที่อยู่นอกเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ทั้งสองแปลงให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน

๒. ในกรณีที่ดินสาธารณประโยชน์โคกหนองโพธิ์ ให้กรมที่ดินยกเลิกคำขอออก น.ส.ล. ในที่ดินแปลงดังกล่าวภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้ และให้ดำเนินการออกเอกสารสิทธิให้ผู้ร้องภายใน ๙๐ วัน นับแต่กรมที่ดินยกเลิกคำขอออก น.ส.ล.

๓. ในกรณีที่ได้รังวัดแล้วพบว่า ที่ดินของนางจิตรฯ และนางเอนฯ อยู่นอกเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ และถูกทำให้เสียสภาพจนไม่สามารถทำประโยชน์ได้อีก ให้กระทรวงมหาดไทยในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดงบประมาณซื้อที่ดินดังกล่าวในราคาที่เป็นธรรม รวมทั้งให้จ่ายค่าสูญเสียโอกาสในการทำมาหากิน นับตั้งแต่ปีที่ไม่สามารถเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ได้จนกระทั่งถึงปัจจุบัน หากอยู่ในเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ ให้จ่ายเฉพาะค่าสูญเสียโอกาส ทั้งนี้ ให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่ดำเนินการรังวัดแล้วเสร็จ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย :

๑. ในกรณีที่มีข้อพิพาทในพื้นที่สาธารณะที่ชาวบ้านในชุมชนจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพ โดยที่ยังไม่มีข้อยุติ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องควรช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยการใช้ประโยชน์ชั่วคราว เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและป้องกันมิให้ความขัดแย้งบานปลาย

๒. รัฐควรมีนโยบายจัดลำดับความสำคัญในการแก้ไขปัญหา ในกรณีที่เป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ควรถือเป็นเรื่องเร่งด่วนและดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว

๓. รัฐควรมีนโยบายเร่งรัดการตรวจสอบ ที่ดินสาธารณประโยชน์ทั่วประเทศ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ เพื่อกำหนดขอบเขตของที่ดินสาธารณประโยชน์ให้ชัดเจน เป็นการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กรณีที่ ๓

กรณีกองทัพอากาศ ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.)

ทับที่ดินทำกินของชาวบ้าน

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๒๙๘/๒๕๕๐)

ประเด็น :

นางทองม้วน พิมพา และชาวบ้านบ้านโคก หมู่ ๑ ตำบลป่าไร่ อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว รวม ๑๐ ราย ร้องเรียนว่าได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินของตนมาเป็นเวลานาน โดยมีเอกสารการครอบครองที่ดินเป็น ส.ค.๑ ตั้งแต่ปี ๒๔๙๘ จำนวน ๘ ราย น.ส.๓ จำนวน ๑ ราย และ น.ส.๒ จำนวน ๑ ราย ต่อมาเมื่อปี ๒๕๐๐ ทางราชการได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) จำนวน ๗๙๗-๓-๖๘ ไร่ เพื่อใช้ในราชการของกองทัพอากาศ (ที่สนามบินอรัญประเทศ) ครอบทับบนที่ดินของผู้ร้องโดยไม่มีผู้ใดรับรู้ น.ส.ล. ฉบับดังกล่าวได้อ้างหลักฐานการสงวนหวงห้ามในปี พ.ศ.๒๔๖๓ และบันทึกรายละเอียดแนวเขตสนามบินอรัญประเทศ ที่มีการจัดทำขึ้น เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๔๘๓

ในปี พ.ศ.๒๕๓๐ ได้มีเจ้าหน้าที่ทางราชการเข้ามารังวัดที่ดินที่พิพาท แล้วจัดให้บุคคลอื่นเช่าพร้อมข่มขู่บังคับผู้ร้องและชาวบ้านในบริเวณดังกล่าวว่า หากไม่ทำสัญญาเช่าก็ไม่ให้สิทธิทำกิน ซึ่งผู้ร้องและชาวบ้านได้คัดค้านการรังวัดแต่ไม่เป็นผล ทำให้ต้องตกอยู่ในสภาพจำยอม ทำสัญญาเช่าที่ดินของตนเองกับหน่วยราชการ

ต่อมา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ ผู้ร้องได้ยื่นขอออกโฉนด แต่กรมธนารักษ์ได้ยื่นคัดค้าน และเจ้าพนักงานที่ดินได้สรุปว่าที่ดินบริเวณดังกล่าว เป็นที่ราชพัสดุมาก่อนการแจ้ง ส.ค.๑ ผู้ร้องจึงได้ยื่นเรื่องร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา ในกรณีที่ราชพัสดุจังหวัดสระแก้วคัดค้านการออกโฉนดของผู้ร้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยว่าที่ดินบริเวณดังกล่าวเป็นที่ดินราชพัสดุ และให้เพิกถอน ส.ค.๑ และ น.ส.๓ ของผู้ร้อง ซึ่งจังหวัดสระแก้วได้ เพิกถอน ส.ค.๑ และ น.ส.๓ ดังกล่าวในปี พ.ศ.๒๕๔๔

ผู้ร้องได้อ้างข้อเท็จจริงในพื้นที่ประกอบกับเอกสารหลักฐานเดิมที่มีการบันทึกไว้ ที่สามารถพิสูจน์ได้ว่า ที่ดินที่ทางการหวงห้ามเป็นสนามบินอรัญประเทศ ในปี พ.ศ.๒๔๖๓ มีอยู่จริง แต่เป็นที่ดินคนละแปลงกับที่ดินที่พิพาท การขอรังวัดออก น.ส.ล. ดังกล่าวในปี พ.ศ.๒๔๙๘ ไม่มีหลักฐานการหวงห้าม จำนวนเนื้อที่ และตำแหน่งที่ตั้งที่ดินที่พิพาททางราชการ (กองทัพอากาศ) ไม่เคยเข้าใช้ประโยชน์เพื่อการรักษาความมั่นคงของชาติมาก่อนเลย และมีราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่พิพาทมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.๒๔๘๓

ข้อเท็จจริง :

กสม. ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และรับฟังพยานของฝ่ายผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปดังนี้

๑. ประเด็นที่ดินในบริเวณที่พิพาทเป็นที่สงวนหวงห้ามในปี ๒๔๖๓ หรือไม่

จากการตรวจสอบไม่อาจสรุปได้ว่า ที่ดินที่พิพาทดังกล่าว เป็นที่สงวนหวงห้ามในปี ๒๔๖๓ หรือไม่ โดยมีข้อโต้แย้งที่สำคัญในประเด็นตำแหน่งที่ตั้ง และขอบเขตของที่ดินที่สงวนหวงห้ามในปี ๒๔๖๓ รวมทั้งไม่มีการดำเนินการเพื่อให้มีการใช้เพื่อเป็นสนามบินตามที่กล่าวอ้างได้จริง ดังนี้

๑.๑ ปัญหาของแผนที่แนบท้ายที่จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๔ ไม่ตรงกับแผนที่ที่ตั้งของ น.ส.ล.๔๐๗/๒๕๐๐ ในปัจจุบัน และไม่ระบุวันเดือนปี และชื่อผู้จัดทำแผนที่

๑.๒ ตำแหน่งที่ตั้งของที่ว่าการอำเภออรัญประเทศในสมัยนั้น ตรงกับแผนที่ของ ร.ท.มานพ สุริยะ และสอดคล้องกับข้อมูลในหนังสือประวัติเมืองอรัญ (ตอนที่ ๑) โดยนายจำรูญ พัฒนศร โดยอยู่ห่างจากตำแหน่งที่ดินที่พิพาทประมาณ ๕๐๐ เมตร แต่ไม่อาจระบุว่าตำแหน่งที่ตั้งของที่สงวนหวงห้ามในปี ๒๔๖๓ อยู่ตรงตำแหน่งใด หรือทิศใดของที่ว่าการอำเภอในสมัยนั้น

๑.๓ กองทัพอากาศได้อ้างรายงานการสำรวจสนามบินของ ร.ท.มานพ สุริยะ ในปี ๒๔๘๓ ซึ่งเป็นเอกสารที่ใช้ประสานงานภายในหน่วยราชการเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ว่าที่ดินที่พิพาทเป็นที่สงวนในปี ๒๔๖๓ ไว้ใช้เป็นสนามบิน แม้เนื้อหาบางส่วนจะอธิบายถึงตำแหน่งที่ตั้งและขอบเขต แต่ไม่ได้ระบุสิทธิในการครอบครองที่ดินอย่างเป็นทางการ อีกทั้งไม่มีเนื้อหาใดที่สามารถเชื่อมโยงตำแหน่งที่ตั้งสนามบินกับตำแหน่งที่สงวนฯหน้าที่ว่าการอำเภอว่าเป็นที่เดียวกัน ส่วนพิกัดฉากที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ทำให้ไม่สามารถกำหนดขอบเขตของพื้นที่สนามบินได้ จึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะสรุปได้ว่า ที่สงวนฯ ปี ๒๔๖๓ อยู่ตรงที่ดินที่พิพาทในปัจจุบัน

๑.๔ ตั้งแต่ปี ๒๔๖๓ จนถึงปี ๒๔๘๓ ไม่เคยมีเอกสารของทางราชการที่ระบุถึงการใช้ประโยชน์ที่สงวนฯหน้าที่ว่าการอำเภอ เป็นสนามบิน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ไม่เคยมีการเปิดดำเนินการใช้สนามบินที่อำเภออรัญประเทศ นอกจากนั้น รายงานของ ร.ท.มานพ สุริยะ ยังได้บรรยายไว้ว่า ที่ที่จะสร้างสนามบินมีสภาพที่ไม่เหมาะสมและต้องปรับปรุงอีกมาก ส่วนบันทึกการส่งมอบพื้นที่สนามบินให้กองทัพบก เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑ ระบุว่า “ทางวิ่งไม่มี มีแต่ขอบเขตที่ดินเท่านั้น ขึ้นลงไม่ได้”

๒. กระบวนการขอออก น.ส.ล.ในบริเวณที่ดินที่พิพาท เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง กล่าวคือ

๒.๑ การขอออก น.ส.ล.ดังกล่าวมีเพียงหลักฐานการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ และประกาศสงวนหวงห้ามปี ๒๔๖๓ ไม่มีหลักฐานที่มาของการสงวนหวงห้ามที่ชัดเจน เช่น ตำแหน่งที่ตั้ง และจำนวนพื้นที่ที่สงวนหวงห้ามไว้ ซึ่งไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินที่พิพาท อีกทั้งการไม่ใช้ประโยชน์เป็นสนามบินขัดแย้งกับการให้การในใบไต่สวน (น.ส.๕) ของกองทัพอากาศในการยื่นขอออก น.ส.ล.ในปี ๒๕๐๐ ว่า “ได้ครอบครองใช้ประโยชน์มาโดยตลอด”

๒.๒ ชาวบ้านได้ครอบครองทำประโยชน์มาก่อนที่จะมีการขอออก น.ส.ล. โดยมีหลักฐานการครอบครองที่ดินที่ชัดเจน นอกจากนั้น ในรายงานของ ร.ท.มานพ สุริยะ ในปี ๒๔๘๓ ได้ระบุว่า มีชุมชนประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน ใกล้เคียงกับบริเวณที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น ถ้าชาวบ้านที่ครอบครองที่ดินดังกล่าวอย่างเปิดเผยและถูกต้องตามกฎหมาย ทราบว่าทางราชการจะขอออก น.ส.ล.ทับที่ดินของตน ชาวบ้านย่อมต้องใช้สิทธิคัดค้านจนถึงที่สุด

๒.๓ การขอออก น.ส.ล. ดังกล่าว มีจุดประสงค์เพื่อไว้ใช้เป็นสนามบิน แต่เมื่อกองทัพอากาศเลิกใช้ประโยชน์จากการเตรียมการเป็นสนามบินฉุกเฉิน ก็ได้ส่งมอบพื้นที่ให้กับกองทัพบก ต่อมา กองทัพบกได้พัฒนาที่ดินดังกล่าวเป็นศูนย์ราชการและสวนสาธารณะ ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการขอออก น.ส.ล.

๓. ในประเด็นคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ คณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ในคณะกรรมการกฤษฎีกา เชื่อหลักฐานของฝ่ายราชการโดยไม่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ และไม่ใช้พยานหลักฐานของฝ่ายผู้ร้อง หรือแสวงหาข้อเท็จจริงอื่นๆประกอบ คำวินิจฉัยฯ ดังกล่าวไม่ได้อธิบายข้อโต้แย้งที่สำคัญของฝ่ายผู้ร้องในประเด็นเรื่องตำแหน่งที่ตั้งของที่ดินที่พิพาท ข้อสังเกตเอกสารหลักฐานการสงวนหวงห้าม หลักฐานการขอออก น.ส.ล. ตลอดจนประวัติการตั้งถิ่นฐานและการครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ เอกสารการครอบครองที่ดิน ส.ค.๑ และ น.ส.๓ และครอบครองที่ดินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ความเป็นธรรมกับชาวบ้านผู้ร้องทุกข์อย่างถี่ถ้วน และเมื่อพิจารณาว่ากรณีพิพาทเป็นข้อขัดแย้งระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประชาชนผู้ร้องทุกข์ตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบทั้งในด้านความรู้ความสามารถและโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลของทางราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์จึงยิ่งควรพิจารณากรณีดังกล่าวอย่างรอบคอบและให้ความเป็นธรรม โดยไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงเห็นว่าคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์คณะที่ ๑ คณะกรรมการกฤษฎีกา ในกรณีดังกล่าวไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. เนื่องจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาในกรณีดังกล่าวมีข้อเท็จจริงที่ซับซ้อนและเกี่ยวพันกับหน่วยราชการหลายหน่วยงาน จึงให้รัฐบาลดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ใช้กระบวนการแบบพหุภาคีที่ทุกฝ่ายยอมรับ และดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

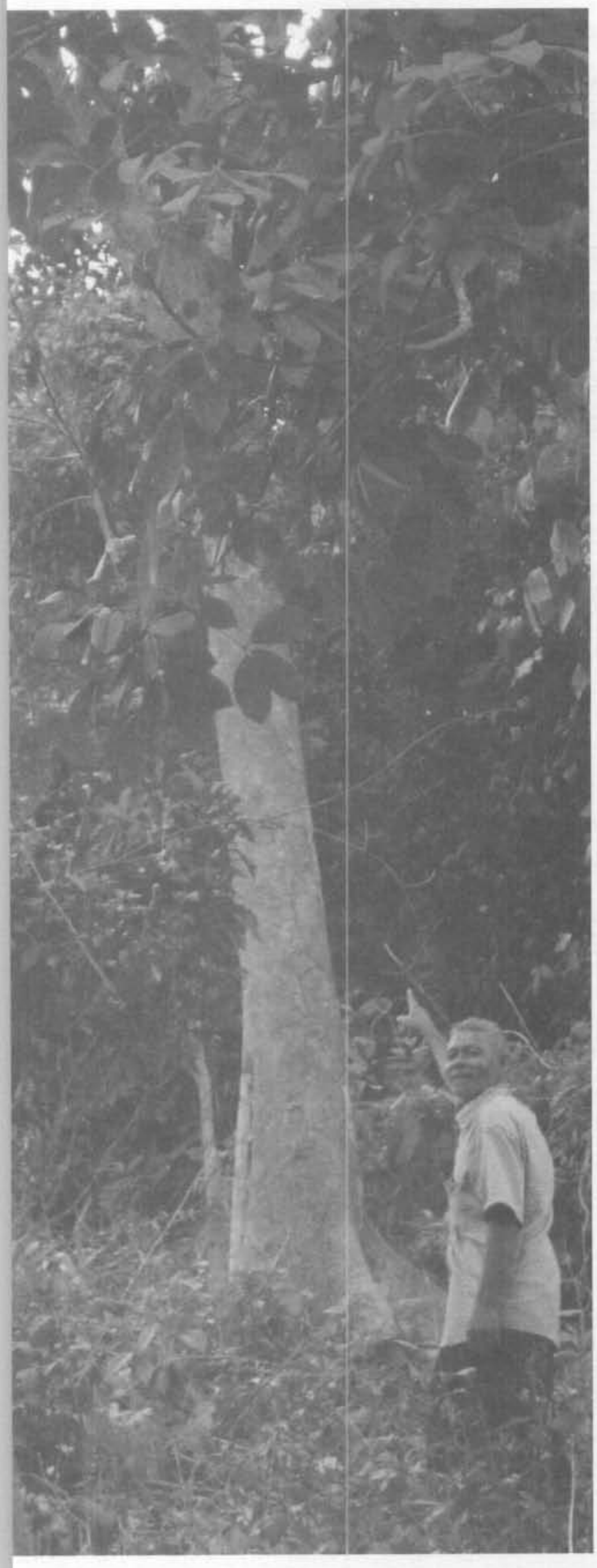
๒. หากการดำเนินการในข้อ ๑. ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่า ตำแหน่งที่ตั้ง และขอบเขตของที่สงวนหวงห้ามในปี ๒๔๖๓ อยู่ตรงตำแหน่งใด ฝ่ายราชการต้องคำนึงถึงชาวบ้านที่ได้ครอบครองทำประโยชน์มาเป็นเวลานาน และดำเนินการจัดสรร ที่ดินที่ชาวบ้านควรมีสิทธิได้รับต่อไปภายใน ๖๐ วัน นับแต่การดำเนินการในข้อ ๑. แล้วเสร็จ

๓. หากการดำเนินการในข้อ ๑. พบว่า ตำแหน่งที่ตั้งและขอบเขตของ น.ส.ล.ตรงกับที่สงวนหวงห้ามในปี ๒๔๖๓ และกองทัพบกไม่ได้ใช้ประโยชน์ในราชการแล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการจัดสรรที่ดินให้กับผู้ร้องและชาวบ้านที่เดือดร้อนในเรื่องที่ทำกินภายใน ๖๐ วัน นับแต่การดำเนินการในข้อ ๑. แล้วเสร็จ

๔. ในระหว่างการดำเนินการแก้ไขปัญหา ให้จังหวัดสระแก้วชะลอการสั่งฟ้องผู้ร้องและให้จังหวัดทหารบกสระแก้วผ่อนผันให้ผู้ร้องฯ ได้ทำกินในพื้นที่พิพาทไปก่อน จนกว่าจะมีการแก้ไขปัญหาจนเป็นที่ยุติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย :

รัฐควรมีนโยบายเร่งรัดการตรวจสอบที่ดินสงวนหวงห้ามของทางราชการ ตลอดจนที่สาธารณประโยชน์ทั่วประเทศ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ เพื่อกำหนดขอบเขตของที่ดินให้ชัดเจน เป็นการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

กรณีที่ ๔

การจับกุมดำเนินคดีในข้อหาบุกรุก
และประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ
ทับที่ดินทำกินของราษฎร
ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๒๘๒/๒๕๕๐)

ประเด็น :

๑. นายบ่าวแดง แคล้วเคลื่อน ร้องเรียนว่าได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.๒๕๒๖ ต่อมารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑๐๘ (พ.ศ.๒๕๒๘) ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๘ กำหนดให้ป่าเกาะลันตาใหญ่ ในท้องที่ตำบลศาลาด่านและตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เป็นป่าสงวนแห่งชาติซึ่งทับซ้อนที่ดินที่ผู้ร้องครอบครองและทำประโยชน์อยู่ด้วย

ต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๓ ผู้ร้องได้ถูกจับกุมและดำเนินคดีอาญาในข้อหาบุกรุกแผ้วถาง ยึดถือครอบครองที่ดินจำนวน ๑๐๐ ไร่ เพื่อปลูกต้นปาล์มภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติหมู่เกาะลันตา ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกผู้ร้อง ๖ ปี และให้ผู้ร้องและบริวารออกจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ผู้ร้องได้อุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๓ ฟังได้ว่าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนยืนยันว่า ไม่เคยไปตรวจสอบที่เกิดเหตุ จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถยืนยันได้ว่าที่พิพาทอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติหรือไม่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ จึงพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และผู้ร้องได้กลับไปทำกินในที่ดินเดิมต่อ

เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ผู้ร้องได้ถูกจับกุมและดำเนินคดีอาญาอีกครั้งในที่ดินแปลงเดียวกันในข้อหาเข้า ไปยึดถือครอบครองที่ดินป่า ก่นสร้าง และแผ้วถางป่าในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หมู่เกาะลันตา ซึ่งต่อมาศาลจังหวัดกระบี่ พิพากษาให้ลงโทษจำคุก ๑ ปี และปรับ ๑๕,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอลงอาญา ๒ ปี ปัจจุบันคดีดังกล่าวอยู่ในการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๓

ในการนี้ ผู้ร้องขอความเป็นธรรมในการตรวจสอบการจับกุมและดำเนินคดีอาญาในที่ดินของผู้ร้องถึง ๒ ครั้ง

๒. นายสมนึก แสงแก้ว ร้องเรียนแทนราษฎรตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ว่าราษฎรตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนมาเป็นเวลานาน บางชุมชนมีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี ชาวเกาะลันตาใหญ่เริ่มบุกเบิกที่ดินทำกินมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๙๔ ซึ่งราษฎรถือครองสิทธิทำกินในที่ดิน ที่ได้รับการสืบทอดมรดกมาจากรุ่นพ่อรุ่นแม่เป็นส่วนใหญ่ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๒๘ เกาะลันตาใหญ่ถูกประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่และครอบคลุมที่ดินทำกินของราษฎร ทำให้ได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินและไม่สามารถทำกินได้เนื่องจากเกรงว่าจะถูกจับ ซึ่งราษฎรบางรายถูกจับกุมและดำเนินคดีไปแล้วบางส่วน จึงมีความประสงค์ให้มีการกันเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติออกจากพื้นที่ทำกินและให้มีการ ออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎร รวมทั้งให้ชุมชนอนุรักษ์ดูแลพื้นที่ป่าที่ชุมชนใช้ประโยชน์และพื้นที่ทำกิน

ข้อเท็จจริง :

กสม.ได้ลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า

๑. การประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติเกาะลันตาทับที่ดินทำกินของราษฎร

๑.๑ จากหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเกาะลันตาใหญ่พบว่าราษฎรได้ตั้งถิ่นฐานของชุมชนครั้งแรก ที่หมู่บ้านศรีรายามีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี และหลังจากนั้นมีการบุกเบิกที่ดินทำกินเรื่อยมาจากการส่งเสริมนโยบายของรัฐให้มีการบุกเบิกที่ดินทำกิน ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๔๙๔-๒๕๑๓ และมีการเสียภาษีบำรุงท้องที่ ราษฎรบางรายมีเอกสารสิทธิ ส.ค.๑ หรือ น.ส.๓ ในขณะที่รัฐบาลได้ประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าเกาะลันตาใหญ่ ปี พ.ศ.๒๕๒๘ ซึ่งในช่วงเวลานั้นได้มีราษฎรยื่นคำร้องคัดค้านว่าได้ทำประโยชน์ก่อนการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๔๖๘ ราย แต่ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๓๓ รัฐบาลได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาอุทยานแห่งชาติทับซ้อนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ตำบลเกาะลันตาใหญ่

๑.๒ ผู้ร้องตั้งถิ่นฐานมาก่อนประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ ดังนั้นการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตอุทยานแห่งชาติจึงเป็นการละเมิดสิทธิในที่ดินของชุมชน และต่อมาเมื่อราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากการถูกจับกุม เนื่องจากรัฐบาลไม่เร่งรัดแก้ไขปัญหาการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ดินทำกิน จึงเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมต่อราษฎร ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๔๖ สิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และมาตรา ๔๘ สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

๒. การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในที่ดินล่าช้า

ชุมชนเกาะลันตาใหญ่ได้มีการดำเนินการคัดค้านการประกาศเขตป่าสงวน

แห่งชาติ จำนวน ๔๖๘ รายมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๒๘ และคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติได้ดำเนินการสอบสวนสิทธิหรือประโยชน์ของราษฎรที่ยื่นคำร้อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๐ แต่การดำเนินการล่าช้า จนกระทั่งมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ ในปี พ.ศ.๒๕๓๓ ต่อมา มีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๔๒ ราษฎรได้คัดค้านและมีการชุมนุมเรียกร้องร้องสิทธิทำกิน จนกระทั่ง มีการตั้งกรรมการ ๓ ฝ่ายร่วมรังวัดพื้นที่แนวเขตอุทยาน แต่การดำเนินการล่าช้ามาจนถึงปี พ.ศ.๒๕๕๐

การดำเนินการสอบสวนสิทธิล่าช้าดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๐ จนถึงปี พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นเวลาถึง ๒๐ ปี แต่การดำเนินการยังไม่แล้วเสร็จจนถึงปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบให้ราษฎรถูกจับกุมดำเนินคดีดังเช่นกรณีของนายบ่าวแดง แคล้วเคลื่อน

ดังนั้น การสำรวจการถือครองที่ดินและการแก้ไขปัญหาให้ราษฎรมีสิทธิในที่ดินล่าช้า จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและสร้างความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ร้อง

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้ยุติการจับกุมดำเนินคดี และผ่อนผันให้ราษฎรได้ทำกินระหว่างกระบวนการตรวจสอบสิทธิ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ในทันทีที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้เร่งรัดสำรวจประชากรเพิ่มเติมที่ตกหล่นจากการสำรวจตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าไม้ถาวร และเขตอุทยานแห่งชาติ พร้อมทั้งเร่งดำเนินการให้ราษฎรที่มีสิทธิในที่ดินตามกฎหมายมีเอกสารสิทธิในที่ดิน สำหรับราษฎรที่ไม่มีสิทธิในที่ดินตามกฎหมาย ให้เร่งรัดแก้ไขปัญหาให้ราษฎรมีความมั่นคงในสิทธิในที่ดิน ทั้งนี้ภายใน๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย :

ให้ชุมชนและราษฎรมีส่วนร่วมกำหนดแนวเขตอุทยานแห่งชาติ โดยให้มีการรังวัดพื้นที่และใช้หลักฐานอื่นๆ ประกอบกับหลักฐานภาพถ่ายทางอากาศ และกำหนดเวลาให้ราษฎรและชุมชนคัดค้านการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติให้ชัดเจน ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ ให้รับรองสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒.๓ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

กรณีที่ ๑
ผู้ต้องขังคดียาเสพติดถูกจับกุมตามหมายจับผิดตัว
(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๗๖/๒๕๕๐)

ประเด็น :

นายนพ บัวเหล็ก อายุ ๓๐ ปี ประกอบอาชีพทำไร่ เป็นชนชาติถิ่น (ลั้ว) ได้ร้องเรียนกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ไปเยี่ยมผู้ต้องขังคดีที่เกี่ยวเนื่องกับนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลที่เรือนจำจังหวัดน่านว่า เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๔๗ ได้ถูกเจ้าหน้าที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่านจับกุมตามหมายจับ โดยกล่าวหาว่าร่วมกับผู้อื่นกระทำความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ซึ่งการจับกุมดังกล่าวไม่มีของกลางระหว่างการจับกุม ทำให้ได้รับความเดือดร้อน ครอบครัวไม่มีผู้ดูแลและมิได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่เป็นการจับผิดตัวในคดียาเสพติด เพราะบุคคลในหมู่บ้านมีชื่อบุคคลและชื่อสกุลพ้องกัน

ข้อเท็จจริง :

กสม.ได้ตรวจสอบแล้ว คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จึงไม่มีอำนาจตรวจสอบตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แต่ได้แนะนำให้ผู้ร้องนำข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเข้าต่อสู้คดี จากการติดตามผลคดี พนักงานอัยการจังหวัดน่านได้ยื่นฟ้องนายนพ บัวเหล็กต่อศาลจังหวัดน่านในฐานความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ และต่อมา ศาลจังหวัดน่านได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุก ๑๔ ปี ๔ เดือน เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๘

ผู้ร้องได้ให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ในคดีนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมนายสมชาย อินสุด ซึ่งได้ซัดทอดว่านายประเสริฐ และ **"นายไหล หรือนายนพ บัวเหล็ก"** เป็นผู้ร่วมกระทำผิดด้วย โดยผู้ร้องให้การปฏิเสธทุกข้อกล่าวหาว่าไม่รู้จักนายประเสริฐฯ และภรรยาของนายนพฯและพ่อของภรรยาได้ให้การเป็นพยานว่า วันที่เกิดเหตุนายนพฯไม่ได้ออกจากบ้าน แต่ไม่อาจหักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้

จากการสอบถามนักโทษชายสมชายฯ ซึ่งกระทำความผิดในมูลคดีเดียวกับที่ผู้ร้องถูกกล่าวหา และอยู่ระหว่างการคุมขังที่เรือนจำจังหวัดน่าน สมชายฯ ยอมรับว่าเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ส่วนนายนพหรือไหล บัวเหล็กผู้ร่วมกระทำความผิดนั้น เป็นบุคคลสัญชาติลาว และเป็นคนละคนกับนายนพ บัวเหล็ก ที่กำลังถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำจังหวัดน่าน

จากการสืบหาข้อเท็จจริงในพื้นที่ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน พบว่ายังมีบุคคลอื่นที่มีชื่อและนามสกุลพ้องกันกับนายนพ บัวเหล็ก หรือไหล บัวเหล็ก อีก ๗ ราย จึงได้สอบปากคำและถ่ายภาพไว้รายหนึ่ง ซึ่งเคยเรียนหนังสือร่วมชั้นเรียนและโรงเรียนเดียวกับผู้ร้อง บุคคลผู้นี้ให้เหตุผลที่ราษฎรเกือบทั้งหมดในเขตพื้นที่ตำบลขุนน่าน ใช้ชื่อสกุล **"บัวเหล็ก"** เหมือนกัน เพราะนับถือผีบรรพบุรุษร่วมกัน ส่วนอีกรายหนึ่งได้เสียชีวิตก่อนหน้านี้แล้ว

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

๑. แม้ว่าประเด็นตามคำร้องของผู้ร้องเป็นประเด็นเดียวกับคดีอาญาดังกล่าว และแม้ว่าศาลจังหวัดน่านจะได้มีคำพิพากษาแล้วก็ตาม แต่เมื่อปรากฏพยานบุคคลและพยานเอกสารที่น่าเชื่อได้ว่า ผู้ร้องมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น และเนื่องจากคดีนี้ยังไม่ถึงที่สุด จึงไม่อาจที่จะยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ตามพระราชบัญญัติรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ.๒๕๒๒ ได้ กสม. จึงได้ช่วยเหลือผู้ร้องให้ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๕ เพื่อขอให้สืบพยานบุคคลรายนายสมชายฯและตรวจสอบพยานหลักฐานอื่นๆ เพื่อแสวงหาความยุติธรรมให้แก่ผู้ร้อง

๒. ให้ส่งข้อมูลไปยังกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เพื่อพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ร้องตาม *"โครงการตรวจสอบผู้ต้องขังซึ่งอาจจะเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ขาดโอกาสการพิสูจน์ในกระบวนยุติธรรม"* ต่อไป

กรณีที่ ๒
ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาล
(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๘๐/๒๕๔๙)

ประเด็น :

มีผู้ร้องเรียนว่า นายนิคม และนางกัญรญา อุ่นแก้ว สามีภรรยา ซึ่งประกอบอาชีพขายของชำที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ถูกยิงเสียชีวิตและถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยก่อนหน้านั้น ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอครบุรี ประมาณ ๑๐ นาย นำหมายค้นของศาลจังหวัดนครราชสีมาเข้าตรวจค้นบ้านพัก โดยกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติอันเกี่ยวเนื่องกับยาเสพติด แต่ไม่พบยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายแต่อย่างใด ต่อมา บุคคลทั้งสองทราบว่าตนมีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงได้แสดงหลักฐานการโอนเงินผ่านธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาราชดำเนิน จำนวนเงิน ๕,๖๖๘,๙๐๐ บาท ซึ่งเป็นเงินที่ได้รับจากการถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาล รางวัลที่ ๑ ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอครบุรี เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ของตน และได้นำหนังสือรับรองของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่รู้จักกัน ซึ่งรับปากว่าจะนำไปเสนอต่อผู้บังคับบัญชา

ต่อมา ในวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๖ เวลาประมาณ ๐๔.๐๐ น. นายนิคมและนางกัญรญาฯได้ถูกคนร้าย จำนวน ๓ คนใช้อาวุธจ่อยิงเสียชีวิต ขณะเดินทางด้วยรถยนต์พร้อมเพื่อนบ้านอีก ๑ คนไปซื้อของที่ตลาดสดในอำเภอครบุรีมาขายในร้านขายของชำของตน โดยคนร้ายได้ใช้เท้าถีบเพื่อนบ้านและตะโกนไล่ให้หนีไป จากนั้นได้ปลดเอาทรัพย์สินของผู้ตายทั้งสอง ได้แก่ สร้อยคอทองคำจำนวน ๒ เส้น เงินและเอกสารในกระเป๋าของผู้ตายทั้งสองไป

ในการตรวจสภาพที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอครบุรี ได้พบยาบ้าจำนวน ๑๗ เม็ดที่บริเวณหลังเบาะที่นั่งด้านคนขับ โดยขณะตรวจค้นญาติผู้ตายมิได้อยู่ร่วมในการตรวจค้นดังกล่าวด้วย ครั้นต่อมาเวลาประมาณ ๐๙.๐๐ น. เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำหมายค้นฉบับเดิมเข้าตรวจค้นที่บ้านของผู้ตายทั้งสอง แล้วยึดโทรศัพท์มือถือ ๒ เครื่อง รถยนต์บรรทุก ๖ ล้อ และสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่มีเงินฝากจำนวน ๑,๘๑๖,๒๙๑.๑๐ บาท ไป โดยอ้างว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด

หลังจากเกิดเหตุ หนังสือพิมพ์ได้ลงข่าวการเสียชีวิตของผู้ตายทั้งสองในทำนองว่า สาเหตุการตายน่าจะมาจากการหักหลังธุรกิจค้ายาบ้า ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าการยึดทรัพย์สินและการลงข่าวของสื่อมวลชนสร้างความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ครอบครัวและญาติของผู้ตายทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเท็จจริง :

๑. การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอครบุรีกล่าวหาว่า นายนิคมและนางกัญรญาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากสาเหตุที่มีฐานะร่ำรวยผิดปกตินั้น ไม่น่าที่จะรับฟังได้ เพราะจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงพบว่า นายนิคมและนางกัญรญาฯได้รับรางวัลที่ ๑ สลากกินแบ่งรัฐบาล จำนวน ๒ ฉบับ เป็นเงิน ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีหลักฐานการรับเงินของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาราชดำเนิน แสดงสถานะการรับฝากเงิน หลังจากหักภาษีและบริจาคให้มูลนิธิการกุศลแห่งหนึ่งแล้ว จำนวน ๕,๖๖๘,๙๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ย่อมแสดงให้เห็นว่า บุคคลทั้งสองมีฐานะร่ำรวยจากรางวัลสลากกินแบ่งของรัฐบาล และได้มีการนำเงินดังกล่าวไปปลูกสร้างบ้านและร้านค้าของชำ และบางส่วนไปเช่าซื้อรถยนต์กระบะ จำนวน ๑ คัน และเช่าซื้อรถยนต์บรรทุกหกล้อ ๑ คัน และซื้อที่ดินอีก ๑ แปลง นอกจากนี้ พบว่ามีการถอนเงินจากบัญชีเงินฝากมากกว่าการนำเงินฝากในบัญชี จึงไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะระบุว่าบุคคลทั้งสองเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการละเมิดต่อครอบครัวของผู้ตาย

๒. การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการยึดทรัพย์สินของบุคคลทั้งสอง โดยอาศัยเหตุที่พบยาเสพติดภายในรถยนต์กระบะ และกระทำการยึดโดยไม่มีอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ที่ให้กระทำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายเท่านั้น ประกอบกับเป็นการยึดทรัพย์สินโดยไม่ตรวจสอบให้ชัดเจนก่อนว่าเป็นทรัพย์สินที่มีไว้หรือใช้หรือได้มาจากการค้ายาเสพติดหรือไม่ แล้วทำการยึดทรัพย์สินนั้น ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้ บุคคลทั้งสองได้ถูกยึดทรัพย์สินไปทั้งหมด จนไม่มีทรัพย์สินเหลือเพียงพอที่จะอุปการะเลี้ยงบุตรทั้งสอง ซึ่งอายุ ๑ ขวบ และ ๘ ขวบ ได้โดยปกติสุข นอกจากนี้ ยังมีบุพการีที่ต้องเลี้ยงดูด้วยทำให้บุคคลเหล่านี้มีความยากลำบากในการดำรงชีวิต

๓. การที่สื่อมวลชนลงข่าวการเสียชีวิตของผู้ตายทั้งสองว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ย่อมสร้างความเสื่อมเสียต่อเกียรติยศชื่อเสียงของครอบครัวผู้ตายทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง จึงจำเป็นที่รัฐต้องประกาศหรือรับรองว่าการเสียชีวิตของผู้ตายทั้งสองมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่อย่างใด รวมทั้งต้องชดใช้ความเสียหายดังกล่าวให้แก่ครอบครัวของผู้ตายทั้งสองด้วย

๔. การเสียชีวิตของนายนิคมและนางกัญรญาฯเกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาของผู้อื่น โดยบุคคลทั้งสองมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นได้ ทายาทของบุคคลทั้งสองย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนที่เหมาะสมจากรัฐอย่างเต็มที่

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้รัฐบาลและสำนักงานตำรวจแห่งชาติชดใช้และเยียวยากรณีการเสียชีวิตของนายนิคมและนางกัญรญา อุ่นแก้ว ให้แก่ทายาทของบุคคลทั้งสองภายในกำหนดเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเร่งรัดดำเนินการจับกุมคนร้ายในคดีที่ นายนิคมและนางกัญรญา อุ่นแก้ว ถูกยิงเสียชีวิตมาดำเนินคดีตามโทษานุโทษ และรายงานผลการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดภายในเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถานีตำรวจภูธรอำเภอครบุรี ออกหนังสือรับรองให้แก่ทายาทว่าการเสียชีวิต ของบุคคลทั้งสองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่อย่างใด ทั้งนี้ ภายในเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔. ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติชดใช้ความเสียหายจากการยึดทรัพย์สินที่มิได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้แก่ทายาทของบุคคลทั้งสอง ภายในเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

กรณีที่ ๓

ถูกทำร้ายร่างกายให้บอกรหัสบัตรเอทีเอ็ม
จนสูญเสียเงินในบัญชีเงินฝาก

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๔๕๓/๒๕๕๐)

ประเด็น :

นาย ช. ร้องเรียนขอความเป็นธรรม กรณีถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเฉลิมพระเกียรติเข้าจับกุมเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. แต่ได้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดสืบสวนของสถานีตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี แย่งเข้าตรวจค้นบ้านของผู้ร้องพร้อมทั้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภอ.เฉลิมพระเกียรติถอนตัวกลับไป จากนั้นได้ทำร้ายร่างกายจนผู้ร้องได้รับบาดเจ็บ

เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดดังกล่าวได้ยึดทรัพย์สินของผู้ร้อง จำนวน ๑๕ รายการ รวมมูลค่าประมาณ ๑,๗๘๘,๒๕๐ บาท รวมทั้งบัตรเอทีเอ็มของผู้ร้อง จำนวน ๒ ใบ เป็นของธนาคารทหารไทย สาขาพระพุทธบาท และธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนโรจนะ อยุธยา โดยผู้ร้องได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดดังกล่าวบังคับและทำร้ายร่างกายโดยใช้ถุงพลาสติกคลุมศีรษะ ใช้เทปกาวรัดคอและปิดตา เพื่อให้บอกรหัสเอทีเอ็ม จนผู้ร้องต้องยินยอมบอกรหัสเอทีเอ็มดังกล่าว จากนั้นได้นำตัวผู้ร้องไปล่ามโซ่คุมขังไว้ที่ห้องสืบสวนของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี ๒ คืน แล้วส่งตัวให้ สภอ.เฉลิมพระเกียรติเพื่อดำเนินคดีในข้อหามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองโดยผิดกฎหมาย

ต่อมา ผู้ร้องได้โทรศัพท์ไปยังธนาคารเพื่อขออายัดบัตรเอทีเอ็ม จึงทราบว่าเงินในบัญชีถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดดังกล่าวใช้บัตรเอทีเอ็มถอนเงินออกมา เป็นจำนวนประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ข้อเท็จจริง :

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภอ.เฉลิมพระเกียรติ เจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี เจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดสระบุรี เจ้าหน้าที่ธนาคารพาณิชย์ที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า

๑. นาย ช. อายุ ๓๖ ปี เดิมอาศัยอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีอาชีพค้าขายรถยนต์มือสอง วัตถุโบราณและเช่าพระเครื่อง ต่อมาย้ายมาอยู่ที่จังหวัดสระบุรี

๒. เจ้าหน้าที่ตำรวจสภอ.เฉลิมพระเกียรติชี้แจงว่า จากการสืบสวนทราบว่า ผู้ร้องมีพฤติการณ์จำหน่ายยาบ้าในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยามาเป็นเวลานาน โดยใช้บ้านเช่าที่จังหวัดสระบุรีเป็นที่อยู่อาศัยและเก็บซ่อนยาบ้า เพื่อรอนำส่งลูกค้า จึงร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรีนำหมายค้นเข้าตรวจค้นบ้านพักของนาย ช. ที่จังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. พบของกลาง ได้แก่ ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑ (ยาบ้า) จำนวน ๔๖ เม็ด ซ่อนอยู่ในกระเป๋ากางเกงของนาย ช. อาวุธปืนสงคราม (อาก้า) พร้อมกระสุน ซึ่งนาย ช. ได้เป็นผู้นำตรวจค้น และให้การรับสารภาพว่าเป็นผู้ค้ายาบ้ามาเป็นเวลานานประมาณ ๑ ปี โดยโฉนดที่ดิน สมุดเงินฝากธนาคาร จำนวน ๓ เล่ม เงินสด จำนวน ๔๘๓,๒๔๐ บาท และรถยนต์ ๒ คัน เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่ายยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจับกุมนาย ช. พร้อมด้วยของกลาง จำนวน ๑๓ รายการ นำส่งพนักงานสอบสวนสภอ.เฉลิมพระเกียรติดำเนินการต่อไป ซึ่งไม่มีบัตรเอทีเอ็มอยู่ในรายการของกลาง โดยผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อหาและรับรองในบันทึกการจับกุมว่า ไม่มีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายแต่อย่างใด โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทำประวัติและถ่ายรูปพร้อมด้วยของกลางไว้เป็นหลักฐาน และไม่ทราบว่ามีผู้ใดนำบัตรเอทีเอ็มของนาย ช. ไปถอนเงิน นอกจากนี้ ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ไม่พบว่ามีผู้ใดมาเยี่ยม นาย ช. แต่อย่างใด

๓. จากตรวจสอบการทำรายการผ่านเครื่องเอทีเอ็มในบัญชีของนาย ช. สรุปได้ ดังนี้

- บัญชีออมทรัพย์ ธนาคารทหารไทย สาขาพระพุทธบาท ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕ มีการถอนเงินผ่านตู้เอทีเอ็ม จำนวน ๔ ครั้งๆละ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๘๐,๐๐๐ บาท และมีการโอนเงินผ่านตู้เอทีเอ็ม ๕ ครั้งๆละ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เข้าบัญชีออมทรัพย์ของธนาคารกรุงเทพ สาขาหนองแค ชื่อบัญชีนางสาว ป.

- บัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนโรจนะ อยุธยา มีการทำรายการผ่านตู้เอทีเอ็ม ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕ จำนวน ๑๓ ครั้ง ในจำนวนนี้ เป็นการเบิกเงินสด ๑๑๕,๐๒๐ บาท เป็นการโอนเงินเข้าบัญชีนางสาว ป. ๕ ครั้ง เป็นเงิน ๑๐๐,๑๗๕ บาท

๔. เจ้าหน้าที่ธนาคารกรุงเทพ สาขาหนองแค ชี้แจงว่าได้มีการโอนเงินเข้าบัญชีของนางสาว ป. จำนวน ๑๐ ครั้ง รวม ๒๐๐,๐๐๐ บาท ผ่านบัตรเอทีเอ็ม และต่อมาได้มีการถอนเงินออกจากบัญชีดังกล่าวเป็นเงินสดทั้งหมด โดยทำรายการผ่านตู้เอทีเอ็มของธนาคารต่างๆ รวม ๑๙๙,๕๐๐ บาท

๕. นางสาว ป. ชี้แจงว่า ได้ให้ นาย พ. ซึ่งเป็นอดีตสามี ขอยืมสมุดบัญชีธนาคารกรุงเทพ สาขาหนองแค และบัตรเอทีเอ็มไป โดยนาย พ. อ้างว่าพี่สาวจำเป็นต้องใช้โอนเงินเข้าและถอนเงินออกจากบัญชี ขณะนี้ก็ยังไม่ได้นำสมุดบัญชีและบัตรเอทีเอ็มดังกล่าวมาคืน ทราบแต่เพียงว่าสามีของพี่สาว นาย พ. เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภอ.เฉลิมพระเกียรติ ไม่ทราบเรื่องที่มีเงินหมุนเวียนเข้าออกในบัญชีของตน และไม่เคยรู้จักกับเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม และนาย ช.แต่อย่างใด

๖. เจ้าหน้าที่พยาบาล สถานพยาบาลเรือนจำจังหวัดสระบุรี ชี้แจงว่า จากการตรวจร่างกายนาย ช. ก่อนเข้ารับการคุมขัง เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ พบมีรอยเขียวช้ำบริเวณหน้าท้อง อก และบริเวณด้านหลัง มาจากภายนอกเรือนจำจังหวัดสระบุรี

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

๑. การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนาย ช. เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี มิได้เป็นไปตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ เพราะมิได้กระทำโดยคำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน หรือคำสั่งของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือหากเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒ ต้องกระทำโดยคำสั่งคณะกรรมการธุรกรรมหรือคำสั่งของเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

๒. ตามบันทึกผลการตรวจร่างกายนาย ช. ที่สถานพยาบาลเรือนจำจังหวัดสระบุรี ก่อนเข้ารับคุมขังพบรอยเขียวช้ำบริเวณหน้าท้อง อก และบริเวณด้านหลัง มาจากภายนอกเรือนจำ ทั้งที่นาย ข. อยู่ในการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นเวลานานถึง ๑๒ วัน แล้วก็ตาม แต่ยังปรากฏร่องรอยบาดแผลอย่างชัดแจ้ง

๓. กรณี นาย ช. อ้างว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำบัตรเอทีเอ็มของผู้ร้อง จำนวน ๒ ใบ ไปในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเป็นวันที่ถูกจับกุมและได้ทำร้ายร่างกาย นาย ช. เพื่อให้บอกรหัสบัตรเอทีเอ็มนั้น จากบันทึกประจำวันของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี ช่วงระหว่างวันที่ ๑๑-๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ไม่พบว่ามีผู้ใดมาเยี่ยม นาย ช. ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวแต่อย่างใด ประกอบกับคำชี้แจงและรายการบันทึกของเจ้าหน้าที่ธนาคารทหารไทย สาขาพระพุทธบาท เจ้าหน้าที่ธนาคารกสิกรไทย สาขาถนนโรจนะ อยุธยา และเจ้าหน้าที่ธนาคารกรุงเทพ สาขาหนองแค ยืนยันว่าได้มีการใช้บัตรเอทีเอ็มเบิกเงินจากบัญชีของนาย ข. ระหว่างวันที่ ๑๑-๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ไปจริง จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น การเบิกเงินจากบัญชีของ นาย ช.จึงมิได้เป็นการเบิกเงินโดย นาย ช.หรือพวกแต่อย่างใด เป็นเหตุให้เชื่อว่าการเบิกเงินจากบัญชีธนาคารดังกล่าว เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดสืบสวน กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้รัฐบาลแต่งตั้งเจ้าหน้าที่อื่นนอกเหนือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำการสอบสวนและลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ร่วมกันทำร้ายร่างกายนาย ช. ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายในกำหนดเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้รัฐบาลแต่งตั้งเจ้าหน้าที่อื่นนอกเหนือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำการสอบสวนและลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ร่วมกันเบิกเงิน โดยบัตรเอทีเอ็มจากบัญชีของนาย ช. ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการภายในกำหนดเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สอบสวนและลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจ กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสระบุรี ที่ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของนาย ช. โดยมิชอบ ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการภายในกำหนดเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒.๔ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข/สิทธิด้านสุขภาพ

กรณีที่ ๑

ไม่ได้รับสิทธิในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจาก โรงพยาบาลเอกชน และแพทยสภา

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๑๗/๒๕๕๐)

ประเด็น :

นางปรียนันท์ (ดลพร) ล้อเสริมวัฒนา ร้องเรียนขอความเป็นธรรมว่า เมื่อ ๑๑ ปีที่แล้ว แพทย์ของโรงพยาบาล พญาไท ๑ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชนได้ทำคลอดและดูแลรักษาบุตรชายของตนด้วยความประมาท ปราศจากความระมัดระวังจนเป็นสาเหตุให้เด็กติดเชื้อที่สะโพกและขาพิการในเวลาต่อมา รวมทั้งได้รับผลกระทบทางจิตใจ ได้รับความทุกข์ทรมานจากการผ่าตัดครั้งแล้วครั้งเล่า และในอนาคตต้องผ่าตัดเปลี่ยนสะโพกเทียมซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ครอบครัวได้รับผลกระทบและทุกข์ทรมานทางด้านจิตใจ โดยโรงพยาบาลพญาไท ๑ ปฏิเสธที่จะรับผิดชอบ และแพทยสภาช่วยเหลือแพทย์ด้วยกัน โดยตัดสินว่าแพทย์ไม่มีความผิด ทั้งที่ไม่เคยเรียกผู้ร้องไปสอบถาม ผู้ร้องเคยร้องเรียนไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขหลายสมัยเรื่องก็เงียบหายไป และได้ฟ้องคดีแพ่งต่อศาล ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ก็พิพากษายกฟ้องทั้ง ๒ ศาล ต้องจ่ายค่าทนายความให้ฝ่ายตรงข้ามอีก ๑ แสนบาทจนสิ้นเนื้อประดาตัว โดยเรื่องนี้คณะกรรมาธิการ การสาธารณสุข สภาผู้แทนราษฎร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโรงพยาบาลฯผิดอย่างชัดเจนสมควรไกล่เกลี่ยและยอมความกัน แต่โรงพยาบาลฯบ่ายเบี่ยง

ข้อเท็จจริง :

กสม.ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง โรงพยาบาลพญาไท ๑ โรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง แพทยสภา และแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ผู้ร้องได้ตั้งครรภ์บุตรคนแรกและไปฝากครรภ์กับแพทย์โรงพยาบาลพญาไท ๑ โดยไปตรวจตามที่แพทย์นัดทุกครั้ง แต่จากหลักฐานไม่พบว่าแพทย์ได้บันทึกรายละเอียดของการตรวจครรภ์และการพัฒนาการของเด็กในครรภ์ ไม่มีการวัดช่องคลอด ไม่มีใบฝากครรภ์ บันทึกการตรวจครรภ์ น้ำหนักตัวแม่ น้ำหนักตัวเด็ก และหลักฐานอีกหลายอย่างตามมาตรฐานทางการแพทย์ เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะทำคลอดเด็กด้วยวิธีธรรมชาติหรือผ่าตัดออกทางหน้าท้อง เพื่อความปลอดภัยของแม่และเด็ก แต่สูตินรีแพทย์รายนี้กลับทำคลอดด้วยวิธีธรรมชาติ ทั้งที่เด็กมีน้ำหนักตัวถึง ๔,๐๕๐ กรัม ซึ่งตัวใหญ่มากยากแก่การออกทางช่องคลอด ด้วยการใช้เครื่องดูดสุญญากาศ (Vacuum extraction) ดึงที่ศีรษะของเด็กซึ่งอยู่ในท่าที่ผิดปกติ เมื่อดึงเด็กออกมาไม่ได้ จึงผ่าตัดเด็กออกทางหน้าท้อง เป็นเหตุให้หัวทุยของเด็กที่ถูกดึงอย่างแรงหลายครั้งช้ำบวม จนนำไปสู่อาการตัวเหลืองและเป็นไข้หลายวัน จนกุมารแพทย์ต้องตรวจด้วยการถ่ายเลือดโดยการสอดสายพลาสติกผ่านทางสายสะดือ

เพื่อรักษาอาการตัวเหลืองของเด็ก และทำให้เด็กติดเชื้อแบคทีเรียผ่านมาทางกระแสเลือดสู่ข้อสะโพกซ้ายซึ่งอยู่ลึกมาก ไม่สามารถมองเห็นหรือสังเกตอาการได้ด้วยสายตา นอกจากนี้ ในการเจาะเลือดเด็กเพื่อตรวจนับเม็ดโลหิตขาว ๒ ครั้ง ก็นับจำนวนได้ถึง ๑๑,๔๐๐ ตัว ในครั้งแรก ซึ่งนับว่าสูงมากจนต้องมีการถ่ายเลือด หลังจากมีการถ่ายเลือด ๒ วัน กลับปรากฏว่าเม็ดโลหิตขาวมีมากขึ้นถึงเกือบเท่าตัว ซึ่งกุมารแพทย์รายนี้ควรจะได้เฉลียวใจตามหลักวิชาการแพทย์ว่าเด็กอาจมีการติดเชื้อ แม้จะพบได้น้อยรายที่เด็กแรกเกิดมีการติดเชื้อแบคทีเรียที่ข้อสะโพกก็ตาม แต่กุมารแพทย์กลับปล่อยให้ผู้ร้องพาเด็กกลับบ้าน ทั้งๆที่ควรต้องให้อยู่ตรวจรักษาอาการเพื่อความปลอดภัยของเด็ก แม้กุมารแพทย์จะกล่าวอ้างว่า ก่อนอนุญาตให้กลับบ้านได้ ส่งเด็กไปเจาะเลือดเพาะเชื้อก่อนแล้วก็ตาม แต่ผลการวิเคราะห์เลือดก็ออกภายหลังที่อนุญาตให้ผู้ร้องพาบุตรกลับบ้านไปแล้ว ๓ วัน ประกอบกับตามหลักฐานก็ไม่ปรากฏว่าโรงพยาบาลที่ให้การตรวจรักษาบุตรผู้ร้องในภายหลัง คือ แพทย์โรงพยาบาลธนบุรีซึ่งเป็นเพียงผู้ทำการกายภาพบำบัดเด็ก และ X-ray พบหนองที่ข้อสะโพกซ้าย และแพทย์โรงพยาบาลบางขุนเทียนผู้ทำการเจาะดูดหนองออก แล้วเด็กเกิดอาการดังกล่าวขึ้นอีก จึงเชื่อได้ว่า *สูตินรีแพทย์ผู้ทำคลอดและกุมารแพทย์ผู้ตรวจรักษาบุตรผู้ร้องกระทำการต่ำกว่ามาตรฐานทางการแพทย์ ประมาทเลินเล่อในการทำคลอดและการตรวจรักษาเป็นเหตุให้บุตรผู้ร้องติดเชื้อแบคทีเรียที่ข้อสะโพกซ้าย และไม่ได้รับการรักษาได้อย่างทันท่วงที ทำให้หนองกัดข้อสะโพกจนผิดรูปร่าง ไม่อาจเข้ากับเบ้าสะโพกได้จนขาพิการในที่สุด กรณีนี้จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็กอย่างร้ายแรง*

สำหรับกรณีของแพทยสภา แม้พยานหลักฐานยังไม่อาจชี้ชัดได้ว่าคณะกรรมการแพทยสภาและคณะอนุกรรมการ จริยธรรมฯ ชุดที่ ๔ เข้าข้างแพทย์ด้วยกันตามที่ผู้ร้องกล่าวหาก็ตาม แต่ก็มีพยานบุคคลหลายคนซึ่งเป็นแพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนมูลนิธิเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคยืนยันว่า คณะอนุกรรมการจริยธรรมฯ ชุดที่ ๔ และคณะกรรมการแพทยสภามีคำวินิจฉัยไปโดยมีเอกสารข้อมูลไม่ครบถ้วน จึงวินิจฉัยผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากหลักวิชาการแพทย์ ซึ่งถือว่าไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง กสม.จึงได้ขอให้แพทยสภารื้อฟื้นเรื่องนี้ขึ้นพิจารณาใหม่ แต่ปรากฏว่าจนถึงบัดนี้ยังไม่มีผลคืบหน้าแต่ประการใด

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แพทย์ผู้ทำคลอดและกุมารแพทย์ของโรงพยาบาลพญาไท ๑ ประมาทเลินเล่อ รวมทั้งโรงพยาบาลพญาไท ๑ ไม่มีมาตรการแก้ไขเยียวยา จึงก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ส่วนกระบวนการตรวจสอบของแพทยสภาไม่เป็นธรรมต่อผู้ร้อง จึงได้กำหนดมาตรการแก้ไข ดังนี้

๑. ให้โรงพยาบาลพญาไท ๑ ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ตั้งแต่บุตรชายของผู้ร้องเริ่มมีอาการพิการ จนถึงปัจจุบันให้แก่ผู้ร้อง และให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานทางการแพทย์ให้แก่บุตรชายผู้ร้องจนกว่าจะหายจากอาการพิการ ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการทันทีตั้งแต่วันที่ได้รายงานฉบับนี้

๒. ให้แพทยสภารื้อฟื้นเรื่องนี้ขึ้นพิจารณาใหม่ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้กระทรวงสาธารณสุขวางมาตรการในการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยหรือผู้มารับบริการของโรงพยาบาลให้ได้มาตรฐานสากลยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการบันทึกการตรวจรักษาของแพทย์ในเวชระเบียน ต้องมีรายละเอียดมากพอสมควร และต้องชัดเจนตรงตามข้อเท็จจริงและสมุฏฐานของอาการอย่างแท้จริง ให้สามารถตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล

กรณีที่ ๔

ความเดือดร้อนรำคาญจากการจัดกิจกรรมแข่งรถ

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๗๘/๒๕๕๐)

ประเด็น :

ประชาชนตำบลคลองห้าและคลองหก จังหวัดปทุมธานี ร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากการแข่งรถ ซึ่งดำเนินกิจการโดยบริษัท บางกอก แดรก อเวนิว จำกัด ตั้งอยู่บริเวณใกล้กับวัดปัญญานันทาราม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยมีการแข่งรถทุกวันศุกร์ ตั้งแต่เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. เป็นต้นไป และวันเสาร์และวันอาทิตย์บ้างเป็นบางครั้ง ส่งเสียงดังรบกวน ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียง และสร้างความเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพและอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติธรรมและประชาชนที่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง

ผลการตรวจสอบโดยกรมควบคุมมลพิษพบว่า มีสภาพที่ก่อให้เกิดเสียงดังจากเครื่องยนต์และการห้ามล้อจากการวัดระดับเสียงรบกวนแล้ว ถือว่าเป็นเสียงรบกวนตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ข้อเท็จจริง :

กสม.ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า

๑. ผลการตรวจสอบวัดระดับเสียงรบกวนของกรมควบคุมมลพิษ ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๗ (พ.ศ.๒๕๔๓) เรื่อง ค่าระดับเสียงรบกวน พบว่า การแข่งรถดังกล่าวก่อให้เกิดเสียงรบกวนเกินกว่าปกติ ซึ่งถือเป็นเหตุรำคาญตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ นอกจากนี้ยังเข้าข่ายเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๓๕

แม้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าจะชี้แจงว่า ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับผลกระทบใดๆจากกิจกรรมดังกล่าว และบริษัทผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขและควบคุมมิให้เกิดปัญหาตามสมควรแล้ว แต่ยังคงมีปัญหาของเสียงในระดับที่รบกวนและสร้างความเดือดร้อนรำคาญอยู่เช่นเดิม จึงเห็นว่าการประกอบกิจการบริการทดสอบและจัดการแข่งรถของบริษัท บางกอก แดรก อเวนิว จำกัด เป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนและชุมชนในพื้นที่ ซึ่งได้รับการคุ้มครองให้มีสิทธิดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน

๒. หลังการประกาศบังคับใช้ *"กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองหนองเสือ–คลองหลวง–ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พ.ศ.๒๕๕๐"* ส่งผลให้พื้นที่ของสนามแข่งรถดังกล่าวและบริเวณใกล้เคียง ตั้งอยู่ในที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม และที่ดินประเภทปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นอกจากนี้ ยังอยู่ใกล้กับที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดปัญญานันทาราม

แม้สนามแข่งรถดังกล่าวจะมิได้ถูกกำหนดไว้ตามกฎหมายให้เป็นกิจการต้องห้ามในการใช้ประโยชน์ในที่ดินประเภทเหล่านี้ก็ตาม แต่หากพิจารณาตามเจตนารมณ์ของการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้แล้ว จะเห็นได้ว่า บริษัทผู้ถูกร้องได้ดำเนินการประกอบกิจการที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวางและจัดทำผังเมืองรวม ทั้งยังขัดต่อนโยบายของผังเมืองรวมในสาระสำคัญที่เกี่ยวกับสุขลักษณะ ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม โดยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนแบ่งฝ่ายเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากสนามแข่งรถกับกลุ่มที่ได้รับความเดือดร้อน ทั้งนี้ กลุ่มที่ได้รับความเดือดร้อน นอกจากประชาชนทั่วไปแล้ว ยังรวมถึงประชาชนผู้มาปฏิบัติธรรม และพระภิกษุสามเณรของวัดปัญญานันทารามด้วย อันแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องและความผิดพลาดของการดำเนินโครงการก่อสร้างสนามแข่งรถในพื้นที่บริเวณนี้อย่างร้ายแรง ทั้งยังขาดกระบวนการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน อันแสดงให้เห็นถึงความละเลยของบริษัทผู้ถูกร้องในการรับฟังความคิดเห็นและขาดความรับผิดชอบในการเร่งดำเนินการตามมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้เสร็จสิ้นเสียได้โดยเร็ว

กสม. ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ตามกฎหมายจะไม่สามารถบังคับใช้กับสนามแข่งรถแห่งนี้ เนื่องจากได้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินมาก่อนที่มีกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม และยังคงใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปเมื่อมีกฎกระทรวงใช้บังคับผังเมืองรวมแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากการประกอบกิจการของบริษัทที่ถูกร้องนั้นเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนในพื้นที่ เป็นการใช้สิทธิที่เกินส่วนและมิชอบ ซึ่งละเมิดสุขลักษณะความปลอดภัยของประชาชนและสวัสดิภาพของสังคม และเข้าข่ายที่คณะกรรมการผังเมืองมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือการใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไปภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรตามนัยพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.๒๕๑๘ ดังนั้น จึงเห็นว่าการจัดกิจกรรมแข่งรถของบริษัทผู้ถูกร้อง หลังการประกาศใช้ *"กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม เมืองหนองเสือ–คลองหลวง–ธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พ.ศ.๒๕๕๐"* ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้ อบต.คลองห้า ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ ประกอบมาตรา ๒๕ โดยสั่งการและกำกับดูแลให้ผู้ประกอบการสนามแข่งรถ "บางกอก แดรก อเวนิว" ยุติการดำเนินกิจกรรมใดๆที่ก่อให้เกิดเสียงรบกวนเกินกว่ามาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดภายใน ๓๐ วัน นับจากวันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้จังหวัดปทุมธานีกำกับดูแลให้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้าปฏิบัติตามมาตรการการแก้ไขปัญหาตามข้อ ๑. แล้วรายงานผลให้ กสม.ทราบภายใน ๖๐ วัน นับจากวันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณากำหนดให้มีคณะกรรมการเฉพาะกิจคณะหนึ่ง เพื่อกำหนดนโยบายและวางมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสียงรบกวนจากการแข่งรถ ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงมหาดไทย กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมควบคุมมลพิษ กรมอนามัย และส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นๆที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร

ทั้งนี้ การกำหนดนโยบายให้พิจารณาตั้งแต่การริเริ่มโครงการทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่หรือชุมชนนั้น และกำหนดมาตรการต่างๆเพื่อควบคุมและป้องกันมิให้เกิดปัญหาเหล่านี้ รวมถึงกำหนดบทลงโทษหากไม่มีการปฏิบัติตามหรือการกระทำที่ส่งผลกระทบเหล่านั้น

ในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นแล้วเช่นกรณีนี้ ให้คณะกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาตามอำนาจหน้าที่อย่างเร่งด่วน เนื่องจากเป็นกรณีที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่อย่างมาก โดยสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามกฎหมายและมาตรการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างเคร่งครัด รวมทั้งกำหนดให้มีระยะเวลาในการปฏิบัติทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบริษัทผู้ถูกร้อง

๒.๔ สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

กรณี

ร้านค้าบริเวณหาดกะรนน้อย ตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๒/๒๕๕๐)

ผู้ร้องกับพวกค้าขายเสื้อผ้าและของที่ระลึกให้แก่ลูกค้าต่างชาติบริเวณหาดกะรนน้อย มาเป็นเวลาประมาณ ๒๐ ปี โดยได้รับอนุญาตให้จำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะจากองค์การบริหารส่วนตำบลกะรน ซึ่งในบริเวณเดียวกัน มีผู้ประกอบอาชีพอื่นด้วย ได้แก่ กลุ่มผู้ค้าขายเครื่องดื่ม กลุ่มร่มและเตียงผ้าใบ กลุ่มหมอนวด กลุ่มเรือเจตสกี เป็นต้น ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ได้เกิดธรณีพิบัติภัยสึนามิ เป็นเหตุให้ทรัพย์สินในร้านค้าได้รับความเสียหาย และญาติของผู้ร้องบางคนเสียชีวิตด้วย หลังจากเกิดเหตุดังกล่าว ผู้ร้องกับพวกได้ยื่นขอประกอบอาชีพเดิมพร้อมแนบหลักฐานเดิมที่เคยได้รับอนุญาตจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะจากองค์การบริหารส่วนตำบลกะรน โดยยินยอมปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของเทศบาลกะรนทุกประการ รวมทั้งการปรับร้านค้าให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์ในบริเวณนั้นด้วย แต่ได้รับการปฏิเสธ อันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ครอบครัวของผู้ร้องกับพวกเป็นอย่างยิ่ง ทั้งที่การประกอบอาชีพดังกล่าวเป็นการทำมาหากินอย่างสุจริตและเสียภาษีให้แก่รัฐอย่างถูกต้อง ทั้งที่กลุ่มอื่นๆได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพเดิมในบริเวณดังกล่าว และพื้นที่เดิมที่พวกตนเคยประกอบอาชีพก็ยังว่างอยู่

ข้อเท็จจริง :

เทศบาลตำบลกะรนชี้แจงว่า เดิมพื้นที่บริเวณหาดกะรนน้อยอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลกะรน ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบลกะรนกับเทศบาลตำบลกะรน เทศบาลกะรนได้รับเรื่องร้องเรียนจากนักท่องเที่ยวว่า บริเวณหาดกะรนน้อยมีร้านค้าวางของขายระเกะระกะ มีการแย่งแขก

สร้างความรำคาญให้แก่นักท่องเที่ยว จึงมีนโยบายจัดระเบียบชายหาด โดยจัดพื้นที่ให้กลุ่มต่างๆ ประกอบอาชีพในพื้นที่สาธารณะ ดังนี้

-กลุ่มหมอนวด	*-กลุ่มเรือเจตสกี*	*-กลุ่มร่ม,เก้าอี้ผ้าใบ*
-กลุ่มรถแท็กซี่ ตุ๊ก-ตุ๊ก	*-กลุ่มเรือหางยาว*	*-กลุ่มแม่บ้าน*
-กลุ่มเรือเร็ว	*-กลุ่มแผงลอย*	

โดยให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่มอย่างเคร่งครัดและห้ามมิให้หาบเร่แผงลอยทำการขายของบริเวณชายหาด แต่จะอนุญาตให้สมาชิกกลุ่มที่เทศบาลจัดระเบียบกลุ่มและมีใบอนุญาตจากเทศบาล ขายของบริเวณที่ทางเทศบาลจัดให้ขายเท่านั้น หลังจากกลุ่มผู้ร้องเรียนยื่นหนังสือขอความเป็นธรรมในการทำกินต่อนายกเทศมนตรีตำบลกะรน เทศบาลตำบลกะรนได้หารือกับอำเภอเมืองภูเก็ต ปรากฏว่าอำเภอเมืองภูเก็ตไม่อนุญาตให้จำหน่ายสินค้าบนชายหาด เว้นแต่ การนวด การวางร่ม เตียงชายหาด ตามนโยบายจังหวัดเท่านั้น

เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของจังหวัดภูเก็ตชี้แจงว่า การจัดระเบียบการค้าขายในพื้นที่สาธารณะใหม่เป็นเหตุให้พื้นที่ไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้ประกอบอาชีพบางรายไม่ได้รับอนุญาตนั้น กสม. เห็นว่าไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง จากการลงพื้นที่เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงพบว่า บริเวณที่ผู้ร้องกับพวกเคยค้าขายอยู่เดิมนั้น ยังคงว่างเปล่าอยู่ แต่ขนาดพื้นที่อาจเล็กลงเพียงเล็กน้อย แต่ขนาดที่เล็กลงก็ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของผู้ร้องกับพวกแต่อย่างใด นอกจากนั้น การที่เทศบาลตำบลกะรนแจ้งให้ผู้ร้องกับพวกทราบว่าได้มีการปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอำเภอเมืองภูเก็ตแล้ว แต่ทางจังหวัดภูเก็ตไม่อนุญาต เพราะเป็นนโยบายของจังหวัดภูเก็ต โดยในบริเวณดังกล่าวอนุญาตให้วางร่มเตียงชายหาดและนวดเท่านั้น ซึ่งการประกอบอาชีพของผู้ร้องกับพวกเป็นการประกอบอาชีพโดยสุจริต เพื่อดำรงชีพโดยปกติสุข แต่หลังจากได้รับความเดือดร้อนจากธรณีพิบัติภัยสึนามิแล้ว ผู้ร้องกับพวกกลับได้รับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ทั้งที่ ผู้ร้องกับพวกยินยอมให้มีการปรับสภาพร้านค้าขายของตนให้เป็นระเบียบ และกลมกลืนด้านภูมิทัศน์กับร้านค้าอื่น อีกทั้งการเลือกประกอบอาชีพค้าขายเสื้อผ้าและของที่ระลึก ยังเป็นสิทธิของผู้ร้องกับพวกในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ซึ่งเป็นไปตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การที่เทศบาลตำบลกะรนและจังหวัดภูเก็ตไม่อนุญาตให้ผู้ร้องกับพวกค้าขายเสื้อผ้าและของที่ระลึกในพื้นที่เดิม จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ร้องกับพวกอย่างชัดแจ้ง

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้จังหวัดภูเก็ตแก้ไขระเบียบใหม่ โดยให้ผู้ค้าขายทุกกลุ่มอาชีพสามารถประกอบอาชีพเดิมของตนได้ภายในกำหนดเวลา ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้เทศบาลตำบลกะรนยินยอมให้ผู้ร้องกับพวกเข้าประกอบอาชีพค้าขายเสื้อผ้าและของที่ระลึกในพื้นที่เดิม โดยให้ปรับปรุงสินค้าให้กลมกลืนด้านภูมิทัศน์กับร้านค้าอื่นภายในเวลา ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้จังหวัดภูเก็ตและเทศบาลตำบลกะรนเยียวยาความเสียหาย จากการขาดรายได้ในการประกอบอาชีพของผู้ร้องกับพวก นับแต่หลังจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิจนปัจจุบันภายในเวลา ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒.๖ สิทธิแรงงาน

กรณีที่ ๑

นายจ้างละเมิดสิทธิและเสรีภาพในรวมตัวและเจรจาต่อรองร่วม

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๐๑/๒๕๕๐)

ประเด็น :

ประธานสหภาพแรงงานฟอร์ดและมาสด้า ประเทศไทย ร้องเรียนว่า บริษัท ไทย ชัมมิท อีสเทิร์น ซีบอร์ด โอโต้พาร์ท อินดัสตรี จำกัด ละเมิดสิทธิของสหภาพแรงงานฯ โดยเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ สหภาพแรงงานฯได้ยื่นข้อเรียกร้องต่อบริษัทฯ เพื่อขอปรับปรุงสภาพการจ้างให้ดีขึ้น โดยมีการเจรจากันรวม ๔ ครั้ง แต่ตกลงกันไม่ได้ ระหว่างการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแรงงานที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จังหวัดระยอง เจ้าหน้าที่ของบริษัทฯ ได้นำทหารจำนวน ๔ คน พร้อมอาวุธเข้ามาในบริษัทฯ เพื่อข่มขู่ และขัดขวางการใช้สิทธิของลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพ เช่น รีบเร่งใช้สิทธิปิดงาน เพื่อประสงค์จะทำลายการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของผู้ร้อง เลิกจ้างลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพ ๑๐ คน โดยอ้างว่าละทิ้งหน้าที่และผละงาน และบริษัทฯไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่จะรับลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพฯเข้าทำงาน ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ นอกจากนั้น ยังจัดให้มีการนำลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพฯไปเข้ารับการอบรม โดยมีเจตนากลั่นแกล้งหรือกดดันให้ไม่อาจทนทำงานต่อไปได้

ข้อเท็จจริง :

กสม.ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทุกฝ่ายแล้ว สรุปได้ดังนี้

๑. ผู้ถูกร้องได้แสดงเจตนาชัดเจนว่าไม่ประสงค์ให้ลูกจ้างไปเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ประเภทอุตสาหกรรม แต่ต้องการให้จัดตั้งภายในสถานประกอบการ โดยมีพฤติการณ์ส่อไปในทางขัดขวางและกดดัน รวมทั้งจะให้สิทธิประโยชน์แก่ลูกจ้างหากลาออกจากสมาชิกหรือเลิกเกี่ยวข้องกับสหภาพแรงงานฯ

๒. มูลเหตุเลิกจ้างที่แท้จริงเกิดจากบริษัทฯไม่ยอมรับการที่ลูกจ้างไปเป็นสมาชิกสหภาพฯ และบริษัทฯเป็นฝ่ายใช้สิทธิปิดงานก่อน โดยมีผลเฉพาะลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพฯเท่านั้น การที่บริษัทฯไม่ให้ลูกจ้างเข้าทำงาน แม้จะจ่ายค่าจ้างและสวัสดิการต่างๆให้ จึงเป็นการทำผิดข้อตกลงที่กระทำต่อหน้าพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน นอกจากนั้น ยังจัดให้มีการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพและที่ถูกปิดงาน จำนวน ๒๖๐ คน โดยบริษัทฯอ้างว่ามีพฤติการณ์

ไม่น่าไว้วางใจและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบริษัทฯ ซึ่งเนื้อหาของการอบรมไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่บริษัทฯอ้าง ไม่มีแผนการอบรมที่แน่นอนและไม่ทราบกำหนดเวลาสิ้นสุด

๓. การกระทำและพฤติการณ์ของลูกจ้างทั้ง ๑๐ คนที่ถูกบริษัทฯเลิกจ้างยังไม่อาจถือได้ว่าเป็นการเจตนาผละงานหรือจงใจทำให้บริษัทฯได้รับความเสียหายหรือเป็นการละทิ้งหน้าที่เป็นเวลาสามวันทำงานโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร หรือเป็นการฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานในกรณีร้ายแรง บริษัทฯจึงไม่มีสิทธิเลิกจ้างลูกจ้างในระหว่างการเจรจาต่อรองหรือระหว่างการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ นอกจากนี้ บริษัทฯยังได้กระทำผิดข้อตกลงที่จะจ่ายเงินช่วยเหลือ จำนวน ๒,๐๐๐ บาทให้แก่ลูกจ้างทั้ง ๑๐ คน ในช่วงที่ยังไม่ได้เข้าทำงาน ตั้งแต่วันที่ ๒๒ ถึง ๓๑ มกราคม ๒๕๕๐

๔. ระหว่างการเจรจาข้อเรียกร้องหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแรงงาน เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ เจ้าหน้าที่ของบริษัทฯได้นำทหารในสังกัดกองทัพเรือจำนวน ๔ คน เข้ามาในบริษัทฯ ถือได้ว่าเป็นการสร้างสถานการณ์เพื่อกดดัน หรือทำให้เกิดการหวั่นวิตกในการใช้สิทธิในการเจรจาต่อรองของผู้ร้องและสมาชิก

การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการขัดขวางและละเมิดต่อการใช้เสรีภาพของลูกจ้างในรวมตัวและเจรจาต่อรอง เป็นการเลิกจ้างอันเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม มีการกระทำผิดข้อตกลงตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พ.ศ.๒๕๑๙ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ.๒๕๒๙ และเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐

ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

๑. แม้ว่าพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ รับรองสิทธิของลูกจ้างในการจัดตั้งหรือเข้าร่วมกับสหภาพแรงงานประเภทกิจการ หรืออุตสาหกรรมเดียวกัน แต่เมื่อนายจ้างยังขาดความเข้าใจหรือไม่อาจยอมรับการจัดตั้งดังกล่าว ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องเจตคติ จึงทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางด้านแรงงานสัมพันธ์ที่รุนแรงและขยายตัว เกิดการบาดหมางและแบ่งแยกระหว่างลูกจ้างที่เป็นสมาชิกสหภาพฯ และลูกจ้างที่ไม่เป็นสมาชิก และส่งผลเสียหายต่อการผลิตและความมั่นคงในการทำงานของลูกจ้าง

๒. หลังจากข้อพิพาทแรงงานยุติลง มีหลายกรณีที่ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างหรือสหภาพแรงงานยังคงเป็นปัญหาต่อไป และนายจ้างมักเป็นฝ่ายที่ยอมรับไม่ได้กับการกระทำของสหภาพแรงงานหรือลูกจ้างในระหว่างเจรจาต่อรอง แม้ว่าการกระทำดังกล่าว ไม่เป็นความผิดตามกฎหมาย วิธีการที่นายจ้างมักปฏิบัติก็คือ ไม่ยอมให้ลูกจ้างที่เกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้องกลับเข้าทำงาน และให้ลูกจ้างเข้ารับการอบรมโดยไม่มีเวลาสิ้นสุดแต่จ่ายค่าจ้างและสวัสดิการต่างๆให้

๓. จากการตรวจสอบพบความขัดแย้งด้านแรงงานสัมพันธ์ที่สำคัญทั้งสามฝ่าย กล่าวคือ นายจ้างมีเจตคติไม่ยอมรับการจัดตั้งสหภาพ แรงงานประเภทกิจการ โดยคิดว่าเป็นระบบแรงงานสัมพันธ์ที่นำบุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาในสถานประกอบกิจการของนายจ้าง ซึ่งเป็นเรื่องภายในครอบครัว จึงพยายามดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้ลูกจ้างเลิกล้มกิจกรรมดังกล่าว ในขณะที่ฝ่ายสหภาพแรงงานไม่เชื่อถือเจ้าหน้าที่ของกระทรวงแรงงาน โดยเฉพาะในระดับจังหวัดที่ยังขาดยุทธวิธีในการเจรจาต่อรองเพื่อทำข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างในระดับที่เป็นไปได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ระดับบริหารด้านแรงงานในระดับจังหวัดก็มีเจตคติต่อสหภาพแรงงานในทางลบ จึงขาดแรงจูงใจและการคิดค้นมาตรการในการแก้ไขปัญหา จนกระทั่งนำมาซึ่งความร้าวฉาน และความเสียหายต่อระบบแรงงานสัมพันธ์และการผลิตในอุตสาหกรรมยานยนต์

๔. จังหวัดระยองเป็นเขตอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ มีปัญหาข้อขัดแย้งด้านแรงงานสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ยังไม่มีกลไกในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพและทันเหตุการณ์ หน่วยงานของรัฐยังไม่มีการบูรณาการและขาดการประสานความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน กลุ่มสหภาพแรงงานในเขตพื้นที่ ตลอดจนองค์กรชุมชน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการเรียนรู้และสร้างสมประสบการณ์ในการพัฒนาระบบแรงงานสัมพันธ์

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

๑. ดำเนินการให้ผู้ถูกร้องตระหนักและเข้าใจหลักการของสหภาพแรงงานประเภทกิจการเดียวกัน และเร่งรัดแก้ไขปัญหาแรงงานสัมพันธ์ ระหว่างผู้ร้องกับผู้ถูกร้องที่เกิดความร้าวฉานให้กลับคืนสภาพปกติ โดยเฉพาะลูกจ้างที่เป็นสมาชิกของผู้ถูกร้องที่ถูกอบรมทั้งหมด ได้กลับเข้าทำงานตามสภาพการจ้างเดิม ณ สถานประกอบการเดิม

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการโดยเร่งด่วนและรายงานให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบ

๒. ให้ปรับปรุงแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๔๘ ให้เป็นเครื่องมือทางด้านแรงงานสัมพันธ์ที่มีบทบาททั้งในเชิงป้องกัน แก้ไขเยียวยา และส่งเสริมพัฒนา และสามารถแก้ไขปัญหาเชิงรุกหรือทันต่อสถานการณ์ได้ โดยการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์การเอกชนกลุ่มสหภาพแรงงานในเขตอุตสาหกรรมต่างๆ และสถาบันทางวิชาการ มีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านแรงงานสัมพันธ์ โดยการนำแนวปฏิบัติที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตาม ข้อ (๑) ไปปฏิบัติในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาระบบแรงงานสัมพันธ์ ทั้งในส่วนสถานประกอบกิจการที่ลูกจ้างเพิ่งมีการจัดตั้งสหภาพแรงงาน และในส่วนที่ยังเป็นปัญหาหรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดปัญหาข้อขัดแย้งในขอบเขตทั่วประเทศ

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดแผนปฏิบัติการประจำปีในทุกๆปี

๔. ให้ใช้กรณีตามคำร้องนี้หรือกรณีอื่นๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากเป็นกรณีศึกษา เพื่อปรับเปลี่ยนเจตคติในทางลบของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อสหภาพแรงงาน และเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆให้สามารถจัดการความ ขัดแย้งทางด้านแรงงานสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงมหาดไทย

ให้ดำเนินการตรวจสอบพฤติกรรมของนายอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ในกรณีข้อขัดแย้งด้านแรงงานสัมพันธ์ระหว่างผู้ร้องกับผู้ถูกร้อง รวมทั้งกรณีที่อนุมัติการใช้สถานที่ของอำเภอให้ผู้ถูกร้องอบรมลูกจ้างในลักษณะที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

กองทัพเรือ

ให้ดำเนินการตรวจสอบพฤติกรรมของทหารในสังกัดกองทัพเรือที่เข้าไปเกี่ยวข้องระหว่างการเจรจาข้อเรียกร้องและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแรงงานระหว่างผู้ร้องกับผู้ถูกร้อง ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อกระทรวงแรงงานและรัฐบาล :

๑. เร่งดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวกัน และฉบับที่ ๙๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวกันและการร่วมเจรจาต่อรอง เพื่อเป็นการแสดงจุดยืนและความพร้อมของประเทศไทยในเวทีสากล

๒. ขอให้ถือเป็นพันธกิจของรัฐบาลที่จะนำหลักการและแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

๓. ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่หลักการ แนวคิด กติการะหว่างประเทศ และมาตรการหรือแนวปฏิบัติที่สำคัญของรัฐหรือองค์กรไตรภาคี ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของลูกจ้างในการรวมตัวต่อรอง หรือการดำเนินงานขององค์กรลูกจ้าง การใช้มาตรฐานแรงงานไทย ๘๐๐๑ หรือมาตรการจรรยาบรรณทางการค้าเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านแรงงาน เพื่อให้ส่วนราชการ หน่วยงานเอกชนและภาคประชาสังคมรับทราบอย่างต่อเนื่อง

๔. เร่งดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐ สถานประกอบกิจการและสถาบันทางวิชาการด้านแรงงานดำเนินการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องการสร้างระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ดีในสถานประกอบการ ให้เคารพการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องการจัดตั้งองค์กร การเจรจาต่อรอง และการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้มีหลักประกันทั้งในเรื่องการสร้างผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมระหว่างผู้จ้างงานกับคนทำงาน

๕. เร่งดำเนินการให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างกระทรวงแรงงานและกระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สถาบันทางวิชาการ สถาบันพัฒนาชุมชน และกลุ่มสหภาพแรงงานในเขตอุตสาหกรรมต่างๆเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านแรงงาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องแรงงานการพัฒนาคุณภาพการผลิตและสิทธิมนุษยชน อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของระบบแรงงานสัมพันธ์

๖. เร่งดำเนินการปฏิรูปกลไกและกระบวนการการจัดการความขัดแย้งทางด้านแรงงานสัมพันธ์ โดยไม่ติดยึดหรือรอการแก้ไขปัญหาของกระบวนการยุติธรรมแต่เพียงอย่างเดียว

กรณีที่ ๒

นายจ้างละเมิดสิทธิการจัดตั้งสหภาพแรงงาน การสื่อสาร การเลิกจ้าง ผู้เริ่มก่อการ และเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้าง

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๔๔/๒๕๕๐)

ประเด็น :

นายคงฤทธิ์ งามสง่า กับพวกรวม ๗ คน ร้องเรียนว่า บริษัท ไทยการ์เมนต์ เอ็กซ์ปอร์ต จำกัด ได้ละเมิดสิทธิการจัดตั้งสหภาพแรงงาน กล่าวคือ เลิกจ้างผู้ร้องและผู้เริ่มก่อการและสมาชิกสหภาพแรงงาน จำนวน ๖ คน เพราะเหตุที่บุคคลดังกล่าวร่วมกันจัดตั้งสหภาพแรงงาน เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน อันเป็นการกระทำโดยไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ และเจ้าหน้าที่เทศกิจ เทศบาลเมืองอ้อมน้อย ได้จับกุมสมาชิกและยึดเอกสารของสหภาพแรงงาน ในขณะแจกเอกสารให้แก่ลูกจ้าง

ข้อเท็จจริง :

บริษัท ไทยการ์เมนต์ เอ็กซ์ปอร์ต จำกัด ประกอบกิจการตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออก มีลูกจ้างประมาณ ๓,๐๐๐ คน

ต่อมา บริษัท ไทยการ์เมนต์ เอ็กซ์ปอร์ต จำกัด ได้เปลี่ยนแปลงวัน เวลาทำงานปกติจากวันละ ๘ ชั่วโมง หยุดวันอาทิตย์ เป็นวันละ ๘ ชั่วโมง ๒๐ นาที (๐๘.๐๐-๑๗.๒๐ น.) และให้หยุดวันเสาร์สุดท้ายของเดือนและวันอาทิตย์โดยไม่จ่ายค่าจ้างและสิทธิประโยชน์ตามข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน คือ ค่าจ้าง รวมค่าข้าว ๗ บาท และค่าขนม ๔.๕๐ บาท ซึ่งนายคงฤทธิ์ฯกับพวกได้คัดค้าน

เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ บริษัทฯได้ยื่นหนังสือเลิกจ้างต่อนายคงฤทธิ์ฯ มีผลตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ โดยอ้างว่าเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการทำงาน ลดขั้นตอนการทำงาน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และให้สอดคล้องกับการบริหารงานในปัจจุบัน โดยยินดีจ่ายค่าชดเชยค่าสินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้าและโบนัส แต่นายคงฤทธิ์ฯไม่ยินยอมเพราะเห็นว่าไม่เป็นธรรม และได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่สำนักงานสวัสดิภาพและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาครบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ กลุ่มลูกจ้างรวม ๑๕ คน ได้ร่วมกันจัดตั้ง "สหภาพแรงงานรวมใจเพื่อนสัมพันธ์" โดยผู้ก่อตั้งมีหน้าที่ต้องระดมหาสมาชิกและจัดประชุมใหญ่สามัญครั้งแรก ภายใน ๑๒๐ วัน ตามที่กฎหมายแรงงานสัมพันธ์กำหนด จึงได้จัดทำใบสมัครสมาชิกประมาณ ๑.๕๐๐ แผ่น เอกสารเผยแพร่ความรู้เรื่องสหภาพแรงงานและการกระทำที่ไม่เป็นธรรมให้กับลูกจ้าง โดยใช้เวลาช่วงเช้าก่อนเข้าทำงาน ช่วงพักเที่ยง และช่วงเย็นหลังเลิกงานและบนรถรับ-ส่งพนักงาน

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๙ ผู้เริ่มก่อการ ๖ คน ถูกเลิกจ้างเป็นหนังสือให้มีผลวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ โดยอ้างเหตุผลเดียวกับนายคงฤทธิ์ฯ และยินดีจ่ายค่าชดเชยและสิทธิประโยชน์ต่างๆให้ แต่ลูกจ้างทั้ง ๖ คนไม่ยินยอม เนื่องจากเห็นว่าเหตุแห่งการเลิกจ้างที่แท้จริงมาจากการมีบทบาทในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและการระดมหาสมาชิกอย่างเปิดเผยในที่ทำงาน หลังจากนั้นได้ถูกนำตัวออกนอกบริษัทฯทันที

เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ เวลาประมาณ ๐๗.๓๐ น. เจ้าหน้าที่เทศกิจได้จับกุมและยึดเอกสารของสหภาพแรงงาน *"เสียงจากสหภาพแรงงานรวมใจเพื่อนสัมพันธ์"* ซึ่งมีการแจกจ่ายที่หน้าบริษัทฯประมาณ ๑๐๐ แผ่น และยึดบัตรประชาชนของผู้แจก โดยแจ้งว่ากระทำผิดพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕ โดยก่อนเข้าจับกุมมีผู้เห็นเจ้าหน้าที่เทศกิจคุยกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของบริษัทฯ และมีการถ่ายรูปผู้แจกเอกสาร

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

๑. บริษัท ไทยการ์เมนต์ เอ็กซ์ปอร์ต จำกัด อ้างเหตุผลที่เลิกจ้างนายคงฤทธิ์ งามสง่า และพวก ว่าเพื่อปรับปรุงโครงสร้างการทำงาน ลดขั้นตอนของงานไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนและให้สอดคล้องกับการบริหารงานในปัจจุบัน แต่ไม่สามารถชี้แจงหรือแสดงพยานหลักฐานให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือตามกล่าวอ้าง อีกทั้งไม่ปรากฏว่า บริษัทฯ เคยประกาศให้ลูกจ้าง ทราบเรื่องการปรับปรุงโครงสร้างการทำงาน การลดกำลังการผลิต การยุบเลิกตำแหน่งหรือหน่วยงานแต่อย่างใด แต่กลับเร่งกำลังการผลิตโดยให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลามาตลอด และรับสมัครลูกจ้างเข้าทำงาน จำนวน ๓๐๐ อัตรา

นอกจากนั้น หลังจากเลิกจ้างแล้ว ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ร้องกับพวกยังคงมีและต้องปฏิบัติเช่นเดิม แต่ให้บุคคลอื่นมาทำแทน โดยเฉพาะตำแหน่งงานของนายคงฤทธิ์ฯนั้น ทั้งบริษัทมีตำแหน่งพนักงานขับรถยก ๒ คนเท่านั้น นายคงฤทธิ์ฯเป็นพนักงานขับรถยกคนเดียวที่ผ่านการอบรมจาก บริษัท สยามกลการอุตสาหกรรม จำกัด ตามหลักสูตรการขับรถยกและการบำรุงรักษาอย่างถูกวิธี เคยได้รับหนังสือชมเชยจากบริษัทฯหลายครั้งว่าเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความอุตสาหะ อดทน และยุติธรรม ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีโดยไม่คำนึงถึงความเหน็ดเหนื่อย และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

๒. สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองอ้อมน้อย ในการจับกุมและยึดเอกสารของสหภาพแรงงาน กสม. เห็นว่าเอกสารที่แจกจ่ายเป็นเอกสารของสหภาพแรงงานซึ่งแจกให้เฉพาะสมาชิกและลูกจ้างของบริษัทฯเท่านั้น อีกทั้งเป็นการแจกโดยส่งให้กับมือผู้รับเอกสาร ไม่ทำให้เกิดความสกปรกบนทางเท้าหรือในที่สาธารณะ ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่เทศกิจ เทศบาลเมืองอ้อมน้อย จับกุมผู้แจกจ่ายเอกสารโดยอ้างความผิด ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๐ ซึ่งบัญญัติว่า *"การโฆษณาด้วยการปิด ทิ้ง หรือโปรยแผ่นประกาศ หรือใบปลิวในที่สาธารณะ จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับหนังสืออนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนดในหนังสืออนุญาตนั้น"* จึงเป็นการบังคับใช้กฎหมายคลาดเคลื่อน ทั้งในข้อเท็จจริงและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เป็นการละเมิดสิทธิในการดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงาน และการใช้เสรีภาพในการสื่อสารและการแสดงออกของสหภาพแรงงาน

ในการนี้ กสม. ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ร้องว่า ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรมของคนงานกลุ่มสหภาพแรงงานย่านอ้อมน้อย-อ้อมใหญ่ ได้ร้องเรียนและขอความช่วยเหลือต่อสภาองค์กรสิทธิแรงงาน (Worker Rights Consortium : WRC) ซึ่งมีบทบาทในการตรวจสอบมาตรฐานแรงงานตามหลักจรรยาบรรณทางการค้า โดยบริษัทฯตกลงรับลูกจ้างทั้ง ๗ คนที่ถูกเลิกจ้างกลับเข้าทำงานในสภาพการจ้างเดิม โดยนับอายุงานต่อเนื่องและจ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างตั้งแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับเข้าทำงาน ตลอดจนสิทธิประโยชน์อื่นๆซึ่งลูกจ้างทั้ง ๗ คน ได้กลับเข้าทำงานตามข้อตกลงแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๕๐

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

กระทรวงมหาดไทย

๑. ให้ดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่อันไม่ชอบด้วยกฎหมายของปลัดเทศบาลเมืองอ้อมน้อยและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกรณีการจับกุมและยึดเอกสารของสหภาพแรงงาน ทั้งนี้ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิแรงงานแก่บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ภายใน ๖ เดือน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล :

๑. เร่งดำเนินการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๘๗ ว่าด้วยเสรีภาพในการสมาคมและการคุ้มครองสิทธิในการรวมตัวกัน และฉบับที่ ๙๘ ว่าด้วยสิทธิในการรวมตัวกันและการร่วมเจรจาต่อรอง เพื่อเป็นการแสดงจุดยืนและความพร้อมของประเทศไทยในเวทีสากล

๒. ขอให้ถือเป็นพันธกิจของรัฐบาล ที่จะนำหลักการและแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนมากำหนดนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

๓. ประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่หลักการ แนวคิด กติการะหว่างประเทศ และมาตรการหรือแนวปฏิบัติที่สำคัญของรัฐหรือองค์กรไตรภาคี ในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของลูกจ้างในการรวมตัวต่อรองหรือการดำเนินงานขององค์กรลูกจ้าง การใช้มาตรฐานแรงงานไทย ๘๐๐๑ หรือมาตรการจรรยาบรรณทางการค้า เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านแรงงาน เพื่อ ให้ส่วนราชการ หน่วยงานเอกชน และภาคประชาสังคมรับทราบอย่างต่อเนื่อง

๔. เร่งดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐ สถานประกอบกิจการ และสถาบันทางวิชาการด้านแรงงานดำเนินการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องการสร้างระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ดีในสถานประกอบการ ให้เคารพการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องการจัดตั้งองค์กร การเจรจาต่อรอง และการดำเนินงานขององค์กร เพื่อให้มีหลักประกันทั้งในเรื่องการสร้างผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่จำเป็นอย่างเป็นธรรมให้แก่คนทำงาน

กรณีที่ ๓

หลอกลวงให้กู้ยืมเงินเพื่อไปทำงานต่างประเทศ

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๐๖/๒๕๔๙)

ประเด็น :

นายทรงสิทธิ์ คงชุ่มชื่น กับพวก รวม ๑๐ คน ร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนจากการถูกหลอกลวงให้กู้ยืมเงินเพื่อไปทำงานต่างประเทศ แต่เมื่อเดินทางไปถึงประเทศเกาหลีใต้ กลับถูกส่งตัวกลับประเทศไทยในวันเดียวกัน โดยไม่ได้ทำงานตามข้อตกลง และต่อมาผู้ร้องและพวกได้รับความเดือดร้อนถูกเจ้าหนี้ฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลจังหวัดสุรินทร์ให้ชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน

ข้อเท็จจริง :

นายกฤษฎา ซึ่งเป็นผู้จัดการสินเชื่อ บริษัท กรุงเทพทวี จำกัด อยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ได้แนะนำให้ผู้ร้องกับพวกไปทำงานที่ประเทศเกาหลีใต้ โดยให้ผู้ร้องทำสัญญากู้ยืมเงินกับนายชัชพงษ์ เป็นค่าใช้จ่ายและค่าบริการสำหรับการเดินทาง เป็นเงิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท โดยมอบโฉนดที่ดินไว้เป็นหลักประกันในการกู้ยืม แต่เมื่อเดินทางไปถึงประเทศเกาหลีใต้ กลับถูกส่งตัวกลับประเทศไทยในวันเดียวกัน โดยไม่ได้ทำงานตามข้อตกลง และต่อมามีผู้นำผู้ร้องเดินทางไปที่ประเทศอินโดนีเซีย โดยแจ้งว่าจะมีคนรับไปส่งที่ประเทศเกาหลีใต้ แต่เมื่อไปถึงไม่มีใครมารับ ผู้ร้องจึงได้เดินทางกลับประเทศไทย

ต่อมา ผู้ร้องได้ใช้สิทธิทางกระบวนการยุติธรรมของศาลในการดำเนินคดีกับนายกฤษฎาและพวก รวม ๕ คน ซึ่งศาลจังหวัดสกลนครได้พิพากษาลงโทษ โดยให้รอการลงโทษผู้ถูกร้องเรียนมีกำหนด ๓ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ปรับเป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท และให้คืนหรือใช้เงินแก่ผู้เสียหาย รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๗๐๙,๐๐๐ บาท ขณะนี้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๔

การดำเนินการไกล่เกลี่ยของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

สำหรับกรณีที่ผู้ร้องได้กู้ยืมเงินนายชัชพงษ์ และศาลจังหวัดสุรินทร์ได้พิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้ผู้ร้องชำระหนี้ให้แก่นายชัชพงษ์ เป็นจำนวนเงิน ๓๕๑,๘๐๐ บาท นั้น กสม.ไม่มีอำนาจในการตรวจสอบ ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แต่เนื่องจากเห็นว่าผู้ร้องยังคงได้รับความเดือดร้อนในเรื่องดังกล่าว จึงได้เชิญผู้ร้องและนายชัชพงษ์มาเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ไขปัญหาให้เกิดความเป็นธรรม ผลการเจรจาไกล่เกลี่ยปรากฏว่า นายชัชพงษ์ตกลงยินยอมลดหนี้ให้กับผู้ร้องและพวกเหลือ คนละ ๓๐,๐๐๐ บาท โดยไม่คิดดอกเบี้ย แต่มีเงื่อนไขว่าผู้ร้องและพวกจะต้องชำระเงินจำนวนดังกล่าวภายในวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๙ และนายชัชพงษ์จะคืนหลักประกันโฉนดที่ดินให้กับผู้ร้องและพวกทันที โดยได้ทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นหนังสือต่อ กสม. ซึ่งปัจจุบันผู้ร้องและพวกทั้งหมดได้รับโฉนดที่ดินคืนมาเรียบร้อยแล้ว กสม.จึงมีมติให้ยุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว

๒.๗ สิทธิผู้บริโภค

กรณี
คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้ซื้อที่ดินจัดสรรกรุงเทพมหานคร
สั่งรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดิน
(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๗๒/๒๕๕๐)

ประเด็น :

นายสมัคร เย็นใจ นายเปรื่อง จันทร์เรียง และนายสมมาตร เกิดมี ร้องเรียนว่าเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๓ ได้ซื้อที่ดินในซอยอ่อนนุช ๗๒ และ ๗๔ จาก หจก.บ้านและที่ดินเปรมฤทัย จำนวน ๓ แปลง คือ ที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๐๗๕๐, ๑๐๗๕๑ และ ๑๐๗๕๒ โดยการผ่อนชำระ ซึ่งในระยะแรกยังไม่ได้มีการแบ่งแยกโฉนดทั้งสามแปลงออกจากโฉนดที่ดินเลขที่ ๖๓๓๙ (แปลงคงเหลือ) ผู้ร้องและครอบครัวได้เข้าครอบครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินทั้งสามแปลงเรื่อยมา โดยมีการทำสัญญาซื้อขายและโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๐

เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๑ ได้มีผู้ร้องเรียนต่อกรมที่ดิน หนังสือพิมพ์มติชน และหนังสือพิมพ์ข่าวสดว่า ผู้ร้องทั้งสามล้อมรั้วปิดกั้นถนนบนที่ดินแปลงสาธารณูปโภค ซึ่งใช้เป็นทางเข้า-ออกในโครงการจัดสรรที่ดิน ทำให้ได้รับความเดือดร้อน

สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาประเวศ จึงได้มีคำสั่งให้ผู้ร้อง และหจก.บ้านและที่ดิน เปรมฤทัย รื้อถอนรั้วและสิ่งปลูกสร้างที่ปิดกั้นทางเข้า-ออกในหมู่บ้าน ออกจากที่ดินแปลงสาธารณูปโภค ผู้ร้องได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลางขอให้ยกเลิกคำสั่งดังกล่าว ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษายกฟ้อง ต่อมาผู้ร้องถูกแจ้งความดำเนินคดีในความผิดฐานขัดคำสั่งคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้ซื้อที่ดินจัดสรรกรุงเทพมหานคร ที่ให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดิน เป็นเหตุให้ได้รับความเดือดร้อน

ข้อเท็จจริง :

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้เกี่ยวข้องแล้ว สรุปได้ว่า

๑. ที่ดินทั้ง ๔ แปลงดังกล่าวข้างต้น เป็นสาธารณูปโภคในที่ดินจัดสรรที่ใช้เป็นทางเข้า-ออกของโครงการ โดย หจก.บ้านและที่ดินเปรมฤทัย ได้แบ่งแยกที่ดินโฉนดเลขที่ ๑๐๗๕๐, ๑๐๗๕๑ และ ๑๐๗๕๒ มาขายให้ผู้ร้องทั้งสาม ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินแปลงข้างเคียง แต่เนื่องจากเป็นการจัดสรรที่ดินก่อนประกาศคณะปฏิวัติ พ.ศ.๒๕๑๕ และกฎหมายจัดสรรที่ดิน จึงไม่มีการบันทึกหลังโฉนด

๒. ตามมติคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้ซื้อที่ดินจัดสรรกรุงเทพมหานคร และคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาประเวศ ให้รื้อถอนรั้วและสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินทั้งสามแปลง และต้องการให้ที่ดินดังกล่าวกลับคืนมาเป็นทางสาธารณประโยชน์ โดยแจ้งให้ หจก.บ้านและที่ดินเปรมฤทัย นำโฉนดทั้ง ๔ แปลง ไปให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการหมายเหตุการจดแจ้งเป็นที่ดินสาธารณูปโภคในรายการจดทะเบียนของโฉนด ตามระเบียบของกรมที่ดิน

๓. เนื่องจากเรื่องนี้ ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษายืนตามศาลปกครองกลางว่า มติของคณะอนุกรรมการ

คุ้มครองผู้ซื้อที่ดินจัดสรรกรุงเทพมหานคร และคำสั่งเจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ที่ให้ผู้ร้องทั้งสามดำเนินการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างในที่ดิน เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.๒๕๔๓ กสม. จึงไม่มีอำนาจตรวจสอบข้อเท็จจริงในประเด็นดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒

อย่างไรก็ดี กสม.เห็นว่า กรณีนี้ผู้ร้องควรได้รับการช่วยเหลือเยียวยาความเดือดร้อน เนื่องจากเป็นผู้ซื้อที่ดินโดยสุจริต ประกอบกับผู้ร้อง และหจก.บ้านและที่ดินเปรมฤทัยได้ร้องขอให้ กสม.เป็นคนกลางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนของผู้ร้อง

ในการนี้ กสม.ได้เชิญผู้ร้องทั้งสาม ผู้แทน หจก.บ้านและที่ดินเปรมฤทัย และผู้แทนเจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาประเวศ มาเจรจาหารือ รวม ๓ ครั้ง โดย หจก.บ้านและที่ดินเปรมฤทัยยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้ร้อง ดังนี้

๑. ชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้ร้องที่ ๑ เป็นเงิน ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งจ่ายเป็น ๒ งวด โดยจ่ายเงินงวดที่ ๒ เมื่อผู้ร้องย้ายออกจากที่ดินแปลงดังกล่าว และมอบโฉนดที่ดินและหนังสือมอบอำนาจให้แก่ หจก.บ้านและที่ดินเปรมฤทัยเพื่อดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่สาธารณะต่อไป

๒. ยินยอมจ่ายเงินชดเชยค่าที่ดิน ค่าถมที่และค่ารื้อถอนที่จอดรถ ให้กับผู้ร้องที่ ๒ และ ๓

ในการนี้ กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องทั้งสามได้รับการไกล่เกลี่ยแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนจนเป็นที่พอใจแล้ว จึงเห็นชอบให้ยุติเรื่อง

๒.๔ ความเสมอภาค/สิทธิเด็กและคนพิการ

กรณี ๑

สิทธิเด็ก : การละเมิดทางเพศ

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๕๒/๒๕๕๐)

ประเด็น :

ผู้ร้องขอความเป็นธรรมและขอให้ดำเนินคดีกับดาบตำรวจ ส. สังกัดสถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ในข้อหาข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิง ต. (ผู้เสียหาย) อายุ ๑๒ ปี ๖ เดือน ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของผู้ร้องและนาย ว. เหตุเกิดประมาณปี พ.ศ.๒๕๔๗ โดยได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ไว้ที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอหนองเรือ รวมทั้งได้ร้องเรียนไปยังมูลนิธิปวีณา หงสกุล และหน่วยงานหลายแห่ง

ข้อเท็จจริง :

ผู้เสียหายเป็นบุตรบุญธรรมของผู้ร้องและสามี เมื่ออุปการะเลี้ยงดูผู้เสียหายจนอายุได้ ๕ ปี สามีของผู้ร้อง

ถึงแก่กรรม และผู้ร้องมีสามีใหม่ ชื่อ นาย ว.ในขณะที่สามีเก่าของผู้ร้องยังมีชีวิตอยู่ มีความสนิทสนมกับดาบตำรวจ ส. ผู้ถูกร้องเรียน โดยเคยนำผู้เสียหายไปฝากเลี้ยงที่ป้อมยามตำรวจอยู่เสมอ

เมื่อประมาณ ปี ๒๕๔๗ ผู้เสียหายได้โทรศัพท์มาเล่าให้ผู้ถูกร้องเรียนว่าถูก นาย ว.กักขังและข่มขืน ผู้ถูกร้องจึงนำตัวผู้เสียหายไปแจ้งความที่ สภ.อ.หนองเรือ โดยภรรยาของดาบตำรวจ ส.และภรรยาของตำรวจอีกผู้หนึ่งได้นำตัวผู้เสียหายไปที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น

ผู้ร้องได้แจ้งความเพื่อดำเนินคดี ดาบตำรวจ ส.ในข้อหาข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหาย ซึ่งผลการตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลหนองเรือ แพทย์เชื่อว่าผู้เสียหายน่าจะผ่านการร่วมประเวณี ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องถูกดำเนินคดี รวม ๒ คดี คดีแรกศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำพิพากษายกฟ้อง คดีที่สอง ศาลจังหวัดภูเขียว มีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานพรากเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีไปเสียจากมารดาและผู้ปกครองเพื่อการอนาจาร โดยปราศจากเหตุอันสมควร ให้จำคุกจำเลย ๓๐ ปี ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาล เรื่องอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลจังหวัดขอนแก่น

ต่อมา สำนักงาน กสม. ทราบว่าผู้เสียหายไม่ได้อยู่ที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น ประมาณเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๙ เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสม.และเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่นจึงไปเยี่ยมบ้านผู้ร้อง ได้ทราบว่าผู้เสียหายตั้งครรภ์ ได้ ๖ เดือน โดยนาย ว.เป็นผู้ข่มขืน ผู้ร้องจึงได้ไปแจ้งความที่สภ.อ.หนองเรือเพื่อขอให้ดำเนินคดีกับ นาย ว.ในข้อหากระทำชำเราผู้เสียหาย เหตุเกิดที่บ้านพักของผู้ร้อง ระหว่างเดือนธันวาคม ๒๕๔๘ ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๔๙ รวม ๔ ครั้ง (ต่างกรรมต่างวาระ) ซึ่งนาย ว. อยู่ระหว่างฝากขังที่เรือนจำกลางจังหวัดขอนแก่น

ขณะนี้ผู้เสียหายได้คลอดบุตรเป็นหญิง โดยแสดงความจำนงมอบทารกให้บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น และผลการพิสูจน์ความสัมพันธ์ พบว่านาย ว. เป็นบิดาของเด็กทารก

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

กสม.มีมติให้ยุติการตรวจสอบ เนื่องจากเป็นเรื่องที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดีในศาล ตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ จึงไม่มีอำนาจตรวจสอบ แต่เนื่องจากกรณีดังกล่าวมีข้อเท็จจริงที่ซับซ้อนและเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการและคุณภาพชีวิตเด็กที่เป็นผู้เสียหายอย่างสำคัญยิ่ง โดยมีข้อสังเกต ดังนี้

๑. บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ทราบปัญหาของผู้เสียหายว่า ถูกละเมิดทางเพศหรือน่าจะเสี่ยงต่อการถูกละเมิดทางเพศ และมีภาวะความเป็นอยู่ที่อาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ อันเป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาตามวัยของเด็ก ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๗ เมื่อมีการนำส่งตัวเด็กเข้าบ้านพักฯ และมีการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิด ๒ ราย ในลักษณะกล่าวหาซึ่งกันและกันว่าข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหาย โดยหนึ่งในผู้ถูกกล่าวหา คือ สามีของผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งอาศัยอยู่ร่วมบ้านกับเด็ก แต่กลับมิได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยเร่งด่วน

ต่อมา เมื่อเด็กหนีหายไประหว่างการดูแลของเจ้าหน้าที่บ้านพักฯก็มิได้ติดตามอย่างจริงจัง เพื่อให้การคุ้มครองดูแลเด็กเป็นเวลาถึงสองปี และมิได้นำเรื่องเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดขอนแก่น จนเกิดเหตุละเมิดทางเพศที่รุนแรงขึ้นกว่าเดิมแก่เด็ก กล่าวคือ เด็กตั้งครรภ์เนื่องจากถูกข่มขืนโดยสามีของผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ยังอาศัยอยู่ร่วมบ้านกับเด็ก ระหว่างปี ๒๕๔๗-๒๕๔๙ ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ถูกกล่าวหามาตั้งแต่สองปีก่อนนั้น จนกระทั่ง

วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๔๙ จึงได้มีการนำเสนอกรณีของผู้เสียหายต่อที่ประชุมคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดขอนแก่น เพื่อหารือเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางช่วยเหลือเด็กและครอบครัว

๒. การคุ้มครองเด็กตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ถือว่าอำนาจปกครองเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก โดยเฉพาะการที่ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควร ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๘/๓๗ ว่าด้วยอำนาจการปกครองบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ชี้ว่ากรณีผู้รับบุตรบุญธรรมเสียชีวิต และมิได้ตั้งผู้ใดมีอำนาจปกครองแทน ไม่เป็นเหตุให้อำนาจการปกครองบุตรโอนกลับไปเป็นของบิดามารดาแต่กำเนิดโดยอัตโนมัติ ดังนั้น ทางออกตามกฎหมายเพื่อขอให้เด็กมีผู้ปกครอง คือ ผู้มีส่วนได้เสียต้องร้องต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ปกครองเด็ก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในเรื่องอำนาจปกครองและสวัสดิภาพเด็กจำเป็นต้องพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ ประกอบกัน

๓. การข่มขืนกระทำชำเราเด็กเป็นความรุนแรงทางเพศรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลกระทบทางลบต่อเหยื่ออย่างร้ายแรงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะกรณีที่เด็กถูกทำร้ายจากบุคคลใกล้ชิดที่เด็กรู้สึกผูกพันไว้วางใจเป็นระยะเวลายาวนาน จะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม บุคลิกภาพ หรือการลงโทษทางสังคมต่อผู้เสียหายทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ จนยากที่จะดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติในสังคมเดิมได้ การช่วยเหลือเพื่อคุ้มครองเด็กที่เป็นผู้เสียหายจึงต้องอาศัยมาตรการที่สะท้อนถึงความเข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง และแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุมรอบด้าน ซึ่งกรณีผู้เสียหายรายนี้พบว่า เมื่อเกิดเหตุแล้วผู้เสียหายไม่ยอมไปโรงเรียนเพราะอายเพื่อน และเมื่อเจ้าหน้าที่พบเด็กในขณะที่ตั้งครรภ์ และปรากฏข้อเท็จจริงว่า นาย ว. ซึ่งเป็นบิดาเลี้ยงเป็นบิดาของทารก กระบวนการบำบัดฟื้นฟูยิ่งต้องละเอียดอ่อน ซึ่งจากข้อสรุปแนวทางการช่วยเหลือเด็กของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดขอนแก่นพบว่าเป็นมาตรการที่ดีและครอบคลุมการแก้ไขปัญหาหลายประการ เช่น การใช้แนวทางการดำเนินงานแบบสหวิชาชีพเพื่อบำบัดฟื้นฟูเด็ก การให้ความสำคัญกับหน่วยทางสังคมที่เป็นสภาพแวดล้อมเด็กทั้งระบบ แต่ยังมิได้กำหนดวิธีปฏิบัติที่แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจต่อมิติทางสังคมวัฒนธรรมแต่อย่างใด เช่น การแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านให้เป็นผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย :

๑. ด้านการบริหารและการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖

๑.๑ ในกรณีที่พบเด็กถูกละเมิดทางเพศหรืออยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกละเมิดทางเพศ พนักงานเจ้าหน้าที่ ต้องเร่งประเมินสภาพครอบครัวโดยเร่งด่วน และหากปรากฏว่าสภาพครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสมที่จะให้เด็กกลับไปอยู่กับครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่ควรใช้มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กโดยไม่ชักช้า รวมทั้งขอให้พนักงานอัยการดำเนินการเพิกถอนหรือขอใช้อำนาจปกครองตามกรณี

๑.๒ กรณีที่หน่วยงานที่ได้รับแจ้งปัญหาของเด็ก ประเมินว่าปัญหาของเด็กเป็นเรื่องซับซ้อน จำเป็นต้องให้บริการในลักษณะสหวิชาชีพ ให้นำเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดโดยเร็วที่สุด เพื่อกำหนดมาตรการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนและทันท่วงที

๑.๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาตามพระราชบัญญัตินี้ควรมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในการปกป้องคุ้มครองเด็กกรณีถูกละเมิดทางเพศอย่างจริงจัง เช่น ใช้เรื่องร้องเรียนนี้เป็นกรณีศึกษาในการร่วมกันคิดและปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

๒. ด้านการสร้างความตระหนักในสังคม

นอกจากมาตรการและกลไกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ การคุ้มครองปกป้องเด็กในคดีละเมิดทางเพศ จำเป็นต้องมีกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องมิติหญิงชายให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทั่วไปด้วย เพื่อสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการบำบัดฟื้นฟูผู้เสียหายและชุมชนโดยรวม

๓. ด้านนโยบาย

รัฐพึงมีนโยบายสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางเลือกในการค้นหาการทำงานรูปแบบที่ดีที่สุดเพื่อการคุ้มครองเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างอันหลากหลายและประโยชน์สูงสุดของเด็ก เช่น การให้บริการบ้านพักเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ โดยองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

กรณีที่ ๒

สิทธิเด็ก : การละเมิดทางเพศ

ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๔๘/๒๕๔๙)

ประเด็น :

มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง และเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน มีหนังสือร้องเรียนว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม.เด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีและข้าราชการผู้หนึ่ง ได้เรียกตัวเยาวชนหญิงสองคนเข้าพบในห้องประชุม โดยกล่าวหาว่า เยาวชนทั้งสองคนมีเพศสัมพันธ์กัน (หญิงรักหญิง) โดยมีเจ้าหน้าที่ ๖ คน เข้าร่วมการสอบสวนด้วย โดยใช้วาจาที่หยาบคาย เหยียดหยาม ไร้มนุษยธรรมและไร้คุณธรรม พร้อมกับให้แสดงการมีเพศสัมพันธ์กันและบรรยายความรู้สึก แล้วให้เจ้าหน้าที่บันทึกภาพไว้ โดยข่มขู่ว่าจะส่งให้บิดามารดาของเยาวชนทั้งสองคนดู หากไม่ยอมแสดงตามคำสั่ง หลังจากนั้นได้นำเรื่องดังกล่าวไปประจานในการทำกิจกรรมกลุ่มตอนเช้า ทำให้ได้รับความอับอาย ซึ่งผู้ร้องต้องการให้พิจารณาแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนบ้านปรานี รวมทั้งเผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้องแก่สังคม เพื่อแก้ไขอคติทางเพศและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ข้อเท็จจริง :

จากการหารือ และตรวจสอบข้อเท็จจริง กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีได้เรียกเยาวชน ๒ คน ซึ่งมีพฤติกรรมรักร่วมเพศมาสอบสวนในห้องประชุมเล็กมาสอบสวนด้วยตนเองด้วยน้ำเสียงดุและดัง โดยให้เยาวชนทั้งสองคนแสดงท่าทางรักร่วมเพศให้ดู ซึ่งเยาวชนทั้งสองได้เดินเข้าไปใกล้กัน แล้วคนหนึ่งได้ปลดกระดุมเสื้อของเยาวชนอีกคนหนึ่งออก ๑-๒ เม็ด นอกจากนั้น ยังให้เจ้าหน้าที่แกล้งนำกล้องถ่ายรูปซึ่งไม่มีฟิล์มมาถ่ายภาพ และพูดในลักษณะขู่ให้เลิกพฤติกรรม มิฉะนั้นจะส่งภาพดังกล่าวไปให้ญาติ โดยอ้างว่าเยาวชนทั้งสองคนได้แสดงพฤติกรรมรักร่วมเพศในศูนย์ฝึกอบรมฯ เช่น ในห้องน้ำ ห้องเย็บผ้า ซึ่งผู้อำนวยการฯได้แก้ไขปัญหาโดยการแยกหอนอน แยกห้องเรียน และเรียกมาอบรม ให้คำปรึกษา ตักเตือนในลักษณะที่ไม่รุนแรงตามหลักวิชาการ โดยกระบวนการบำบัดด้วยการพูดตักเตือนด้วยตนเองก่อน และดำเนินการบำบัดด้วยหลักการแฮร์คัท คือ การให้บุคคลผู้ใกล้ชิดกับเยาวชนทั้งสองร่วมกันให้การอบรมและให้คำแนะนำ ซึ่งจะใช้กับเยาวชนรายที่มีพฤติกรรมในการกระทำความผิดแบบซ้ำซากเท่านั้น หลังจากเห็นว่าเยาวชนทั้งสองได้สำนึกในการกระทำผิดของตนเองแล้ว จึงสั่งให้ยุติการดำเนินการ

ในการนี้ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีความเห็นว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีได้กระทำการดังกล่าวโดยมีเจตนาแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชน มิได้มีเจตนาที่จะกระทำการอันมีลักษณะเป็นการอนาจารหรือทำให้เยาวชนทั้งสองถูกประจาน เหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งไม่ปรากฏว่าได้มีการบังคับขู่เข็ญให้เยาวชนทั้งสองคนแสดงท่ารักร่วมเพศ แต่อาจกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเยาวชนทั้งสองได้ นอกจากนี้ การร้องเรียนไม่ได้เกิดจากผู้เสียหายหรือญาติหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ แต่เกิดจากผู้ร้องซึ่งมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกร้องเรียนเป็นการส่วนตัวอย่างรุนแรง ซึ่งผู้ร้องก็ยอมรับว่ามิได้อยู่ในเหตุการณ์ตามที่ได้ร้องเรียน หากแต่ได้นำข้อเท็จจริงที่ตนได้รับทราบจากคำบอกเล่าของบุคคลอื่นมาร้องเรียน จึงให้ยุติการดำเนินการทางวินัยในประเด็นร้องเรียนดังกล่าว โดยกำชับให้ผู้อำนวยการศูนย์ฯใช้ความระมัดระวังในวิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน โดยให้คำนึงถึงผลกระทบทางด้านจิตใจเป็นสำคัญ

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

๑. การที่เจ้าหน้าที่ได้นำกล้องถ่ายภาพมาถ่ายภาพเด็กในขณะสอบสวน โดยอ้างว่าในกล้องไม่มีฟิล์ม แม้จะอ้างว่าเป็นการสั่งสอน แต่ก็ไม่ถูกต้อง เพราะสามารถสอนหรืออบรมเด็กได้หลายวิธี อีกทั้งยังขู่ว่าหากเด็กยังไม่เลิกพฤติกรรมดังกล่าวจะแจ้งและส่งภาพให้ญาติทราบ จึงเป็นการแสดงเจตนาที่ไม่ดีต่อเด็ก ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๕๓ ที่ว่า *"เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ"* และการที่เด็กมีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันก็ถือเป็นสิทธิส่วนตัว เสรีภาพส่วนบุคคลที่จะกระทำได้เท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและละเมิดสิทธิของผู้อื่น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ *"บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน... การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้..."*

๒. ในที่ประชุมกลุ่มเยาวชนเช้า มีการพูดถึงพฤติกรรมของเยาวชนทั้งสองให้เยาวชนอื่นๆได้ทราบ ทำให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนต่อจิตใจและต้องอับอาย การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการละเมิดต่อเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพ.ศ.๒๕๔๖ มาตรา ๒๗ ที่บัญญัติว่า*"ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ"* และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๔ ที่ว่า *"ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง"* ซึ่งหากเด็กกระทำความผิด ผู้อำนวยการฯในฐานะผู้ปกครองควรพูดคุยหรืออบรมเด็กเป็นการส่วนตัวด้วยความอ่อนโยน นุ่มนวล ไม่ควรเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุเพียงว่าเด็กมีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน

๓. กระบวนการสอบสวนและกระบวนการแก้ไขปัญหาของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มุ่งเพียงประเด็นความเสียหายต่อหน่วยงาน โดยไม่ได้คำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กและสตรีเป็นหลัก ทั้งในแง่การละเมิดสิทธิเสรีภาพของเด็ก และทำให้เด็กต้องได้รับความอับอาย โดยอ้างว่าการกระทำของผู้อำนวยการฯยังไม่ถึงขนาดมีมูลเป็นความผิดทางวินัยหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ จึงให้ยุติการดำเนินการทางวินัยและแก้ไขปัญหาโดยย้ายผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานีไปช่วยราชการที่สำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรมเท่านั้น จึงมิใช่กระบวนการแก้ไขปรับเปลี่ยนเจตคติของเจ้าหน้าที่ทั้งหน่วยงานที่มีต่อเรื่องหญิงรักหญิง หรือความเข้าใจในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็ก และการให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

กสม. มีมติให้ยุติเรื่องร้องเรียนดังกล่าว แต่มีความเห็นว่าการกระทำของผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี เป็นการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้กระบวนการสอบสวนและการแก้ไขปัญหาของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนไม่ได้คำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กและสตรี และการให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ จึงมีข้อเสนอต่อกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ดังนี้

๑. จัดอบรมเจ้าหน้าที่ในสังกัดของตนให้เข้าใจถึงเป้าหมายของการจัดตั้งสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และหาวิธีการที่เหมาะสมในการอบรมเด็กและเยาวชน เพื่อแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตตามปกติสุขร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้

๒. ต้องให้ความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่ในสังกัดของตนเกี่ยวกับเรื่องรักร่วมเพศ เพื่อประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนที่เข้ามาอยู่ในความดูแล

๓. การสอบสวนวินัยต่อเจ้าหน้าที่ภายในสังกัดของตน ควรคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กและเยาวชนที่เข้ามาอยู่ในความดูแลเป็นหลัก มิได้มุ่งถึงแต่ประโยชน์ทางด้านการบริหารงานของทางราชการเพียงอย่างเดียว

กรณีที่ ๓

การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

กรณีการสมัครเป็นสมาชิกบัตรเครดิตของผู้พิการทางสายตา

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๙๐/๒๕๕๐)

ประเด็น :

ผู้ร้องได้สมัครเป็นสมาชิกบัตรเครดิตของธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด แต่ไม่ได้รับการอนุมัติ เพราะเหตุที่ผู้ร้องเป็นผู้พิการทางสายตา โดยธนาคารฯเกรงว่าผู้พิการทางสายตาจะไม่สามารถดูแลการใช้บัตรเครดิตด้วยตนเองได้ ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าเป็นเรื่องที่ผู้ถือบัตรมีหน้าที่ที่จะต้องปกป้องดูแลตนเองหากมีความเสียหายเกิดขึ้น ไม่ใช่ความรับผิดชอบของทางธนาคารแต่อย่างใด โดยก่อนหน้านี้ ผู้ร้องก็ถือบัตรเอทีเอ็มของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีเงื่อนไขว่าผู้ร้องต้องมีผู้พิทักษ์ไปด้วย จึงเห็นว่า การปฏิเสธของธนาคารเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้ร้อง อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ วรรค ๒ จึงขอให้ กสม. พิจารณาตรวจสอบเพื่อเป็นบรรทัดฐานและให้ความเป็นธรรม

ข้อเท็จจริง :

กสม. ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง ธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด ธนาคารแห่งประเทศไทย และบริษัท ข้อมูลเครดิตไทย จำกัด สรุปได้ว่า

๑. เดิมปัญหาการให้บริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยกับบุคคลที่เป็นผู้พิการ โดยเฉพาะผู้พิการทางสายตา (ตาบอด) มีข้อจำกัดในเรื่องความสามารถในการทำธุรกรรมของผู้พิการเอง ต่อมา สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยกับสมาคมธนาคารไทยได้มีการหารือและจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ โดยมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา เช่น การขอเปิดบัญชี ปิดบัญชี และแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ธนาคารพาณิชย์กำหนดให้ผู้พิการทางสายตาที่ลงลายมือชื่อได้ สามารถเปิดบัญชีได้ และผู้พิการทางสายตาที่ไม่สามารถลงลายมือชื่อ (เขียนชื่อตัวเอง) ได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือหัวแม่มือหรือทำแกงไดแทนการลงลายมือชื่อ โดยหากเป็นธนาคารของรัฐเมื่อกระทำต่อเจ้าหน้าที่ธนาคารไม่ต้องมีพยาน แต่หากเป็นธนาคารพาณิชย์ของเอกชนต้องนำพยานมาด้วย ๑ คน สำหรับการถอนเงินจากบัญชีให้ผู้พิการทางสายตา ต้องกรอกข้อความในใบถอนเงินด้วยตนเองมาจากที่บ้าน ทั้งนี้ ผู้พิการทางสายตาสามารถทำธุรกรรมได้ทุกสาขาของธนาคาร สำหรับการใช้บริการบัตรเบิกถอนเงินสด หรือบัตรเอทีเอ็ม และการใช้บริการบัตรเครดิต ผู้พิการทางสายตาสามารถใช้บริการเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ซึ่งความเสี่ยงหรือความเสียหายจากการใช้บัตรทั้งสองกรณี ผู้พิการต้องรับผิดชอบเอง โดยผู้พิการทางสายตาที่จะสามารถใช้บริการได้จะต้องเป็นผู้ที่สามารถลงลายมือชื่อได้ด้วยตนเองเท่านั้น ทั้งนี้ ได้แจ้งให้ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสมาชิกของสมาคมธนาคารไทยทราบและถือปฏิบัติแล้ว

สำหรับการให้บริการบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์นั้น ในปัจจุบันอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ ที่ได้ประกาศเรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๒ (๘) แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ โดยวางหลักเกณฑ์ในเรื่องดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต การเรียกให้ชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ การปรับเปลี่ยนประเภทหนี้ การปฏิบัติและ

การจัดการเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ถือบัตร การบริหารความเสี่ยงของธุรกิจบัตรเครดิต และการจัดทำบัญชีและการรายงาน แต่ยังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะสำหรับผู้พิการในการทำบัตรเครดิตแต่อย่างใด เพียงแต่กำหนดคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิตว่าต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน ๓ ประการ ต่อไปนี้

๑) ต้องเป็นผู้มีรายได้จากแหล่งที่มาต่างๆ รวมกันไม่ต่ำกว่า ๑๕,๐๐๐ บาท ต่อเดือน หรือไม่ต่ำกว่า ๑๘๐,๐๐๐ บาท ต่อปี โดยต้องแสดงหลักฐานที่แน่ชัด เกี่ยวกับแหล่งที่มาของรายได้ หรือ

๒) ต้องเป็นผู้มีเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์ นั้นเป็นหลักประกันเต็มวงเงินของบัตรเครดิตที่อนุมัติ หรือ

๓) ต้องเป็นผู้มีรายได้หรือเคยมีรายได้จากการทำมาหาได้ของตนเอง โดยพิจารณาจากกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชีเงินฝากของสถาบันการเงินเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะเป็นผู้พิจารณาและมีความเห็นเองว่าเป็นผู้มีฐานะทางการเงินเพียงพอสำหรับการชำระเงินตามบัตรเครดิตได้"

๒. ธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด ชี้แจงว่าไม่สามารถอนุมัติบัตรเครดิตให้แก่ผู้ร้องได้ เนื่องจาก

๒.๑ ในการอนุมัติสินเชื่อให้แก่ผู้ใดนั้น ธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด พิจารณาจากรายได้ของลูกค้าเป็นเรื่องสำคัญ โดยลูกค้าต้องมีเงินเดือนประจำและสม่ำเสมอ เพื่อเป็นหลักประกันว่าลูกค้าจะสามารถชำระเงินคืนให้แก่ธนาคารได้ การที่ไม่อนุมัติบัตรเครดิตให้ผู้ร้อง เนื่องจากรายได้ของผู้ร้องเข้าบัญชีธนาคารในลักษณะเป็นเงินสด ซึ่งไม่มีการระบุรหัสเงินเดือนสำหรับใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการพิจารณาอนุมัติบัตร

๒.๒ ธนาคารไม่มีความมั่นใจว่า ผู้ร้องจะสามารถดูแลการใช้จ่ายผ่านบัตรได้ด้วยตนเอง โดยไม่ให้ร้านค้าหรือผู้อื่นฉวยโอกาสทำการฉ้อฉล ทุจริตในการใช้บัตรของผู้ร้องได้ ซึ่งจะส่งผลร้ายมากกว่าผลดีต่อตัวผู้ร้องเอง เนื่องจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการที่บัตรถูกกระทำการทุจริต จะเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ :

๑. เหตุผลของธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด ที่ไม่อนุมัติการสมัครเป็นสมาชิกบัตรเครดิตโดยอ้างว่า ไม่มีรหัสเงินเดือนนั้น ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามใบสมัครสมาชิกของธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด ที่กำหนดว่ามีหนังสือรับรองรายได้หรือสลิปเงินเดือนของเดือนล่าสุด ซึ่งผู้ร้องสามารถให้ทางหน่วยงานของตนออกหนังสือรับรองเงินเดือนให้ได้ แต่ธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด ก็ยังไม่อนุมัติเช่นเดิม ดังนั้น เหตุผลดังกล่าวของธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด จึงไม่ใช่เหตุผลที่แท้จริง

๒. การที่ธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด อ้างว่า ธนาคารไม่มั่นใจว่าผู้ร้องจะสามารถดูแลการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตได้ด้วยตนเองและจะเป็นผลร้ายมากกว่าผลดีแก่ตัวผู้ร้องนั้น เหตุผลดังกล่าวมาจากความเป็นผู้พิการของผู้ร้องเป็นสำคัญ ซึ่งถือเป็นการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกาย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ ดังนั้น การที่ธนาคารซิตี้แบงก์ จำกัด ไม่อนุมัติการเป็นสมาชิกบัตรเครดิตของผู้ร้องจึงถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

กสม. มีข้อเสนอให้ธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบ ธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ให้ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกาย ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการภายในกำหนดเวลา ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

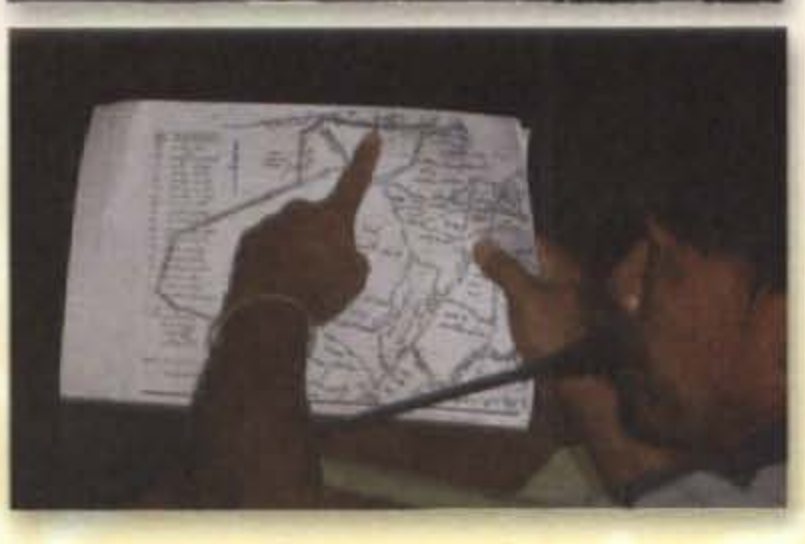

ส่วนที่ ๓

การติดตามมาตรการ
การแก้ไขปัญหาตาม
รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

ในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน หาก กสม.เห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จะระบุข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน เหตุผล และมาตรการการแก้ไขปัญหา รวมทั้งข้อเสนอแนะนโยบายและกฎหมาย โดยกำหนดระยะเวลาการแก้ไขให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะทำนองเดียวกันอีก

กรณีที่บุคคลหรือหน่วยงานไม่ดำเนินการใดๆ กสม. จะเสนอรายงานดังกล่าวต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อสั่งการภายใน ๖๐ วัน และหากยังไม่มีการดำเนินการใดๆอีก กสม.จะเสนอรายงานต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ และ ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาที่ กสม. เสนอจำนวนมาก

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ กสม. ได้รายงานต่อนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา ๓๐ กรณีบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน จำนวน ๔ เรื่อง ดังนี้

๑. *การละเมิดสิทธิในที่ดินของราษฎรบ้านหนองปลิง หมู่ ๔ ตำบลดอนเมย อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ*
๒. *การขอประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงินบริเวณตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร*
๓. *การละเมิดสิทธิในที่ดินและทรัพย์สินจากการตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช*
๔. *กรณีชาวบ้านตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ถูกดำเนินคดีข้อหาบุกรุกป่าภูหลวง*

๑.
การละเมิดสิทธิในที่ดินของราษฎร บ้านหนองปลิง หมู่ ๘ ตำบลดอนเมย อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๒๖/๒๕๔๘)

ข้อเท็จจริง :

นายเด่น ทองคำ ร้องเรียนว่า มีที่ดินที่ได้รับมรดกจากนายบุญมา นีระพันธ์ (ปู่ทวด) จำนวน ๑๔ ไร่ ซึ่งได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินและเสียภาษีบำรุงท้องที่มาอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินทำกิน ต่อมากำนันและผู้ปกครองท้องถิ่นร่วมกันใช้อำนาจหน้าที่บังคับเอาที่ดินของผู้ร้องไปสร้างเป็นโรงเรียนนาจิกวิทยาคม และที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลดอนเมย โดยอ้างว่าเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ดอนน้ำคร่ำ

กสม. ได้พิจารณาตรวจสอบข้อเท็จจริงจากผู้ร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า

๑. นายบุญมา นีระพันธ์ ได้แจ้งการครอบครองที่ดินแปลงดังกล่าวไว้เป็น ส.ค.๑ ประกอบกับกำนันตำบลดอนเมยและพยานในชุมชนหลายราย ยอมรับว่าเคยเห็นนายบุญมาฯเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ จึงเชื่อได้ว่านายบุญมาฯ ได้เคยครอบครองทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวมาจริง

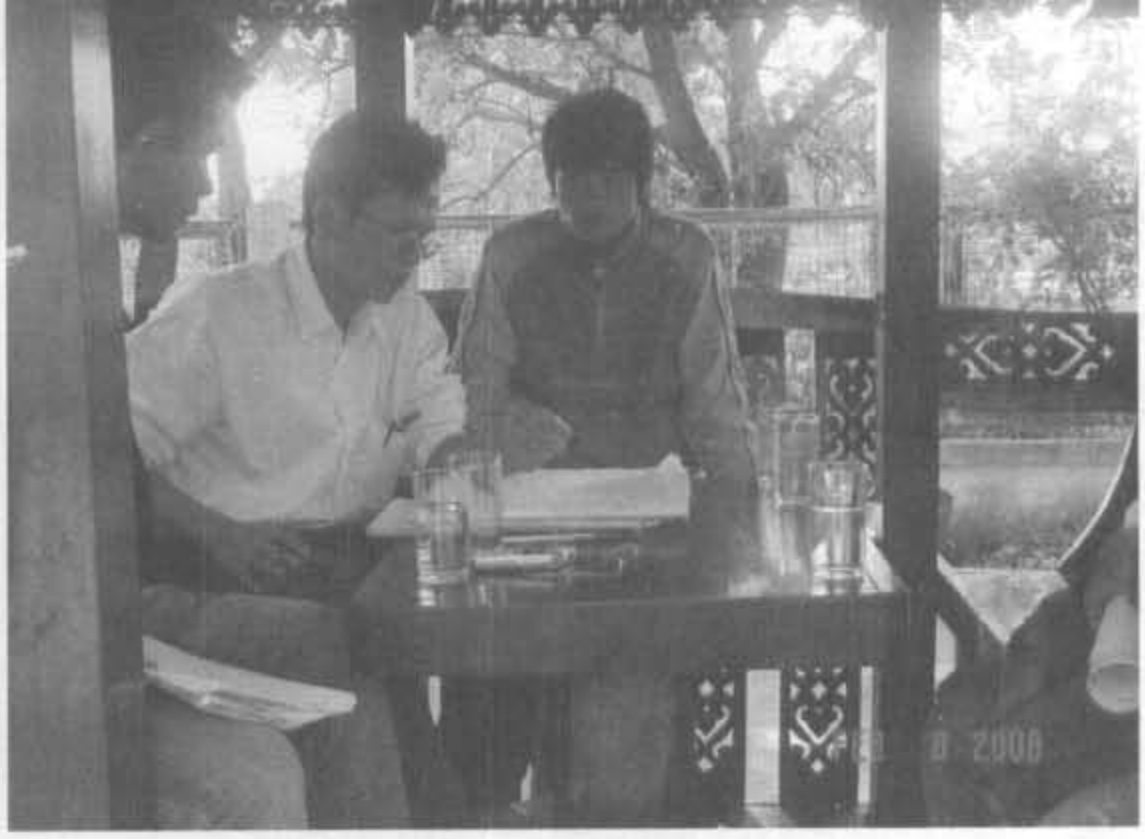
๒. จากการตรวจสอบในพื้นที่จริงของสำนักงานที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญพบว่า หลักเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ยังคงมีอยู่ชัดเจน มีเนื้อที่ไม่แตกต่างไปจากเดิม เพียงแต่การจัดทำรูปแผนที่ทำผิดทิศกลับด้านกัน ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัดอำนาจเจริญได้จัดทำรูปแผนที่ใหม่มาชี้แจงในการประชุมหารือร่วมกัน ก็ได้ยอมรับร่วมกันว่าที่ดินแปลงดังกล่าวไม่ได้อยู่ในเขตที่ดินสาธารณประโยชน์ดอนน้ำคร่ำ

๓. ปัจจุบันที่ดินแปลงดังกล่าวมีบางส่วนเป็นพื้นที่โรงเรียนนาจิกวิทยาคม บางส่วนเป็นที่ตั้งที่ทำการอบต.ดอนเมย และยังคงเหลือบางส่วนที่ครอบครัวผู้ร้องได้ทำรั้วกั้นไว้เพื่อป้องกันการบุกรุก จึงเชื่อได้ว่า ผู้ร้องไม่ได้รับความเป็นธรรมตามที่ร้องเรียนจริง

จากการประชุมหารือร่วมกันระหว่าง กสม.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๘ ที่ศาลากลางจังหวัดอำนาจเจริญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยอมรับว่ามีความผิดพลาดเกิดขึ้นจริงในการทำรูปแผนที่แนบท้ายหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ซึ่งสร้างความเสียหายแก่ผู้ร้อง แต่ไม่สามารถจะนำที่ดินกลับมาคืนให้ผู้ร้องได้

ในส่วนผู้ร้องเองยืนยันว่า มิได้ประสงค์จะขอที่ดินคืน เนื่องจากมีการก่อสร้างสาธารณสมบัติในที่ดินไปแล้ว แต่ขอให้ชดเชยค่าเสียหายให้อย่างเป็นธรรม

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ร้องไม่ได้รับความเป็นธรรมอันเนื่องมาจากความบกพร่องในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานรัฐ ทำให้ครอบครัวของผู้ร้องต้องสูญเสียสิทธิในที่ดินอันเป็นทรัพย์สินของตน อันถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คือสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผู้ร้องและครอบครัวควรจะได้รับเงินทดแทนและเงินค่าเสียโอกาสในการทำประโยชน์ในที่ดินอย่างเป็นธรรม จึงเสนอมาตรการการแก้ไขต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. กระทรวงมหาดไทยต้องดำเนินการจ่ายเงินทดแทนที่ดินและทรัพย์สินอื่นในที่ดินของผู้ร้องที่ถูกละเมิดในอัตราที่เป็นธรรม โดยคำนึงถึงราคาซื้อขายที่ดินตามอัตราท้องถิ่นปัจจุบันที่ไม่น้อยกว่าราคาประเมินเป็นหลักภายใน ๔๕ วัน นับตั้งแต่ได้รับรายงานนี้

๒. กระทรวงมหาดไทยต้องดำเนินการจ่ายค่าเสียโอกาสในการทำประโยชน์ในที่ดินของผู้ร้องในอัตราที่เป็นธรรม โดยคำนึงถึงความเสียหายผู้ร้องภายใน ๔๕ วัน นับตั้งแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล :

๑. ต้องจัดตั้งกองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิในทรัพย์สินโดยความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ และหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิ์ได้รับการเยียวยาอย่างรวดเร็วทันการณ์ โดยไม่ต้องรอผลพิจารณาหาผู้กระทำความผิดหรือผู้ซึ่งควรจะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายนั้นหรือต้องไม่ผลักภาระให้ผู้บริสุทธิ์ไปฟ้องเรียกค่าเสียหายทางศาล

๒. ต้องเร่งดำเนินการตรวจสอบการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงทั้งประเทศให้ถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆด้วย

๓. เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาลุกลามบานปลายและเกิดความเสียหายจนเกินกว่าเหตุ ในกรณีที่มีการร้องเรียนของประชาชน รัฐต้องสร้างกลไกหรือกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงในระดับท้องถิ่นอย่างรวดเร็วและทันการณ์

การดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ :

๑. กระทรวงมหาดไทย

๑.๑ เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ แจ้งว่าจังหวัดอำนาจเจริญได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียน และคณะทำงานฯมีมติว่าจะจ่ายเงินค่าทดแทนที่ดินและค่าชดเชยให้ผู้ร้อง รวมทั้งสิ้น ๑,๑๙๒,๕๘๔.๓๐ บาท ดังนี้

๑) ค่าทดแทนที่ดิน ให้ยึดถือการคำนวณจากราคาประเมินทุนทรัพย์ พ.ศ.๒๕๔๖ ราคาประเมิน ไร่ละ ๘๐,๐๐๐ บาท ผู้ร้องถูกบุกรุกที่ดินเนื้อที่ ๑๑ ไร่ ๒ งาน จะได้ค่าทดแทนที่ดินทั้งหมด ๙๒๐,๐๐๐ บาท

๒) ค่าชดเชยราคาต้นไม้ ถือตามบัญชีต้นไม้ที่ผู้ร้องจัดทำไว้ โดยคิดค่าชดเชยราคาต้นไม้จากบัญชีรายละเอียดค่าทดแทนต้นไม้และไม้ผลที่ถูกเขตชลประทานจากสำนักงานชลประทาน ที่ ๗ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผู้ร้องจะได้ค่าชดเชยราคาต้นไม้ ทั้งสิ้น ๑๒๘,๒๗๕ บาท

๓) ค่าเสียโอกาสในการทำประโยชน์ที่ดิน เนื่องจากไม่มีแนวทางและวิธีปฏิบัติของราชการกำหนดไว้ชัดเจน คณะทำงานฯจึงมีมติให้ยึดถือราคาค่าชดเชยต้นไม้ ตามข้อ ๒) เป็นหลักในการพิจารณา โดยคำนวณดอกเบี้ยให้ตามจำนวนปีที่ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าทำประโยชน์ในที่ดินแปลงดังกล่าว คือ ประมาณ ๑๕ ปี โดยใช้อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ ๗.๕ ต่อปี คิดเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๔๔,๓๐๙.๓๐ บาท

อนึ่ง ผู้ร้องได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๐ แจ้งให้ กสม.ทราบว่าจังหวัดได้มีหนังสือแจ้งให้ทราบ เรื่องค่าทดแทนที่ดินและค่าชดเชย เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๔๙ แต่ผู้ร้องยังไม่ได้รับเงินดังกล่าว โดยจังหวัดได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อหาผู้กระทำผิดซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของกรรมการบ่อยครั้ง

กสม. ได้ประชุมหารือและติดตามความคืบหน้ากับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๐ และ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ และต่อมามีหนังสือทักท้วงเมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๐ ให้กระทรวงมหาดไทยเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อมีมติจ่ายเงินค่าทดแทนแก่ผู้ร้อง มิใช่หาตัวผู้กระทำผิดก่อน

๑.๒ กระทรวงมหาดไทย แจ้งเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ ว่าผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงของคณะกรรมการของจังหวัดอำนาจเจริญ สรุปได้ว่า ยังรับฟังให้เป็นที่ยุติไม่ได้ว่า ที่ดินพิพาทเป็นของนายเด่น ทองคำ เนื่องจากผลการสอบสวนจากพยานบุคคลที่เคยบุกรุก กำนัน และอบต.ดอนเมย ยืนยันว่าเป็นที่ดินสาธารณะ ซึ่งยังออกหลักฐานหนังสือสำคัญไม่ครบ ขณะนี้อำเภอเมืองอำนาจเจริญได้ยื่นขอรังวัดออกน.ส.ล.ในบริเวณที่พิพาทแล้ว หากผู้ใดเห็นว่าถูกกระทบสิทธิก็สามารถคัดค้านได้ในขั้นตอนของการรังวัด และระหว่างประกาศเพื่อออกน.ส.ล. ซึ่งจังหวัดเห็นว่าเป็นวิธีการพิสูจน์สิทธิที่ถูกต้องและยุติธรรมที่สุด

๒. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือแจ้งผลการดำเนินการ รวม ๓ ครั้ง คือ

๒.๑ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๙ แจ้งว่า ได้นำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอกชิดชัย วรรณสถิตย์) และส่งเรื่องร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการโดยด่วนต่อไปแล้ว

๒.๒ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๙ แจ้งว่า เรื่องยังอยู่ระหว่างการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือเร่งรัดการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว

๒.๓ เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๐ แจ้งว่า

๑) กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาตามมติของ กสม. โดยได้แจ้งให้จังหวัดอำนาจเจริญและทุกจังหวัดพิจารณาดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าว โดยให้ดำเนินการตรวจสอบการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงให้ถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริง โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วย และให้สร้างกลไกการตรวจสอบข้อเท็จจริงในท้องถิ่นอย่างรวดเร็วเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาไม่ให้บานปลายและเกิดความเสียหายจนเกินกว่าเหตุ ในกรณีการร้องเรียนของประชาชน

๒) ในกรณีการจัดตั้งกองทุนเพื่อแก้ไขปัญหาประชาชนที่ถูกละเมิดโดยความบกพร่องของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐนั้น กระทรวงยุติธรรมได้มีกองทุนยุติธรรมตามระเบียบที่กระทรวงได้กำหนดไว้ ซึ่งหากประชาชนถูกละเมิดจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐสามารถยื่นขอรับการสนับสนุนจากกระทรวงยุติธรรมในการใช้สิทธิทางศาลเพื่อฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย ทั้งนี้ การจัดตั้งกองทุนดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบเรื่องราวต่างๆ เพื่อชดใช้ค่าเสียหายตามข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และจะเป็นประโยชน์ทั้งผู้เสียหายและหน่วยงานของรัฐในการดำเนินคดีต่อไป สำหรับกรณีการสร้างกลไกเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในระดับท้องถิ่นอย่างรวดเร็วเพื่อให้ทันเหตุการณ์นั้น กระทรวงยุติธรรมมีสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัดเพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน และส่งเสริมให้มีอาสาสมัครยุติธรรม อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และเครือข่ายยุติธรรม โดยมีภารกิจหลักในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ รับเรื่องราวร้องทุกข์ สร้างการมีส่วนร่วมและประสานงานระหว่างชุมชนกับภาครัฐ

๒.

การขอประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงิน บริเวณตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๖๗/๒๕๔๙)

นายศุภวิชญ์ มีมา กับพวก รวม ๔๘ คน ร้องเรียนว่า บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ยื่นคำขอประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงินเพิ่มเติมจากบริเวณเขาหม้อ ตำบลเขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร มาสู่พื้นที่ใกล้เคียงบริเวณเขาหม้อ หมู่ที่ ๖ บ้านคลองตาลัด ตำบลวังโพรง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่ง กสม.ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วจึงเห็นสมควรให้ บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำและเงิน ตามประทานบัตรรวม ๔ แปลงดังกล่าวจนเสร็จสิ้นเท่านั้น และหน่วยงานของรัฐควรพิจารณางดให้ประทานบัตรเหมืองแร่ทองคำและเงิน จำนวน ๕ แปลงดังกล่าวของบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ในการนี้ กสม. ได้กำหนดมาตราการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง *(รายละเอียดตาม ส่วนที่ ๒ กรณีตัวอย่างจากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดย กสม. หน้า ๓๓)*

การดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ :

๑. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน แจ้งเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๐ และวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๐ ว่า

๑) มีนโยบายส่งเสริมการลงทุนสำหรับกิจการสำรวจแร่ และการทำเหมืองแร่ เฉพาะบริษัทที่มีผู้มีสัญชาติ ไทยถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๑ ของทุนจดทะเบียน

๒) จากการตรวจสอบหลักฐานในทะเบียนนิติบุคคล ปรากฏว่า บริษัท อัคราไมนิ่ง จำกัด มิได้เป็นบุคคล ต่างด้าวตามพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๔๒ แต่อย่างใด

๒. กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ แจ้งเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ว่า

๑) บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ได้รับอนุญาตประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำและเงิน จำนวน

๕ แปลง ในเขตพื้นที่จังหวัดพิจิตรและจังหวัดเพชรบูรณ์ และดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๓ ต่อมาได้ขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำและเงินเพิ่มเติมในจังหวัดพิจิตร จำนวน ๕ แปลง ขั้นตอนของการขอประทานบัตรอยู่ระหว่างการพิจารณารายงาน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒) การทำเหมืองแร่ของบริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ที่ผ่านมา เป็นไปตามแผนผังโครงการและมาตรการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเก็บกากแร่ในบ่อเก็บกักตะกอนเป็นไปตามมาตรฐานสากล มิใช่เป็นบ่อไซยาไนด์ตามที่ กสม. กล่าวอ้างแต่อย่างใด

๓) มติของ กสม. มีนัยสำคัญต่อการให้ความเห็นชอบรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการ ทำเหมืองของ บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด และการอนุญาตประทานบัตร จึงแจ้งมติดังกล่าวให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทราบและพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้ว

๓. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๑ แจ้งเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๑ ว่า

๑) การที่จะกำหนดให้พื้นที่ใดเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม พื้นที่นั้นต้อง มีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป และอาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ได้โดยง่าย หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ และพื้นที่นั้นยังมิได้มีการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ หรือเป็นพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ เขตผังเมืองรวม เขตผังเมือง เฉพาะเขตควบคุมอาคาร เขตนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตควบคุมมลพิษไว้แล้ว แต่ปรากฏว่ามีสภาพปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเข้าขั้นวิกฤต ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยทันที

๒) พื้นที่คำขอประทานบัตร ๕ แปลง ได้ผ่านการพิจารณารายงานการ วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมแล้ว โดยเป็นหน้าที่ที่หน่วยงานอนุญาตจะต้องบังคับใช้มาตรการ ป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นเงื่อนไขในการอนุญาต และบริษัทฯจะต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการอย่างเคร่งครัด

๓) ปัจจุบัน บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด ได้รับอาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่แล้ว ๕๒ แปลง และได้ยื่นคำขออาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ไว้อีก ๔๔ แปลง การอนุญาตอาชญาบัตรมีอายุ ๕ ปี อยู่ระหว่างการสำรวจและวิเคราะห์ประเมินผลของบริษัทฯ โดยการสำรวจแร่จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดิน ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องพื้นที่ที่ยื่นคำขอประทานบัตร จึงยังไม่สามารถพิจารณาเกี่ยวกับการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้ อนึ่ง การอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ได้มีการกันพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายและตามมติคณะรัฐมนตรี เช่น พื้นที่อุทยานแห่งชาติ และพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ ๑ ออกแล้ว

๓.๒ แจ้งเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ว่า การดำเนินการประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการดำเนินการกำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และขั้นตอนของกฎหมาย ซึ่งต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งสำนักงานฯจะ

รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณาจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาในเรื่องการประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามมติของ กสม. ซึ่งจะแจ้งผลการดำเนินการให้ทราบต่อไป

๓.๓ แจ้งเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ ว่า คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณา รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม กรณี การขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ทองคำ มีมติเห็นชอบกับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการเหมืองแร่ทองคำของ บริษัท อัครา ไมนิ่ง จำกัด คำขอประทานบัตรที่ ๑/๒๕๔๖, ๔-๖/๒๕๔๖ และ ๑/๒๕๔๗ ตั้งอยู่ที่ตำบล เขาเจ็ดลูก อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร และคำขอประทานบัตรที่ ๑-๔/๒๕๔๗ ตั้งอยู่ที่ตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ และอยู่ระหว่างการสรุปข้อมูลเพื่อนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณาการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาให้ความเห็นในการประกาศเป็นเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมต่อไป

๓.
การละเมิดสิทธิในที่ดินและทรัพย์สิน จากการตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๒๕/๒๕๔๙)

ข้อเท็จจริง :

มีผู้ร้องเรียนว่า มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (มวล.) ได้ขอใช้ที่สาธารณประโยชน์ถึง ๑๓,๐๐๐ ไร่ โดยให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราชประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน และจัดสรรที่ดินส.ป.ก.๔-๐๑ ให้กับกลุ่มราษฎรที่ถูกอพยพจากที่ดินที่ถูกนำไปใช้เป็นสถานที่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เพียงครอบครัวละ ๕ ไร่ ทำให้มีราษฎรได้รับความเดือดร้อนจำนวนมาก และยังไปทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินเดิมของราษฎรซึ่งมี ส.ค.๑ และเอกสารสิทธิบางส่วน รวมทั้งมีการไถทำลายต้นยางพาราของผู้ร้องบางราย

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า กระบวนการในการดำเนินการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และการจัดสรรที่ดินให้ราษฎรที่ได้รับผลกระทบมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งต่อบุคคลและชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้ร้อง รวมทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด จึงได้กำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและข้อเสนอแนะเชิงการบริหารและเชิงนโยบาย ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ต้องยุติการดำเนินการและการกระทำต่างๆที่จะก่อให้เกิดปัญหาและสร้างความขัดแย้งกับชาวบ้าน ดังเช่นในกรณีการส่งเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเข้าไปบุกรุกทำลายผลอาสินในที่ทำกินของชาวบ้าน รวมถึงการข่มขู่คุกคามใดๆโดยเจ้าหน้าที่ของ มวล. ด้วย โดยให้ดำเนินการทันทีนับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ต้องรีบดำเนินการจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายทั้งหมดของชาวบ้านในอัตราที่เป็นธรรม โดยตั้งคณะทำงานจากหลายหน่วยงานและมีตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับความเสียหายเข้าร่วมด้วย และมีมาตรการช่วยเหลือในการยังชีพหรืออาชีพชั่วคราวให้แก่ผู้เดือดร้อนทั้งสองฝ่ายในระหว่างการดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการอันมีองค์ประกอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและตัวแทนชุมชนที่ได้รับผลกระทบ พิจารณาการใช้ประโยชน์ของที่ดินมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และให้พิจารณานำที่ดินส่วนที่เกินความจำเป็นไปจัดสรรให้ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยให้ครอบคลุมถึงผู้ตกหล่นและที่มีครอบครัวขยายด้วย ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔. ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมพิจารณาจัดหาแปลงที่ดินซึ่งยังไม่มีผู้ถือครองในเขตปฏิรูปฯดังกล่าว ให้ผู้ที่ได้รับสิทธิ์ส.ป.ก.แทนการให้อพยพเข้าทับที่ทำกินของผู้ร้องกลุ่มที่ ๑ โดยให้ครอบคลุมถึงครอบครัวขยายด้วย ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๕. ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบสวนและลงโทษเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ดำเนินการให้ชาวบ้านเสียทรัพย์สิน ทั้งนี้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะเชิงการบริหาร

๑) รัฐบาลต้องสร้างกลไกและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทความขัดแย้งในที่ดินสาธารณประโยชน์ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน โดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาในทุกขั้นตอน และควรกำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐมีเงื่อนเวลาในการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องและทันต่อสถานการณ์ด้วย

๒) รัฐบาลต้องเร่งรัดให้มีการสำรวจตรวจสอบที่ดินสาธารณประโยชน์ทุกแปลงให้สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแปลงที่มีการขัดแย้งกับประชาชน เช่น กรณีของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยให้ประชาชนมีโอกาสพิสูจน์สิทธิและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และในกรณีที่มีการขัดแย้งกับประชาชน ต้องระงับการอนุมัติหรือเห็นชอบในการดำเนินโครงการใดๆในที่ดินแปลงดังกล่าวไว้ก่อน จนกว่าการพิสูจน์สิทธิจะเป็นที่ยุติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) การตั้งหรือขยายมหาวิทยาลัย การพัฒนา การดำเนินการโครงการใดๆของรัฐ ต้องยึดหลักการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลและการตัดสินใจ

๒) การจัดตั้งมหาวิทยาลัยให้คำนึงถึงการใช้ที่ดินแต่พอเพียง และตามความจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

การดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ :

๑. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รายงานเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ว่า มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการช่วยเหลือในการยังชีพหรืออาชีพชั่วคราวให้แก่ผู้เดือดร้อนตามโครงการ และงบประมาณที่ได้จัดสรรโดยคณะทำงานของมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยได้ขอขยายเวลาการดำเนินการแจ้งผลอีก ๔๕ วัน นับแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐ เนื่องจากไม่สามารถรวบรวมข้อมูล เอกสารต่างๆ เพื่อประกอบในการแจ้งผลให้ กสม. ทราบได้ภายในกำหนด

๒. จังหวัดนครศรีธรรมราช

แจ้งเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๐ ว่า คณะทำงานเพื่อตรวจสอบและหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับความเดือดร้อนด้านที่ทำกินอันเนื่องมาจากการจัดตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ได้มีการประชุมและมีมติสรุปได้ ดังนี้

๑) หากผู้ร้องเรียนมีหลักฐานเป็น ส.ค.๑ เห็นควรให้ราษฎรดังกล่าวยื่นคำขอรังวัดที่ดิน เพื่อขอออกหนังสือแสดงสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายที่ดินต่อไป หากพิสูจน์แล้วอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะออกหนังสือสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ได้ ก็ให้ดำเนินการรังวัดกันแปลงที่ดินดังกล่าวออกจากเขตดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ส่วนราษฎรที่ได้รับการจัดที่ดินให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวไปแล้ว เห็นสมควรดำเนินการจัดให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินแปลงที่ว่างอื่น หากที่ดินแปลงว่างอื่นไม่มี ก็ให้ดำเนินการจัดหาที่ดินเพิ่มเติมเพื่อจัดให้แก่ราษฎรดังกล่าวต่อไป หากพิสูจน์สอบสวนแล้วไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ก็จะออกหนังสือแสดงสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ได้ ก็ให้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการฯ จะพิจารณากำหนดเพิ่มเติม

๒) กรณีราษฎรผู้ร้องเรียนที่ครอบครองที่ดินโดยไม่มีหลักฐาน ส.ค.๑ และรายที่พิสูจน์สิทธิตาม ข้อ ๑) แล้ว ปรากฏว่าไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิได้ เห็นสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการจัดสรรที่ดินเพิ่มเติมจากครัวละ ๕ ไร่ โดยจัดสรรที่ดินให้ตามความเหมาะสมกับบุคคลในครัวเรือน

๓) กรณีที่ดินแปลงว่างทั้งหมดมีไม่เพียงพอที่จะรองรับราษฎรผู้อพยพจากที่ดิน อันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ขอให้คณะกรรมการฯได้พิจารณาจัดหาที่ดินแปลงอื่นเพิ่มเติม เพื่อจัดให้แก่ราษฎรผู้ยินยอมอพยพออกจากที่ดินตั้งมหาวิทยาลัย กรณีนี้ผู้แทนมหาวิทยาลัยชี้แจงว่ามหาวิทยาลัยไม่มีนโยบายในการจัดหาที่ดินเพิ่มเติม ส่วนที่ดินในเขตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมีแผนงานตามโครงการใช้พื้นที่ทั้งหมด

๓. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๓.๑ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐ แจ้งว่า กำลังดำเนินการจัดหาที่ดินแปลงว่าง เพื่อนำมาจัดให้แก่ราษฎรผู้ที่ยินยอมอพยพออกจากที่ตั้งมหาวิทยาลัย

๓.๒ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ แจ้งว่า ส.ป.ก.ได้ประสานงานกับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราชแล้ว ได้ข้อสรุป ดังนี้

๑) ส.ป.ก.นครศรีธรรมราชได้เสนอความเห็นต่อคณะทำงานเพื่อตรวจสอบและหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาผู้ได้รับความเดือดร้อนด้านที่ทำกินอันเนื่องมาจากการจัดตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ว่า กรณีราษฎรผู้ร้องเรียนเป็นผู้ครอบครองที่ดินเดิมและมี ส.ค.๑ เห็นควรให้ราษฎรดังกล่าวยื่นคำขอออกหนังสือแสดงสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน หากสามารถออกหนังสือแสดงสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ ส.ป.ก.นครศรีธรรมราชก็จะดำเนินการรังวัดกันแปลงที่ดินดังกล่าวออกจากเขตดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ส่วนราษฎรที่ได้รับการจัดที่ดินในที่ดินแปลงดังกล่าวก็จะจัดให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินแปลงว่างอื่นๆ ต่อไป หากไม่สามารถออกหนังสือแสดงสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ก็ให้ ส.ป.ก.นครศรีธรรมราชดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางตามที่คณะทำงานเพื่อตรวจสอบฯจะพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดที่ดินเพิ่มเติม

๒) กรณีที่ผู้ครอบครองที่ดินเดิมตามข้อ ๑. ไม่มีเอกสาร ส.ค.๑ หรือไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินให้ได้ เห็นควรให้คณะทำงานเพื่อตรวจสอบฯกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการจัดที่ดินเพิ่มขึ้นจากเดิมครัวเรือนละ ๕ ไร่ เป็นจัดที่ดินให้ตามความเหมาะสมกับบุคคลในครัวเรือน

๓) หากการจัดที่ดินมีที่ดินแปลงว่างไม่เพียงพอที่จะรองรับราษฎรผู้อพยพจากที่ดินอันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ขอให้คณะทำงานเพื่อตรวจสอบฯพิจารณาจัดหาที่ดินแปลงว่างอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อจัดให้แก่ราษฎรผู้ที่ยินยอมอพยพออกจากที่ตั้งมหาวิทยาลัยต่อไป

จากข้อเสนอดังกล่าวคณะทำงานฯได้มีมติให้ ส.ป.ก.นครศรีธรรมราชดำเนินการจัดที่ดินตามหลักเกณฑ์ และวิธีการเดิม และไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดที่ดินเพิ่มเติมแต่อย่างไร และในขณะนี้ ส.ป.ก.นครศรีธรรมราช กำลังดำเนินการจัดหาที่ดินแปลงว่างเพื่อนำมาจัดให้แก่ราษฎรผู้ที่ยินยอมอพยพออกจากที่ตั้งมหาวิทยาลัย

๓.๓ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๐ แจ้งว่า ได้จัดหาที่ดินแปลงว่างที่ยังไม่มีผู้ถือครองในเขตปฏิรูปที่ดินโครงการที่สาธารณประโยชน์ทุ่งคลองปุด ทุ่งหาดทรายขาวและทุ่งบ่อนิง (ชุมชนสาธิตวลัยลักษณ์) และได้จัดที่ดินให้ผู้มีสิทธิที่จะได้รับที่ดิน ส.ป.ก.แล้ว จำนวน ๑๓ ราย

๔. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการแก้ไขปัญหาบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๐ แจ้งว่า

๔.๑ กลุ่มนางเรณู รักเถาว์ กับพวกรวม ๑๑ ราย ไม่ยินยอมออกไปจากพื้นที่ โดยกล่าวอ้างว่าอยู่มานานและมีเอกสารสิทธิ ส.ค.๑ ประกอบกับที่ดินที่จะได้รับการจัดสรรน้อยกว่าที่ดินที่ครอบครองอยู่เดิม ซึ่งตามข้อกล่าวอ้างของราษฎรไม่ชัดเจนว่าการอยู่มานานจะหมายถึงว่าอยู่มาก่อนการเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ ถ้าหมายถึงการอยู่มาก่อนการเป็นที่สาธารณประโยชน์ก็เป็นการโต้แย้งในเรื่องสิทธิที่ดิน ซึ่งราษฎรสามารถยื่นคำขอพิสูจน์สิทธิที่ดินได้ตามมาตรการของ กบร. โดยยื่นคำร้องขอพิสูจน์สิทธิที่ดินได้ที่จังหวัด

๔.๒ กลุ่มนายเกรียงไกร ขวัญแก้ว กับพวกรวม ๑๙ ราย ยินยอมออกไปจากพื้นที่เพื่อไปรับที่ดินที่ ส.ป.ก.จัดสรรให้ครอบครัวละ ๕ ไร่ แต่ไม่สามารถเข้าไปทำกินในที่ดินที่ได้รับการจัดสรรเนื่องจากที่ดินที่ได้รับการจัดสรรเป็นที่ดินที่ราษฎร กลุ่มที่ ๑ ครอบครองอยู่และไม่ยินยอมออกไปจากที่ดิน กรณีของราษฎรกลุ่มนี้มิได้โต้แย้งในเรื่องสิทธิที่ดินกับรัฐ จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกบร. และ กบร.จังหวัด ซึ่ง ส.ป.ก.จะต้องพิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหาของราษฎรกลุ่มนี้

อนึ่ง ปัญหาความเดือดร้อนของราษฎร กลุ่มที่ ๒ ที่ไม่สามารถเข้าไปทำกินในที่ดินที่ได้รับการจัดสรรจาก ส.ป.ก. เนื่องมาจากเหตุที่ราษฎร กลุ่มที่ ๑ ไม่ยินยอมออกไปจากพื้นที่ จึงเห็นควรนำเรื่องของราษฎรกลุ่มที่ ๑ เข้าสู่การพิจารณาของกบร.จังหวัด เพื่อพิจารณาว่าการกล่าวอ้างว่าอยู่นานและข้อเท็จจริงตามสค.๑ เป็นการเข้าครอบครองที่ดินก่อนหรือภายหลังการเป็นที่สาธารณประโยชน์ ถ้าผลการพิจารณาปรากฏว่าราษฎรเข้าครอบครองก่อนการเป็นที่สาธารณประโยชน์ ราษฎรกลุ่มที่ ๑ ก็มีสิทธิในที่ดินดีกว่ารัฐ เมื่อกรณีเป็นเช่นนี้ ส.ป.ก.จะต้องจัดสรรที่ดินแปลงอื่นให้กับราษฎร กลุ่มที่ ๒ ต่อไป

๕. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้รายงานผลการดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๐ ว่า ได้นำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์) และรองนายกรัฐมนตรี (นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม) แล้ว และส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการต่อไป

๕.๒ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ แจ้งว่า ได้รับรายงานผลการพิจารณาจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) แล้ว สำหรับในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย หากมีการรายงานผลการพิจารณาจะกราบเรียนประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนเพื่อทราบต่อไป

เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๑ สรุปความคืบหน้าของกรมที่ดินและกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๑ ว่า ราษฎรจำนวน ๗ ราย ได้ขอรังวัดออกโฉนดที่ดินในที่สาธารณประโยชน์ ต่อมา ผู้ใหญ่บ้านและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราชคัดค้านการออกโฉนดที่ดิน สำนักงานที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช สาขาท่าศาลา จึงส่งเรื่องให้จังหวัดพิจารณานำเรื่องเสนอคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐส่วนจังหวัด (กบร.ส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช) พิจารณา ปรากฏว่าเป็นที่ดินอยู่ในเขตที่ดินสาธารณประโยชน์จำนวน ๓ ราย ส่วนที่ดินอีก ๔ แปลง อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งสำนักงานที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีหนังสือคัดค้าน จังหวัดได้ส่งเรื่องคืนไปให้สำนักงานที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราชพิจารณา ยังไม่ได้รับทราบผลคืบหน้าหรือข้อขัดข้องจากสำนักงานที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช สาขาท่าศาลา แต่ประการใด

๖. **สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี** รายงานความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาโดยผ่านการกลไกการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๑ ว่า

๖.๑ ประชาชนผู้ถือครองที่ดินเดิมในเขตชุมชนใหม่วลัยลักษณ์พัฒนาจำนวน ๔ ราย ได้ยื่นเรื่องขอออกโฉนดที่ดิน แต่สำนักงานที่ดินจังหวัดนครศรีธรรมราช สาขาท่าศาลา แจ้งว่า ไม่สามารถออกโฉนดที่ดินให้ได้ เพราะที่ดินที่ผู้ร้องขอออกโฉนดที่ดินเป็นที่สาธารณประโยชน์ และผู้ร้องได้ที่ดินมาหลังการประกาศขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์

๖.๒ คณะกรรมการดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เกี่ยวกับที่ดินอันเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัย โดยมีปลัดจังหวัด เป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาในเชิงรุก กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ โดยแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และเขตชุมชนใหม่วลัยลักษณ์ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการ

๗. **ผู้ร้อง** แจ้งความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ว่า ผู้ร้อง ๔ ราย (ใน ๑๑ รายที่ร้องเรียน) ซึ่งมีเอกสาร ส.ค.๑ เจ้าหน้าที่ที่ดินได้มีการออกรังวัดและได้ปิดประกาศไว้ ซึ่งหากภายใน ๓๐ วัน ถ้าไม่มีใครคัดค้านก็สามารถออกโฉนดได้ ปรากฏว่า นายอุทัย แกล้วกล้า ได้นำชาวบ้านที่มีเอกสาร ส.ป.ก.ไปคัดค้าน ซึ่งสำนักงานที่ดิน แจ้งว่าจะต้องนำเรื่องเข้าที่ประชุม กบร.จังหวัด สำหรับส่วนที่ไม่มี ส.ค.๑ ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้

๔.

กรณีชาวบ้านตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ถูกดำเนินคดีข้อหาบุกรุกป่าภูหลวง

(รายงานผลการตรวจสอบที่ ๕๖/๒๕๔๙)

นายสุดที ภูบุญมี และชาวบ้านตำบลสะแกราช อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ร้องเรียนว่าได้เข้าอยู่อาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าภูหลวงมาประมาณ ๔๐ ปี และเสียภาษีบำรุงท้องที่มาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๖ โดยไม่มีปัญหาใดๆ ในปี พ.ศ.๒๕๓๓-๒๕๓๖ ได้มีหน่วยงานราชการซึ่งไม่ทราบว่าเป็นหน่วยใดมาตรวจสอบพื้นที่ และระบุว่าพื้นที่ดังกล่าวไม่อยู่ในประเภทป่าใดๆ ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๗ ได้มีประกาศจังหวัดนครราชสีมา เรื่อง ให้ผู้บุกรุกพื้นที่ป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ *"ป่าภูหลวง"* ออกจากพื้นที่ หลังจากนั้น ได้มีนายทุนนอกพื้นที่ร้องเรียนต่อหัวหน้าสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ร้องและชาวบ้านในพื้นที่ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้จับกุมผู้ร้องและชาวบ้าน ๒ คน ดำเนินคดีข้อหาบุกรุกป่าภูหลวงและยึดเครื่องมือทำกิน

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นข้อร้องเรียนดังกล่าวมีการกระทำที่ไม่เป็นธรรมและละเมิดสิทธิต่อผู้ร้องและพวก จึงมีมติให้มีมาตรการการแก้ไขและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. จังหวัดนครราชสีมาต้องยกเลิกประกาศจังหวัด เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๗ ทันที

๒. กรมป่าไม้ต้องผ่อนผันให้ผู้ร้องและพวกทำประโยชน์ในพื้นที่ได้ตั้งแต่ฤดูผลิตนี้เป็นต้นไป

๓. กรมป่าไม้ต้องเร่งรัดส่งมอบพื้นที่พิพาทให้กรมที่ดินและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนำไปจัดสรรให้กับผู้ร้องและพวกให้แล้วสร็จภายใน ๓๐ วัน

๔. กรมที่ดินและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต้องดำเนินการจัดสรรพื้นที่และออกเอกสารสิทธิให้แก่ผู้ร้องและพวกให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน นับตั้งแต่ได้รับมอบพื้นที่จากกรมป่าไม้

ข้อเสนอแนะ :

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นข้อร้องเรียนดังกล่าวมีการกระทำที่ไม่เป็นธรรมและละเมิดสิทธิต่อผู้ร้องและพวก จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑) ต้องเร่งรัดดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิยามเรื่อง *"ป่า"* ให้เป็นไปตามกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องป่าไม้และสอดคล้องกับความเป็นจริง

๒) การแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่าต้องมีมาตรการที่ชัดเจน โดยควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากหลายฝ่าย จัดการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและกำหนดเป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหา

๓) ในระหว่างดำเนินการแก้ไขปัญหา ต้องยุติการข่มขู่ คุกคาม ราษฎรที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตป่าไว้ก่อน รวมทั้งยุติการดำเนินการใดๆอันอาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างราษฎรที่อยู่อาศัยและทำกินในเขตป่ากับทางราชการ

การดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ :

๑. **สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)** แจ้งเมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๐ ว่า การนำพื้นที่ป่าภูหลวงที่มีการร้องเรียนมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๓๒ ส.ป.ก. จะต้องได้รับมอบพื้นที่จากกรมป่าไม้ก่อน

๒. **จังหวัดนครราชสีมา** แจ้งเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ว่า ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาแก้ไข ปัญหาที่ดินทำกินในเขตป่าไม้ "ป่าภูหลวง" โดยคณะกรรมการฯมีมติ ดังนี้

๒.๑ มีความเห็นยืนตามประกาศจังหวัดนครราชสีมา ฉบับลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๗ เรื่อง ให้ผู้บุกรุก พื้นที่ป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ "ป่าภูหลวง" ออกจากพื้นที่ และให้หน่วยงานของกรมป่าไม้เข้าดำเนินการ ตามระเบียบและกฎหมายโดยเคร่งครัด

๒.๒ ให้สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ ๑๐ (นครราชสีมา) รีบดำเนินการในการประชาสัมพันธ์ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและนโยบายที่จะดำเนินการจัดทำป่าชุมชนและสำรวจพื้นที่เพื่อนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ และส่งให้กรมป่าไม้พิจารณาต่อไป

๓. กรมที่ดิน

๓.๑ แจ้งเมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ว่า กรมที่ดินสามารถดำเนินการตามมติ กสม.ได้ต่อเมื่อกรมป่าไม้ได้ส่งมอบพื้นที่ให้แล้วเท่านั้น จึงประสานกรมป่าไม้ขอทราบผลคืบหน้าการดำเนินการออกโฉนดที่ดินเพื่อจะได้จัดทำแผนงานและโครงการออกโฉนดที่ดินตามมติดังกล่าว

๓.๒ แจ้งเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ว่าได้รับรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพื้นที่พิพาทจากจังหวัดนครราชสีมา สรุปดังนี้

๑) พื้นที่ตำบลสะแกราชเป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และอยู่ระหว่างการดำเนินการ ประกาศเป็นเขตอนุรักษ์เพิ่มเติมป่าภูหลวง และอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ในท้องที่อำเภอเมือง อำเภอปักธงชัย และอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ.๒๕๒๑

๒) คณะกรรมการพิจารณาแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในเขตป่าไม้ "ป่าภูหลวง" ตามคำสั่งจังหวัดนครราชสีมา มีมติให้ถือปฏิบัติตามประกาศจังหวัดนครราชสีมา ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๗ คือ ให้บริเวณ "ป่าภูหลวง" ยังคงมีสภาพเป็นป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ และดำเนินการปลูกป่าโดยจัดทำเป็นป่าชุมชน จึงไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ให้กรมที่ดินดำเนินการออกโฉนดที่ดินตามมติ กสม. ได้

๓) ศาลจังหวัดนครราชสีมามีคำพิพากษา เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ให้จำคุกนายสุดที ภูบุญมี ๒ เดือน ปรับ ๑,๕๐๐ บาท โทษจำคุกรอลงอาญา ริบของกลางในความผิดฐานบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองและเข้าทำประโยชน์ในบริเวณป่าภูหลวง ซึ่งเป็นที่ดินของรัฐโดยไม่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง

๔) กรมป่าไม้ได้แจ้งให้ กสม.ทราบแล้วว่า ไม่อาจส่งมอบพื้นที่ให้กรมที่ดินออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้แก่ผู้ร้องเรียนได้ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติใดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ให้อำนาจกรมป่าไม้กระทำได้

กรมที่ดินพิจารณาแล้ว เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องเรียนกับพวกเข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินบริเวณที่สงวนหวงห้ามให้เป็นเขตป่าไม้และได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดินโดยไม่มีหลักฐานแจ้งการครอบครอง (ส.ค.๑) และไม่ได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดิน ตามมาตรา ๒๗ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะออกโฉนดที่ดินให้ได้

๔. กรมป่าไม้

๔.๑ แจ้งเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๐ ดังนี้

๑) พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ป่า ตามมาตรา ๔(๑) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ไม่ติดอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและไม่ติดอยู่ในเขตป่าไม้ถาวรของชาติแต่อย่างใด การดำเนินการใดๆในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้บังคับ ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

๒) สำหรับมาตรการการแก้ไขปัญหาข้อ ๑ นั้น กรมป่าไม้ไม่สามารถอาศัยบทบัญญัติหรือหลักเกณฑ์ใดดำเนินการให้ได้ เว้นแต่จะมีนโยบายของรัฐกำหนดเป็นการเฉพาะ

สำหรับการส่งมอบพื้นที่ที่พิพาทซึ่งเป็นพื้นที่ป่า ตามมาตรา ๔(๑) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งตามบทบัญญัติมิได้ให้อำนาจกรมป่าไม้ที่จะกระทำได้ แต่ก็เป็นเอกสิทธิของกรมที่ดินและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่จะกระทำได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ แจ้งเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๐ ว่าพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อศาลจังหวัดนครราชสีมาได้มีคำพิพากษาว่า นายสุดที ภูบุญมี มีความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ กรณีประเด็นที่กรมป่าไม้จะต้องพิจารณา จึงเป็นที่ยุติ และมีมติตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดนครราชสีมา

๕. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

๕.๑ แจ้งเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๐ ว่าได้นำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (นายโฆษิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์) และได้ส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการต่อไปแล้ว

๕.๒ แจ้งเมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๐ ว่าในประเด็นที่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาทั้ง ๓ ประเด็น โดยได้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาดำเนินการต่อไปแล้ว

ส่วนที่ ๔

การเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายและนโยบายของรัฐ

อำนาจหน้าที่ประการหนึ่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ตามมาตรา ๑๕(๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ คือ การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปรับปรุงกฎหมาย หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ กสม. ได้จัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) และสภาร่างรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑.

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ กสม. ได้จัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย จำนวน ๓ เรื่อง โดยเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ๑ เรื่อง และคณะรัฐมนตรี ๒ เรื่อง ดังนี้

๑.๑ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

(เสนอเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐)

สภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีหนังสือขอให้ กสม.พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. .... (ฉบับรับฟังความคิดเห็น) เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่ง กสม.ได้ประมวลความเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและได้จัดทำความเห็น เป็นหนังสือ ***"รัฐธรรมนูญฉบับเจตนารมณ์ประชาชน"*** นอกจากเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ยังได้เสนอต่อองค์กรเครือข่ายและภาคประชาสังคมต่างๆอย่างกว้างขวาง สรุปแนวคิดสำคัญได้ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ที่ถูกยกเลิกไป แสดงเจตนารมณ์ปฏิรูปการเมืองไว้เช่นกันว่า *"เป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ โดยได้คำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ"*

ความล้มเหลวทางการเมืองในช่วงสิบปีที่ผ่านมา จึงไม่ใช่เพียงเพราะเหตุจากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ หากแต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความล้มเหลวของระบบถ่วงดุลอำนาจในระบบกลไกสถาบันการเมืองระดับชาติ โดยเฉพาะระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้ ด้วยเหตุขาดการถ่วงดุลจากระดับท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยประชาชนส่วนใหญ่ พร้อมทั้งฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ได้รับรองไว้ในรูปของสิทธิชุมชนท้องถิ่น เพียงแต่ขาดพลังทางเศรษฐกิจการเมืองที่จะเอื้ออำนวยให้สิทธิเสรีภาพที่ว่านี้ได้มีผลบังคับที่เป็นจริง

ดังนั้น โดยโครงสร้างและกระบวนการทางสังคมการเมืองในระดับท้องถิ่นเองก็ตกอยู่ในสภาพปัญหาจากช่องว่างและความลักลั่นขัดแย้งระหว่างระดับการจัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับระดับชุมชนย่อย ซึ่งมีความหมายสำคัญโดยตรงต่อการปกปักรักษาบูรณภาพความมั่นคงและดุลยภาพของฐานทรัพยากรส่วนต่างๆของประเทศ รวมถึงการดำเนินวิถีชีวิตในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นศักยภาพสร้างสรรค์ต่อกระบวนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ข้อเสนอแก้ไขปรับปรุงร่างรัฐธรรมนูญของ กสม. จากเจตนารมณ์ของประชาชนเพื่อประชาชนฉบับนี้ จึงประกอบด้วย ๒ ส่วนใหญ่ๆ คือ

๑) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยครอบคลุมทั้งเรื่องของสิทธิชุมชน ในหมวด ๓ ส่วนที่ ๑๒ และหมวด ๑๔ ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเพิ่มบทมาตราเพื่อให้หลักการและขอบข่ายสิทธิชุมชนมีความสมบูรณ์ขึ้น พร้อมทั้งให้เนื้อหาสาระของสิทธิชุมชนได้มีความเชื่อมโยงผสมผสานไปด้วยกันกับเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนปรับปรุงให้เรื่องราวของการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ครอบคลุมกว้างขวางขึ้น รวมทั้งสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเอง

๒) ประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงโดยรีบด่วน คือ การเพิ่มเติมบทบัญญัติ และสาระสำคัญว่าด้วยสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ให้ขยายครอบคลุมกว้างขวางและทั่วถึงต่อกลุ่มบุคคลภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะผู้เสียเปรียบในสังคม เช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มชนเผ่า และชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ติดเชื้อ กลุ่มผู้ใช้แรงงานทั้งมวลในฐานะผู้ทำงาน ฯลฯ

ต่อมา สภาร่างรัฐธรรมนูญได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ แจ้งว่า สภาร่างรัฐธรรมนูญได้เสนอความเห็นของ กสม.ต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบการพิจารณาแล้ว

๑.๒ ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....

(เสนอเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๐)

จากการที่ กสม.ชุดปัจจุบันจะครบวาระของการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี ในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) จึงต้องดำเนินกระบวนการสรรหาเพื่อเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติชุดใหม่ ตามมาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยบุคคล ๒๗ คน ซึ่งดำรงตำแหน่งในส่วนราชการภาครัฐ ผู้แทนภาคประชาชน รวมทั้งผู้แทนฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคน ซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคนร่วมเป็นกรรมการสรรหาด้วย

ในการนี้ สำนักงาน กสม. ได้มีหนังสือหารือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ในปัจจุบันจะถือว่าพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะได้รับการทาบทามให้เป็นผู้แทน เพื่อคัดเลือกกันเองให้เหลือเพียงห้าคนนั้น จะมีอยู่จริง และจะดำเนินการได้เพียงใดหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือว่า ตามมาตรา ๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.๒๕๔๙ ได้บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภาอยู่แล้ว ส่วนการที่มีผู้แทนพรรคการเมืองที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกอยู่ในสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎรอยู่หรือไม่ เพื่อทำหน้าที่เลือกกันเองให้เหลือห้าคน ตามมาตรา ๘ นั้น ขึ้นอยู่

กับข้อเท็จจริง และเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งเรื่องนี้ในภายหลัง คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า หาก กสม.เห็นว่ามีบทบัญญัติใดของพระราชบัญญัติฯเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ก็สมควรที่จะเสนอขอแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าว

สำนักงาน กสม. จึงเห็นสมควรแก้ไขพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ เพื่อจะได้ดำเนินการสรรหาและเลือกกรรมการต่อไปด้วยความเรียบร้อย โดยในร่างมาตรา ๘ ที่เสนอใหม่ได้เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญจากเดิม คือ *กำหนดให้คณะกรรมการสรรหามีหน้าที่สรรหา และจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการจำนวนยี่สิบสองคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่มีเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว* จากเดิมที่กำหนดให้ต้องเสนอรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการ ภายใน ๖๐ วัน และในกรณีที่กรรมการสรรหาในตำแหน่งใดไม่มี หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้ากรรมการที่เหลืออยู่นั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ให้คณะกรรมการสรรหากรรมการประกอบด้วยกรรมการที่เหลืออยู่ ซึ่งมาตรา ๘ เดิมไม่ได้กำหนดกรณีนี้ไว้ และในร่างมาตรา ๑๐ ที่เสนอใหม่ ได้ตัดความในวรรคสามของมาตรา ๑๐ เดิม *"เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมการชุดใหม่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เมื่อสิ้นสุดวาระของกรรมการชุดเดิม ให้ดำเนินการสรรหาและเลือกกรรมการชุดใหม่ก่อนครบวาระของกรรมการชุดเดิมเป็นระยะเวลาหกสิบวัน"* ออก เพื่อให้ส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสรรหามีความยืดหยุ่น โดยกำหนดให้คณะกรรมการดังกล่าวเท่าที่มีอยู่จริงในขณะนั้น ทำการสรรหาและเลือกกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

ต่อมา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ แจ้งว่า คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

๑.๓ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. .... และ ร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิ่งของต้องห้ามนำเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในสถานที่กักขัง พ.ศ. ....

(เสนอเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือขอให้ กสม.พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เพื่อปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และทำให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง เป็นไปโดยสอดคล้องกับสถานการณ์ทางด้านสิทธิมนุษยชน มีความถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และขอให้พิจารณาร่างกฎกระทรวงว่าด้วยสิ่งของต้องห้ามนำเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในสถานที่กักขัง พ.ศ. .... ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๐๖ โดยกำหนดสิ่งของต้องห้ามที่มิให้นำเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในสถานที่กักขังให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และกำหนดข้อยกเว้นสำหรับสิ่งของต้องห้ามที่มีไว้เพื่อใช้ในราชการ ซึ่ง กสม.ได้พิจารณาแล้วมีข้อเสนอ ดังนี้

๑.๓.๑ ร่างพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

กสม.ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ร่างกฎกระทรวงฯ และประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๙๙ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๗ และมีความเห็น ดังนี้

๑) **มาตรา ๓** ว่าด้วยการเพิ่มความเป็นมาตรา ๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.๒๕๐๖ เกี่ยวกับข้อยกเว้น เรื่องการใช้เครื่องพันธนาการกับบุคคลวิกลจริต จิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน อันอาจจะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น โดยให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าบังคับบัญชาสถานที่กักขังหรือผู้ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าบังคับบัญชาสถานที่กักขังมอบหมาย เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งหรือเพิกถอนการให้ใช้เครื่องหมายพันธนาการ

กรณีดังกล่าวข้างต้น ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๙๙ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๔ วรรคสาม ได้วางหลักการปฏิบัติในกรณีดังกล่าวไว้แล้วว่า ศาลจะมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติ จึงไม่ควรให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการพิจารณาสั่งหรือเพิกถอนการใช้เครื่องพันธนาการ นอกจากนี้ บุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่ต้องได้รับการรักษา เยียวยา จึงไม่ควรใช้เครื่องพันธนาการ แต่ควรได้รับการรักษาเยียวยาจากหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับผู้มีลักษณะดังกล่าวโดยตรง

๒) **มาตรา ๕** ว่าด้วยการเพิ่มความเป็นมาตรา ๕/๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.๒๕๐๖ เกี่ยวกับการให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบจดหมาย เอกสาร พัสดุภัณฑ์ หรือสิ่งสื่อสารอื่น หรือสกัดกั้นการติดต่อสื่อสารโดยทางใดๆซึ่งมีถึงหรือจากผู้ต้องกักขัง ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การดำเนินการดังกล่าวข้างต้น เป็นการละเมิดสิทธิในด้านการสื่อสารของผู้ถูกกักขัง ทั้งนี้ เพราะประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๙๙ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า *ผู้ต้องโทษกักขังในสถานที่ซึ่งกำหนด มีสิทธิรับและส่งจดหมายได้*

๓) **มาตรา ๗ วรรคสอง** ว่าด้วยโทษที่ลงแก่ผู้ต้องกักขัง ที่ระบุในท้ายวรรคสองว่า *...หรือทั้งจำทั้งปรับ* นั้น เป็นการไม่เหมาะสม เพราะผู้ที่มีฐานะยากจนจะได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๙๙ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า การกักขังแทนค่าปรับ *ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน* ซึ่งหากโทษปรับสูงสุดปรับเป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท คนที่มีฐานะยากจนและไม่มีเงินชำระค่าปรับ จะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับเป็นจำนวน ๑๐๐ วัน นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ถูกกักขังได้รับโทษทั้งจำทั้งปรับและไม่มีเงินชำระค่าปรับ ระยะเวลาในการถูกกักขังก็จะเพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนเงินที่ถูกปรับรวมกับโทษกักขังด้วย

๑.๓.๒ ร่างกฎกระทรวง ว่าด้วยสิ่งของต้องห้ามนำเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในสถานที่กักขัง พ.ศ. ....

กสม.เห็นว่ากฎกระทรวงข้อ ๒ (๑๐) ซึ่งกำหนดให้เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่นรวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของดังกล่าว เป็นของต้องห้ามนำเข้ามาหรือเก็บรักษาไว้ในสถานที่กักขัง อาจกระทบสิทธิของผู้ถูกกักขังในการที่ต้องใช้อุปกรณ์ดังกล่าวในการดำเนินการวิชาชีพหรืออาชีพของตน นอกจากนี้ ยังเป็นการปิดกั้นเรื่องการสื่อสารของผู้กักขังอีกด้วย เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๔๙๙ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๖ วางหลัก ไว้ว่า *ผู้ต้องโทษกักขังนั้นมีสิทธิจะดำเนินการในวิชาชีพหรืออาชีพของตนในสถานที่ซึ่งถูกกักขังได้*

๒.
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กสม. ได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล และหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ทั้งที่เป็นข้อเสนอโดยตรง และเสนอโดยผ่านรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนบางกรณี รวม ๒๘ เรื่อง ดังนี้

๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีถึงนายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) โดยตรง

จำนวน ๙ เรื่อง คือ

๑) **ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรุนแรงในภาคใต้** จำนวน ๒ เรื่อง

๑.๑) การดำเนินการเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้

๑.๒) ข้อเสนอจากการตรวจเยี่ยมผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘

๒) **ข้อเสนอแนะกรณีการใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร**

๓) **ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเจรจาและลงนามความตกลงการค้าเสรี** จำนวน ๓ เรื่อง

๓.๑) การเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี (FTA) ของประเทศไทย

๓.๒) การเจรจาและลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น

๓.๓) การปรับปรุงร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น

๔) **คัดค้านการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการทดลองพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นา**

๕) **ข้อเสนอแนะนโยบายกรณีเขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี**

๖) **การดูแลช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการย้ายท่าอากาศยานกรุงเทพไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ**

๒.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
จากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

จำนวน ๑๙ เรื่อง

๑) **ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า** จำนวน ๑๓ เรื่อง ดังนี้

๑.๑) กรณีราษฎรชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าผาก อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐ

๑.๒) กรณีนายทุนบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ดอนคำพวง อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

๑.๓) ปัญหาประชาชนในพื้นที่ป่าภูหลวง ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา *(รายละเอียดอยู่ในส่วนที่ ๓ การติดตามมาตรการการแก้ไขปัญหาฯ)*

๑.๔) ราษฎรตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดง

๑.๕) การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของราษฎรหมู่บ้านห้วยหินดำ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

๑.๖) การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ทับซ้อนที่ดินของราษฎร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

๑.๗) การละเมิดสิทธิชุมชนโดยการทำลายป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เพื่อปลูกสร้างสวนป่า ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๘) ผลกระทบจากการใช้พื้นที่ก่อสร้างมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ทับซ้อนที่ทำกินราษฎรจำนวนมาก *(รายละเอียดอยู่ใน ส่วนที่ ๓ การติดตามมาตรการการแก้ไขปัญหาฯ)*

๑.๙) การไม่ออกเอกสารสิทธิให้แก่ผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน จังหวัดกระบี่

๑.๑๐) การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการเช่าที่ธรณีสงฆ์วัดคมนียเขต (บริเวณหาดนางทอง) ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

๑.๑๑) การขัดขวางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโตนแพรทอง ตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอ ศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง

๑.๑๒) การประกาศขยายแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๑.๑๓) การเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างและขยายถนนเลี่ยงเมืองสายอุบลราชธานี-วารินชำราบ

๒) **ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายในการปราบปรามยาเสพติด** จำนวน ๑ เรื่อง

ผลการตรวจสอบและมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีร้องเรียนว่ามีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๓) **ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิแรงงาน** จำนวน ๔ เรื่อง

๓.๑) การละเมิดสิทธิผู้ใช้แรงงาน กรณีลูกจ้างบริษัท บางกอก อีสเทิร์น คอยล์ เซนเตอร์ จำกัด

๓.๒) การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อพนักงานรัฐวิสาหกิจ บริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด

๓.๓) ลูกจ้างขอความเป็นธรรมกรณีประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน

๓.๔) การละเมิดเสรีภาพในการสื่อสารและแทรกแซงการดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงาน บริษัท ไทยการ์เมนท์เอ็กซปอร์ต จำกัด

๔) **ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อม** จำนวน ๑ เรื่อง

กรณีราษฎรได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากบ่อทิ้งขยะของเทศบาลเมืองปราจีนบุรี

สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีถึงนายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรุนแรงในภาคใต้

๑.๑ การดำเนินการเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้

(เสนอเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๙)

ตามที่รัฐบาลได้ประกาศเจตนารมณ์ในการแก้ไขปัญหาหลักของประเทศเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมในสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาการเมืองและปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ และได้ขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยความสามัคคี รักใคร่ และร่วมใจกันนั้น

กสม.ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการรวบรวมข้อมูลกรณีเหตุการณ์รุนแรงในภาคใต้ ซึ่งได้มีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลว่า กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน รัฐต้องดำเนินการแก่ผู้กระทำผิดตามกระบวนการยุติธรรมและชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินการกับผู้กระทำผิดต้องเป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนของกฎหมายและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในเรื่องสิทธิของผู้ต้องหาโดยเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง รวมทั้งต้องปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ยอมรับในความหลากหลายทางความคิด ศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักสันติวิธี ซึ่งที่ผ่านมายังมิได้มีการพิจารณาแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม กสม.จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ต่อไป

๑.๒ ข้อเสนอจากการตรวจเยี่ยมผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘

(เสนอเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๐)

กสม.ได้รับเรื่องร้องเรียนว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจจับกุมและคุมขังบุคคล จำนวน ๓๔๘ คน เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ มีพฤติกรรมที่อาจใช้ความรุนแรงและไม่เหมาะสมต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ วรรคแรก และวรรคสอง และกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๗ ที่คุ้มครองมิให้บุคคลถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า

กสม.จึงได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยพิจารณาการปฏิบัติต่อบุคคล การปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังในสถานที่กักขัง และสภาพแวดล้อมทั่วไปที่อาจมีผลเอื้อหรือส่อไปในทางให้เกิดการใช้ความรุนแรงที่อาจเป็นการละเมิดต่อหลักการสิทธิมนุษยชนแล้ว พบว่ามีการปฏิบัติต่อบุคคลที่ไม่เหมาะสม มีการใช้และอาจใช้ความรุนแรงต่อผู้ถูกคุมขัง กล่าวคือ

๑) การจับกุมผู้ต้องสงสัยที่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด อันมีลักษณะเป็นการสุ่มเพื่อจับกุม อาจทำให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือผู้บริสุทธิ์ต้องถูกนำตัวไปคุมขังไว้เป็นระยะเวลานานถึง ๓๗ วัน โดยไม่จำเป็น

๒) การกำหนดระยะเวลาที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่อนุญาตให้ญาติของผู้ถูกคุมขังเข้าเยี่ยมครั้งแรกได้ หลังจากผู้ถูกคุมขังได้ถูกคุมขังมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ วัน อาจเป็นการเอื้อประโยชน์หรือเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ใช้ความรุนแรงที่มีลักษณะเป็นการทรมานเพื่อให้ผู้ถูกคุมขังรับสารภาพหรือจำใจให้ข้อมูลที่อาจคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงได้

๓) การจัดสถานที่คุมขังไม่เหมาะสม ได้แก่ ค่ายอิงคยุทธบริหาร และค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เนื่องจาก

๓.๑) สถานที่ใช้คุมขังมีพื้นที่จำกัด ไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้ถูกคุมขังที่มีเป็นจำนวนมาก

๓.๒) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานของเรือนจำต่ำกว่ามาตรฐานโดยทั่วไป เช่น ไม่มีเครื่องนอน ห้องน้ำขาดการดูแล ทำให้ขัดต่อหลักสุขลักษณะ และบรรยากาศในเรือนนอนไม่เหมาะสม เพราะมีลวดหนามล้อมรอบ เป็นต้น

๔) การเคลื่อนย้ายผู้ถูกคุมขังเพื่อฝึกอาชีพ ภายหลังครบกำหนดการควบคุมตัว ๓๗ วัน ณ ค่ายรัตนรังสรรค์ จังหวัดระนอง ค่ายกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร และค่ายวิภาวดีรังสิต จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งห่างไกลจากภูมิลำเนาเดิมเป็นเวลาต่ออีก ๔ เดือน เป็นผลให้ญาติต้องเดินทางไกลและมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การคุมขังและฝึกอาชีพเป็นเวลานานเพิ่มขึ้น ทำให้หลายครอบครัวขาดรายได้เพราะขาดที่พึ่งพิง

๕) การจับกุมและการคุมขังเด็กหรือเยาวชน โดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ขัดต่อหลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เพราะไม่ได้นำวิธีปฏิบัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการสอบปากคำจำเลยหรือผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก ที่กำหนดให้ต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในการสอบสวนมาใช้

๖) การใช้ความรุนแรงในการสอบปากคำผู้ต้องสงสัยขณะที่จับกุม และภายหลังจากนั้นพบว่า มีหลักฐานจากร่องรอยของการใช้ความรุนแรงเสมอ โดยพบเห็นและตรวจพิสูจน์ได้จากบาดแผลที่เกิดขึ้นตามเนื้อตัวร่างกายของผู้ถูกจับ

๗) ในกระบวนการสอบสวนที่ต้องซักถามปากคำ เจ้าหน้าที่มิได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องสงสัยที่จะมีทนายความเข้าร่วมฟังการสอบสวน แม้จะมีการร้องขอและมีการแต่งตั้งทนายความเพื่อเข้าร่วมการสอบสวนแล้ว อันเป็นการกระทำที่ละเมิดและขัดต่อหลักการ

สิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม และขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๘) การกำหนดระยะเวลาให้ควบคุมผู้ต้องสงสัยได้เป็นเวลานาน ๓๗ วัน เป็นการขัดต่อหลักการของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิทางพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่กำหนดให้ต้องนำตัวผู้ต้องสงสัยไปศาลโดยพลัน ซึ่งประเทศไทยได้มีถ้อยแถลงตีความคำว่า *"โดยพลัน"* หมายถึง ระยะเวลาไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง

จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจสอบดังกล่าว กสม.เห็นว่า รัฐบาลควรดำเนินการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามหลักการเรื่อง สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทยหรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม โดยขอเสนอมาตรการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑) ในการเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัว ควรให้ญาติเข้าเยี่ยมผู้ถูกควบคุมตัวทันทีหลังจากถูกคุมขัง

๒) ในขั้นตอนกระบวนการสอบสวนหรือสอบข้อเท็จจริงโดยเจ้าหน้าที่ ควรให้ทนายความเข้าร่วมรับฟังการซักถาม เมื่อญาติหรือผู้ต้องสงสัยร้องขอ

๓) กรณีผู้ต้องสงสัยเป็นเด็กหรือเยาวชน (อายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันถูกคุมขัง) ควรนำระบบสหวิชาชีพเข้าร่วมฟังการซักถามด้วย

๔) ให้ปรับปรุงสถานที่คุมขังให้ได้มาตรฐานไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำของเรือนจำ

๕) ให้พิจารณาไม่ต่ออายุหรือยกเลิกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘

๖) การฝึกอาชีพเป็นเวลา ๔ เดือน ภายหลังจากถูกควบคุมตัว ๓๗ วัน ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริง และสถานที่ฝึกอาชีพต้องอยู่ใกล้ภูมิลำเนาของบุคคลดังกล่าว

๗) การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยมาคุมขังเพื่อซักถาม ต้องมีหลักฐานอย่างแน่ชัดเสียก่อน มิฉะนั้นแล้วอาจมีผู้บริสุทธิ์ถูกคุมขังโดยมิชอบ

๘) ให้เยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องสงสัยหลังจากการควบคุมตัว

๒.
ข้อเสนอแนะการใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

(เสนอเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๐)

ตามที่ กสม.ได้เคยมีข้อเสนอแนะต่อกรณีพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘ ให้ได้รับทราบถึงผลเสียจากการบังคับใช้พระราชกำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในข้อที่ว่าเป็นการขัดต่อหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ขัดแย้งต่อบทบัญญัติและเจตนารมณ์ในระบอบประชาธิปไตย และผลกระทบอันไม่พึงประสงค์จากการบังคับใช้พระราชกำหนด เป็นต้นว่า หลักการนิติธรรม หลักการตรวจสอบการใช้อำนาจโดยองค์กรตุลาการ ตลอดจนเป็นแรงกระตุ้นให้สถานการณ์อาจขยายวงและทวีความรุนแรงยิ่งๆขึ้นไปอีก

กสม. ได้เฝ้าติดตามสถานการณ์บ้านเมืองด้วยความห่วงใยมาโดยตลอด และตระหนักดีว่า รัฐบาลซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้ *"คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ" (คมช.)* กำลังต้องเผชิญกับการต่อต้านและการชุมนุมเรียกร้องต่างๆ ทั้งด้วยความสุจริตใจและด้วยเจตนายั่วยุให้สถานการณ์เลวร้ายยิ่งๆขึ้น ดังเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป

ข้อห่วงใยนอกเหนือยิ่งไปกว่านั้นของ กสม. ก็คือ สถานการณ์เลวร้ายดังกล่าวนี้จะกลายเป็นแรงผลักดันให้รัฐบาลรู้สึกจำเป็นต้องขยายพื้นที่การบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินให้กว้างขวางขึ้นไปอีก เช่น ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสถานการณ์ ก่อความปั่นป่วนวุ่นวายได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับมา นับตั้งแต่เหตุการณ์คืนวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๙

ต่อแนวทางการขยายพื้นที่บังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวนี้ กสม.ได้นำมาพิจารณาใคร่ครวญอย่างหนักด้วยความเห็นใจรัฐบาลที่จะต้องแบกภาระจำเป็นที่จะต้องรีบเร่งจัดการให้ประเทศชาติได้เข้าสู่ปกติสุขโดยเร็ว เพื่อให้การดำเนินงานปฏิรูปการเมืองและจัดทำรัฐธรรมนูญได้เป็นไปโดยราบรื่น แต่ขณะเดียวกันก็มองเห็นชัดเจนว่า มาตรการที่ว่านี้รังแต่จะผลักไสเปิดช่องให้พฤติการณ์ยั่วยุท้าทายรัฐบาลหนักมือขึ้นและขยายวงไปอีก ยังผลให้การดำเนินงานของรัฐบาลต้องหยุดชะงักและเบี่ยงเบนออกไปจากภารกิจจำเป็นเฉพาะหน้าที่จะต้องได้รับการแก้ไขโดยรีบด่วน

ดังนั้น กสม.จึงเห็นเป็นการจำเป็นที่จะต้องยืนยันถึงผลเสียจากการขยายพื้นที่บังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และทั้งขอเป็นกำลังใจให้รัฐบาลได้สามารถแก้ไขสถานการณ์ในแนวทางสร้างสรรค์ต่ออนาคตของบ้านเมือง และประสบความสำเร็จเป็นคุณูปการต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เข้าสู่วิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย ทั้งในรูปแบบและเนื้อหาสาระได้ในที่สุด

๓.
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเจรจาและลงนามความตกลงทางการค้าเสรี

๓.๑ การเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี (FTA) ของประเทศไทย

(เสนอเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙)

กสม.ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการติดตามและตรวจสอบการดำเนินนโยบายการจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ด้วยตระหนักถึงผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนในหลากหลายมิติที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านสิทธิในการพัฒนา สิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิทธิชุมชน สิทธิการเข้าถึงฐานทรัพยากร สิทธิการเข้าถึงยาและบริการสาธารณสุข ฯลฯ และได้จัดทำข้อเรียกร้อง ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลมาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง

นโยบายและการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีที่มีการเร่งรัดผลักดันในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนโยบายสาธารณะเรื่องหนึ่งที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ถูกคัดค้านอย่างมากจากสังคมหลายฝ่าย ทั้งในส่วนเกษตรกร ภาคเอกชน นักวิชาการ องค์กรอิสระ และแม้แต่หน่วยงานของรัฐด้วยกัน เนื่องจากเป็นนโยบายที่ถูกกำหนดสั่งการโดยพลการจากผู้นำรัฐบาล ปัญหาจากกระบวนการเจรจาที่ขาดธรรมาภิบาล ขาดความโปร่งใส ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ปัญหาเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ตลอดจนปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเกษตรกรรายย่อย และผู้ประกอบ การจำนวนมาก ภายหลังจากที่ความตกลงการค้าเสรี (FTA) ที่ไทยลงนามไปแล้วมีผลใช้บังคับ แต่ขาดการดูแลรับผิดชอบจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงเป็นที่คาดหวังอย่างยิ่งจากภาคประชาสังคมว่า ภายใต้รัฐบาลชั่วคราวที่เข้ามาแก้ไขปัญหา วิกฤติของบ้านเมือง จะได้ทำการทบทวนนโยบายและปฏิรูปกระบวนการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) โดยเปิดเผย ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นนโยบายที่รัฐบาลยึดถือเป็นหลักการพื้นฐานในการบริหารราชการแผ่นดิน

อย่างไรก็ตาม ในช่วงต่อมาได้มีความเคลื่อนไหวจากบุคคลระดับรัฐมนตรี และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องที่จะฉวยโอกาสรวบรัดผลักดันการ

เจรจาและลงนามความตกลงการค้าเสรี (FTA) ในทิศทางและกระบวนการที่ไม่แตกต่างกับรัฐบาลที่ผ่านมา อันจะนำไปสู่การสร้างปัญหาความขัดแย้งในสังคมขึ้นอีกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ในประการสำคัญ ภายใต้รัฐบาลในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงนี้ น่าจะเป็นโอกาสที่จะได้วางพื้นฐานให้ระบบและกระบวนการตัดสิน กำหนดนโยบาย และการบริหารประเทศได้ยึดถือปฏิบัติกันตามวิถีทางประชาธิปไตยโดยเคร่งครัด ไม่ใช่ปล่อยให้กระทำการโดยพลการ อันเป็นการบั่นทอนทำลายกฎกติการัฐธรรมนูญประชาธิปไตยอย่างที่เป็นไปในช่วงรัฐบาลชุดแล้วๆมาในอดีต

กสม.จึงขอเสนอแนะและเรียกร้องให้รัฐบาลปรับปรุงนโยบายและกระบวนการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ของไทย ดังนี้

๑) ช่วงเวลาประมาณ ๑ ปี ในการบริหารของรัฐบาลชั่วคราว ควรระงับการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีกับทุกประเทศไว้ก่อน เนื่องจากการเจรจาและลงนามความตกลงการค้าเสรีจะมีผลผูกพันทางกฎหมายต่อประเทศไทยในระยะยาว หากจะมีการลงนามความตกลงการค้าเสรี ควรกระทำภายหลังจากมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และมีรัฐสภาที่เกิดขึ้นตามกระบวนการประชาธิปไตย ภายหลังการปฏิรูปการเมืองและการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่เพียงผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดปัจจุบัน ดังเช่นที่มีการพยายามแอบอ้างกันอยู่ในขณะนี้

๒) ในระหว่างนี้ รัฐบาลควรทบทวนนโยบายการจัดทำความตกลงการค้าเสรีและปฏิรูปกระบวนการเจรจา FTA ของไทย โดยมีหลักการดำเนินกิจกรรม ดังต่อไปนี้

๒.๑) ให้มีการเปิดเผยร่างความตกลงการค้าเสรี (FTA) หรือเนื้อหาสาระการเจรจาของไทยกับทุกประเทศที่ได้เจรจาไปแล้วจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนผู้ที่จะได้รับผลกระทบ สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย องค์กรอิสระฯลฯ ได้รับทราบ ได้ศึกษาข้อมูล เพื่อประกอบการมีส่วนร่วมและการดำเนินงานตามความรับผิดชอบในโอกาสต่อไป ไม่ใช่เพียงแต่ใช้อ้างอิงยกเอาโอกาสและผลประโยชน์เฉพาะของบางภาคส่วนเศรษฐกิจเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อภาคส่วนเศรษฐกิจ สังคมอื่นๆ

๒.๒) รัฐบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการพหุภาคีที่มีความเป็นอิสระ เพื่อทำหน้าที่ในการศึกษาทบทวนนโยบายการทำความตกลงการค้าเสรีของไทย โดยทำการศึกษาประเมินผลกระทบ ทั้งในทางบวกและลบที่เกิดขึ้นจากความตกลงการค้าเสรีที่ประเทศไทยลงนามไปแล้ว รวมทั้งทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความตกลงที่ประเทศไทยเจรจาอยู่ โดยให้มีการศึกษาประเมินผลกระทบที่ครบถ้วนทั้งในมิติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

๒.๓) ภายหลังจากได้ทำการศึกษาประเมินผลกระทบ ตามข้อ ๒.๒) แล้ว ควรเผยแพร่ผลการศึกษาต่อสาธารณะ และจัดให้มีการรับฟังความเห็นจากประชาชนต่อการกำหนดนโยบายเรื่องการจัดทำความตกลง FTA ของไทย ทั้งนี้ รัฐบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการพหุภาคีที่มีความเป็นอิสระขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบการจัดรับฟังความเห็นจากประชาชน

๒.๔) รัฐบาลควรเร่งจัดทำพระราชบัญญัติว่าด้วยการเจรจาจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ เพื่อเป็นกรอบกติกาทางกฎหมายในการยึดถือปฏิบัติต่อไป กฎหมายดังกล่าวควรยกร่างจัดทำขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญเกี่ยวกับขั้นตอนการเจรจา องค์ประกอบของคณะเจรจา การมีส่วนร่วมของประชาชน รัฐสภา และองค์กรอิสระในการเจรจาและลงนามความตกลง การศึกษาเตรียมความพร้อมก่อนการเจรจา แผนการปรับโครงสร้างการผลิต แผนการรองรับผลกระทบจากความตกลงการค้าเสรี ฯลฯ

๓.๒ การเจรจาและลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น

(เสนอเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๙)

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ รับทราบผลการเจรจาความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA-Japan-Thailand Economic Partnership Agreement) ตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอ โดยจะจัดให้มีการประชาพิจารณ์ต่อไปนั้น

กสม.ขอเสนอแนะแนวทางการดำเนินกระบวนการพิจารณาร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม ดังนี้

๑) รัฐบาลควรแต่งตั้งคณะกรรมการอิสระพหุภาคีที่ประกอบด้วยตัวแทนจากหลายฝ่าย เช่น นักวิชาการ ผู้แทนเกษตรกร ผู้แทนองค์กรอิสระ องค์กรผู้บริโภค หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ เพื่อรับผิดชอบจัดทำการประชาพิจารณ์ให้เป็นที่เชื่อถือยอมรับจากสังคม และทำหน้าที่สรุปวิเคราะห์ผลการประชาพิจารณ์เพื่อนำเสนอต่อรัฐบาลและเผยแพร่ต่อประชาชน ไม่ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการเจรจาที่ผ่านมา เป็นผู้ดำเนินการเรื่องการจัดทำประชาพิจารณ์ เนื่องจาก

จะเกิดปัญหาเรื่องความไม่เป็นกลาง ปัญหาความไม่เชื่อถือจากประชาชน

๒) เพื่อให้การจัดทำประชาพิจารณ์เป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความหมาย (Meaningful Participation) และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง รัฐบาลต้องเปิดเผยร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่นทั้งฉบับที่ได้เจรจาเสร็จสิ้นไปแล้ว พร้อมกับเอกสารประกอบที่จำเป็น เช่น สรุปสาระสำคัญของร่างความตกลงฯ สรุปผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องฯลฯ ให้กับประชาชนผู้ที่จะเข้าร่วมการทำประชาพิจารณ์ได้รับทราบ ได้มีเวลาศึกษาล่วงหน้าอย่างเหมาะสมเพียงพอ เพื่อที่จะสามารถแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และสร้างสรรค์

เหตุผลที่จำเป็นต้องมีการเปิดเผยร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่นฉบับเต็มทั้งฉบับ เนื่องจากร่างความตกลงดังกล่าวเป็นข้อผูกพันทางกฎหมาย เนื้อหาถ้อยคำต่างๆในร่างความตกลง จึงเป็นรายละเอียดที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพิจารณาผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบที่จะมีต่อประเทศไทย หากผู้เข้าร่วมการทำประชาพิจารณ์ไม่มีสิทธิที่จะได้อ่านและศึกษาร่างความตกลงฯทั้งฉบับ การมีส่วนร่วมของประชาชน การให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะก็มิอาจกระทำได้ตามเป้าหมายของการจัดประชาพิจารณ์

๓) รัฐบาลต้องกำหนดหลักการและกติกาที่ชัดเจนว่า หากผลการทำประชาพิจารณ์ได้พบว่า เนื้อหาร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่นในส่วนใดอาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อประเทศชาติในด้านเศรษฐกิจ หรือด้านสังคม หรือด้านสิ่งแวดล้อม จะต้องนำไปสู่การขอเจรจาปรับแก้ไขเนื้อหาร่างความตกลงในส่วนนั้นด้วย มิฉะนั้นการทำประชาพิจารณ์จะไม่มีความหมายหรือเป็นประโยชน์ต่อสังคม แต่เป็นเพียงรูปแบบพิธีกรรมที่สร้างขึ้นมาเพื่อความชอบธรรมในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลเท่านั้น

๔) เนื่องจากร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ FTA ไทย-ญี่ปุ่น มีเนื้อหาครอบคลุมหลากหลายประเด็นอย่างกว้างขวาง ในการจัดทำประชาพิจารณ์จึงควรมีการวางแผนจัดแบ่งหัวข้อการทำประชาพิจารณ์ โดยอาจแบ่งตามข้อบท (Chapter) ของร่างความตกลง และกำหนดระยะเวลาให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องอภิปราย ไม่ควรเร่งรัดให้จบภายในระยะเวลาที่จำกัด

๕) การจัดทำประชาพิจารณ์ที่กระทรวงการต่างประเทศกำหนดจัดขึ้น ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๙ ที่คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นกิจกรรมที่ไม่ควรดำเนินการอย่างยิ่ง เนื่องจากไม่ได้มีการเผยแพร่ข้อมูลเอกสารให้กับผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ได้ศึกษาล่วงหน้า และได้กำหนดระยะเวลาการจัดเพียงครึ่งวัน การจัดประชาพิจารณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงขัดกับข้อกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นกิจกรรมที่สูญเสียเงินภาษีของประชาชนอย่างไม่คุ้มค่า ควรที่จะระงับการดำเนินการไว้ก่อน

นอกจากนี้ รัฐบาลพึงตระหนักด้วยว่า การเจรจาจัดทำร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น เป็นนโยบายและการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นโยบายเรื่องการจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีนับเป็นนโยบายเรื่องหนึ่งที่มีปัญหาอย่างมากทั้งในเรื่องการคอรัปชั่นเชิงนโยบาย เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนของผู้ที่เกี่ยวข้องในคณะรัฐบาล และเรื่องผลกระทบเสียหายต่อประชาชน ตลอดจนความพยายามของหน่วยงานราชการที่จะจัดการเรื่องนี้อย่างรวบรัด ดังนั้น รัฐบาลควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระที่ประกอบด้วยผู้แทนจากหลายภาคส่วนขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ในการทบทวน ตรวจสอบเนื้อหาในร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย-ญี่ปุ่น อย่างรอบคอบถี่ถ้วน อันจะทำให้การพิจารณาตัดสินใจทางนโยบายในขั้นต่อไปเกิดความชอบธรรม โปร่งใส เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อสาธารณะ

ในการนี้ กสม. ได้ตั้งคณะทำงานศึกษาและติดตามเรื่องดังกล่าวมาโดยตลอด และพร้อมที่จะนำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อรัฐบาลและสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๓.๓ การปรับปรุงร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น

(เสนอเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

ตามที่ประธาน กสม. และคณะนักวิชาการเข้าพบหารือนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๐ เกี่ยวกับเรื่องการเจรจาและจัดทำความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น โดยนายกรัฐมนตรีได้กำหนดกรอบเวลาในการจัดให้มีการศึกษาและพิจารณาปรับปรุงร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น อย่างรอบคอบทุกมิติ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเวลา ๓ เดือน นั้น

จากการติดตามการอภิปรายทั่วไปของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในเรื่องความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เห็นได้ชัดว่า ประเด็นข้อห่วงใยในเรื่องผลกระทบสำคัญเกี่ยวกับความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น ที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความสำคัญเป็นพิเศษอย่างมาก และต้องมีการทบทวนปรับแก้ไขมีอย่างน้อย ๒ เรื่อง ซึ่งรัฐมนตรีที่รับผิดชอบยอมรับว่าเป็นข้อห่วงใยที่มีเหตุผล (Legitimated Concern) ได้แก่

๑) เรื่องการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรจุลชีพ และพันธุ์พืชใหม่

๒) เรื่องปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม จากการนำเข้าขยะของเสียอันตราย

ทั้งนี้ ประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ภาควิชาการและภาคประชาสังคมได้ตรวจสอบพบภายหลังจากได้มีโอกาสศึกษาร่างความตกลง JTEPA ฉบับสมบูรณ์ที่คณะเจรจาได้ส่งมาให้ กสม. เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐ และได้มอบ

ให้คณะนักวิชาการอิสระพิจารณาศึกษาผลกระทบเพิ่มเติมในเรื่องการเปิดเสรีและการคุ้มครองการลงทุน ซึ่งคาดว่าจะมีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมาก ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องสิทธิบัตรและเรื่องขยะของเสียอันตราย

เพื่อให้การพิจารณาจัดทำข้อเสนอปรับแก้ไขร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น เป็นประโยชน์ต่อประเทศโดยส่วนรวมมากที่สุด กสม. และสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมจะได้ร่วมกันจัดกระบวนการปรึกษาหารือกับทุกภาคส่วน เพื่อจัดทำข้อเสนอในการปรับแก้ไขร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งจะได้จัดทำเอกสารข้อสรุป ข้อเสนอ พร้อมทั้ง ตัวบทข้อตกลง (Counter Text) เพื่อการปรับปรุงร่างความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น นำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีโดยเร็วที่สุด ตามกรอบเวลา ๓ เดือนที่กำหนดไว้

๔.
คัดค้านการทบทวนมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการทดลองพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นา

(เสนอเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐)

ตามที่ปรากฏในสื่อมวลชนว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรี (ชุดรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร) เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔ ที่ให้ยุติการทดลองปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) ในระดับไร่นาไว้ และให้มีการยกร่างกฎหมาย ว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพขึ้นเสียก่อน ทั้งนี้ โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในคณะรัฐบาลชุดปัจจุบันกลับต้องการผลักดันแก้ไขมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เพื่อให้มีการทดลองปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรมในระดับไร่นาได้

กสม. ได้ให้ความสำคัญต่อนโยบายเรื่องสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ด้วยความตระหนักว่าเรื่องสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นเป็นนโยบายสำคัญของประเทศไทย เป็นนโยบายที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในหลายด้าน ทั้งสิทธิเกษตรกร สิทธิผู้บริโภค สิทธิชุมชนท้องถิ่น สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี และสิทธิในการพัฒนา ในปี ๒๕๔๗ เมื่อเกิดกรณีปัญหาการหลุดแพร่กระจายของมะละกอดัดแปลงพันธุกรรมไปสู่สิ่งแวดล้อม กสม.ได้มีการแต่งตั้ง *"คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อตรวจสอบกรณีการหลุดรอดและแพร่กระจายของมะละกอดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) ในสิ่งแวดล้อม"* ขึ้น ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการป้องกันและจัดการแก้ไขปัญหาเรื่องสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมของประเทศไทยในเชิงลึกเป็นจำนวนมาก

จากการติดตามตรวจสอบเรื่องนโยบายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมาอย่างต่อเนื่อง ดังที่กล่าวข้างต้น กสม. มีความเห็นว่า ในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดระบบและกลไกในการบริหารจัดการเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพอย่าง

มีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จากกรณีการหลุดรอดและแพร่กระจายของพืชดัดแปลงพันธุกรรมในแปลงทดลองระดับไร่นาหรือภาคสนามออกสู่สิ่งแวดล้อม ทั้งในกรณีการทดลองปลูกฝ้ายจีเอ็มโอ (ฝ้ายบีที) เมื่อปี ๒๕๔๒ และการทดลองปลูกมะละกอจีเอ็มโอ (ต้านทานโรคไวรัสจุดวงแหวน) เมื่อปี ๒๕๔๗

การหลุดแพร่กระจายของพืชจีเอ็มโอในแปลงทดลองสู่สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีมะละกอ จีเอ็มโอนั้น ได้สร้างปัญหาผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าเกษตรไปต่างประเทศ ตลาดในสหภาพยุโรปเพิ่มการตรวจสอบสินค้าเกษตรไทยมากขึ้น นอกจากนี้ ยังทำให้ภาครัฐสูญเสียงบประมาณในการติดตามทำลายมะละกอที่แพร่หลุดออกไป สร้างความกังวล ต่อประชาชนทั่วไปในเรื่องการบริโภคมะละกอที่อาจปนเปื้อนจีเอ็มโอ รวมถึงปัญหาการผสมข้ามระหว่างมะละกอจีเอ็มโอที่หลุดออกไปกับมะละกอพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งจากการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจฯ ได้พบหลักฐานการผสมข้ามเกิดขึ้นแล้ว เรียกได้ว่า เกิดปัญหาการปนเปื้อนทางพันธุกรรม (Gene Pollution) แล้วในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม จนถึงบัดนี้ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ยังไม่สามารถที่จะสรุปสาเหตุของปัญหาหลุดรอด และไม่มีผู้ใดรับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ จากการตรวจสอบการดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการแก้ไขปัญหาการหลุดรอดของกรณีมะละกอจีเอ็มโอในปี ๒๕๔๗ นั้น กสม.ได้พบว่าภายหลังเกิดปัญหาการหลุดแพร่กระจายของมะละกอจีเอ็มโอไปกว่า ๑ ปี แล้ว ปรากฏว่ายังคงมีการเพาะปลูกมะละกอจีเอ็มโอ อยู่ในแปลงเกษตรกรในพื้นที่หลายจังหวัด อันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งกรมวิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกฎหมาย กสม.จึงได้ดำเนินการแจ้งความกล่าวโทษอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๒ ในข้อหาละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๘ ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย อันจะนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิของประชาชนและเป็นการแก้ไขเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ กองบังคับการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือแจ้งผลการดำเนินคดีมายัง กสม. เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๐ ว่ากองบังคับการฯได้ดำเนินการสอบสวนและได้ส่งคำร้องทุกข์กล่าวโทษพร้อมเอกสาร ที่เกี่ยวข้องให้เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ซึ่ง ป.ป.ช.ได้รับเรื่องไว้ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

จากข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทย ดังนั้น กสม.จึงขอคัดค้านการทบทวนแก้ไขมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๔ เรื่องการยุติการทดลองพืชจีเอ็มโอในระดับไร่นา พร้อมกันนี้ ขอเสนอแนะและเรียกร้องให้คณะรัฐมนตรีได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑) จัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Biosafety Law) ให้แล้วเสร็จ โดยเป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต่อความหลากหลายทางชีวภาพของไทย มิใช่เป็นกฎหมายเพื่อส่งเสริมการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในเชิงพาณิชย์ โดยต้องมีกระบวนการยกร่างจัดทำกฎหมายอย่างโปร่งใส มีส่วนร่วมของประชาชนและเกษตรกร เป็นอิสระจากอิทธิพลและการแทรกแซงของบรรษัทข้ามชาติที่แอบแฝงมาในรูปสมาคมต่างๆ

๒) เร่งรัดให้มีการสอบสวนสรุปสาเหตุของการหลุดรอดของฝ้ายและมะละกอจีเอ็มโอที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลสรุปมาใช้ประโยชน์ในการออกแบบการทดลอง และกำหนดมาตรการต่างๆเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเหมือนในอดีต หากจะมีการทดลองในระบบเปิด (แปลงภาคสนาม,ไร่นา) ในขณะนี้ โดยยังมิได้ทราบสาเหตุของปัญหาการหลุดรอดที่ผ่านมา จะเป็นการทดลองที่มีความเสี่ยงอย่างยิ่ง และไม่ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากสังคม

๔.
กรณีเขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี

(เสนอเมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐)

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ให้มีการเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูลทั้งแปดบานสุดบานประตู เป็นเวลา ๔ เดือน โดยเริ่มเปิดประตูตั้งแต่วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๐ แต่ต่อมาคณะรัฐมนตรีกลับมีมติ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๐ ให้รักษาระดับน้ำไว้ที่ ๑๐๖-๑๐๘ เมตร (เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง) ซึ่งเท่ากับเป็นการปิดประตูน้ำถาวร

จากการที่ กสม. ได้ดำเนินการติดตามศึกษาการจัดการแก้ไขปัญหาเรื่องเขื่อนปากมูลมาโดยตลอด เนื่องจากเป็นโครงการที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและฐานทรัพยากรอย่างกว้างขวาง จึงมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ต่อรัฐบาล ดังนี้

๑) ข้อมูลและข้อเสนอที่นำไปสู่มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๐ ให้มีการเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูลทั้งแปดบานสุดบานประตู เป็นเวลา ๔ เดือนนั้น เป็นข้อมูลและข้อเสนอจาก “คณะกรรมการพัฒนาทรัพยากรและวิถีชีวิตลุ่มน้ำมูล” ซึ่งแต่งตั้งโดย

คำสั่งของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ ค.๕๐/๒๕๕๐ คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยภาคส่วนต่างๆ ทั้งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนชุมชนที่ได้รับผลกระทบ การดำเนินงานของคณะกรรมการฯอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และข้อมูลจากการศึกษาวิจัยทางวิชาการ มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวจึงเป็นมติที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในระดับหนึ่ง

๒) มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๐ ให้รักษาระดับน้ำไว้ที่ ๑๐๖-๑๐๘ เมตร (เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง) ซึ่งเท่ากับเป็นการปิดประตูน้ำถาวรนั้น เป็นการตัดสินใจที่อาศัยข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งไม่ครอบคลุมผู้ที่ได้รับผลกระทบ ผู้มีส่วนได้เสียขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งคณะกรรมการพัฒนาทรัพยากรและวิถีชีวิตลุ่มน้ำมูล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอันเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

๓) การใช้ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่มาเป็นข้อมูลชี้ขาดในการตัดสินใจ โดยละเลยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ได้รับผลกระทบนั้นเป็นวิธีการเช่นเดียวกับการดำเนินงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเขื่อนปากมูลในปี ๒๕๔๗ โดยในครั้งนั้น รัฐบาลได้มีมติ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๗ กำหนดให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเลื่อนการเปิดประตูระบายน้ำเขื่อนปากมูล จากวันที่ ๑ กรกฎาคม-๓๑ ตุลาคม เป็นการเปิดตั้งแต่เดือนพฤษภาคม หรือเดือนมิถุนายนเป็นต้นไปจนครบ ๔ เดือน โดยให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเป็นผู้พิจารณากำหนดวันเปิดประตูระบายน้ำให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริง

มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๗ เกิดจากผลการศึกษาของกรมชลประทานและกรมประมง อีกทั้งเป็นผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่อย่างเร่งด่วน โดยมิได้ใช้ข้อมูลและข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งทางสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ว่าจ้างให้ดำเนินการศึกษาด้วยงบประมาณ ๑๐,๒๐๐,๐๐๐ บาท

๔) จากผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูระบบนิเวศ วิถีชีวิตและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล ได้เสนอทางเลือกที่เป็นไปได้ ๔ แนวทาง คือ

๔.๑) ปิดประตูน้ำ ใช้เขื่อนเพื่อการผลิตกระแสไฟฟ้าตลอดปี

๔.๒) ให้มีการเปิดประตูระบายน้ำในช่วงฤดูฝน คือ กรกฎาคม–พฤษภาคม รวม ๕ เดือน

๔.๓) ให้มีการเปิดประตูระบายน้ำจากเดือนเมษายน–พฤศจิกายน รวม ๘ เดือน

๔.๔) เปิดประตูระบายน้ำตลอดปี

โดยคณะผู้วิจัยได้สรุปว่า ทางเลือกที่สี่เป็นทางเลือกที่มีความเหมาะสมมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกอื่นๆ สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชุมชนได้ถึงกว่า ๘,๐๐๐ ครัวเรือน อีกทั้งในเมื่อการผลิตกระแสไฟฟ้ายังมิใช่ความจำเป็นเร่งด่วน แม้ว่าจะไม่ได้มีการผลิตไฟฟ้าจากเขื่อนปากมูลเลยก็จะไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของกระแสไฟฟ้า และเขื่อนยังไม่ได้มีบทบาททางการชลประทานอย่างเต็มศักยภาพ จึงสมควรมุ่งประโยชน์ของลำน้ำมูลเพื่อเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนด้วยการพักการใช้เขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าไว้ก่อน จนกระทั่งความต้องการใช้กระแสไฟฟ้าจะเปลี่ยนแปลงไปจากสภาวการณ์ในปัจจุบัน (ทั้งนี้ จนถึงปัจจุบันก็ยังมีกำลังไฟสำรองอยู่ในระบบอยู่มาก ไม่มีความจำเป็นต้องผลิตไฟฟ้าจากเขื่อนปากมูล)

๕) จากรายละเอียดข้างต้น จะเห็นได้ว่ามติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๐ เป็นการตัดสินใจโดยใช้วิธีการเดียวกันกับรัฐบาลที่ผ่านมา ซึ่งได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า ไม่ทำให้การจัดการแก้ไขปัญหาลุล่วงไปได้ และโดยเนื้อหาของมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวที่มีผลเท่ากับเป็นการปิดประตูน้ำอย่างถาวรนั้น จะสร้างผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนและผลกระทบต่อระบบนิเวศร้ายแรงยิ่งไปกว่า มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๔๗ ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลชุดนี้ไม่สมควรดำเนินการเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กสม.จึงได้เสนอให้มีการพิจารณาทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๐ โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาวิจัยทางวิชาการ และอยู่บนพื้นฐานกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนผู้มีส่วนได้เสียอย่างแท้จริง ซึ่งจะมีนัยสำคัญต่อเจตนารมณ์ปฏิรูปการเมือง ในช่วงการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของบ้านเมืองขณะนี้

๖.
การดูแลช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจาก การย้ายท่าอากาศยานกรุงเทพไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

(เสนอเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๙)

ตามที่ กสม.ได้มีหนังสือถึงหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เพื่อขอให้พิจารณาช่วยเหลือบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการย้ายท่าอากาศยานกรุงเทพไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ที่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น รวมทั้งบุคคลที่กระทำกิจการเกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับท่าอากาศยานแห่งเดิมที่ต้องยุบกิจการไป และบุคคลที่อาศัยบริเวณรอบท่าอากาศยานแห่งใหม่ที่ต้องทนกับสภาพแวดล้อมด้านเสียงที่ดังขึ้นซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งกระทรวงคมนาคมได้มีหนังสือแจ้งให้ทราบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริษัท การท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ดำเนินการช่วยเหลือพนักงานและลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบด้านสวัสดิการต่างๆ เช่น การให้เงินช่วยเหลือ การจัดรถรับ-ส่ง รวมทั้งด้านที่พักอาศัย โดยประสานงานกับการเคหะแห่งชาติ เพื่อให้สิทธิพนักงานในการซื้อบ้านเอื้ออาทร โครงการลาดกระบัง ๒ โครงการร่มเกล้า ฯลฯ

ในการนี้ กระทรวงคมนาคมได้แจ้งผลการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าว กสม.เห็นว่า ความช่วยเหลือดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ที่กระทำกิจการเกี่ยวกับหรือที่เกี่ยวเนื่องกับท่าอากาศยานกรุงเทพที่ได้รับผลกระทบจากการย้ายท่าอากาศยาน ซึ่งควรได้รับการพิจารณาช่วยเหลือตามหลักสิทธิมนุษยชนด้วยเช่นกัน

สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีถึงนายกรัฐมนตรี จากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ กสม. เสนอไปยังนายกรัฐมนตรี นอกจากข้อเสนอแนะที่ได้เสนอโดยตรงแล้ว ยังมีข้อเสนอแนะที่เสนอผ่านรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนบางกรณีด้วย สำหรับปี ๒๕๕๐ กสม.มีข้อเสนอแนะผ่านรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนจำนวน ๑๙ เรื่อง ซึ่งในส่วนนี้จะได้สรุปตัวอย่างข้อเสนอแนะจากรายงานผลการตรวจสอบบางกรณี รวม ๑๒ เรื่อง ทั้งนี้ รายละเอียดกรณีที่เหลือบางส่วนจะปรากฏอยู่ในส่วนที่ ๒ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และส่วนที่ ๓ การติดตามมาตรการการแก้ไขปัญหาตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิด้านที่ดินและป่า

ตัวอย่างจำนวน ๘ เรื่อง (จากจำนวน ๑๓ เรื่อง)

๑.๑ ราษฎรตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับผลกระทบจากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดง

เสนอเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๙ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๕๕/๒๕๔๙)

ราษฎรบ้านห้วยระหงส์ บ้านห้วยกลทา และบ้านห้วยหวาย ตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนจากการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดง ทำให้ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการจำแนกพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน ระหว่างพื้นที่ป่าไม้กับพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยของราษฎร ทำให้เกิดปัญหาการทับซ้อนสิทธิในที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย ของราษฎร นอกจากนี้ พื้นที่บ้านห้วยกลทาได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายของโครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่ ตามที่สำนักบริหารในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ ๑๑ ได้นำเสนอโดยที่ผ่าน มาชาวบ้านไม่ได้รับรู้ข้อมูลรายละเอียดของโครงการดังกล่าวแต่อย่างใด

กสม.ได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว มีมติว่า การดำเนินการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดงโดยไม่มีส่วนร่วมของชุมชน การดำเนินการโครงการหมู่บ้านป่าไม้แผนใหม่ที่ไม่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และการอพยพชาวบ้านห้วยหวายโดยไม่มีมาตรการใดๆรองรับ รวมทั้งการจับกุมชาวบ้านและเด็กอย่างไม่เป็นธรรม มีการดำเนินคดีกับชาวบ้านหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมีการกระทำที่ไม่เป็นธรรมในทุกประเด็นการตรวจสอบ จึงมีมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑) คณะทำงานแก้ไขปัญหาการอยู่อาศัยและที่ดินทำกินของราษฎรในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ป่าสงวนแห่งชาติน้ำหนาว และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดง ในพื้นที่อำเภอหล่มสัก ควรเร่งดำเนินการกำหนดขอบเขตพื้นที่การครอบครองที่ดินของชาวบ้านห้วยระหงส์ บ้านห้วยกลทา และบ้านห้วยหวาย เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้แนวเขตที่ชัดเจน และทำการพิสูจน์การครอบครองที่ดินของชาวบ้านต่อไปภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒) เร่งให้ความช่วยเหลือเรื่องที่ทำกินและจ่ายค่าทดแทนแก่ชาวบ้านห้วยหวายที่ถูกอพยพโยกย้ายให้เสร็จสิ้นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ควรยุติการจับกุมชาวบ้านที่ทำกินอยู่เดิม ในเขตพื้นที่พิพาทที่กำลังดำเนินการพิสูจน์สิทธิและรังวัดพื้นที่ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดง ควรยุติการดำเนินคดีกับชาวบ้านที่ถูกจับกุม ในวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๘ และวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

๔) แม้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์ ได้โยกย้ายหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูผาแดงออกจากพื้นที่ แต่ควรมีการตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงถึงพฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ในการจับกุมและข่มขู่คุกคามเกินกว่าเหตุภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะ :

กสม. มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล คือ การประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติเขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ผ่านมา ไม่มีการเดินสำรวจและประสานกับชาวบ้านที่อยู่มาก่อนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทำให้เกิดความขัดแย้งและความเดือดร้อนในพื้นที่ทั่วประเทศ ดังนั้น รัฐบาลควรเร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิ โดยตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐกับประชาชนมาร่วมในการดำเนินการทุกพื้นที่ ขณะเดียวกันรัฐบาลต้องมีนโยบายยุติการจับกุมชาวบ้านที่อยู่อาศัย และทำกินในพื้นที่ที่มีข้อพิพาทและอยู่ระหว่างการพิสูจน์สิทธิไว้ก่อน

๑.๒ การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของราษฎรหมู่บ้านห้วยหินดำ อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

เสนอเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๕๙/๒๕๔๙)

นายเกียะเซียะหยี่ กองแก และนายวันดี เมืองแก่น ร้องเรียนว่า ผู้ร้องและพวกเป็นราษฎรชุมชนบ้านห้วยหินดำ ซึ่งตั้งถิ่นฐานทำกินอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติพุเตย ต่อมาในปี ๒๕๔๗ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๕ ได้ริเริ่มโครงการ จัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติพุเตย โดยวางแผนการเดินสำรวจพื้นที่ทำกินร่วมกันระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้ จนนำมาสู่ข้อสรุปว่า แนวเขตที่ดินที่สำรวจจะกันไว้เป็นเขตควบคุมผ่อนปรนให้ราษฎรใช้ทำกิน ได้โดยไม่จำเป็นต้องทำเรื่องขอผ่อนผันรายปี แต่เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๘ เจ้าหน้าที่จากอุทยานแห่งชาติพุเตยได้เข้าจับกุมผู้ร้องขณะกำลังตัดฟันต้นไม้เพื่อเตรียมพื้นที่ปลูกข้าวไร่ ซึ่งผู้ร้องได้พยายามชี้แจงว่าพื้นที่บริเวณที่ทำไร่นั้นได้กันออกจากเขตอุทยานแห่งชาติพุเตยเรียบร้อยแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ไม่รับฟัง ขณะดำเนินการจับกุมนั้นได้เกิดเหตุการณ์ชุลมุนขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่คนหนึ่งได้รับบาดเจ็บ และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติพุเตยได้เข้าแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.ต.วังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และขอให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีอาญากับผู้ร้องจนถึงที่สุด

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของราษฎรหมู่บ้านห้วยหินดำ เป็นการละเมิดสิทธิชุมชนของราษฎรดังกล่าว จึงมีมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติเร่งรัดดำเนินการเพิกถอน แนวเขตอุทยานแห่งชาติพุเตย ออกจากพื้นที่ทำกินของชาวบ้านห้วยหินดำให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ในระหว่างดำเนินการแก้ไขปัญหาตามข้อ ๑. ให้กรมอุทยานแห่งชาติฯ ผ่อนผันให้ชุมชนสามารถทำกินในพื้นที่ตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างชาวบ้านและอุทยานแห่งชาติพุเตย

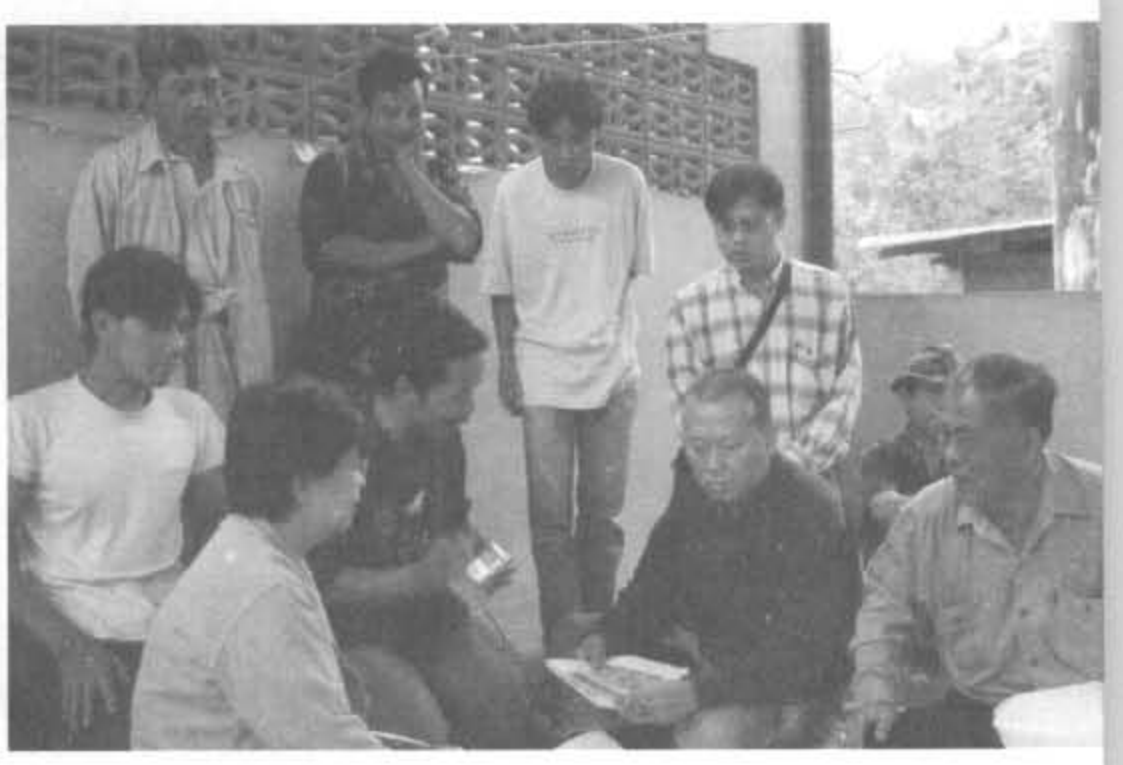
๓. ให้จังหวัดฯและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับชุมชนจัดหาพื้นที่รองรับให้ราษฎรที่ไม่มีที่ทำกินเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ :

๑) ในการประกาศพื้นที่ใดให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ควรมีการศึกษาข้อมูล ผลกระทบที่ชัดเจนก่อนว่ามีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของราษฎรหรือไม่ อย่างไร และไม่ควรประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของราษฎรที่ตั้งถิ่นฐานมานานแล้ว

๒) ในกรณีที่จำเป็นที่สุดที่ต้องประกาศเขตอุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของราษฎร ภาครัฐต้องมีกระบวนการที่ทำให้ราษฎรในพื้นที่มีส่วน ในการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน เพื่อหาพื้นที่ทำกินใหม่ที่เหมาะสม และภาครัฐควรปฏิบัติอย่างเร่งด่วน ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการทำมาหากินของราษฎร

๓) รัฐต้องกำชับให้หน่วยงานของรัฐเคารพต่อภูมิปัญญาชาวบ้าน และจารีตประเพณี ตลอดจนการออกกฎหมายรับรองสิทธิชุมชนและระบบกรรมสิทธิ์ร่วมของชุมชนที่ชุมชนดูแลจัดการที่ทำกินและการใช้ประโยชน์ร่วมกันตามจารีตประเพณีของชุมชน

๑.๓ การออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) ทับซ้อนที่ดินของราษฎร อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

เสนอเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๕๗/๒๕๔๙)

นางสำเนียง สุภัณภพ ราษฎรหมู่ที่ ๑ ตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ร้องเรียนว่า ได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๙๕ และได้แจ้งสิทธิครอบครอง (ส.ค.๑) เลขที่ ๒๒๕ โดยไม่มีผู้ใดคัดค้าน ในปี ๒๕๓๐ กำนันตำบลทุ่งมน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ได้เป็นผู้นำรังวัดเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (น.ส.ล.) เนื้อที่ ๒๓ ไร่ ทับซ้อนบนที่ดินของผู้ร้อง และได้เปลี่ยนชื่อจาก*หนองห้าร้อย* เป็นที่สาธารณประโยชน์*หนองโครอย* และในปี ๒๕๓๓ กำนันตำบลทุ่งมนได้เป็นผู้นำรังวัดเพื่อออก น.ส.ล. เลขที่ ๔๓๗๔๓ เนื้อที่ ๕๗๐ ไร่ ครอบทับ น.ส.ล.ของผู้ร้องทั้งแปลง โดยให้ชื่อว่า *ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โครอยสาธารณประโยชน์* ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๒ ผู้ร้องได้ยื่นขอออกหนังสือแสดงสิทธิครอบครอง (น.ส.๓ ก) และเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสุรินทร์ สาขาปราสาท ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วสรุปว่า น.ส.ล. เลขที่ ๔๓๗๔๓ ออกโดยมิชอบ แต่ที่ประชุมคณะกรรมการประสานการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) ส่วนจังหวัดสุรินทร์ได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ ยกเลิกการขอออก น.ส.๓ ก และเพิกถอน ส.ค.๑ ของผู้ร้อง

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ที่ดินพิพาทดังกล่าวไม่ใช่ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โครอยสาธารณประโยชน์ การดำเนินการเพิกถอน ส.ค.๑ เลขที่ ๒๒๕ เป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงมีมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑. ให้กรมที่ดินยกเลิกคำสั่งเพิกถอน ส.ค.๑ เลขที่ ๒๒๕ หมู่ ๑ ต.ทุ่งมน อ.ปราสาท ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้จังหวัดสุรินทร์สอบสวนที่ตั้งทำเลเลี้ยงสัตว์โครอยสาธารณประโยชน์ ตามหลักฐานการขึ้นทะเบียนปี

พ.ศ.๒๔๖๘ โดยให้ยึดรายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสุรินทร์ สาขาปราสาท ตามหนังสือ ที่ สร ๐๐๒๒.๐๔/๔๕๖ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓ เป็นหลักฐานสำคัญภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้ หากพบข้อเท็จจริงตามรายงานการตรวจสอบ ให้กรมที่ดินเพิกถอน น.ส.ล. เลขที่ ๓๖๗๔๒ และ น.ส.ล. เลขที่ ๔๓๗๔๓ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเสร็จสิ้น

๓. ให้จังหวัดสุรินทร์ดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องไม่นำรายงานการสอบข้อเท็จจริงของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสุรินทร์ สาขาปราสาท ตามหนังสือ ที่ สร ๐๐๒๒.๐๔/๔๕๖ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ประกอบการพิจารณาในที่ประชุม กบร. เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๔๔ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะ :

รัฐบาลควรสั่งให้มีการทบทวนและตรวจสอบที่ น.ส.ล.ทุกแปลงที่มีการร้องเรียน เพราะอาจเป็นปัญหาเช่นกรณี ตามคำร้องเรียนนี้ ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้จะกลายเป็นปัญหาที่กระทบถึงความมั่นคงของประเทศได้

๑.๔ การละเมิดสิทธิชุมชนโดยการทำลายป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เพื่อปลูกสร้างสวนป่า ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

เสนอเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๖๐/๒๕๔๙)

กลุ่มอนุรักษ์ห้วยน้ำขาวร้องเรียนว่า ในปี ๒๕๓๒ กรมป่าไม้ได้อนุญาตให้สัมปทานทำไม้แก่ บริษัท จังหวัดกระบี่ทำไม้ จำกัด ดำเนินการทำไม้บริเวณป่าห้วยน้ำขาว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนแห่งชาติช่องศิลา-ป่าขี้แรด ต่อมารัฐบาลได้ยกเลิกสัมปทานทำไม้ สภาพป่าจึงคงสภาพสมบูรณ์และราษฎรได้ร่วมกันดูแลรักษาป่าห้วยน้ำขาว เพราะเป็นแหล่งป่าต้นน้ำที่ราษฎรใช้ทำนาและเป็นแหล่งอาหารของชุมชน จากนั้นในปี พ.ศ.๒๕๔๒-๒๕๔๗ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้งานสวนป่า ที่ ๒ (พรุดินนา) อุตสาหกรรมป่าไม้เขตหาดใหญ่ ได้ทำการไถทำลายป่า เพื่อรื้อปลูกสร้างสวนป่าใหม่ในตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ จำนวน ๑,๐๖๗ ไร่ โดยอ้างว่ากรมป่าไม้อนุญาตให้รื้อปลูกใหม่ได้ แต่ผลการดำเนินการขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ทำให้ราษฎรห้วยน้ำขาวไม่มีน้ำทำนามากว่า ๓ ปี และเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๔๗ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เริ่มไถทำลายป่าแปลงสุดท้าย เนื้อที่ ๓๐๐ ไร่ ราษฎรจึงร้องเรียนต่อนายอำเภอคลองท่อม เพื่อขอให้หยุดทำลายป่า แต่ก็ไม่มีการดำเนินการใดๆ

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นการละเมิดสิทธิชุมชน จึงมีมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการให้กรมป่าไม้เพิกถอนการอนุญาตการปลูกสร้างสวนป่าของ ออป.ในพื้นที่สวนป่าห้วยน้ำขาว ที่ ออป. ไถดันภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้ และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการให้กรมป่าไม้นำพื้นที่ดังกล่าวมอบให้ชุมชนตำบลห้วยน้ำขาวได้เข้าร่วมดูแลจัดการเป็นป่าชุมชนตามภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นข้างต้น เพื่อให้ฟื้นคืนสภาพและมีการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน ภายใน ๙๐ วัน นับแต่การเพิกถอนการอนุญาตข้างต้น

๒) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการให้กรมป่าไม้เพิกถอนการอนุญาตการปลูกสร้างสวนป่าของ ออป.ในพื้นที่ที่คงสภาพป่า ตามมติการตรวจสอบพื้นที่ของคณะทำงานดำเนินการแก้ไขปัญหาสวนป่าห้วยน้ำขาว ตามคำสั่งจังหวัดกระบี่ ที่ ๑๒๔๕/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๘ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้ และให้ดำเนินการให้กรมป่าไม้ส่งมอบพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ดำเนินการผนวกพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันเพิกถอนการอนุญาต

๓) ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการเพิกถอนการอนุญาตการปลูกสร้างสวนป่าของ ออป. ในพื้นที่ป่าที่ปลูกไม้เศรษฐกิจที่เหลืออยู่ทั้งหมด หลังจากหมดอายุการเก็บอาสินแล้ว ส่งมอบให้กรมป่าไม้ร่วมกันกับชุมชนดำเนินการฟื้นฟูให้มีสภาพป่าต่อไป

๔) ให้ ออป.ยกเลิกการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ราษฎรทันที นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะ :

๑) ภาครัฐควรทบทวนบทบาทของ อ.อ.ป.ในการทำไม้และปลูกสร้างสวนป่า เนื่องจากองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้นำไม้จากการสัมปทานทำไม้ไปขาย ซึ่งเป็นการนำทรัพย์สินของแผ่นดินไปหาผลกำไรให้กับองค์กร ในขณะที่การปลูกสร้างสวนป่าของ อ.อ.ป.เป็นการทำลายป่าธรรมชาติ และเป็นการปลูกสร้างสวนป่าแบบไม้เศรษฐกิจที่ไม่ได้ก่อให้เกิดการฟื้นป่าธรรมชาติ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ยิ่งไปกว่านั้นยังก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง อ.อ.ป. กับชุมชนในพื้นที่ ประกอบกับพื้นที่ป่าธรรมชาติในประเทศมีจำนวนลดลง การฟื้นฟูป่าธรรมชาติในพื้นที่สวนป่าและป่าเสื่อมโทรมให้เป็นป่าชุมชนจะทำให้ประเทศไทยมีป่าไม้เพิ่มมากขึ้น

๒) ให้พิจารณากำหนดแผนงานการยกเลิกองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เนื่องจากภารกิจในการก่อตั้งองค์กรได้สิ้นสุดลงแล้ว

๑.๕ การไม่ออกเอกสารสิทธิให้แก่ผู้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน จังหวัดกระบี่

เสนอเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๒๖/๒๕๔๙)

นายสมุด บุตรสัน และนางสุพรรณ กุลชั่ง ร้องเรียนว่า นางสุพรรณฯ ได้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่มีหลักฐาน ส.ค.๑ ในพื้นที่ตำบลหนองทะเล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และต่อมาได้ยื่นขอออก น.ส.๓ ก แต่เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดกระบี่ แจ้งว่า ที่ดินของผู้ร้องอยู่ในเขตป่าสงวนและป่าคุ้มครอง จึงไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ (น.ส.๓ ก) ให้ได้ เนื่องจากได้ครอบครองภายหลังการประกาศเขตป่าคุ้มครองในปี พ.ศ.๒๔๙๕ ทั้งที่ที่ดินข้างเคียงของผู้ร้องได้มีการขอออก น.ส. ๓ และ น.ส.๓ ก แล้ว

กสม.ได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเห็นว่า มีการละเมิดสิทธิต่อผู้ร้อง จึงมีมาตรการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑) ให้กระทรวงมหาดไทย สั่งการให้สำนักงานที่ดินจังหวัดกระบี่ยกเลิกคำสั่งสำนักงานที่ดินจังหวัดกระบี่ที่ ๒๖/๒๕๔๘ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒) ให้ดำเนินการออกเอกสารสิทธิ น.ส.๓ ก ให้แก่นางสุพรรณ กุลชั่ง ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ฉบับนี้

๓) ให้กรมป่าไม้ดำเนินการปรับปรุงแนวเขตป่าในพื้นที่ดังกล่าวให้ชัดเจนและสอดคล้องกับความเป็นจริง ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะ :

๑) ควรมีนโยบายเร่งรัดในการออกเอกสารสิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดิน ให้แก่ประชาชนที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีเอกสารทางราชการประเภทต่างๆ เช่น ส.ค.๑ ใบจอง ใบเหยียบย่ำ เป็นต้น หากมีข้อขัดแย้งก็ให้คำนึงถึงการครอบครองทำประโยชน์ ตามจารีตประเพณีในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

๒) ควรทบทวนเขตพื้นที่ป่าคุ้มครองที่ไม่มีสภาพป่าสมบูรณ์และมีการครอบครองที่ดินทำประโยชน์ของชุมชนและบุคคลมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ให้รับรองสิทธิทำกินและที่อยู่อาศัยของชุมชน โดยร่วมกับชุมชนในการจัดการพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติพื้นที่ป่าและพื้นที่สาธารณประโยชน์

๓) เนื่องจากการประกาศเขตป่าคุ้มครองไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และเกิดกรณีพิพาททั่วประเทศในพื้นที่ดังกล่าวมายาวนาน รัฐจึงควรมีนโยบายเร่งด่วนในการรับรองสิทธิทำกินและที่อยู่อาศัยให้แก่ราษฎร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในเขตป่าคุ้มครองดังกล่าว

๑.๖ การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในการเช่าที่ธรณีสงฆ์วัดคมนียเขต (บริเวณหาดนางทอง) ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

เสนอเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๒๗/๒๕๔๙)

นายสุนันท์ มุสิกรัตน์ และพวกรวม ๑๘ ราย ร้องเรียนขอความเป็นธรรม กรณีได้ทำสัญญาเช่าที่ธรณีสงฆ์วัดคมนียเขต (บริเวณหาดนางทอง) ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เพื่อประกอบการค้า ต่อมาเกิดธรณีพิบัติภัยสึนามิทำให้พื้นที่ดังกล่าวได้รับความเสียหาย เมื่อหมดสัญญาเช่า คู่สัญญาจึงมิได้ดำเนินการต่อสัญญาตามปกติต่อมา วัดคมนียเขตไม่ประสงค์จะให้ผู้ร้องและพวกเช่าที่ดินดังกล่าวอีกต่อไป โดยอ้างว่าผู้เช่าบางรายประพฤติผิดเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้ และวัดต้องการใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา แต่ผู้ร้องและพวกเห็นว่าตนมิได้ทำผิดเงื่อนไขและวัดมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

กสม.ได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว จึงกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑) ให้จังหวัดพังงา และอบต.คึกคัก จัดหาสถานที่ประกอบอาชีพ ให้ผู้ร้องโดยเร่งด่วนภายใน ๖๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒) ในระหว่างการดำเนินการหาสถานที่ประกอบอาชีพ จังหวัดพังงา และ อบต.คึกคัก ต้องมีมาตรการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

ข้อเสนอแนะ :

๑) ควรกำกับและติดตามมาตรการการแก้ไขปัญหาผู้ประสบภัยสึนามิ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้

๒) ควรสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำรวจผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการประสบภัยสึนามิที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมหรือตกหล่น เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

๑.๗ การประกาศขยายแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เสนอเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๗/๒๕๕๐)

ราษฎรกิ่งอำเภอสามร้อยยอดและอำเภอกุยบุรี และองค์การบริหารส่วนตำบลดอนยายหนู อำเภอสามร้อยยอด ร้องเรียนว่า ได้รับความเดือดร้อนจากการที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดประกาศขยายแนวเขตอุทยานปี พ.ศ.๒๕๒๕ ออกไปจากแนวเขตเดิมที่เคยประกาศ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๙ ทำให้ทับที่ทำกินของชาวบ้านหลายตำบลในพื้นที่ ๓ อำเภอ

กสม.ได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว จึงกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไข :

๑) ให้คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหา "กรณีอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดประกาศขยายแนวเขตอุทยานทับที่ทำกินของชาวบ้าน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์" ซึ่งแต่งตั้งโดยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยตัวแทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนปรับปรุงแนวเขต และจัดทำแผนที่แนบท้าย และนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒) ให้คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติดำเนินการแก้ไขเพื่อแก้ไขแนวเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับรายงานตามข้อ ๑)

๓) ให้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฝ่ายปกครองในพื้นที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ ร่วมกันชี้แจงแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อลดแรงกดดันของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ และป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ :

๑) การประกาศให้พื้นที่ใดเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ หรือเขตที่ต้องสงวนหวงห้ามไว้ตามกฎหมาย ควรมีการศึกษา ข้อมูลและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชนในพื้นที่อย่างชัดเจน และไม่ควรประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับที่ทำกินของชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานมานานแล้ว

๒) ในการดำเนินการใดๆของรัฐที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากหลาย ฝ่าย รวมทั้งชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส และเคารพต่อสิทธิของชาวบ้านและชุมชนตามรัฐธรรมนูญ

๓) ควรดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องป่าไม้และอุทยานแห่งชาติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

๑.๘ การเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างและขยายถนนเลี่ยงเมืองสายอุบลราชธานี–วารินชำราบ

เสนอเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๘๑/๒๕๕๐)

ราษฎรในเขตตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนจากการที่กระทรวงคมนาคมดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเวนคืนที่ดิน เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๘ เพื่อสร้างและขยายถนนตามผังเมืองรวม ถนนสาย ข. ผังเมืองรวมอุบลราชธานี-วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีความกว้าง ๒๐๐-๓๐๐ เมตร โดยไม่มีการแจ้งข้อมูลให้ชาวบ้านรับทราบก่อนกำหนดโครงการ

กสม.ได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวแล้ว จึงกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑) ให้เทศบาลนครอุบลราชธานีและกรมทางหลวงชนบทยุติการดำเนินการใดๆเกี่ยวกับการเวนคืนโครงการก่อสร้างถนนตามผังเมืองรวม ถนนสาย ข๕ ง๓ และค๑๔ ผังเมืองรวมเมืองอุบลราชธานี-วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ไว้ก่อน

๒) หากเทศบาลนครอุบลราชธานีและกรมทางหลวงชนบทประสงค์จะดำเนินการโครงการก่อสร้างถนนตามผังเมืองรวม ถนนสาย ข๕ ง๓ และ ค๑๔ ผังเมืองรวมเมืองอุบลราชธานี-วารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ขอให้ทั้งสองหน่วยงานดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๒.๑) จัดกระบวนการให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการโดยอาศัยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

๒.๒) กรณีชุมชนที่ยังมีข้อพิพาทสิทธิในที่ดิน ให้หน่วยงานทั้งสองรอจนกว่าการแก้ไขกรณีพิพาทสิทธิในที่ดินของชุมชนจะได้ข้อยุติ

๓) ให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนในท้องที่อำเภอเมืองอุบลราชธาน และอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อเสนอแนะ :

๑) ในการดำเนินการโครงการใดๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน รัฐบาลต้องสั่งการให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดกระบวนการชี้แจงข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

๒) ในการดำเนินการโครงการใดๆของรัฐบาลไม่ควรคำนึงถึงเฉพาะมิติการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยละเลยผลกระทบต่อการดำรงรักษาความเป็นชุมชน ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม

๒.

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายการปราบปรามยาเสพติด

ผลการตรวจสอบและมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในกรณีร้องเรียนว่ามีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

เสนอเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๙/๒๕๔๙)

ตามที่รัฐบาลได้มีนโยบายปราบปรามยาเสพติด ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๙/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๖ เรื่อง การต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยุติสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด และเพื่อเอาชนะปัญหายาเสพติดที่เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติให้ได้อย่าง รวดเร็ว ยั่งยืน และถาวร นั้น

จากการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดตามนโยบายดังกล่าวข้างต้นในทุกพื้นที่ของประเทศระหว่างเดือนกุมภาพันธ์–เมษายน ๒๕๔๖ ปรากฏว่า การที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียกให้ผู้มีชื่อในบัญชีฯไปรายงานตัวเข้ารับการอบรม และอาจดำเนินการตรวจค้น ดำเนินคดี และยึดทรัพย์แล้วแต่กรณี ทำให้ผู้มีชื่อในบัญชีฯได้รับความเดือดร้อน ถูกประณามจากสังคม ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ เนื่องจากหวาดกลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย บางรายถูกข่มขู่ ถูกตรวจค้นหรือจับกุม ผู้ได้รับผลกระทบดังกล่าวได้ร้องเรียนต่อ กสม. โดยมีความประสงค์แตกต่างกันออกไป ได้แก่ ขอความเป็นธรรม ขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริง ขอให้ตรวจสอบว่ามีรายชื่ออยู่ในบัญชีฯได้อย่างไร ขอให้พิสูจน์ความบริสุทธิ์และถอนชื่อออกจากบัญชีฯ ขอให้มีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัย และขอให้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะ :

กสม.ได้ตรวจสอบกรณีร้องเรียนจากผู้ถูกกล่าวหาว่ามีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จำนวน ๑๕๒ ราย พบว่า การดำเนินนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของรัฐบาลมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในหลายด้าน จึงมีมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) การแก้ไขเยียวยาในปัญหาที่มีการร้องเรียน

๑.๑) กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรถอนชื่อบุคคลที่ถูกดำเนินคดีแล้ว แต่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลพิพากษายกฟ้อง หรือบุคคลที่ได้มีการติดตามตรวจสอบพฤติการณ์แล้วไม่พบการกระทำผิด ภายในระยะเวลา ๖ เดือน ออกจากบัญชีรายชื่อ ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่มีการจัดทำในระหว่างการดำเนินนโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในปี พ.ศ.๒๕๔๖

๑.๒) กรณีที่ผู้ร้องเรียนแจ้งว่าถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐข่มขู่เรียกรับเงิน เพื่อให้ได้รับการถอนชื่อออกจากบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ควรแจ้งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

๒) การยึดหลักสิทธิมนุษยชนในการดำเนินนโยบายปราบปรามยาเสพติด

รัฐบาลควรพิจารณานำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ในการดำเนินนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบและเก็บรักษาบัญชีรายชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไว้เป็นความลับ เป็นต้น นอกจากนั้น การแจ้งให้ผู้มีชื่อในบัญชีดังกล่าวซึ่งยังมิใช่ผู้ต้องหาให้ไปรายงานตัว ควรดำเนินการด้วยความระมัดระวังมิให้เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตลอดจนจะต้องดำเนินการกับผู้ต้องสงสัย หรือผู้กระทำผิดตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับความเดือดร้อน ทั้งนี้ ตามมาตรการให้ความช่วยเหลือเยียวยาแก้ไขที่ได้กำหนดไว้

๓) **การเลือกใช้มาตรการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างยั่งยืน และมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด** ได้แก่

๓.๑) **เน้นการปราบปรามแหล่งผลิตรายใหญ่**

รัฐบาลควรเน้นการใช้งบประมาณและทรัพยากรไปในการปราบปรามและจับกุมผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่และผู้ผลิตยาเสพติด มากกว่าการจับกุมผู้ค้ารายย่อยหรือผู้เสพที่เป็นปลายเหตุ และเป็นสาเหตุของการฆาตกรรมเพื่อไม่ให้มีการสืบสวนพบตัวผู้กระทำผิดรายใหญ่

๓.๒) **แก้ไขปัญหาในเชิงป้องกันควบคู่กับการปราบปรามยาเสพติด**

รัฐบาลควรดำเนินนโยบายป้องกันการแพร่ระบาดยาเสพติดที่ต้นเหตุ เพื่อให้สามารถเอาชนะปัญหายาเสพติดได้อย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในด้านการประกอบอาชีพ เช่น การจัดลานค้าชุมชน ตลาดนัด การส่งเสริมฝึกทักษะด้านอาชีพต่างๆ การสร้างศูนย์เรียนรู้อุทยานเรียนรู้ของชุมชน ศูนย์สันทนาการ สนามกีฬาชุมชนเพื่อให้เยาวชนได้มีสถานที่แสดงออก รวมทั้งการรณรงค์อย่างสม่ำเสมอให้ประชาชนไม่ตกเป็นเหยื่อของระบบบริโภคนิยม เป็นต้น

นอกจากนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจะตั้งหน่วยตำรวจสัมพันธ์ในทุกชุมชน รวมทั้งรณรงค์ให้ผู้ปกครองของเยาวชน และอาสาสมัครมาร่วมด้วย เพื่อจัดโครงการอบรมและประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนต่างๆ เป็นประจำ ให้เห็นภัยของยาเสพติดและระบบบริโภคนิยม ตลอดจนส่งเสริมให้เยาวชนรายงานเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อเห็นการค้ายาเสพติดในโรงเรียนหรือสถานที่อื่นๆ แม้แต่ในครอบครัวของตนเอง เป็นต้น

๓.๓) **ใช้มาตรการด้านการข่าว โดยมีศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพแทนการจัดทำข้อมูลผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยหลายหน่วยงาน**

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดควรเป็นศูนย์กลางในการทบทวนและจัดทำฐานข้อมูลสำหรับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดขึ้นใหม่ โดยร่วมมือประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานการได้มาของข้อมูล ระบบการตรวจสอบความถูกต้องตลอดจนการรักษาความลับของข้อมูลผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้สอดคล้องกับการจัดระบบและควบคุมข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.๒๕๔๐ เพื่อมิให้กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์หรือไม่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๓.
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิทธิแรงงาน

๓.๑ การละเมิดสิทธิผู้ใช้แรงงาน กรณีลูกจ้างบริษัท บางกอก อีสเทิร์น คอยล์ เซนเตอร์ จำกัด

เสนอเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๙๗/๒๕๔๙)

ลูกจ้างของบริษัท บางกอก อีสเทิร์น คอยล์ เซนเตอร์ จำกัด จังหวัดระยอง ร้องเรียนว่า ได้ยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งสหภาพแรงงาน เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๗ และได้ยื่นข้อเรียกร้องเกี่ยวกับสภาพการจ้างต่อบริษัทฯ และตกลงกันได้เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๗ ข้อตกลงมีผลใช้บังคับ ๑ ปี แต่เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ฝ่ายบุคคลของบริษัทฯ ได้แจ้งการเลิกจ้างผู้ร้องกับพวกเป็นหนังสือ โดยอ้างเหตุคนล้นงาน และอ้างว่าทำผิดสัญญาจ้างแรงงาน ฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของบริษัทฯ รวมทั้งจงใจขัดคำสั่งของนายจ้างอันชอบด้วยกฎหมาย

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการกลั่นแกล้งเลิกจ้างผู้ร้องและลูกจ้าง เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ลงลายมือชื่อในข้อเรียกร้อง และเกี่ยวข้องกับข้อตกลงสภาพการจ้างที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะเลิกจ้าง โดยผู้ร้องและลูกจ้างมิได้กระทำความผิดร้ายแรง หรือกระทำการใดที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องมีสิทธิเลิกจ้างได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ประกอบกับผู้ถูกร้องมิได้ประสบปัญหาหรือมีเหตุจำเป็นถึงขนาดจะต้องเลิกจ้างลูกจ้าง อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

ข้อเสนอแนะ :

๑) ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองเสรีภาพในการรวมตัว และการเจรจาต่อรองร่วมของลูกจ้าง ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีให้เกิดความร่วมมือและประสานประโยชน์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ปรับเปลี่ยนเจตคติของนายจ้างลูกจ้างเพื่อให้เกิดความร่วมมือ และสร้างสมดุลระหว่างการผลิตกับคุณภาพชีวิตของแรงงาน

๒) ปฏิรูปพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ และกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครององค์กรแรงงาน และระบบแรงงานสัมพันธ์ โดยให้ความสำคัญกับการจัดตั้งสถาบันหรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ ในการไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท โดยถือเป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ ในขณะเดียวกันให้ดำเนินการปรับปรุงพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ทางด้านแรงงาน ลดขั้นตอนทางกฎหมายที่ซับซ้อนและยุ่งยาก เพื่อส่งเสริมระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ดี

ตลอดจน ขยายขอบเขตการคุ้มครององค์กรแรงงานและกระบวนการเจรจาต่อรอง ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๘ ว่าด้วยเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคมและเสรีภาพในการดำเนินงานขององค์กรอย่างเสรี

๓) ให้ถือเป็นพันธกิจของกระทรวงแรงงานที่จะนำหลักการและแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน มากำหนดนโยบาย และดำเนินงานตามแผนงานของกระทรวงแรงงานในทุกระดับ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

๓.๒ การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อพนักงานรัฐวิสาหกิจ บริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด

เสนอเมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๓๑/๒๕๕๐)

พนักงานบริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม ร้องเรียนว่า บริษัทฯ บังคับให้พนักงานเข้าร่วมโครงการ “ร่วมใจจากด้วยความยินดีทั้งสองฝ่าย” โดยไม่มีทางเลือกอื่น ซึ่งเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

กสม.ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของบริษัท ไทยเดินเรือทะเล จำกัด เป็นการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม จึงมีมติให้มีมาตรการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

ให้กระทรวงคมนาคมตรวจสอบความต้องการที่แท้จริงของผู้ร้องและพนักงานที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพนักงานแต่ละคนที่ได้ยื่นใบสมัครเข้าร่วมโครงการร่วมใจจากฯภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะ :

๑) หากมติคณะรัฐมนตรีมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของรัฐวิสาหกิจ จะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพนักงานของรัฐวิสาหกิจนั้น และต้องมีมติในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนด้วย

๒) ในกรณีที่จะมีการแปลงสภาพรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิและความมั่นคงในการทำงานของพนักงาน จะต้องมีการแจ้งข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง มีหลักเกณฑ์ที่โปร่งใสเป็นธรรม ใช้หลักธรรมาภิบาล และต้องให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนสิ้นสุด ตลอดจนต้องคำนึงถึงหลักประกันเรื่องสิทธิและประโยชน์ของพนักงานเป็นสำคัญ

๓.๓ ลูกจ้างขอความเป็นธรรมกรณีประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน

เสนอเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ (รายงานผลการตรวจสอบที่ ๙๑/๒๕๕๐)

นายสุดท้าย มากมี เป็นลูกจ้างของบริษัท วนิชศิลป์อุตสาหกรรม จำกัด ตำแหน่งพนักงานส่งเอกสาร ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ นายสุดท้ายฯได้ประสบอุบัติเหตุขณะกำลังปฏิบัติหน้าที่ ทำให้พิการไม่สามารถปฏิบัติงานได้อีก บริษัทฯได้แจ้งให้นายสุดท้ายฯไปยื่นใบลาออกจากบริษัทฯ จึงเกรงว่าจะไม่ได้รับเงินค่าชดเชยตามกฎหมาย

กสม.ได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าวเห็นว่า มีการละเมิดสิทธิแรงงาน จึงมีมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อสำนักงานประกันสังคมและมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ดังนี้

มาตรการการแก้ไขปัญหา :

๑) ให้สำนักงานประกันสังคมประสานงานกับกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจของเจ้าพนักงานในการบริหาร และการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับแรงงานในภาพรวม มิใช่จำกัดอยู่แต่เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของตนเท่านั้น อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง สำหรับภาพรวมหรือการบูรณาการ การบังคับใช้กฎหมายในกรณีร้องเรียนนี้ คือ การเชื่อมโยงพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.๒๕๓๗ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.๒๕๔๑ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ และกฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานที่รับไปทำที่บ้าน พ.ศ.๒๕๔๗ ทั้งนี้ เมื่อดำเนินการแล้ว ให้แจ้งผลให้ กสม.ทราบ

๒) ให้สำนักงานประกันสังคมประสานงานกับกรมการประกันภัย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และสถานประกอบการที่ทำสัญญาประกันภัย เพื่อคุ้มครองลูกจ้างที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการขนส่ง หรือการขับขี่ยานยนต์ให้ลูกจ้างได้รับประโยชน์หรือสินไหมทดแทนโดยตรง เนื่องจากในสัญญาประกันภัยมักระบุให้นายจ้างเป็นผู้รับประโยชน์ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๓) ปรับปรุงระบบบริการและการขอรับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย ให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลอัตโนมัติ (Online) เป็นต้น ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

ข้อเสนอแนะ :

๑) ให้มีนโยบายเพื่อดูแลและคุ้มครองลูกจ้างหรือคนทำงานที่ประสบอันตรายจากการทำงานให้ได้รับการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกาย จนสามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสมได้ตามปกติ ทั้งนี้จำเป็นจะต้องปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.๒๕๓๗ ในเรื่องค่าทดแทนการขาดรายได้ในระหว่างพักรักษาตัว โดยให้ได้รับค่าทดแทนการขาดรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่เหมาะสม เช่น ร้อยละ ๘๐ ของค่าจ้าง เป็นต้น โดยให้รัฐบาลร่วมรับผิดชอบด้วยเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของนายจ้าง หรือขยายระยะเวลาการคุ้มครองตามกฎหมายจาก ๑ ปี เป็น ๒ ปี ขยายวงเงินค่ารักษาพยาบาลหรือค่าใช้จ่ายใดๆที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกายจนหายเป็นปกติ และให้มีนโยบายการฟื้นฟูสมรรถภาพของร่างกาย การฝึกทักษะอาชีพ และการจัดหางานที่เหมาะสมให้กับลูกจ้างและคนทำงานที่ประสบอันตรายจากการทำงาน

๒) แก้ไขพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.๒๕๓๗ และพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.๒๕๓๓ ให้มีความสอดคล้องกันในประเด็นต่อไปนี้

๒.๑) แก้ไขอัตราการจ่ายเงินทดแทน หรือประโยชน์ทดแทนตามกฎหมายให้มีอัตราการจ่ายเท่ากัน เช่น ร้อยละ ๖๐ ของค่าจ้าง เป็นต้น

๒.๒) ให้มีการคุ้มครองในเรื่องเงินทดแทนหรือประโยชน์ทดแทนตามกฎหมาย ตั้งแต่วันแรกที่ประสบเหตุ

๓) ให้มีนโยบายหรือมาตรการเชิงป้องกันสำหรับลูกจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานขนส่งหรือการขับขี่ยานพาหนะ เนื่องจากเป็นงานเสี่ยงอันตราย เกิดผลกระทบต่อครอบครัว การผลิต และสังคมโดยรวม ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนงาน กิจกรรม และการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อลดความเสี่ยงอันตรายในการทำงาน โดยตระหนักถึงปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ เช่น ความรู้และความรับผิดชอบในการขับขี่ ชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน พนักงานที่มีอายุมาก เป็นต้น โดยกำหนดเป็นแผนงานระยะยาว มิใช่จำกัดแต่เพียงการรณรงค์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบเท่านั้น

ส่วนที่ ๕

การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน และการประสานงานเครือข่าย

ปีที่ ๖ สำหรับการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในภารกิจด้านการส่งเสริมและการประสานงานเครือข่ายตามอำนาจหน้าที่ ในด้านการส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน โดยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา กสม. ได้ดำเนินภารกิจดังกล่าวโดยทำงานในรูปคณะอนุกรรมการ และได้ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาการละเมิดอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งรณรงค์ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพิทักษ์ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้นในสังคม

กสม. ตระหนักและเห็นความสำคัญในการสร้างจิตสำนึกของคนในชาติ ให้เกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในความเท่าเทียมและเสมอภาคของคนในสังคม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติในความแตกต่าง เพื่อให้เกิดการเคารพในความเป็นมนุษย์และสิทธิขั้นพื้นฐาน จึงมีการดำเนินการตามแผนงาน โครงการกิจกรรม อย่างต่อเนื่องในด้านต่างๆ ดังนี้

๑.
การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

การส่งเสริมสิทธิมนุษยชนถือได้ว่าเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในการสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์แนวคิดของคนในสังคมให้เกิดการเรียนรู้ ตระหนักและเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อการกระทำ โดยเคารพในหลักการสิทธิมนุษยชน โดยไม่เลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม กสม.จึงได้จัดกิจกรรมในโครงการต่างๆเพื่อขับเคลื่อนงาน ดังนี้

๑.๑ งานสิทธิมนุษยชนศึกษา ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้กับสังคม

๑) การจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ อาทิ เครือข่ายผู้มีความหลากหลายทางเพศ เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ แกนนำนักเรียนและเยาวชน เจ้าหน้าที่การศึกษานอกโรงเรียน กลุ่มชนเผ่า การจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างๆ

๒) การจัดกิจกรรมรณรงค์แนวคิดและหลักการด้านสิทธิมนุษยชน เนื่องในวันสำคัญด้านสิทธิมนุษยชน อาทิ วันสิทธิมนุษยชนสากล ๑๐ ธันวาคม วันสตรีสากล ๘ มีนาคม วันครบรอบการสถาปนาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓) การเสริมแรงจูงใจให้สังคมและการส่งเสริมการดำเนินงานในเชิงบวกโดยการคัดเลือกและมอบรางวัล เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนให้เกิดการยอมรับและตระหนักจนเป็นแบบอย่างให้บุคคลหรือองค์กรอื่นๆในสังคม ดังนี้

✿ **วันสิทธิมนุษยชนสากล ๑๐ ธันวาคม ๒๕๔๙** กสม.ได้มอบรางวัล ดังนี้

- ผู้มีผลงานด้านสิทธิมนุษยชนดีเด่นชาย ได้แก่ นายบรรจง นะแส
- ผู้มีผลงานด้านสิทธิมนุษยชนดีเด่นหญิง ได้แก่ นางสาวสารี อ่องสมหวัง
- องค์กรภาคเอกชนที่มีผลงานด้านสิทธิมนุษยชนดีเด่น ได้แก่ มูลนิธิส่งเสริมโอกาสผู้หญิง (Empower)

นอกจากนี้ ยังได้มอบใบประกาศเกียรติคุณแก่ สำนักงานนโยบายและแผนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนและร่วมมือในการส่งเสริม ปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอย่างดี

✿ **วันสตรีสากล ๘ มีนาคม ๒๕๕๐**

กสม.ได้มอบรางวัลดีเด่น “ผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน” ให้แก่ นางสาวฉันทลักษณ์ รักษาอยู่ นางร้อย สีหาพงษ์ และนางแยนิ๊ะ สะแลแม

๑.๒ งานสิทธิมนุษยชนศึกษาในระบบการศึกษา

กสม. ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการประชุมเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานร่วมกับสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันการศึกษาของตำรวจและโรงเรียนเตรียมทหารเพื่อผลักดันให้มีการเรียนการสอนสิทธิมนุษยชนศึกษาในระบบอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้ง การขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนศึกษาผ่านกระบวนการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้

๑) หน่วยงานด้านการศึกษา

จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบสิทธิมนุษยชน โดยได้ดำเนินการในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและกรุงเทพฯ รวมทั้ง ประชุมเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ กลไก และกระบวนการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา หลังจากมีการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือพัฒนาหลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษาระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และกสม. ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมพัฒนาหลักสูตรสิทธิมนุษยชนศึกษา เพื่อดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าว

๒) หน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรม

กสม.ได้ดำเนินการร่วมมือกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เช่น โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อประสานความร่วมมือกับผู้บริหารหน่วยงานให้เกิดการบูรณาการแนวคิดเรื่อง สิทธิมนุษยชนในหลักสูตรการเรียนการสอนและหลักสูตรการฝึกอบรมต่างๆแก่บุคลากรระดับต่างๆของตำรวจอย่างต่อเนื่อง และมีความร่วมมือที่กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและเจ้าหน้าที่สำนักงานฯได้ไปเป็นวิทยากรในหลักสูตรต่างๆของตำรวจเป็นประจำ

๓) หน่วยงานภาครัฐ / ภาคเอกชน

กสม.ได้ดำเนินการและประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชน เพื่อให้เกิดการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มต่างๆ อาทิ การจัดสัมมนาเรื่อง “ระบบและกลไกการคุ้มครองเด็กและเยาวชน” เรื่อง “สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสุขภาพ และสวัสดิการของผู้สูงอายุ คนพิการ ในบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เรื่อง “สิทธิ ปัญหา และกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้ให้บริการและผู้รับบริการทางการแพทย์” ฯลฯ

๒.
การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ กสม. ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อเป็นการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่อประชาชน โดยผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เว็บไซต์ การจัดนิทรรศการ และการจัดแถลงข่าว ดังนี้

๒.๑ รายการวิทยุกระจายเสียง

๑) **รายการ "อรุณสวัสดิ์รัฐสภา"** ช่วงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา คลื่น FM ๘๗.๕๐ MHz และเครือข่ายทั่วประเทศ ทุกวันอังคารของสัปดาห์ เวลา ๐๖.๐๐–๐๖.๓๐ น. ความยาว ๓๐ นาที จำนวน ๔๘ ตอน

๒) **รายการ "เสียงสิทธิมนุษยชน"** ทางสถานีวิทยุศึกษาคลื่น FM ๙๒ MHz และ AM๑๑๖๑ KHz และเครือข่ายทุกภูมิภาค ทุกวันจันทร์สัปดาห์แรกของเดือน เวลา ๑๐.๑๕–๑๑.๐๐ น. ความยาว ๔๕ นาที จำนวน ๑๒ ตอน

๓) **รายการ "เพื่อสิทธิมนุษยชน"** ทางสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา คลื่น AM ๑๔๖๗ KHz ทุกวันศุกร์ของสัปดาห์ เวลา ๑๔.๐๐–๑๔.๓๐ น. ความยาว ๓๐ นาที จำนวน ๕๒ ตอน

๔) **รายการ "สถานการณ์ข่าวทั่วไทย"** ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย คลื่น AM ๘๑๙ KHz ทุกวันเสาร์ของสัปดาห์ เวลา ๑๗.๓๐–๑๘.๐๐ น. ความยาว ๓๐ นาที จำนวน ๕๒ ตอน

๕) **รายการ "สำนึกของสังคม"** ทางสถานีวิทยุจุฬาฯ คลื่น FM ๑๐๑.๕ MKz ทุกวันจันทร์และวันพุธของสัปดาห์ เวลา ๑๐.๐๐–๑๐.๓๐ น. ความยาว ๓๐ นาที จำนวน ๑๐๔ ตอน

๖) **สนับสนุนเอกสารเผยแพร่ให้กับวิทยุชุมชนอย่างต่อเนื่อง** รวมทั้งได้รับการประสานความร่วมมือด้วยดีจากวิทยุชุมชนในการถ่ายทอดการจัดประชุม/สัมมนาของ กสม.

๒.๒ รายการโทรทัศน์

๑) **รายการ "ทันข่าวเช้านี้เพื่อสิทธิมนุษยชน"** ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๑๑ กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อนำเสนอสาระความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนออกอากาศ ทุกวันจันทร์, พุธ และศุกร์ ช่วงเวลา ๐๗.๑๕ – ๐๗.๓๐ น. ความยาวประมาณ ๓ นาที จำนวน ๑๕๑ ตอน

๒) **รายการ "บ่ายนี้มีคำตอบ"** ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี เพื่อนำเสนอเหตุการณ์สำคัญด้านสิทธิมนุษยชน เวลา ๑๔.๑๕-๑๕.๐๐ น. ความยาว ๔๕ นาที จำนวน ๑๘ ตอน

๓) **รายการ "เที่ยงวันทันข่าว"** ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๑๑ เพื่อนำเสนอประเด็นข่าว เรื่องสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์เร่งด่วน ระหว่างเวลา ๑๒.๒๐–๑๒.๓๐ น. ความยาว ๑๐ นาที จำนวน ๑๙ ตอน

๔) **รายการ "หมายเหตุประเทศไทย"** ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง ๑๑ เพื่อให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์เร่งด่วนที่มีผลกระทบต่อประชาชนและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ระหว่างเวลา ๑๑.๔๐–๑๒.๐๐ น. ความยาว ๒๐ นาที จำนวน ๑๑ ตอน

๕) **รายการ "ช่วยคิดช่วยทำ"** ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๓ ระหว่างเวลา ๐๕.๕๐–๐๖.๑๕ น. ความยาว ๒๕ นาที จำนวน ๑ ตอน

๖) **จัดรายการโทรทัศน์ "คนหรือคนเพื่อสิทธิมนุษยชน"** ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ ASTV ๓ ออกอากาศทุกวันจันทร์ เวลา ๒๐.๓๐–๒๑.๐๐ น. ความยาว ๓๐ นาที จำนวน ๕๒ ตอน

๒.๓ การผลิตสื่อประเภทเอกสารและสื่อประชาสัมพันธ์

๑) กฎหมาย

- ★ พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒
- ★ รัฐธรรมนูญฉบับเจตนารมณ์ประชาชน

๒) **คู่มือประชาชน**

- ★ คู่มือสิทธิมนุษยชน
- ★ คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ เรื่องจริงที่กรรมการสิทธิฯ เล่ม ๑ เมื่อ "ฉัน" ถูกละเมิดสิทธิ การต่อสู้เพื่อสิทธิจากเกิดจนถึงตาย
- ★ รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๕ – ๒๕๔๗ และ พ.ศ.๒๕๔๘

๓) **จุลสาร**

- ★ "สานพลัง ร่วมสร้างสิทธิ" ผู้มีผลงานด้านสิทธิมนุษยชนดีเด่น ปี ๒๕๔๙
- ★ มุมมองสิทธิ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม – กันยายน ๒๕๔๙ และฉบับที่ ๔ ประจำเดือนตุลาคม – ธันวาคม ๒๕๔๙
- ★ มุมมองสิทธิ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน มกราคม – มีนาคม ๒๕๕๐ และฉบับที่ ๒ ประจำเดือน เมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๐

๔) **การศึกษาวิจัย / บทความเชิงวิชาการ**

- ★ กระบวนการต่อสู้เพื่อรักษาทรัพยากรชุมชน
- ★ เศรษฐกิจพอเพียงในกระแสโลกาภิวัตน์
- ★ ส่องกล้องสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- ★ สถานการณ์สิทธิมนุษยชนด้านพลังงานและอุตสาหกรรม
- ★ กรณีศึกษาเรื่อง "การละเมิดสิทธิแรงงานด้านการรวมตัวและการเจรจาต่อรองร่วม"
- ★ รายงานการสัมมนา "นโยบายพัฒนากฎหมายและคุ้มครองสิทธิแรงงานในสถานการณ์ปัจจุบัน"
- ★ ๒๑ นักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน สืบสานเจตนารมณ์ และจิตใจกล้าหาญ
- ★ ชุมชนปายกับกระบวนการสร้างวาทกรรมการพัฒนา และการกำหนดชะตากรรมของตนเองในแนวทางสิทธิมนุษยชน
- ★ เครือข่ายสิทธิฯ มิตร ๕ ภาค
- ★ ปุจฉาวิสัชนา "การกระจายอำนาจ : มิติทางเพศ"

๕) วัสดุประชาสัมพันธ์

- ชุดนิทรรศการ “ผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน ปี ๒๕๔๙” “นักสิทธิมนุษยชน ปี๒๕๔๙” และความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน ๑๐ ด้าน (แบบแขวนผนัง)
- สมุดความรู้สิทธิมนุษยชน ๒ แบบ และถุงผ้าประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ ยังได้เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่างๆขององค์กร รวมทั้งสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆสำหรับประชาชนและผู้ที่สนใจทางเว็บไซต์ WWW.NHRC.OR.TH

๒.๔ การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

๑) การประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ ๘ วันที่ ๓–๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ อาคารสหประชาชาติ (UN)

๒) การประชุมปฏิบัติการ เรื่อง “การกำหนดยุทธศาสตร์ กลไก และกระบวนการขับเคลื่อนงานสิทธิมนุษยชนศึกษา วันที่ ๑๕–๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพฯ

๓) การสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่” วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ สโมสรกองทัพบก กรุงเทพฯ

๔) การสัมมนา เรื่อง “การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันการทุจริต” วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ

๕) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การปฏิรูปการเมืองกับรัฐธรรมนูญ ฉบับ ๒๕๕๐” วันที่ ๑๐–๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมโลตัสปางสวนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่

๖) การอบรมความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ให้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ภาคปกติทุกชั้นปี ในวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๗) งานครบรอบ ๖ ปี คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ณ สำนักงาน กสม.

๘) งานมหกรรมประชาธิปไตย วันที่ ๓–๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ณ อาคารชาเลนเจอร์ ๘ เมืองทองธานี กรุงเทพฯ

๙) งานวันรพี ๒๕๕๐ ระหว่างวันที่ ๖–๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ

๒.๔ การจัดทำข่าวแจกและแถลงข่าว

๑) จัดทำข่าวแจกสื่อมวลชน จำนวน ๓๕ กรณี

๒) การแถลงข่าว จำนวน ๓๐ กรณี ดังนี้

ลำดับ	เรื่อง	วัน / เดือน / ปี
๑	รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน เรื่องสิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม กรณีราษฎรบ้านป่าผาก ได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐทับที่ทำกิน	๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๙
๒	การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านแรงงานของคนทำงานภาครัฐ	๑๗ ตุลาคม ๒๕๔๙
๓	ข้อเสนอต่อการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีแบบทวิภาคี (FTA) ของประเทศไทย	๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๙
๔	รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน เรื่อง สิทธิในที่ดินและทรัพย์สิน กรณีชาวมังจังหวัดน่าน ถูกขับไล่และรื้อถอนดันลิ้นจี่	๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙
๕	กรณีความขัดแย้งเรื่อง ตลาดนัดซันเดย์	๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๙
๖	การจัดงานเวทีสิทธิมนุษยชนเพื่อการปฏิรูปการเมือง เนื่องในโอกาสวันสิทธิมนุษยชนสากล และรางวัลนักสิทธิมนุษยชนดีเด่น ปี ๒๕๔๙	๑ ธันวาคม ๒๕๔๙
๗	การแก้ไขปัญหาที่ดินการรถไฟแห่งประเทศไทย กรณีพิพาทตลาดนัดซันเดย์	๘ มกราคม ๒๕๕๐
๘	ข้อโต้แย้งการกำหนดหลักเกณฑ์กรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ	๑๒ มกราคม ๒๕๕๐
๙	สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	๑๖ มกราคม ๒๕๕๐
๑๐	ข้อตกลงการค้าเสรีและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน	๑๙ มกราคม ๒๕๕๐
๑๑	การคุกคามแกนนำกลุ่มอนุรักษ์ฯ คัดค้านการใช้พื้นที่ป่าพรุ ขยายโรงงานถลุงเหล็ก อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
๑๒	JTEPA ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย–ญี่ปุ่น กับกรณีสิทธิบัตรจุลินทรีย์	๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
๑๓	สถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้	๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
๑๔	การคัดค้านมติคณะรัฐมนตรี กรณีความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น	๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
๑๕	ผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีชุมชนบ้านย่าหมี คัดค้านโครงการก่อสร้างสะพาน เชื่อมกันคลื่นขุดลอกทราย และท่าเทียบเรือยอร์ช บริเวณอ่าวคลองสน อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐
๑๖	ข้อเสนอองค์กรพัฒนาเอกชน ต่อองค์กรอิสระ (ในการร่างรัฐธรรมนูญ)	๑ มีนาคม ๒๕๕๐

ลำดับ	เรื่อง	วัน / เดือน / ปี
๑๗	แนวทางการแก้ไขปัญหาไอทีวี เพื่อคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สาธารณะ	๖ มีนาคม ๒๕๕๐
๑๘	การคุกคามแกนนำกลุ่มอนุรักษ์ฯ ผู้คัดค้านการใช้พื้นที่ป่าพรุขยาย โรงงานถลุงเหล็ก อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	๘ มีนาคม ๒๕๕๐
๑๙	ข้อท้วงติงกรณีการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ในเขตกรุงเทพมหานคร	๒๙ มีนาคม ๒๕๕๐
๒๐	ข้อท้วงติงการดำเนินงานของรัฐบาล เรื่อง การลงนามความตกลง การค้าเสรี ไทย-ญี่ปุ่น	๒ เมษายน ๒๕๕๐
๒๑	รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยต้องเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน	๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐
๒๒	กรณีมาตรการบังคับใช้สิทธิต่อยาของประเทศไทยและการกดดันจากสหรัฐอเมริกา	๑๘ พฤษภาคม๒๕๕๐
๒๓	การค้นและการจับโดยไม่ต้องอาศัยหมายศาล ในร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐	๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๐
๒๔	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกรณีเขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี	๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๐
๒๕	ขอให้ระงับความคิดที่จะออกกฎหมายเผด็จการ	๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐
๒๖	เหตุการณ์ความรุนแรงในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐ กรณีมีการปะทะกันระหว่าง เจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้ชุมนุมในนามแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ บริเวณสี่เสาเทเวศร์	๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐
๒๗	คัดค้านการทบทวนมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การทดลองพืชดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) ในระดับไร่นา	๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐
๒๘	ข้อเสนอจากการตรวจเยี่ยมผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๔๘	๗ กันยายน ๒๕๕๐
๒๙	กรณีสภานิติบัญญัติแห่งชาติถอดถอน นายจรัล ดิษฐาอภิชัย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๒๗ กันยายน ๒๕๕๐
๓๐	กรณีเหตุการณ์ความรุนแรงในประเทศพม่า	๒๗ กันยายน ๒๕๕๐

๓.
การประสานงานเครือข่าย

จากการที่ กสม.ได้ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในทุกภาคส่วน ในรูปคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ หรือในการจัดสัมมนา เวทีสาธารณะ ทำให้ได้พันธมิตรเข้ามาทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อแก้ปัญหาและหาทางออกอย่างเป็นรูปธรรม การทำงานโดยประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน องค์กรในภาคส่วนต่างๆ จนเกิดการสร้างเครือข่ายการทำงานที่เป็นระบบ และมีการส่งต่องานหรือประสานการทำงานกันอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อผลต่อการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เครือข่ายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ กสม. และภารกิจสำคัญของ กสม. คือ ช่วยประสานและส่งเสริมให้องค์กรเครือข่ายเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ปีงบประมาณ ๒๕๕๐ กสม.ได้ประสานความร่วมมือการทำงาน ทั้งในรูปคณะอนุกรรมการ และเครือข่ายในภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองฯ ดังนี้

๓.๑ การรับรององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน

เนื่องจากในมาตรา ๒๔ ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้บัญญัติในเรื่องการให้อำนาจหน้าที่แก่องค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน ที่สามารถรับเรื่องร้องเรียนจากผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้วส่งต่อ กสม. โดยองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวต้องเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย ซึ่งมีการดำเนินกิจการเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่คณะกรรมการกำหนด และมีภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสรรหา กสม. ดังนั้น กสม.จึงได้จัดทำระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการรับรององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน พ.ศ.๒๕๔๘ ขึ้นมา โดยได้กำหนดคุณสมบัติขององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนในการยื่นเรื่องเพื่อขอการรับรอง และในเรื่องสิทธิและหน้าที่ไว้ ดังนี้

คุณสมบัติ

๑) มีวัตถุประสงค์ และการดำเนินกิจการเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๒) มีการดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี และมีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์

๓) ไม่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง หรือมุ่งค้าหากำไรจากการดำเนินกิจการ

๔) ไม่มีวัตถุประสงค์และการดำเนินการเพื่อผลประโยชน์เฉพาะสมาชิกของกลุ่มตนเอง

๕) เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย

สิทธิและหน้าที่

๑) การรับเรื่องร้องเรียนและพิจารณารวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๒) การได้รับการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารและวิชาการ

๓) การได้รับการสนับสนุนในการเสริมสร้างศักยภาพองค์กร

๔) การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

๕) การดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

จากการดำเนินการในปีที่ผ่านมา กสม. ได้ให้การรับรององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน รวม ๒๕ องค์กร ดังนี้

กรุงเทพฯ

๑) มูลนิธิดวงประทีป
๒) มูลนิธิ ๑๔ ตุลา
๓) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๔) มูลนิธิส่งเสริมนโยบายศึกษา
๕) สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
๖) มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม
๗) สมาคมอนามัยการเจริญพันธุ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแห่งประเทศไทย
๘) มูลนิธิชุมชนไท
๙) มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย
๑๐) สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน
๑๑) มูลนิธิพัฒนาคุณภาพชีวิต
๑๒) มูลนิธิศูนย์ฮอทไลน์
๑๓) มูลนิธิเพื่อเยาวชนชนบท
๑๔) สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์
๑๕) มูลนิธิเสถียรโกเศศ – นาคะประทีป

ภาคเหนือ

๑๖) มูลนิธิรักษ์อาข่า	เชียงราย
๑๗) มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา	เชียงราย
๑๘) สมาคมปกาเกอะญอเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	เชียงใหม่
๑๙) สมาคมผู้หญิง กฎหมาย และการพัฒนาแห่งเอเชียแปซิฟิก	เชียงใหม่
๒๐) สมาคมสร้างสรรค์และพัฒนามังในประเทศไทย	เชียงใหม่
๒๑ มูลนิธิเกื้อดรุณ	เชียงใหม่
๒๒) มูลนิธิพัฒนาสี่แยกอินโดจีน	พิษณุโลก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒๓) มูลนิธิสุธาสินี น้อยอินทร์ เพื่อเด็กและเยาวชน	ยโสธร
๒๔) มูลนิธิพัฒนาอีสาน	สุรินทร์
๒๕) มูลนิธิพิทักษ์ธรรมชาติเพื่อชีวิต	อุบลราชธานี

และในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ กสม.ได้ให้การรับรององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้นอีก ๔๒ องค์กร ดังนี้

กรุงเทพฯ

๑) มูลนิธิ ไว.เอ็ม.ซี.เอ กรุงเทพ ฯ
๒) มูลนิธิความร่วมมือเพื่อด้านการค้าหญิง
๓) สมาคมสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
๔) สมาคมศูนย์กลางเทวา
๕) มูลนิธิผสานวัฒนธรรม
๖) มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา
๗) สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
๘) มูลนิธิของคนตาบอดไทย
๙) มูลนิธิส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
๑๐) สมาคมเพื่อองค์การนิรโทษกรรมสากล
๑๑) มูลนิธิผู้หญิง
๑๒) มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง
๑๓) มูลนิธิสื่อภาคประชาชน
๑๔) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ
๑๕) มูลนิธิสันติภาพและวัฒนธรรม
๑๖) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
๑๗) สมาคมเพื่อเครือข่ายต้านคอร์รัปชัน
๑๘) มูลนิธิเข้าถึงเอดส์
๑๙) สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
๒๐) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
๒๑) มูลนิธิเอดส์แห่งประเทศไทย
๒๒) สมาคมสภาสตรีแห่งชาติ ในพระบรมราชินูปถัมภ์
๒๓) มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ
๒๔) มูลนิธิรักษ์ไทย
๒๕) มูลนิธิสุขภาพไทย
๒๖) มูลนิธิพิพิธภัณฑ์แรงงานไทย
๒๗) มูลนิธิคอลฟีลด์เพื่อคนตาบอด

ภาคกลาง

๑) มูลนิธิส่งเสริมโอกาสผู้หญิง	นนทบุรี
๒) สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย	นนทบุรี
๓) มูลนิธิอารมณ์ พงศ์พงัน	ปทุมธานี
๔) สมาคมคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค	ปทุมธานี

ภาคเหนือ

๑)	มูลนิธิบ้านนกขมิ้น	เชียงราย
๒)	มูลนิธิศึกษาพัฒนาประชาชนบนที่สูง	เชียงราย
๓)	สมาคมพัฒนคุณภาพชีวิตบนที่สูง	เชียงใหม่
๔)	สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย	เชียงใหม่
๕)	มูลนิธิพะเยาเพื่อการพัฒนา	พะเยา
๖)	สมาคมประชาชนคนพุเดย	เพชรบูรณ์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑)	สมาคมส่งเสริมสิทธิและความเสมอภาค	กาฬสินธุ์
๒)	มูลนิธิเพื่อเด็กไทยในชนบท	ขอนแก่น
๓)	มูลนิธิชุมชนอีสาน	สุรินทร์
๔)	สมาคมป่าชุมชนอีสาน	สุรินทร์

ภาคใต้

สมาคมคนรักษ์ถิ่น	นครศรีธรรมราช

๓.๒ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่าย

กสม.ได้ดำเนินการร่วมกับคณะอนุกรรมการชุดต่างๆ และเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน เพื่อร่วมมือกันในการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ โดยได้รับการสนับสนุนและประสานการทำงานจากเครือข่ายในทั่วภูมิภาคของประเทศ โดยไม่จำเป็นต้องมาขึ้นทะเบียน ตามมาตรา ๒๔

ในปีที่ผ่านมา เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญของประเทศ นั่นก็คือ เกิดการรัฐประหารส่งผลให้ต้องมีสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ ซึ่งบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้นจะเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง ดังนั้น คณะกรรมการประสานงานและเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญที่ประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ รวมทั้งการพิจารณารูปแบบและแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรเครือข่าย จึงจัดการสัมมนาเรื่องการประสานงานเครือข่ายและการปฏิรูปการเมืองกับการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใน ๕ ภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและเพื่อจะนำข้อสรุปเสนอต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ ดังนี้

- ✯ *ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* วันที่ ๑๒–๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ที่จังหวัดขอนแก่น
- ✯ *ภาคเหนือ* วันที่ ๑๔–๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ ที่จังหวัดเชียงใหม่
- ✯ *ภาคกลาง ภาคตะวันออกและภาคตะวันตก* วันที่ ๒๑-๒๓ มกราคม ๒๕๕๐ ที่จังหวัดชลบุรี
- ✯ *ภาคใต้* วันที่ ๑๑–๑๒ มีนาคม ๒๕๕๐ ที่จังหวัดกระบี่
- ✯ *กรุงเทพฯ* ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๐

สรุปผลการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น ต่อประเด็นการร่างรัฐธรรมนูญใน ๕ ภูมิภาค

๑) การปฏิรูปการเมืองกับการร่างรัฐธรรมนูญ

๑.๑) ทิศทางการปฏิรูปการเมืองเพื่อความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน

ผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นว่า ควรนำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มาใช้เป็นฐาน โดยเฉพาะบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และให้มีสภาประชาชนในระดับต่างๆ รวมทั้งองค์กรภาคประชาชน ทำหน้าที่ตรวจสอบคู่ขนานกับองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ควรมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาประชาธิปไตย ฯลฯ

๑.๒) การรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนและการปฏิรูปการเมืองกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

เครือข่ายองค์กรสิทธิมนุษยชนได้ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันว่าจะสนับสนุนและส่งเสริมการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญขององค์กรภาคประชาชนและเรียกร้องให้สภาร่างรัฐธรรมนูญจัดเวที และสร้างกลไกเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนอย่างทั่วถึงจริงจังและต่อเนื่อง

๑.๓) สิทธิและเสรีภาพทั่วไป

ควรคงบทบัญญัติในเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนในหมวด ๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ นอกจากนี้ เห็นควรให้ผู้ใช้แรงงานและประชาชนที่อาศัยหรือทำงานในพื้นที่นอกทะเบียนบ้านของตนสามารถลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในเขตพื้นที่ซึ่งตนอาศัยหรือทำงานได้ ฯลฯ

๑.๔) สิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรม

ควรให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรงกรณีคนหายสาบสูญ นอกจากนี้ เห็นว่าคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ประพฤติมิชอบ ไม่ต้องมีอายุความ ฯลฯ

๑.๕) สิทธิความเสมอภาคและสวัสดิการสังคม

รัฐต้องจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การศึกษา การทำงาน ที่อยู่อาศัย สุขภาพ และให้ครอบคลุม ทุกกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ เด็กเร่ร่อน ผู้ด้องขัง นอกจากนี้ ควรบัญญัติเรื่องความเสมอภาคให้ครอบคลุมบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารชุมชน ฯลฯ

๑.๖) สิทธิชุมชนกับการกระจายอำนาจ

ควรคงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ไว้ทั้งหมด นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมหลักการเรื่องการพัฒนาต้องอยู่บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วม เพื่อรับรองความเห็นที่แตกต่างและวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมทั้ง เห็นควรตั้งสภาชุมชนและมีกฎหมายรองรับเพื่อผลักดันให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ฯลฯ

๑.๗) มาตรการและกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ควรปรับเปลี่ยนคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการในองค์กรอิสระให้กว้างขึ้น รวมทั้งเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถฟ้องร้องแทนผู้เสียหายได้ และควรมีกระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและตรวจสอบองค์กรอิสระมากกว่าที่ผ่านมา ฯลฯ

๒) ทิศทางการดำเนินงานในการประสานงานเครือข่าย

๒.๑) แนวทางความร่วมมือในการปฏิบัติงานของเครือข่ายกับ กสม.

- จัดตั้งศูนย์ประสานงานในบางพื้นที่เพิ่มเติม
- ให้ กสม. ประสานงานกับองค์กรท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นๆ เช่น สหภาพแรงงาน องค์การเอกชนในพื้นที่ วิทยุชุมชน เป็นเครือข่ายในการดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- ให้ กสม. มีมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของนักต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนและผู้ประสานงานเครือข่ายในพื้นที่
- ให้ กสม. สร้างวิทยากรด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่
- กสม. ควรประสานกับเครือข่ายวิทยุชุมชน เพื่อเผยแพร่รายงานผลการตรวจสอบให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับรู้ และใช้ศึกษาถึงสถานการณ์การละเมิดควบคู่ไปด้วย

๒.๒) **การประสานงานระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับเครือข่าย**

- ให้ กสม.จัดกิจกรรมพบปะกับเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ
- ให้ กสม. สนับสนุนด้านวิทยากร งบประมาณ เอกสารเผยแพร่ให้กับเครือข่าย
- ให้มีช่องทางการประสานงานติดต่อกับ กสม. ที่รวดเร็ว เช่น การเปิดช่องทางถาม – ตอบ ทางเว็บไซต์
- ให้ กสม. รับรองเครือข่ายโดยการออกบัตรสมาชิก
- กสม. ไม่ควรกำหนดให้องค์การเอกชนที่ขอการรับรอง หรือบัตรอาสาสมัครนักสิทธิมนุษยชน เป็นองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนต้องเป็นนิติบุคคลเท่านั้น
- ให้ กสม.จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนเป็นภาษาท้องถิ่นหรือเป็นการ์ตูน หรือภาพที่เข้าใจง่าย

๒.๓) **การประสานงานระหว่างเครือข่ายในพื้นที่**

- เครือข่ายในพื้นที่จะประสานงานกัน โดยการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์
- จัดตั้งองค์กรหลักในท้องถิ่นเป็นผู้ประสานงานกับองค์กรอื่นๆในพื้นที่
- จัดทำจดหมายข่าวแลกเปลี่ยนความเคลื่อนไหวกันระหว่างพื้นที่

นอกจากนี้ กสม. ยังร่วมกับองค์กรเครือข่ายต่างๆ จัดเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นในเรื่องการปฏิรูปการเมือง ดังนี้

๑) **คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบล แห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏ หน่วยงานสนับสนุนการปกครองท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ** ได้ประชุมหารือกันในเรื่อง *การปฏิรูปการเมืองกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น* ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ *"แนวทางความร่วมมือและการเตรียมการในเรื่องการปฏิรูปการเมืองกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น"* ในวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๙ และวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ สำนักงาน กสม.
- ครั้งที่ ๓ *"ทิศทางการปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น"* วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ
- ครั้งที่ ๔ *"บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏในการปฏิรูปการเมือง และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น"* ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ สำนักงาน กสม.
- ครั้งที่ ๕ *"แนวทางความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และสมาคม อบต. ในการปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น"* ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ สำนักงาน กสม.

- ครั้งที่ ๖ และครั้งที่ ๗ *"การจัดทำข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น"* ในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ สำนักงาน กสม.
- ครั้งที่ ๘ *"หลักการและแนวทางรัฐธรรมนูญว่าด้วยการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น"* วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๐ ณ โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพฯ

๒) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับภาคีองค์กรเครือข่ายจัดเวทีการปฏิรูปการเมืองและรัฐธรรมนูญ

- เวทีสิทธิมนุษยชนในการปฏิรูปการเมือง ร่วมกับ ๒๐ องค์กร เนื่องในวันสิทธิมนุษยชนสากล ระหว่างวันที่ ๘–๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์ กรุงเทพฯ
- การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง *"รวมพลังเครือข่ายภาคประชาชนกะเทาะเปลือกร่างรัฐธรรมนูญ"* ร่วมกับ ๒๓ องค์กร ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๐ ณ โรงแรมบางกอกพาเลส กรุงเทพฯ

๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน จัดเวทีเฉพาะประเด็น

- การสัมมนา เรื่อง *"จะอยู่อย่างมั่นคงได้อย่างไร ถ้ากฎหมายไม่เอื้อ"* ในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ โรงแรมเอเชีย กรุงเทพฯ
- การสัมมนา เรื่อง *"ข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย–สหรัฐอเมริกา : ผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน"* วันที่ ๑๗–๑๙ มกราคม ๒๕๕๐ ณ โรงแรมอมารีวอเตอร์เกท กรุงเทพฯ
- การสัมมนา เรื่อง *"ข้อเสนอต่อการปฏิรูปการเมืองและการร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจในการจัดการฐานทรัพยากร"* ในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ สำนักงาน กสม.
- การประชุมคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปการเมืองและการจัดทำข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ร่วมกับคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปการเมืองและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ สำนักงาน กสม.
- คณะอนุกรรมการสิทธิแรงงานร่วมกับองค์กรผู้ใช้แรงงานต่างๆจัดสัมมนา ข้อเสนอต่อร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง *"สิทธิผู้ทำงานและองค์กรอิสระเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน"*ในวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ สำนักงาน กสม.

ทั้งนี้ กสม.ได้ประมวลความคิดเห็นที่มีต่อร่างรัฐธรรมนูญจากข้อเสนอของเครือข่าย ต่างๆ และองค์กรภาคประชาชนในการจัดสัมมนาเวทีต่างๆ และที่ส่งโดยตรงต่อ กสม.

๔) การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเครือข่าย

ที่ผ่านมาองค์กรเครือข่ายเป็นผู้เฝ้าระวังในพื้นที่ และส่งต่อเรื่องประเด็นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้แก่ กสม. เพื่อร่วมกันพิจารณาแก้ปัญหาต่อไป อีกทั้งให้ความร่วมมือในการลงตรวจสอบข้อเท็จจริงในพื้นที่ เช่น กลุ่มชาวบ้านบนเกาะเสม็ดรวมตัวกันกรณีปัญหาที่ดินที่ราชพัสดุบนเกาะเสม็ด และเรื่ององค์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว (อพท.) หรือเครือข่ายที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่จังหวัดภูเก็ต จะเป็นผู้เฝ้าระวังในพื้นที่ กรณีปัญหาเรื่องที่ดินในจังหวัดภูเก็ต

นอกจากนี้ องค์กรเครือข่ายยังช่วยขยายฐานคิดด้านสิทธิมนุษยชนไปยังกลุ่มต่างๆ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ ทั้งนี้ โดยการจัดเวทีและการขอสนับสนุนวิทยากรและเอกสารเผยแพร่จากสำนักงาน กสม. ซึ่งมีการดำเนินการโครงการฝึกอบรม การสัมมนาต่างๆอย่างต่อเนื่องในขอบเขตทั่วประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่ได้มีโครงการผู้ผลัดถิ่นภายในประเทศ กลุ่ม Stateless Watch ที่ได้ให้ความรู้เรื่องสัญชาติไทยและกระบวนการพิสูจน์สถานะบุคคลตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังมีศูนย์ปฏิบัติการร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาประชาชนบนพื้นที่สูงที่ได้มีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลบนพื้นที่สูง และแก้ปัญหาการพิสูจน์สถานะบุคคลตามกฎหมาย รวมทั้งหลายองค์กรมีการคุ้มครองสิทธิบุคคลบนพื้นที่สูงจากปัญหาที่ทำกิน และที่ทำกินทับซ้อนกับเขตอุทยานแห่งชาติ หรือกรณีความร่วมมือกับเครือข่ายความหลากหลายทางเพศที่ได้ร่วมผลักดันเพื่อไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้มีความหลากหลายทางเพศไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับเจตนารมณ์ประชาชน ปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐

ส่วนที่ ๖

การศึกษา/วิจัย ด้านสิทธิมนุษยชน

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ดำเนินการด้านการศึกษา/วิจัย จำนวน ๕ เรื่อง โดยใช้งบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ดังนี้

๑. แนวทางการสร้างสันติภาพใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในมุมมองของผู้ถูกผลกระทบจากความรุนแรง

ผู้ศึกษา : นายกมล กมลตระกูล

แหล่งงบประมาณ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สาระสำคัญของการศึกษา

ปัญหาความรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่สืบเนื่องยาวนาน ส่งผลกระทบต่อประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคง เป็นการศึกษาจากมุมมองของผู้ได้รับผลกระทบว่า มีความคิดเห็นอย่างไรต่อสาเหตุที่เป็นต้นตอของความขัดแย้ง นโยบายของรัฐที่ก่อให้เกิดปัญหา หน่วยงานของรัฐที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง บุคคลที่เป็นต้นตอของความขัดแย้ง ผลกระทบที่สำคัญจากความรุนแรง ทางออกในการยุติความรุนแรง เรื่องเร่งด่วนที่ต้องการให้รัฐดำเนินการ ความต้องการส่วนตัวและข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงมีมุมมองต่อประเด็นต่างๆ ว่าสาเหตุของความรุนแรงเกิดจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านศาสนา กรณีกรือเซะและตากใบ การใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐ การจับไม่เลือก อุ้ม ฆ่า และกักขัง โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม และผลกระทบที่สำคัญ คือ ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทางออกในการยุติความรุนแรง คือ ให้รัฐบาลถอนทหารออกจากพื้นที่โดยเร่งด่วน และต้องการให้ความสงบสุขกลับคืนมา

ข้อเสนอแนวทางในการเยียวยาเพื่อดับไฟใต้ มีข้อสรุปที่เป็นโครงการทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อเนื่อง ทั้งด้านการเมืองเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ดังนี้ ๑) *เปลี่ยนกรอบคิดด้านการเมือง* ๒) *การดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน* ๓) *กำหนดเขตปลอดอาวุธใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้* ๔) *เปลี่ยนบทบาทของทหาร* ๕) *ปรับนโยบายต่างประเทศ* ๖) *เคารพวัฒนธรรมที่แตกต่าง* ๗) *ปรับปรุงการศึกษา* ๘) *สนับสนุนด้านศาสนา* ๙) *แก้ปัญหาเศรษฐกิจ* ๑๐) *อนุญาตให้ถือสองสัญชาติ* และ ๑๑) *รัฐเลิกปิดกั้นความช่วยเหลือและเงินบริจาคจากชาติมุสลิมอื่นๆ*

๒.
รายงานสถานการณ์สิทธิในการจัดการที่ดินและป่า (ปี ๒๕๔๕-๒๕๔๙)

ผู้ศึกษา : นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ และคณะ

แหล่งงบประมาณ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สาระสำคัญของการศึกษา

การจัดทำรายงานสถานการณ์สิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ปี ๒๕๔๕-๒๕๔๙ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและประมวลวิเคราะห์เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาที่ดินและป่าต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ตั้งแต่ปี ๒๕๔๕-กันยายน ๒๕๔๙ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด ๒๗๑ เรื่อง เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ สาเหตุ และปัญหา ตลอดจนบทเรียนการตรวจสอบของคณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า เพื่อเสนอแนะต่อภาคประชาชนในการปกป้องสิทธิของตนเองและชุมชน และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลและรัฐสภา รวมทั้งการจัดทำเป็นคู่มือการใช้สิทธิในการปกป้องสิทธิในที่ดินเพื่อการเผยแพร่แก่ประชาชนในวงกว้าง การศึกษารายงานเรื่องนี้ ประกอบด้วย

๑) *การรายงานสถานการณ์ สิทธิในการจัดการที่ดินและป่า*

๒) *สถานการณ์ปัญหาที่ดินในเขตป่า*

๓) *สถานการณ์ปัญหาที่ดินในสวนป่าและองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้*

๔) *สถานการณ์ปัญหาที่ราชพัสดุ*

๕) *สถานการณ์ปัญหาที่สาธารณประโยชน์* และ

๖) *สถานการณ์ปัญหาที่ดินเอกชน*

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของปัญหาตามประเภทของที่ดิน มีดังนี้

๑) ที่ดินในเขตป่า

จำนวนสถิติกรณีร้องเรียนตามประเภทที่ดินที่มีมากที่สุด คือ ที่ดินในเขตป่า จำนวน ๘๑ กรณี เป็นลักษณะการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตป่าชายเลน ทับซ้อนที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน ทำให้ประชาชนไม่ได้เอกสารสิทธิที่ดิน ไม่มีความมั่นคง ในการทำประโยชน์ที่ดิน ถูกจับกุม ดำเนินคดี และกรณีห้ามดำเนินการโค่นไม้ยางหมดอายุตามวิถีทำมาหากินของชาวสวนยาง ซึ่งสร้างปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ป่าไม้กับประชาชน นอกจากนี้ ยังมีปัญหาจากโครงการสร้างถนน สร้างเขื่อน โรงงาน และโครงการพัฒนาที่ทำลายป่าธรรมชาติ โดยที่ประชาชนในพื้นที่มีความประสงค์ที่จะรักษาป่าธรรมชาติ

๒) พื้นที่สวนป่าขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) และของเอกชน

การทำสวนป่าในพื้นที่ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ๘ กรณี และสวนป่าเอกชน ๒ กรณี ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ การแย่งชิงที่ดินทำกินของประชาชนอยู่เดิม และมีการทำลายป่าธรรมชาติเพื่อ

ทำสวนป่า อ.อ.ป. มีสวนป่าในความรับผิดชอบ รวม ๑๒๔ แห่ง และพื้นที่สวนป่าที่ปลูกโดยกรมป่าไม้ ๑๑๔ โครงการ รวมพื้นที่ประมาณ ๑.๑๔ ล้านไร่ โดยสวนป่าเอกชนได้รับอนุญาตให้เช่าพื้นที่ปลูกป่าระยะยาว ราคาถูก ในขอบเขตทั่วประเทศ ขณะที่ประชาชนไม่มีที่ดินทำกินอย่างมาก

๓) ที่สาธารณประโยชน์

จำนวนสถิติกรณีร้องเรียนของที่สาธารณประโยชน์ จำนวน ๗๔ กรณี ในภาคอีสานมีปัญหาประเภทนี้มากที่สุด ในสมัยก่อน ชุมชนหวงห้ามที่สงวนเลี้ยงสัตว์ไว้ให้ชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นที่ดินของส่วนรวม แต่เมื่อที่ดินมีราคาสูงขึ้น จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) และเอกชนมายึดที่สาธารณประโยชน์ไปสร้างสถานที่ราชการ หรือมีการประกาศแนวเขตที่สาธารณประโยชน์ไม่ชัดเจน ด้วยเหตุที่การขึ้นทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ไม่ได้มีการทำแผนที่ไว้ แต่อาศัยหลักไม้แก่นที่สูญหายไปแล้วในหลายพื้นที่ ข้อพิพาทในกรณีนี้จึงเป็นลักษณะของการสืบค้นหลักฐานทางกายภาพ เอกสารพยานบุคคลในอดีตมายืนยันการมีอยู่จริงของที่สาธารณประโยชน์ และความจริงของการทำกินของประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาประชาชนที่ประสบปัญหาการสูญเสียที่ดิน พร้อมกับการอนุรักษ์ที่สาธารณประโยชน์ที่ให้กับชุมชน

๔) ที่ราชพัสดุ

จำนวนสถิติกรณีร้องเรียนของที่ราชพัสดุ ๒๙ กรณี ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของทหารและที่ดินของส่วนราชการ ปัญหาความขัดแย้งในที่ราชพัสดุ ซึ่งมีทั้งหมดถึง ๑๒.๕ ล้านไร่ มีความยากในการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของประชาชน เพราะที่ราชพัสดุโดยส่วนใหญ่อ้างว่ามีการหวงห้ามที่ดินมาตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐ พ.ศ.๒๔๗๙ แม้ประชาชนจะครอบครองทำประโยชน์ แต่กระบวนการพิสูจน์สิทธิโดยอ้างเอกสารเป็นหลัก ปัญหาความขัดแย้งยิ่งมีจำนวนมากขึ้น สำหรับที่ราชพัสดุในเมืองใหญ่ซึ่งมีความเจริญทางการค้า และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของคนจน เช่น พื้นที่ย่านตลาด ในเทศบาล และ อบต. เป็นต้น ปัญหาของประชาชน คือ ส่วนที่รอการพิสูจน์สิทธิ และส่วนที่ยินยอมจะเช่าที่ราชพัสดุ แต่กฎหมายที่ราชพัสดุกำหนดให้มีอายุการเช่าไม่เกิน ๓ ปี และมีค่าธรรมเนียม (ค่าเช่า) ที่ประชาชนต้องจ่าย ทำให้ประชาชนไม่มีความมั่นคงในการทำกิน และอาจถูกยกเลิกสัญญาเช่าในอนาคตได้ตลอดเวลา

๕) ที่ดินเอกชน

มีสถิติร้องเรียนต่อ กสม. ถึง ๖๑ กรณี จากการศึกษากรณีร้องเรียนต่อ กสม. ประเด็นความขัดแย้งปัญหาที่ดินในประเทศไทยชี้ให้เห็นว่า การแก้ไขปัญหาต้องเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแนวความคิดและทัศนคติของภาครัฐ ผู้กำหนดนโยบายและคนในสังคมต่อการใช้หลักการว่าด้วย "แนวพินิจโดยใช้ฐานสิทธิมนุษยชน หรือ Right–Based Approach" *"สิทธิในที่ดิน"* เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติดังกล่าวจะทำให้

กระบวนการแก้ไขปัญหาและการจัดการที่ดินมุ่งไปในทิศทางที่สร้างฐานทรัพยากรที่ดินให้เป็นความมั่นคงของการดำรงชีวิตของมนุษย์ และสรรพสิ่งอย่างสมดุล และยั่งยืน ซึ่งตรงกันข้ามกับกระบวนการแก้ไขปัญหาและการจัดการในทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเสรี ที่กำหนดให้ "ที่ดิน" เป็นสินค้า โดยให้กลไกตลาดเป็นผู้ควบคุมการซื้อขายที่ดิน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนมือการถือครองที่ดินกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มคนที่มีเงินทุนซึ่งมีศักยภาพในการลงทุนทำประโยชน์ได้เต็มที่

ผลการศึกษาดังกล่าวได้มีข้อเสนอแนะทางนโยบาย ดังนี้

๑) รัฐต้องนำหลักการสิทธิมนุษยชนมาเป็นฐานในการจัดการปัญหาที่ดินสำหรับองค์กรของรัฐทุกระดับ ได้แก่ สิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง หลักความเสมอภาคในการถือครองที่ดิน หลักการสิทธิมนุษยชนในที่ดินตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และหลักการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

๒) กำหนดนโยบายการวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมทั้งประเทศ เพื่อจำแนกการใช้ที่ดินแต่ละประเภท เร่งรัดการตรวจสอบขอบเขตพื้นที่ที่ซ้ำซ้อนของหน่วยงานรัฐ และการใช้ประโยชน์ของประชาชนในสภาพความเป็นจริง โดยกระบวนการร่วมกับชุมชนมาเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่ดินไปสู่ทางออกการจัดการที่ดินร่วมกัน โดยชุมชนและสอดคล้องกับระบบนิเวศตามการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม

๓) ปรับปรุงแก้ไขนโยบาย กฎหมาย คำสั่ง และระเบียบข้อบังคับที่มีผลกระทบต่อสิทธิการใช้ประโยชน์และเข้าถึงทรัพยากร รวมทั้งกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ บนแนวคิด *ที่ดินคือ ต้นทุนทางสังคมที่ต้องมีการจัดการอย่างยั่งยืน และกระจายอำนาจให้ชุมชนมีสิทธิส่วนร่วมในการจัดการ*

๔) ปฏิรูปการปกครองที่ดินของรัฐ ได้แก่ ที่สาธารณประโยชน์ ที่ราชพัสดุ ที่นิคมสร้างตนเอง ที่ดินของทหาร โดยการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิในที่ดินจากการมีส่วนร่วมของผู้เดือดร้อน และสอดคล้องกับความเป็นจริง เพื่อนำไปสู่การจัดการที่ดินร่วมกันระหว่างรัฐกับประชาชนทั้งที่ดินในชนบทและที่อยู่อาศัยในเมือง

๕) การพัฒนามาตรการทางด้านการคลัง เช่น การจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า เพื่อให้เป็นมาตรการจำกัดการถือครองที่ดิน การกระจายสิทธิการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และเกิดการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่

๖) การพัฒนากลไกความร่วมมือในการทำงานขององค์กรชาวบ้าน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินของชุมชน ทั้งในด้านการส่งเสริมกระบวนการแก้ไขปัญหาแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดเก็บภาษีประเภทที่เก็บจากมูลค่าที่ดินที่เพิ่มขึ้น โดยให้มีกลไกระดับท้องถิ่นที่ภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีส่วนร่วมกับรัฐ กลไกดังกล่าวต้องมีอำนาจชี้ขาดเป็นที่สุดจากการใช้กระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงและการพิสูจน์สิทธิ เปรียบเสมือนเป็นกลไกการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่ดินในระดับพื้นที่ กลไกระดับท้องถิ่นควรกำหนดตามโซนพื้นที่ของข้อพิพาทโดยไม่ขึ้นอยู่กับระดับจังหวัดเท่านั้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สำหรับกลไกระดับชาติทำให้ทำหน้าที่กลั่นกรองกระบวนการแก้ไขปัญหาที่เชื่อมโยงกับการมองปัญหาภาพรวม เพื่อให้เกิดความรอบคอบในการแก้ไขปัญหาที่ต้องสัมพันธ์กับผลกระทบทุกด้านทั้งในระดับชุมชนและระดับชาติ

๗) ปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวกับที่ดินและป่า ได้แก่ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ และกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน การให้เช่าและเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐที่ค่อนข้างเอื้อต่อกลุ่มทุน รวมทั้งกฎหมายป่าไม้หลายฉบับ

๓.

โครงการการจัดทำข้อเสนอแนะเปรียบเทียบผ่านกระบวนการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพ การกำหนดชะตากรรมของตนเองต่อสิทธิการมีชีวิตอยู่และสิทธิการพัฒนาของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศในพื้นที่เสี่ยงต่อการอพยพโยกย้ายอันเนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาของรัฐ

ผู้ศึกษา : คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ใน กสม. สถาบันชาติพันธุ์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย และ The Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF)

แหล่งงบประมาณ : สำนักงาน กสม. และ The Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF)

สาระสำคัญของการศึกษา :

เป็นการประมวลประสบการณ์ และข้อค้นพบเบื้องต้นจากโครงการการจัดทำข้อเสนอแนะเปรียบเทียบผ่านกระบวนการพัฒนา และส่งเสริมศักยภาพการกำหนดชะตากรรมของตนเองต่อสิทธิการมีชีวิตอยู่และสิทธิการพัฒนาของผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ ในพื้นที่เสี่ยงต่อการอพยพโยกย้าย อันเนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาของรัฐ เพื่อแสวงหามาตรการที่เหมาะสมและนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับกระบวนการอพยพประชาชนต่อรัฐบาล โดยคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาที่สะท้อนระดับความรุนแรงในการอพยพโยกย้ายที่แตกต่างกันใน ภาคเหนือ ๓ พื้นที่ ประกอบด้วย ๑) *บ้านห้วยวาด* หมู่ ๑ ตำบลทุ่งผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบรุนแรงจากการถูกบังคับอพยพ ๒) *บ้านโป่งไฮ* หมู่ ๑๕ ตำบลแม่สาว อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบภายหลังการอพยพ และ ๓) *บ้านสันเจริญ* หมู่ ๖ ตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน เป็นหมู่บ้านที่เฝ้าระวังเกี่ยวกับการถูกบังคับอพยพโยกย้าย

ผลการศึกษา ทำให้ประชาชนผู้ถูกอพยพซึ่งกลายเป็นผู้พลัดถิ่น เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมที่ให้โอกาสในการร่วมคิด ร่วมทำและร่วมตัดสินใจ ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการอพยพของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ครอบคลุมทุกมิติและเกิดการสานเครือข่ายผู้พลัดถิ่นในประเทศในพื้นที่ภาคเหนือ

จากการประมวลภาพรวมร่วมกับกลุ่มชุมชนที่เคยถูกอพยพจากสาเหตุต่างๆ อีกจำนวน ๑๐ ชุมชน จึงได้พัฒนาเป็นข้อเสนอแนะแนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการอพยพภายในประเทศ ดังนี้

หลักการที่ ๑ *การหลีกเลี่ยงการอพยพในทุกรูปแบบ*

หลักการที่ ๒ *ในกรณีที่จำเป็นต้องอพยพ ต้องกระทำบนฐานของความเคารพต่อสิทธิศักดิ์ศรี และเสรีภาพของความเป็นมนุษย์*

หลักการที่ ๓ *การให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมอย่างเป็นระบบ เพียงพอและมีประสิทธิภาพ*

หลักการท ๔ *การพิจารณาการกลับคืนหรือการหวนคืนถิ่น กรณีที่เหตุผลของการอพยพดังกล่าวมีความเหมาะสม*

๔.

โครงการกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม เพื่อสร้างศักยภาพในการเข้าถึง **สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน** และสถานะบุคคลของคนชายแดน :

กรณีศึกษา *บ้านหาดบ้าย บ้านหาดทรายทอง บ้านดอนที่ และบ้านหัวเวียง*

ผู้ศึกษา : นางสาวสกาวเดือน บุญงาม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ใน กสม. และวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย

แหล่งงบประมาณ : สำนักงาน กสม. และ The Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF)

สาระสำคัญของการศึกษา :

ผู้ถือบัตรลาวอพยพ เป็นกลุ่มคนที่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย มาเป็นเวลานานไม่ต่ำกว่า ๓๒–๖๘ ปี คนเหล่านี้ต่างสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และได้แสดงออกถึงความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของชุมชนเสมอมา ผู้ที่ถือบัตรลาวอพยพเหล่านี้ควรจะได้รับการยอมรับการมีตัวตนอยู่ในสังคมไทย จากการดำเนินการขับเคลื่อนทางสังคม โดยการเสริมสร้างศักยภาพการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนและระเบียบข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทำให้เห็นว่ารัฐบาลยังไม่มีความชัดเจนในการพัฒนาสถานะบุคคลให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ แม้จะมีนโยบายให้ใช้แผนยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังมีระเบียบราชการ และกฎหมายบางฉบับที่อาจเป็นอุปสรรคและไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาสถานะบุคคลของกลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพ ทำให้ไม่มีการดำเนินการใดๆเกิดขึ้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ ที่มุ่งให้กลุ่มคนที่เผชิญปัญหาเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกกระบวนการ และการหนุนเสริมให้เกิดศักยภาพในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ *"ผู้ถือบัตรลาวอพยพ"* ที่อาศัยอยู่บริเวณตะเข็บชายแดนไทยในพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นเพียงหนึ่งกลุ่มตัวอย่างของคนที่ต้องเผชิญกับปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และการพัฒนาสถานะบุคคลเท่านั้น หากแต่ในสังคมไทยยังมีกลุ่มคนในพื้นที่ตะเข็บชายแดนอีกจำนวนมากที่ยังต้องเผชิญกับปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนและสถานะบุคคล โดยเฉพาะพื้นที่ที่ติดต่อกับประเทศพม่าและลาว ที่ยังไม่เคยได้รับการเหลียวแลหรือความสนใจจากสังคมไทย

ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพ หน่วยงาน องค์กร และรัฐบาล ข้อเสนอแนะต่อกลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพ

๑) ควรจัดระบบข้อมูลของกลุ่มให้มีความชัดเจน เป็นจริงและเป็นปัจจุบันมากที่สุด

๒) การดำเนินการของกลุ่มควรเป็นระบบและสร้างความเข้มแข็ง โดยกระตุ้นให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างแท้จริง

๓) ควรแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ ทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศเพื่อให้เกิดการหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการขับเคลื่อนในระดับนโยบาย

๔) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อการสานต่อกิจกรรมต่างๆอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานและองค์กร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ในฐานะมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ควรส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพ ตลอดจนให้ทุนการศึกษากับลูกหลานของผู้ถือบัตรลาวอพยพ

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงราย ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิชาชีพที่มีความสัมพันธ์กับวิถีเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพ อีกทั้งควรมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปหนุนเสริมและให้ความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรอย่างครบวงจร

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ควรให้การสนับสนุนในระดับนโยบาย รวมทั้งการตรวจสอบ ติดตาม คุ้มครอง ปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เพื่อให้มีรูปธรรมการปฏิบัติที่ชัดเจน สอดคล้องกับการขับเคลื่อนงานของกลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพ

องค์กรพัฒนาและภาคประชาสังคมในพื้นที่ อาทิ มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา เครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง-ล้านนา หรือ รักษ์เชียงของ และมูลนิธิกระจกเงา ควรมีส่วนส่งเสริมในการขับเคลื่อนการดำเนินการของกลุ่มในระดับพื้นที่ ผ่านการกระบวนการเชิงปฏิบัติการต่างๆที่สอดคล้องกับพันธกิจและภาระของแต่ละองค์กร

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

ระดับนโยบาย

๑) รัฐบาลไทยควรเร่งรัดให้มีรูปธรรมในการปฏิบัติ เช่น การมีมติหรือมาตรการที่เปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพ สามารถขอยื่นพิสูจน์ตน หรือได้รับการพัฒนาสถานะบุคคลตามข้อเท็จจริงของแต่ละบุคคล ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล หรือตามกลไก เครื่องมืออื่นด้วยความจริงใจ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน และในเบื้องต้นควรเปิดโอกาสให้คนเหล่านี้ได้จัดทำเอกสารที่เป็นการยืนยันถึงการมีตัวตน อาทิเช่น เอกสารใบรับรองสถานที่เกิด เป็นต้น

๒) ระหว่างการรอพิสูจน์สถานะบุคคลของกลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพ รัฐควรมีรูปธรรมในการเปิดโอกาสให้สามารถเข้าถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และการบริการของรัฐ เพื่อการรับรองเรื่องความมั่นคงในชีวิต อันเป็นพื้นฐานสำคัญของมนุษย์ทุกคนที่พึงมี อาทิเช่น สิทธิในการรักษาพยาบาล สิทธิในการเดินทาง สิทธิในการประกอบอาชีพดังบุคคลทั่วไป สิทธิในที่อยู่อาศัยและทรัพย์สิน สิทธิในการขอรับทุนเพื่อการศึกษา และสิทธิในการทำนิติกรรมต่างๆ เป็นต้น

ระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

๑) ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง

๒) ควรปฏิบัติกับทุกคนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ไม่สร้างเงื่อนไขที่เป็นภาระให้กับผู้ที่มีปัญหาด้านสถานะบุคคล

๓) ควรให้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญแก่กลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพอย่างทั่วถึง รวมทั้งการสร้างความโปร่งใสในการดำเนินการ รวมทั้งยอมรับการตรวจสอบซักถามจากกลุ่มผู้ถือบัตรลาวอพยพอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม

๕.
โครงการการจัดการพื้นที่ทำการเกษตรอย่างมีส่วนร่วม เพื่อความมั่นคงของชีวิต วัฒนธรรม และความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติ ในแนวคิดสิทธิมนุษยชน

ผู้ศึกษา : นายสุภินันทชัย แซ่ลี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
และคณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ใน กสม.

แหล่งงบประมาณ : สำนักงาน กสม. และ The Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions (APF)

สาระสำคัญของการศึกษา :

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาการจัดการพื้นที่ทำการเกษตรอย่างมีส่วนร่วม เพื่อความมั่นคงของชีวิต วัฒนธรรมและความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติ ในแนวคิดสิทธิมนุษยชน กรณีศึกษาบ้านห้วยวาด ตำบลห้วยผึ้ง อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาพบว่า

๑) ชาวบ้านที่อพยพเข้ามาอาศัยในที่ทำกินแห่งใหม่ ไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการผลิต การพึ่งตนเอง และการยังชีพอย่างยั่งยืนได้ ทุกคนต้องปฏิบัติตามคำแนะนำและต้องพึ่งพาเจ้าหน้าที่ของรัฐและเอกชนในการดำรงชีวิตแทบทุกด้าน

๒) หลังการอพยพ ไม่มีการดำเนินการตามเงื่อนไขและข้อสัญญา รวมทั้งไม่มีแผนการรองรับการอพยพเคลื่อนย้ายที่ดี ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เช่น ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ระบบน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่เพียงพอ ขาดน้ำทำการเกษตรทำให้ไม่สามารถเพาะปลูกในพื้นดินและได้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภค ทำให้ชาวบ้านต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการยากที่จะแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมตามอัตลักษณ์ของตนเอง แม้ว่าชาวบ้านจะมีต้นทุนทางสังคม วัฒนธรรมที่สะสมมายาวนาน แต่ก็ไม่ได้รับการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังและเป็นระบบ

๓) แม้หน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคประชาสังคมจะพยายามเข้าไปแก้ไขปัญหา แต่หน่วยงานเหล่านี้ขาดการประสานงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน และไม่ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ทำให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่มชาวบ้านในการดำเนินงานร่วมกันของแต่ละหน่วยงาน นำไปสู่ความแตกแยก ไม่มีความสามัคคีในชุมชน รวมทั้งไม่มีการประเมินผลและติดตามความคืบหน้าโดยการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

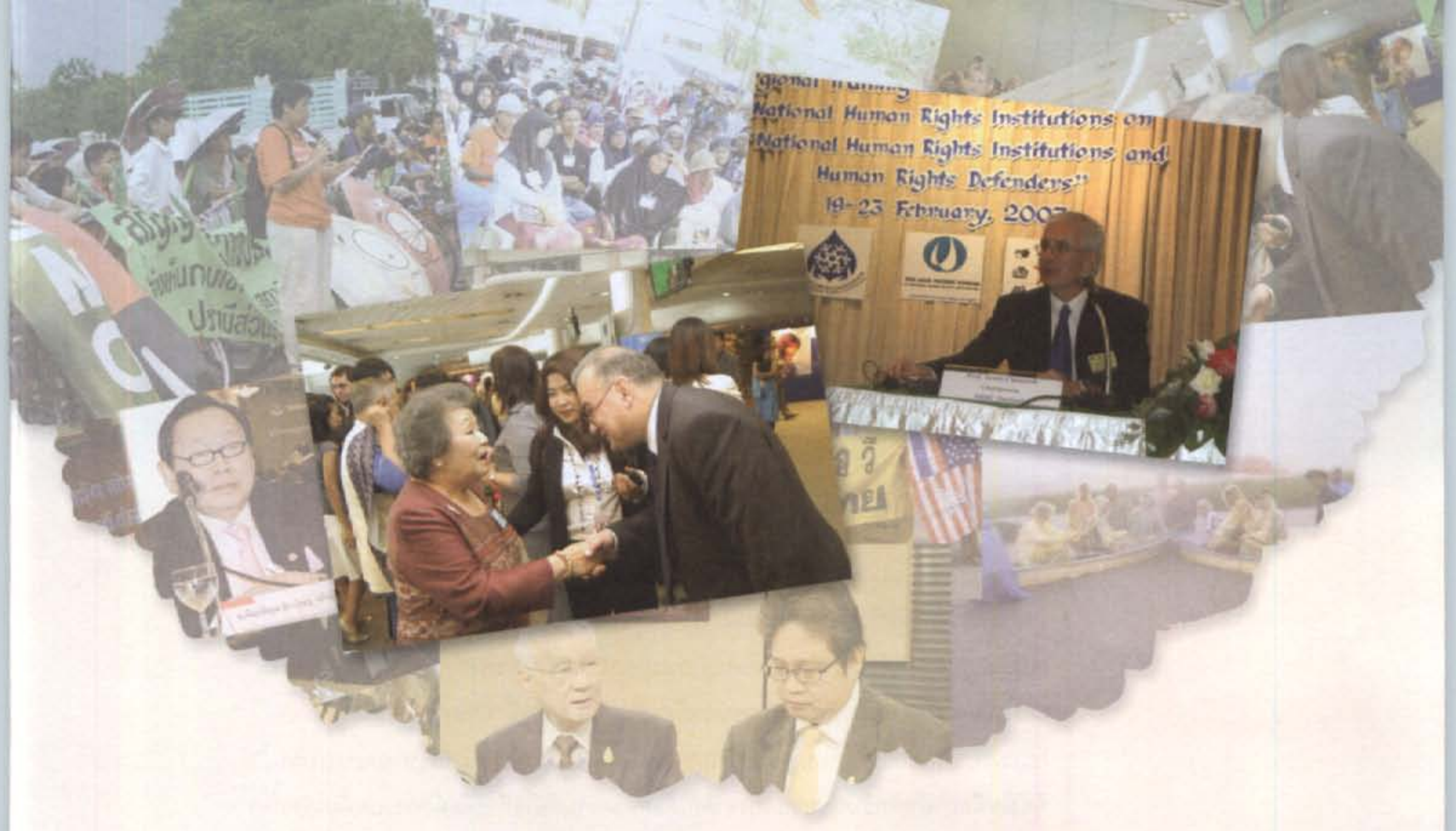
๔) ผู้วิจัยได้เข้าไปใช้ชีวิตดำเนินงานร่วมกับชาวบ้าน โดยเน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งสภาพความเป็นจริงของชีวิตจากการอพยพเคลื่อนย้าย ทำให้เกิดประเด็นที่ต้องคิดและทบทวนร่วมกันว่า การอพยพเคลื่อนย้ายชาวบ้านเป็นหนทางที่ดีที่สุดและแก้ไขปัญหาได้จริงหรือไม่ เพราะชาวบ้านในชุมชนบ้านห้วยวาดต้องเผชิญกับความไม่มั่นคงในชีวิต โดยมีตัวการที่ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในชีวิตของชาวบ้านเหล่านี้ คือ มนุษย์และธรรมชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันคิดทบทวนอย่างจริงจัง

ส่วนที่ ๗

งานสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศ

ในปี ๒๕๕๐ ได้มีพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหลายประการที่เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค เช่น รัฐบาลอาเซียนได้รับรองกฎบัตรอาเซียน ซึ่งมีสาระสำคัญที่ประเทศสมาชิกจะเคารพหลักการสิทธิมนุษยชน และให้มีการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียนขึ้น นอกจากนี้ ประเทศต่างๆในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีการจัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในที่เพิ่มมากขึ้น และประเทศที่ยังไม่มีสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติก็ได้แสดงความสนใจที่จะจัดตั้งสถาบันดังกล่าวในประเทศของตน สำหรับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของอาเซียนจาก ๔ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ได้มีการลงนามในปฏิญญาความร่วมมือระหว่างกันเพื่อกระชับความร่วมมือในด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในเรื่องที่เป็นปัญหาหรือความสนใจร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ท้าทายสำหรับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในด้านต่างประเทศก็มีมากขึ้น ทั้งที่เกิดจากสถานการณ์ในประเทศ คือ การรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ซึ่งทำให้ต่างประเทศกังวลถึงความเป็นอิสระในการดำเนินงานของ กสม. ซึ่ง กสม.ได้มีแถลงการณ์แจ้งต่อประชาคมระหว่างประเทศว่า กสม. ยังคงดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างเป็นอิสระ เพื่อประกันให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนตามที่ประเทศไทย มีพันธกรณีตามมาตรฐานและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ สำหรับสถานการณ์ท้าทายอื่นๆที่สำคัญ คือ การที่สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นที่คาดหวังมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศที่จะช่วยส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการเชื่อมต่อระหว่างมาตรฐานระหว่างประเทศกับการดำเนินการในระดับประเทศ เช่น การปฏิรูปกลไกสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ที่ทำให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสามารถเข้าไปมีบทบาทระหว่างประเทศ ในการเสนอความเห็นและให้ข้อมูลกับกลไกของสหประชาชาติได้มากขึ้น การเพิ่มบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในอนุสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้พิการ หรือการที่จะให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีบทบาทในการเสนอความเห็นในการปฏิบัติตามพันธกรณีของรัฐภาคีตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน เป็นต้น บทบาทและความคาดหวังเหล่านี้ จึงทำให้ กสม. จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความเคลื่อนไหวต่างๆในเวทีสิทธิมนุษยชนระหว่าง

ประเทศ และดำเนินการอย่างเต็มความสามารถภายใต้ทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เป็นไปตามคาดหวังของประชาคมระหว่างประเทศและให้การดำเนินการภายในประเทศสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

อนึ่ง เครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศของ กสม.ที่ขยายเพิ่มมากขึ้นนั้น แม้ว่าจะทำให้ กสม. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความเห็น และประสบการณ์กับประเทศต่างๆ มากขึ้น แต่ กสม. ก็มีพันธะที่จะต้องนำผลของการหารือต่างๆมาทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระดับประเทศ เช่น การที่เครือข่ายได้เห็นพ้องในการกำหนดแนวทางและมาตรการในทางปฏิบัติในระดับประเทศเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆให้สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล กสม.ก็จำเป็นต้องนำแนวทางหรือมาตรการต่างๆมาเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและถือปฏิบัติ และยังมีหน้าที่จะต้องติดตามตรวจสอบว่าได้มีการนำไปใช้หรือปฏิบัติจริง อันเป็นการแสดงถึงการที่ กสม. ได้ยึดถือคำมั่นที่ได้เห็นชอบร่วมกันในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ท้าทายอีกประการหนึ่ง

ในปีที่ผ่านมา กสม. มีการดำเนินงานด้านต่างประเทศ ที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

๑. ความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจุบันมีประเทศที่จัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในรูปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพียง ๔ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ซึ่งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั้งสี่ประเทศได้เริ่มจัดตั้งกรอบความร่วมมือระหว่างกัน โดยมีการประชุมครั้งแรกที่ประเทศไทยในปี พ.ศ.๒๕๔๗ และได้ประชุมหารือต่อเนื่องกันมา เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือและกำหนดประเด็นที่เป็นปัญหาสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค ๕ เรื่อง รวมถึงการมอบหมายให้มีประเทศที่เป็นแกนกลางรับผิดชอบ (focal point) ดังนี้

๑.๑ การก่อการร้ายและสิทธิมนุษยชน (อินโดนีเซีย)

๑.๒ การค้ามนุษย์ (ฟิลิปปินส์)

๑.๓ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และสิทธิในการพัฒนา (ไทย)

๑.๔ แรงงานย้ายถิ่น (มาเลเซีย)

๑.๕ สิทธิมนุษยชนศึกษา (ฟิลิปปินส์และไทย)

ในปี ๒๕๕๐ ได้มีการประชุมกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๔ ประเทศ ขึ้นเป็นครั้งที่ ๓ ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๐ ณ เมืองบาหลี อินโดนีเซีย โดยที่ประชุมได้มีการพิจารณารายงานการศึกษาและการดำเนินการในประเด็นความร่วมมือที่ประเทศต่างๆรับผิดชอบ และมีการกำหนดกิจกรรมเร่งด่วน รวมถึงการหาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานต่อไป

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้มีการลงนามในปฏิญญาความร่วมมือซึ่งถือเป็นเอกสารที่กำหนดกรอบการทำงานร่วมกัน มีสาระสำคัญ คือ การแสดงเจตนาที่จะร่วมมือกันระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๔ ประเทศ ในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การผลักดันและให้คำแนะนำแก่รัฐบาลของแต่ละประเทศในการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนที่เหมาะสม และการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

อนึ่ง ในช่วงปีที่ผ่านมา สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั้ง ๔ ประเทศได้มีท่าทีร่วมกันในเรื่อง สถานการณ์สิทธิมนุษยชนที่สำคัญในภูมิภาค ได้แก่

๑) แสดงท่าทีต่อ High Level Task Force ซึ่งมีหน้าที่ในการยกร่างกฎบัตรอาเซียน เพื่อแสดงจุดยืนในการสนับสนุนกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) และขอให้มีการประกันว่าหลักการและเนื้อหาในกฎบัตรอาเซียนจะสอดคล้องและปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานในการเคารพสิทธิและเสรีภาพ

๒) การแสดงท่าทีต่อเหตุการณ์ที่รัฐบาลพม่าใช้กำลังปราบปรามผู้ประท้วงอย่างรุนแรง เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๐ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของอาเซียนทั้ง ๔ ประเทศ และผู้ตรวจการแผ่นดิน (Provedor) ของติมอร์ เลสเต้ ได้มีแถลงการณ์ร่วมซึ่งมีสาระสำคัญแสดงความกังวลอย่างยิ่งต่อสถานการณ์การปราบปรามการประท้วงโดยสันติของประชาชน ประณามการใช้ความรุนแรง การใช้กำลังเกินกว่าเหตุ และการใช้อาวุธร้ายแรงกับผู้ประท้วง และขอให้เคารพต่อหลักการพื้นฐานและบรรทัดฐานสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเรียกร้องให้รัฐบาลอาเซียนดำเนินมาตรการให้รัฐบาลพม่าเคารพสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม

๒. ความร่วมมือเพื่อการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน

กสม. มีท่าทีสนับสนุนการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียนมาโดยตลอด โดยได้ร่วมมือกับคณะทำงานเพื่อจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรของภาคประชาสังคมที่พยายามผลักดันให้มีการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียนเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายในภูมิภาคขึ้น

ในปี ๒๕๕๐ กสม. ได้ร่วมประชุมกับคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๒๘ มิถุนายน-๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ณ กรุงมะนิลา ฟิลิปปินส์ เพื่อติดตามพัฒนาการความก้าวหน้าของความพยายามจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน

โดยดำเนินการทบทวนการดำเนินการต่างๆเพื่อปฏิบัติตามแผนงานด้านสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ เช่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การศึกษาประเด็นที่เป็นปัญหาร่วมกันของอาเซียน ความพยายามที่จะจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิสตรีและเด็ก และการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน โดยมีการนำเสนอรูปแบบที่เป็นไปได้และเงื่อนไขโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการจัดตั้งกลไกดังกล่าว และการดำเนินงานเพื่อปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

อนึ่ง ได้มีความคืบหน้าที่สำคัญในการจัดตั้งกลไกสิทธิมนุษยชนอาเซียน กล่าวคือ รัฐบาลอาเซียนได้ลงนามรับรองกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งนอกจากจะมีผลทำให้อาเซียนเป็นองค์กรมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศและมีกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานที่ชัดเจนแล้ว ยังได้บรรจุสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเคารพหลักการสิทธิมนุษยชน และให้มีการจัดตั้งองค์กรด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Body) ขึ้น เป็นกลไกสิทธิมนุษยชนของภูมิภาค แต่จะมีหน้าที่ความรับผิดชอบกว้างขวางเพียงใดนั้น รัฐบาลอาเซียนยังต้องกำหนดในเรื่องดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ กสม.มีท่าทีที่ต้องการให้กลไกดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวางทั้งด้านการส่งเสริมและคุ้มครอง มีความเป็นอิสระ และมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓.

ความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

(Asia Pacific Forum of National Human Rights Institutions-APF)

APF ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๙ เป็นองค์การความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้วยกัน ผ่านกิจกรรมการอบรม สัมมนา ดูงาน หรือแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการมีท่าทีร่วมกันในเวทีการประชุมระหว่างประเทศที่สำคัญ โดยได้รับเงินทุนสนับสนุนจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เป็นสมาชิกสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ รัฐบาลของประเทศในภูมิภาค รวมถึงประเทศไทย และองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ

กสม. ได้ให้ความสำคัญกับความร่วมมือในกรอบ APF นับตั้งแต่เริ่มจัดตั้ง โดยสมัครเข้าเป็นสมาชิกสามัญ (Full Member) ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๖ ปัจจุบันมีสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคที่เป็นสมาชิกสามัญ ๑๔ แห่ง ได้แก่ อัฟกานิสถาน ออสเตรเลีย อินเดีย อินโดนีเซีย จอร์แดน มาเลเซีย มองโกเลีย เนปาล นิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ ศรีลังกา ไทย และติมอร์ เลสเต้ และสมาชิกสำรองจากสถาบัน ๓ แห่ง ได้แก่ ปาเลสไตน์ กาตาร์ และมัลดีฟ

สมาชิก APF จะมีการประชุมประจำทุกปี โดยเชิญผู้แทนรัฐบาลและองค์การเอกชน เข้าร่วมเพื่อหารือถึงกิจกรรมความร่วมมือในด้านต่างๆ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันสมาชิกและช่วยเหลือประเทศในภูมิภาคที่ต้องการจัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น *(ดูรายละเอียดของกิจกรรมได้ที่ www.asiapacificforum.net)* และในช่วงระหว่างการประชุมประจำปี จะมีการหารือระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย (Advisory Council of Jurists–ACJ) เพื่อพิจารณาเรื่องสิทธิมนุษยชนที่สมาชิกเห็นว่ามีความสำคัญในด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ที่จะเป็นแนวทางให้สมาชิกนำไปดำเนินการ

ต่อไป ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า APF เป็นกรอบความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในระดับภูมิภาคที่มีความเข้มแข็งที่สุดในปัจจุบัน

ในปีที่ผ่านมา กสม. ได้เข้าร่วมกิจกรรมของ APF ดังนี้

๑. การประชุมประจำปี ครั้งที่ ๑๒

การประชุม APF ครั้งที่ ๑๒ จัดขึ้น ณ เมืองซิดนีย์ ออสเตรเลีย ประกอบด้วย ๓ ส่วนหลัก คือ

๑) การประชุมประจำปีของสมาชิก APF มีการหารือเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆของ APF การรายงานผลการปฏิบัติงานด้านสิทธิมนุษยชนในปีที่ผ่านมาของประเทศสมาชิก หน่วยงานขององค์การสหประชาชาติและองค์การเอกชนในภูมิภาค

๒) การประชุมของคณะที่ปรึกษาด้านกฎหมาย (Advisory Council of Jurists-ACJ) ซึ่งเป็นกลไกที่ให้ข้อมูล คำแนะนำ และความคิดเห็นต่อการตีความ และการอนุวัติมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเพื่อใช้กับการดำเนินงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งในปีนี้ได้พิจารณาเรื่องสิทธิในสิ่งแวดล้อม

๓) การประชุมของผู้บริหาร (Senior Executive Officers-SEOs) เป็นการประชุมของผู้บริหารในระดับสูงของสำนักงาน เพื่อพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของสำนักงานในการสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และในการประชุมครั้งนี้ ยังมีการหารือพิเศษเกี่ยวกับสิทธิของผู้พิการ โดยเฉพาะการที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของผู้พิการเพิ่งมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๐ ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการส่งเสริมสิทธิของผู้พิการไว้ด้วย

๒. การอบรมเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กสม.ร่วมกับ APF และสถาบัน Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law (RWI) ได้ร่วมกันจัดอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในภูมิภาคเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน-๑ ธันวาคม ๒๕๔๙ ซึ่งการจัดอบรมดังกล่าวนับเป็นครั้งที่ ๓ ที่ดำเนินการร่วมกัน โดยสาระสำคัญของเนื้อหาการอบรมคือการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เข้าร่วมการอบรม

๓. การร่วมเป็นเจ้าภาพร่วมจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดับอนุภูมิภาคเรื่องผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน

กสม.ร่วมกับ APF เป็นเจ้าภาพจัดอบรมเชิงปฏิบัติการระดับอนุภูมิภาคเรื่องผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนขึ้นที่กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ สำหรับเจ้าหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาค มีผู้เข้าร่วมกว่า ๓๐ คน จากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ไทย และติมอร์ เลสเต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักถึงบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและองค์การเอกชนในฐานะผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน และการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค

๔. การเป็นเจ้าภาพร่วมจัดการอบรม เรื่องบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับการป้องกันการทรมาน

กสม.ร่วมกับ APF และ Association for the Prevention of Torture (APT) ร่วมกันเป็นเจ้าภาพจัดการอบรมให้กับสมาชิกของ APF เกี่ยวกับบทบาทในการป้องกันการทรมาน ตามที่ ACJ ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประชุมประจำปี

เมื่อครั้งที่ผ่านมา โดยจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๕-๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๐ ที่กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมทั้งจาก กสม.และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยการอบรมมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับอนุสัญญา ว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม รวมทั้งบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตรวจสถานที่กักกันตามพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาดังกล่าว และการเพิ่มทักษะสำหรับเจ้าหน้าที่ในการตรวจเยี่ยม

๔. ความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลก

นอกเหนือจากความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก แล้ว กสม. ได้มีกิจกรรมความร่วมมือกับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอื่นๆ ดังนี้

๔.๑ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั่วโลกจะประชุมเพื่อหารือร่วมกันในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทุกๆ ๒ ปี โดยหมุนเวียนกันจัดตามภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ เอเชีย อเมริกา แอฟริกา และยุโรป โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ผู้แทน กสม. ได้เข้าร่วมการประชุม International Conference of National Human Rights Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights (ICNI) ครั้งที่ ๘ ณ เมืองซานตา ครูซ ประเทศโบลิเวีย ซึ่งที่ประชุมได้มีการหารือเกี่ยวกับปัญหาแรงงานย้ายถิ่น บทบาทหน้าที่ของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับการดูแลแรงงานอพยพที่ไม่ถูกกฎหมาย การค้ามนุษย์ การลักลอบข้ามพรมแดน แรงงานอพยพและสิทธิมนุษยชน การพัฒนา การเข้าถึงการศึกษา และกลุ่มที่ต้องให้ความสนใจพิเศษ ได้แก่ ผู้พลัดถิ่นในประเทศ เด็กที่ไม่มีผู้ดูแล (unaccompanied children) ชนกลุ่มน้อยและชนพื้นเมือง โดยที่ประชุมได้รับรองปฏิญญา Santa Cruz ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการปกป้องและคุ้มครองแรงงานย้ายถิ่น

๔.๒ การประชุม International Co-ordinating Committee of National Institutions for the Promotion and Protection of Human Rights (ICC) กรอบความร่วมมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกระชับความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในระดับภูมิภาคเป็นสำคัญ โดยสมาชิกจะต้องมีคุณสมบัติของความเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่เป็นอิสระตามที่กำหนดไว้ในหลักการปารีส (Paris Principles) การประชุม ICC จัดขึ้นทุกปี โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ผู้แทน กสม.ได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๐ ณ เมืองซานตา ครูซ โบลิเวีย ซึ่งเป็นการประชุมที่จัดติดต่อกับการประชุม ICNI ครั้งที่ ๘

ระหว่างการประชุมมีการหารือเกี่ยวกับวิธีการกำหนดสถานะของสถาบันสมาชิก (Accreditation) การหารือเกี่ยวกับรูปแบบและประเด็นปัญหาอุปสรรคที่อาจมีขึ้นจากการปรับรูปแบบจากคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Commission on Human Rights–CHR) เป็นคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council–HRC) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการดำเนินงานกับคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน

๔. การพบปะหารือกับต่างประเทศ

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ มีคณะผู้แทนจากประเทศและสถาบันต่างๆเข้าพบ กสม. เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ๘ ครั้ง ดังนี้

ช่วงเวลา	ผู้เข้าพบ	ประเด็นการหารือ
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙	Mr. Philippe Tremblay, Co-ordinator Campaign Coordinator Association for the Prevention of Torture (APT)	เพื่อปรึกษาเกี่ยวกับงานด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลักดันให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี
๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๙	Mr. Frank Munger, Professor of Law, New York Law School	แนวทางการดำเนินงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยเฉพาะเรื่องการแก้ไขความขัดแย้งภายในประเทศ *(สถานการณ์ภาคใต้)*
๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐	Mr. Norihito Mukai, Attorney of Human Rights Bureau Ministry of Justice และคณะผู้แทนจากกระทรวงยุติธรรมญี่ปุ่น	การดำเนินงานของ กสม. ได้แก่ - การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียน - การทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น - ความร่วมมือระหว่าง กสม.กับข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
๒๙ มีนาคม ๒๕๕๐	Dr. David Streckfuss ผู้อำนวยการสถาบัน Council on International Educational Exchange พร้อมนักศึกษาจากสถาบัน จำนวน ๒๗ คน	เข้ารับฟังการบรรยายสรุปเกี่ยวกับการดำเนินงานของ กสม.

ช่วงเวลา	ผู้เข้าพบ	ประเด็นการหารือ
๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๐	Mr.Tomohara Ebihara, Representative of the Association for the Rescue of North Korean Abductees	- หารือเกี่ยวกับประเด็นสิทธิมนุษยชน กรณีผู้ลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือ - ทาบทาม กสม.เป็นเจ้าภาพจัดการสัมมนา เรื่อง สถานการณ์สิทธิมนุษยชน ในเกาหลีเหนือ
๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๐	Mr. Sarah Buckley เจ้าหน้าที่สำนักงาน ประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนและแรงงาน ของกระทรวงการต่างประเทศ สหรัฐอเมริกา และ Mr.Guy Margalith เจ้าหน้าที่ สิทธิมนุษยชนประจำสถานเอกอัครราชทูต สหรัฐฯ ประจำกรุงเทพฯ	- เข้าแนะนำตัวต่อ กสม. - หารือเรื่องปัญหาสิทธิมนุษยชน ในประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้อง - รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ของสหรัฐฯ
๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐	Dr.Tim Rackett พร้อมนักศึกษาปริญญาโท สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จาก Webster University	เข้ารับฟังการบรรยายสรุป เกี่ยวกับการดำเนินงานของ กสม.
๒๔ กันยายน ๒๕๕๐	H.E. Arijan Hamburger, Human Rights Ambassador เนเธอร์แลนด์	- เพื่อเยี่ยมคารวะ - หารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ด้านปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

๖. การเข้าร่วมประชุม ศึกษาดูงาน และอบรมด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ในช่วงระหว่างปี กสม. และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯได้รับเชิญให้เข้าร่วมในกิจกรรมการประชุมอื่นๆ รวมถึงการศึกษาดูงาน และการอบรมด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศที่สำคัญ ดังนี้

✿ การประชุม International SUFI Conference ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ กรุงละฮอร์ ปากีสถาน ซึ่งเป็นการประชุมเกี่ยวกับหนทางของ Sufism กับสันติภาพ การประชุมเน้นการสานต่อเครือข่ายที่เน้นการอยู่ร่วมกันตามแนวทางของ Sufism คือ การอยู่ร่วมกันด้วยสันติภาพ ความรัก และความเป็นพี่น้อง โดยมีผู้เข้าร่วมจากภาคส่วนต่างๆ เช่น นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากทั่วโลก

✿ การประชุม 2nd Regional Human Rights Defenders Forum (HRDF) ระหว่างวันที่ ๒๘-๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ กรุงเทพฯ เพื่อหาแนวทางในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน มีผู้เข้าร่วมจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ทั้งจากภาครัฐ ภาควิชาการ และองค์การเอกชน

✿ การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการว่าด้วยความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติกับองค์การเอกชน ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ เพื่อแสวงหาแนวทางความร่วมมือระหว่างองค์การเอกชน ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่กับสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยมีผู้แทนเข้าร่วมจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและองค์การเอกชน

✿ การประชุม International Symposium on "the Structures and Functions of NHRIs : A Search for Best Practices" วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดในระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีผู้เข้าร่วมจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ผู้แทนจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแอฟริกาใต้และองค์การเอกชน

✿ การประชุมเวทีไต่สวนสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ว่าด้วยเรื่องการก่อการร้าย การต่อต้านการก่อการร้าย และสิทธิมนุษยชน (The South East Asia Hearing of the Eminent Jurists Panel on Terrorism, Counter-terrorism and Human Rights) ระหว่างวันที่ ๔-๕ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ กรุงจาการ์ตา

อินโดนีเซีย ที่ประชุมประกอบด้วยผู้แทนภาครัฐ ทนายความ ภาคประชาสังคม และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเข้าให้ข้อมูลแก่คณะผู้แทนจากคณะกรรมาธิการผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์ (International Commission of Jurists – ICJ) เกี่ยวกับกฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย นโยบาย และแนวปฏิบัติในประเทศต่างๆที่กระทบต่อหลักสิทธิมนุษยชน และหลักนิติธรรม โดยผู้แทนจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้าร่วมให้ข้อมูล โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในภาคใต้

✿ การประชุมสหพันธ์นานาชาติและศาสนาเพื่อสันติภาพโลก (Building A Cultural of Heart and Character Through Service) ระหว่างวันที่ ๑๕-๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๙ ณ กรุงพนมเปญ กัมพูชา การประชุมเป็นหนึ่งในกิจกรรมค่ายอาสายุวศาสนิกสัมพันธ์นานาชาติ จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันในระหว่างเยาวชนที่นับถือศาสนาต่างๆจากนานาประเทศ

✿ การประชุม Roundtable Discussion on Human Rights in ASEAN: Challenges and Opportunities for Human Rights Post-Cebu ระหว่างวันที่ ๑๘-๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซีย เพื่อหารือเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อท้าทายด้านสิทธิมนุษยชน มีผู้แทนเข้าร่วมจากภาครัฐ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและองค์การเอกชน

✿ การประชุม OHCHR Workshop on Experienced with Regional Human Rights Mechanism in Africa, Europe and Latin America ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ กรุงเทพฯ เพื่อศึกษาประสบการณ์ของภูมิภาคต่างๆเรื่องกลไกการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีผู้ร่วมเสวนาจากภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ แอฟริกา อเมริกา และยุโรป และมีผู้แทนจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์การเอกชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าร่วม

✿ การศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการชันสูตรศพที่ฝังตามพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม ระหว่างวันที่ ๔-๗ เมษายน ๒๕๔๙ ที่ อินโดนีเซีย โดยคณะผู้แทนจากคณะอนุกรรมการ ด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการสูญหายของบุคคล ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเดินทางไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการชันสูตรศพให้ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลาม ทั้งการขุดศพที่ฝังตามพิธีกรรมและกระบวนการตามหลักศาสนา เพื่อนำประสบการณ์ครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ภาคใต้

✿ การประชุม 1st Regional Consultation on ASEAN and Human Rights ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย มีผู้แทนเข้าร่วมจากภาครัฐ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ องค์การสหประชาชาติ นักวิชาการและองค์การเอกชน เพื่อหารือเกี่ยวกับความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนในกรอบอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานงานร่วมกันในอนาคตภายใต้กรอบความร่วมมือของกฎบัตรอาเซียน

✿ การประชุม The Philippine Coalition for the International Criminal Court: Prospects of Enforcing International Human Rights Law in Asia ระหว่างวันที่ ๕-๗ กันยายน ๒๕๕๐ ณ เมืองเกซอน ฟิลิปปินส์ การประชุมมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความรู้เรื่องศาลอาญาระหว่างประเทศในฐานะเป็นกลไกทางด้านกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน มีผู้เข้าร่วมประชุมจากภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ นักวิชาการ ผู้ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน ผู้แทนจากสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้แทนจากรัฐสภา

๗. การเผยแพร่มาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๒) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ประการหนึ่ง ในการตรวจสอบและรายงานการกระทำ หรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี ในการนี้ กสม.จึงเห็นความสำคัญที่จะต้องเผยแพร่พันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี จึงได้จัดพิมพ์เผยแพร่เอกสารปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งจะครบรอบ ๖๐ ปีที่สหประชาชาติรับรองปฏิญญา ในปี ๒๕๕๑ และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณี และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography) และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict) ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคี เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๔๙ และวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ตามลำดับ

ส่วนที่ ๘

การบริหารจัดการ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) ได้จัดระบบการบริหารจัดการต่างๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดงบประมาณสนับสนุน การจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ

๑.
โครงสร้างการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงาน กสม. เป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ

๒) รับคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการและดำเนินการสืบสวน
หรือตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการยื่นคำร้องตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

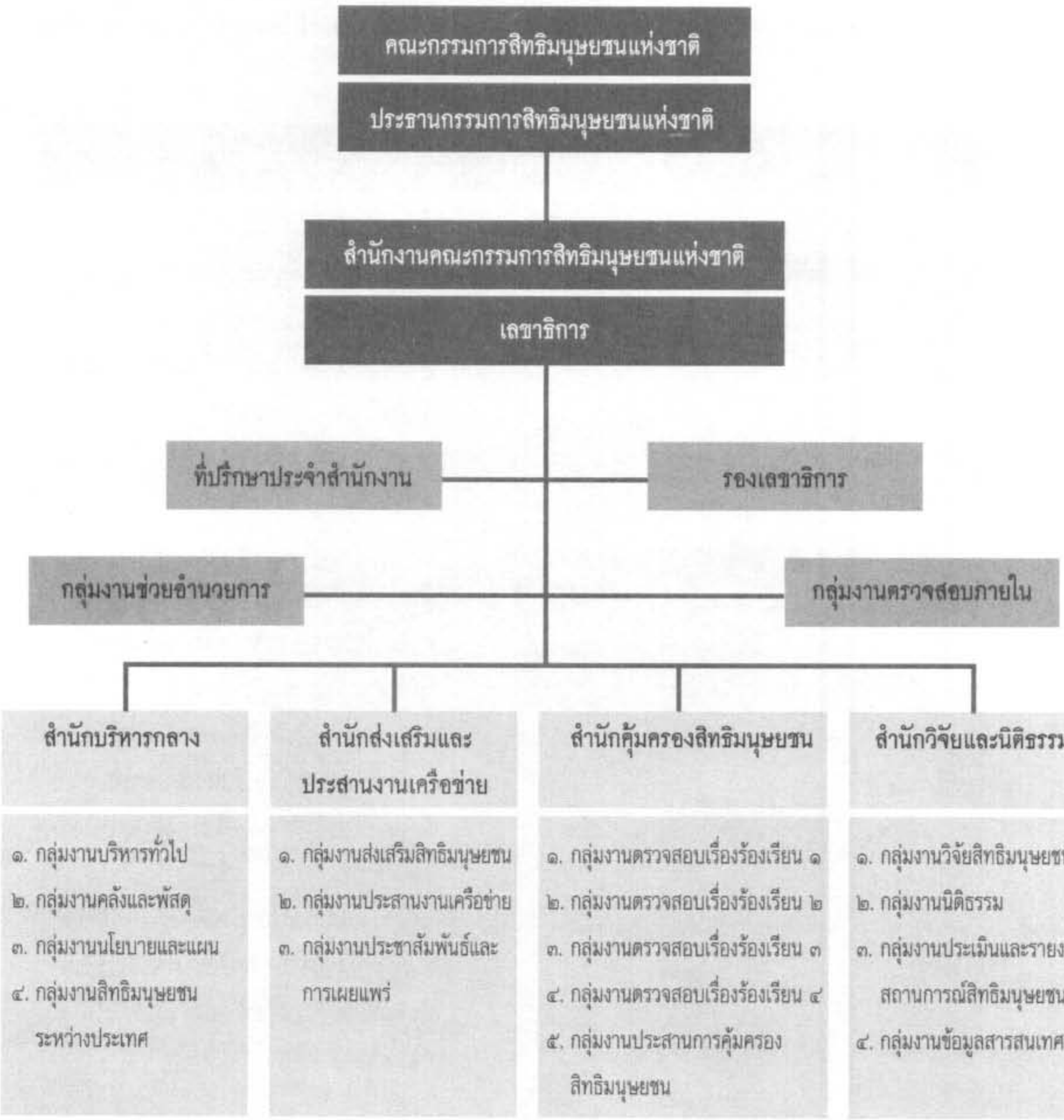
๓) ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

๔) ประสานงานกับหน่วยราชการ องค์การเอกชน หรือองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๕) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงาน กสม. ขึ้นตรงต่อประธานและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้าง (พนักงานจ้างเหมา) ของสำนักงาน กสม. โดยได้มีการมอบหมาย และมอบอำนาจตามภารกิจให้รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งและปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงาน กสม. มีการแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น ๔ สำนัก และ ๒ กลุ่มงาน โดยในแต่ละสำนักแบ่งออกเป็นกลุ่มงานต่างๆ ตามประกาศคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๔๘ รายละเอียดตามแผนภูมิ ดังนี้

๒.
อัตรากำลัง/บุคลากร

ในปีงบประมาณ๒๕๕๐ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำแนกได้เป็น ๖ ประเภท และมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๙๓ คน ดังนี้

	ประเภท	จำนวน (คน)	หมายเหตุ
๑.	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	๑๑	- ลาออก ๑ คน เมื่อ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ (คุณหญิงจันทนี สันตะบุตร) - ถูกถอดถอน ๑ คน โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๐ (นายจรัล ดิษฐาอภิชัย)
๒.	ที่ปรึกษา กสม.	๑	
๓.	ผู้ช่วยปฏิบัติงาน	๑๘	- ผู้ช่วยปฏิบัติงานของประธานและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ประธานและกรรมการแต่ละท่านมีผู้ช่วยปฏิบัติงาน ๒ คน ซึ่งประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้แต่งตั้ง โดยแต่งตั้งเป็นรายปีงบประมาณ)
๔.	ข้าราชการ	๙๗	- มีกรอบอัตรากำลัง ๑๐๖ อัตรา และบรรจุแล้ว ๙๗ อัตรา
๕.	พนักงานจ้างเหมาบริการ	๖๕	- พนักงานจ้างเหมาบริการ (เพื่อปฏิบัติงานด้านต่างๆ เช่น งานด้านกฎหมาย งานธุรการ งานบันทึกข้อมูล งานขับรถยนต์ งานให้บริการ ฯลฯ)
	รวม	**๑๙๓**	

จำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักงาน กสม. ในปัจจุบัน (กันยายน ๒๕๕๐) จำแนกตามตำแหน่งและสำนักต่างๆได้ ดังนี้

ตำแหน่ง/สำนัก	อัตรากำลัง	
	ตามกรอบ	บรรจุ
✿ เลขาธิการ	๑	๑
✿ รองเลขาธิการ	๒	๑
✿ ที่ปรึกษาประจำสำนักงาน ฯ	๔	๓
✿ สำนักบริหารกลาง	๓๒	๓๐
✿ สำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย	๑๘	๑๗
✿ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	๒๗	๒๖
✿ สำนักวิจัยและนิติธรรม	๑๕	๑๒
✿ กลุ่มงานตรวจสอบภายใน	๒	๒
✿ กลุ่มงานช่วยอำนวยการ	๕	๕
รวม	๑๐๖	๙๗

ทั้งนี้ กสม. ได้มีกลไกในการดำเนินงานด้วยแนวคิด *"สามประสาน"* ซึ่งได้ดำเนินงานในรูปของคณะอนุกรรมการที่ กสม.แต่งตั้งขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความ ในมาตรา๑๕ (๙) ของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ เพื่อปฏิบัติงานตามที่ กสม.มอบหมาย ประกอบด้วยกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาค ประชาสังคม และบุคลากรในสำนักงานกสม. โดยได้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน การเสนอแนะกฎหมายและนโยบาย และการส่งเสริมวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน และเน้นการทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกระดับทั่วประเทศ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ตามรายละเอียดในภาคผนวก

๓.

งบประมาณรายจ่ายประจำปี

สำนักงาน กสม. ได้เสนอคำของบประมาณไปยังประธานรัฐสภา เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการฯ และในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี จำนวน ๑๔๖,๐๗๔,๙๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๗ ของวงเงินที่เสนอไป ๓๘๖,๖๔๙,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะการใช้จ่ายได้ ดังนี้

๓.๑ ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร จำนวน ๖๓,๙๑๕,๔๐๐ บาท

๓.๒ ค่าใช้จ่ายการจัดการและบริหารองค์กร จำนวน ๗๗,๙๙๖,๗๐๐ บาท

๓.๓ ค่าใช้จ่ายในลักษณะค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ๔,๑๖๒,๘๐๐ บาท

๔.

การพัฒนาระบบงานและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

สำนักงาน กสม. ได้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบงาน ดังนี้

๔.๑ ระบบเรื่องร้องเรียนและการติดตามผล

การรับเรื่องร้องเรียนมีช่องทางร้องเรียนได้ ๔ ช่องทาง คือ ทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์ ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และร้องเรียนด้วยวาจา ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบการรับเรื่องร้องเรียน รวมทั้งการค้นหาข้อกฎหมายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องเบื้องต้น เพื่อนำเสนอ กสม.พิจารณา กำหนดขั้นตอนผู้รับผิดชอบ และประเด็นเนื้อหาสาระต่างๆ ทำให้การดำเนินการดังกล่าวรวดเร็วขึ้น

สำหรับการติดตามผล เนื่องจากเป็นช่วงที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากปีก่อนๆ โดยที่กระบวนการทำงานของการติดตามผลมีหลายขั้นตอน ทั้งการแจ้งผล การสรุปเรื่อง การออกหนังสือ การติดตามผลซ้ำ การสรุปผลจากการติดตาม และการดำเนินการต่อเนื่อง ดังนั้น ในการพัฒนาระบบการทำงานได้มีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์โดยให้สามารถเชื่อมต่อเนื่องกันระบบรับเรื่องร้องเรียน ระบบตรวจสอบไปสู่ระบบติดตามผลให้สามารถใช้ข้อมูลบางส่วนต่อเนื่องกันได้ รวมทั้งการออกรายงานสถิติต่างๆได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ซึ่งได้ดำเนินการจัดจ้างออกแบบ และจัดทำระบบแล้วและพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างเต็มรูปแบบ ในต้นปีงบประมาณ ๒๕๕๒

๔.๒ ระบบงานสารบรรณและการจองห้องประชุม

ได้มีการพัฒนาระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้รองรับงานเอกสารและงานหนังสืออื่น ๆที่สื่อสารกันทั้งภายในและภายนอก การออกเลขที่หนังสือ คำสั่ง ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาการบริหารงานสารบรรณ และสามารถช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดตามงานที่มอบหมาย หรือสั่งการ โดยตรวจสอบผ่านระบบได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งจัดทำระบบจัดเก็บเอกสาร และจองห้องประชุมในระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้ใช้บริการในองค์กร

๔.๓ การพัฒนาเว็บไซต์

สำนักงาน กสม.ได้มีการปรับปรุงหน้าเว็บไซต์ของสำนักงานฯให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ มีผู้เข้าชมเว็บไซต์ของ สำนักงาน กสม. (www.nhrc.or.th) จำนวนทั้งสิ้น ๖๕,๗๕๙ ครั้ง คิดเป็นจำนวนหน้าเว็บไซต์ (Pages View) ๑,๐๔๕,๓๖๘ หน้า เฉลี่ยมีผู้เข้าชมเดือนละประมาณ ๕,๔๘๐ ครั้ง หรือเดือนละ ๘๗,๑๑๔ หน้า เดือนที่มีผู้เข้าชมมากที่สุด คือ เดือน กรกฎาคม และมิถุนายน ๒๕๕๐ ตามลำดับ

๕.
การพัฒนาบุคลากร

ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของบุคลากร ดังนี้

๕.๑ ประสานร่วมมือกับมูลนิธิ ฟรีดริช เนามัน (Friedrich Naumann) ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง *"การดำเนินกระบวนการ และการสื่อสาร ข้อแนะนำเบื้องต้นสำหรับการปฏิบัติ"* โดยส่งบุคลากรเข้าร่วมอบรม จำนวน ๗ คน

๕.๒ ร่วมกับ Asia Forum of National Human Rights Institutions (APF) และ International Service for Human Rights (ISHR) จัดฝึกอบรมเรื่อง *"สถาบันสิทธิมนุษยชนและผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน"* ให้กับเจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชนในภูมิภาคอาเซียน โดยมีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯเข้าร่วมรับการฝึกอบรม จำนวน ๖ คน

๕.๓ จัดโครงการเพิ่มพูนทักษะการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษให้กับบุคลากรของสำนักงานฯ จำนวน ๓๐ คน

๕.๔ จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เรื่อง *"อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี"* มีผู้เข้าร่วม จำนวน ๒๙ คน

๕.๕ จัดการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในงานสำนักงาน และด้านกราฟฟิกดีไซน์ จำนวน ๒๖ คน

๕.๖ จัดส่งบุคลากรเข้าร่วมรับการอบรมในหลักสูตรสำคัญ คือ

๑) หลักสูตร *ประกาศนียบัตรกฎหมายมหาชน* รุ่นที่ ๒๓ จำนวน ๒ คน

๒) หลักสูตร *นักบริหารการแพทย์และสาธารณสุข ระดับสูง* รุ่นที่ ๒๓ จำนวน ๑ คน

๓) หลักสูตร *"การวางแผนและการบริหารเชิงกลยุทธ์"* จำนวน ๑ คน

๔) หลักสูตร *"การจัดการความรู้ (Knowledge Management) และการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization)"* จำนวน ๓ ราย

๕) หลักสูตร *"การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงความสามารถ" (Competency–Based HR)* รุ่นที่ ๗ จำนวน ๑ คน

๖) หลักสูตร *"การวางแผนกลยุทธ์ Blue Ocean โดยใช้ทฤษฎีเกมส์"* รุ่นที่ ๑ จำนวน ๑ คน

๗) โครงการอบรม *"กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล"* รุ่นที่ ๑๓ ระหว่างวันที่ ๑๓-๒๒ กันยายน ๒๕๕๐ จำนวน ๓ คน

๖.
การพัฒนาด้านสถานที่

ปัจจุบันสำนักงาน กสม. มีที่ทำการอยู่ที่อาคารเลขที่ ๔๒๒ ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ และได้เช่าสถานที่เพิ่มเติมที่อาคารสยาม ไฟว์ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงเป็นที่ทำการอีกส่วนหนึ่ง และในปลายปีงบประมาณ ๒๕๕๑ จะย้ายที่ทำการไปยังศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ โดยกรมธนารักษ์เป็นผู้ดำเนินการก่อสร้างและบริหารจัดการ ศูนย์ราชการกรุงเทพมหานคร ถนนแจ้งวัฒนะ ซึ่งสำนักงาน กสม. ได้รับจัดสรรพื้นที่ปฏิบัติงานเป็นที่ทำการถาวรที่อาคารบี (ชั้น ๖ และชั้น ๗) พื้นที่จัดสรรภายในอาคาร จำนวน ๑๑,๕๘๐ ตารางเมตร ซึ่งในการนี้ สำนักงาน กสม. ได้ดำเนินการเตรียมการย้ายโดยทำการสำรวจครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ต่างๆที่จะนำไปที่ทำการแห่งใหม่ รวมทั้งการจัดวางระบบสาธารณูปโภค และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคาดว่าจะย้ายไปปฏิบัติงานที่ศูนย์ราชการกรุงเทพมหานครได้ในปลายปีงบประมาณ ๒๕๕๑

รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงิน

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐ และ ๒๕๔๙

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2550 และ 2549 งบแสดงผลการดำเนินงานและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปี ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูลในงบการเงินเหล่านี้ ส่วนสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบในการแสดงความเห็นต่องบการเงินดังกล่าวจากผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินต้องวางแผนและปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างมีเหตุผลว่างบการเงินแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ การตรวจสอบรวมถึงการใช้วิธีการทดสอบหลักฐานประกอบรายการทั้งที่เป็นจำนวนเงินและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน การประเมินความเหมาะสมของหลักการบัญชีที่สำนักงานฯใช้และประมาณการเกี่ยวกับรายการทางการเงินที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งผู้บริหารของสำนักงานฯเป็นผู้จัดทำขึ้น ตลอดจนการประเมินถึงความเหมาะสมของการแสดงรายการที่นำเสนอในงบการเงินโดยรวม สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเชื่อว่าการตรวจสอบดังกล่าว ให้ข้อสรุปที่เป็นเกณฑ์อย่างเหมาะสมในการแสดงความเห็นของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2550 และ 2549 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกันของแต่ละปี ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และตามหลักการบัญชีที่กระทรวงการคลังกำหนด

(นางสาวลักขณา บุญยมโนนุกูล)
ผู้อำนวยการสำนักงาน

(นางสาวศิริพร รอดศรีจันทร์)
ผู้อำนวยการกลุ่ม

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
Office of the Auditor General
วันที่ 8 ตุลาคม 2551

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2550 และ 2549

	หมายเหตุ	2550 (บาท)	2549 (บาท)
สินทรัพย์			
สินทรัพย์หมุนเวียน			
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	4	9,858,547.06	32,754,568.86
ลูกหนี้		3,648,853.09	4,630,789.20
วัสดุคงเหลือ		828,172.74	835,587.38
รายได้จากงบประมาณค้างรับ		1,347,176.25	-
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น		2,621.83	574.23
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน		15,685,370.97	38,221,519.67
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน			
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ	5,7	17,692,997.69	21,232,923.71
สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนสุทธิ	6,8	1,319,090.23	1,945,360.31
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน		19,012,087.92	23,178,284.02
รวมสินทรัพย์		34,697,458.89	61,399,803.69
หนี้สิน			
หนี้สินหมุนเวียน			
เจ้าหนี้	9	3,665,135.00	4,487,912.87
ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	10	4,053,845.89	4,996,693.17
รายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า		6,244,126.10	26,729,010.64
เงินรับฝาก	11	238,608.29	310,910.50
หนี้สินหมุนเวียนอื่น		334,174.64	361,405.11
รวมหนี้สินหมุนเวียน		14,535,889.92	36,885,932.29
หนี้สินไม่หมุนเวียน			
เงินทดรองราชการรับจากคลัง		500,000.00	500,000.00
รายได้จากการรับบริจาครอการรับรู้		12,986.00	70,343.75
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน		512,986.00	570,343.75
รวมหนี้สิน		15,048,875.92	37,456,276.04
สินทรัพย์สุทธิ		19,648,582.97	23,943,527.65

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2550 และ 2549

	หมายเหตุ	2550 (บาท)	2549 (บาท)
สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน			
ทุน		35,798,192.48	35,798,204.48
รายได้(ต่ำกว่า)ค่าใช้จ่ายสะสม		(16,149,609.51)	(11,854,676.83)
รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน	12	19,648,582.97	23,943,527.65

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

(นางอรินณพงศ์ สูตรสุคนธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสาวสุวรรณา กรัพณานนท์)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานคลังและพัสดุ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบแสดงผลการดำเนินงาน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2550 และ 2549

	หมายเหตุ	2550 (บาท)	2549 (บาท)
รายได้จากการดำเนินงาน			
รายได้จากรัฐบาล :			
รายได้จากเงินงบประมาณ	13	134,571,250.22	118,372,184.44
รวมรายได้จากเงินงบประมาณ		134,571,250.22	118,372,184.44
รายได้จากแหล่งอื่น :			
รายได้จากการรับบริจาค		57,357.75	59,165.00
รายได้จากเงินช่วยเหลือ		80,190.00	192,006.78
รวมรายได้จากแหล่งอื่น		137,547.75	251,171.78
รวมรายได้จากการดำเนินงาน		134,708,797.97	118,623,356.22
ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน			
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	14	63,662,298.92	59,571,841.98
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	15	65,371,607.77	55,612,055.71
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	16	9,969,823.96	12,764,215.26
รวมค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงาน		139,003,730.65	127,948,112.95
รายได้(ต่ำกว่า)ค่าใช้จ่ายสุทธิ		(4,294,932.68)	(9,324,756.73)

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2550 และ 2549

	2550 (บาท)	2549 (บาท)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน		
รายได้(ต่ำกว่า)ค่าใช้จ่ายสุทธิ	(4,294,932.68)	(9,324,756.73)
ปรับ กระทบยอดเป็นกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน		
ค่าเสื่อมราคา	9,101,853.88	11,979,472.34
ค่าตัดจำหน่าย	867,970.08	784,742.92
ลดลง(เพิ่มขึ้น)ในลูกหนี้	981,936.11	(1,353,910.20)
ลดลงในวัสดุคงเหลือ	7,414.64	17,970.82
ลดลง(เพิ่มขึ้น)ในรายได้จากงบประมาณค้างรับ	(1,347,176.25)	470,132.00
(เพิ่มขึ้น)ในสินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(2,047.60)	(574.23)
เพิ่มขึ้น(ลดลง)ในเจ้าหนี้	(822,777.87)	1,575,914.11
เพิ่มขึ้น(ลดลง)ในค่าใช้จ่ายค้างจ่าย	(942,847.28)	1,447,953.23
เพิ่มขึ้น(ลดลง)ในรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้า	(20,484,884.54)	14,149,554.54
เพิ่มขึ้น(ลดลง)ในเงินรับฝาก	(72,302.21)	66,572.00
เพิ่มขึ้น(ลดลง)ในหนี้สินหมุนเวียนอื่น	(27,230.47)	43,785.33
(ลดลง)ในรายได้จากการรับบริจาครอการรับรู้	(57,357.75)	(59,165.00)
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมการดำเนินงาน	(17,092,381.94)	19,797,691.13
กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน		
เงินสดจ่ายจากการซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	(5,561,939.86)	(2,750,264.35)
เงินสดจ่ายจากการซื้อสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน	(241,700.00)	(648,000.00)
กระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน	(5,803,639.86)	(3,398,264.35)
กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน	-	-
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น(ลดลง)สุทธิ	(22,896,021.80)	16,399,426.78
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวด	32,754,568.86	16,355,142.08
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันปลายงวด	9,858,547.06	32,754,568.86

หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
หมายเหตุประกอบงบการเงิน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2550 และ 2549

1. การจัดตั้งและวัตถุประสงค์

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา 199 และมาตรา 200 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 118 ก ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2542 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 17 มีฐานะเป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการฝ่ายรัฐสภา ดังนั้น นายกรัฐมนตรีจึงได้อนุมัติให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหน่วยงานธุรการไปพลางก่อน จนกระทั่งในปีงบประมาณ 2545 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จัดตั้งเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงได้ดำเนินการส่งมอบงานและทรัพย์สินตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่ สว 0003/198 ลงวันที่ 16 มกราคม 2545 และหนังสือแจ้งผลการตรวจรับที่ สม 0001/332 ลงวันที่ 5 เมษายน 2545 โดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(2) รับคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการและดำเนินการสืบสวนหรือตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการยื่นคำร้องตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(3) ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน

(4) ประสานงานกับหน่วยราชการ องค์การเอกชน หรือองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชนในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขึ้นตรงต่อประธานกรรมการและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้าง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ให้ประชาชนได้รับความคุ้มครอง และส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ตามที่ได้รับอำนาจหน้าที่ คือ

(1) ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

(2) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี

และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

(3) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(4) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

(5) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

(6) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ เสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน

(7) ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา

(8) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคี สนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

(9) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

2. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ผลผลิตของหน่วยงานและตัวชี้วัดความสำเร็จ

วิสัยทัศน์

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า "มุ่งสู่ความเป็นสถาบันที่สร้างสรรค์วัฒนธรรมและวิถีชีวิตสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย"

พันธกิจ

(1) เสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ให้มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศ และระหว่างประเทศ

(2) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเว้นการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสม เสนอการปรับปรุงกฎหมายต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี รวมถึงการศึกษาวิจัย เผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน และการจัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภา

ผลผลิตของหน่วยงานและตัวชี้วัดความสำเร็จ

(1) ผลผลิต : การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัด : องค์กรภาครัฐ/เอกชน ภาคประชาสังคม ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน

(2) ผลผลิต : การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัด : ผู้ร้องเรียนมีความพึงพอใจ

3. นโยบายการบัญชีที่สำคัญ

3.1 หลักการบัญชี

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) จัดทำบัญชีตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่กระทรวงการคลังกำหนด ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นมา

- รอบระยะเวลาบัญชีเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม และสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไป

3.2 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

รายได้ รับรู้ตามเกณฑ์คงค้าง คือ บันทึกบัญชีรายได้เมื่อได้รับจากคลังหรือจากแหล่งประเภทนั้น ดังนี้

- เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ได้รับเงินงบประมาณในงบรายจ่ายอื่น ปกติสำนักงานจะเบิกเงินจากงบประมาณจากกรมบัญชีกลางเป็นการล่วงหน้าตามแผนการใช้จ่ายเงินและเมื่อได้รับการโอนเงินจากกรมบัญชีกลางจะบันทึกเข้าบัญชีรายได้จากเงินงบประมาณรับล่วงหน้าก่อน และจะรับรู้เป็นรายได้จากเงินงบประมาณแต่ละประเภท (งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบลงทุน) ตามจำนวนรายจ่ายที่เกิดขึ้น สำหรับปีงบประมาณ 2550 สำนักงาน กสม. จะรับงบประมาณและรับรู้รายได้ตามวิธีช้างต้น เฉพาะค่าใช้จ่ายในการประชุมและเดินทางลงพื้นที่ของคณะอนุกรรมการ ค่าตอบแทนเหมาจ่ายแทนการจัดหารถประจำตำแหน่ง และค่าใช้จ่ายบุคลากร ค่าใช้จ่ายรายการนอกเหนือจากนี้จะรับงบประมาณโดยวางฎีกาเบิกจ่ายเงินจากกรมบัญชีกลางตามรายการค่าใช้จ่ายที่ได้รับเอกสารการเบิกจ่าย และรับรู้เป็นรายได้จากเงินงบประมาณแต่ละประเภท (งบดำเนินงาน งบลงทุน) เมื่อได้รับการโอนเงินงบประมาณจากกรมบัญชีกลาง

- เงินงบประมาณรายจ่ายงบกลาง ได้รับเงินตามที่วางฎีกาเบิกจ่าย รับรู้เป็นรายได้เงินงบประมาณงบกลางเมื่อได้รับโอนเงิน

- เงินรายได้จากการรับบริจาค รับรู้เป็นรายได้เมื่อได้รับเงิน ส่วนกรณีได้รับบริจาคเป็นสินทรัพย์ จะรับรู้เป็นรายได้ตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์

ค่าใช้จ่าย รับรู้และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง คือ บันทึกรายการค่าใช้จ่ายเมื่อมีค่าใช้จ่ายจริงเกิดขึ้น

3.3 การรับรู้สินทรัพย์

- เกณฑ์การรับรู้สินทรัพย์ถาวรขั้นต่ำเริ่มจากปีงบประมาณ 2546 ตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป และปีงบประมาณ 2545 ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป โดยถือปฏิบัติตามหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

สำหรับสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 เป็นต้นไป จะรับรู้เป็นสินทรัพย์ตั้งแต่วงเงิน 20,000 บาท ขึ้นไป และกรณีที่มีการตรวจรับงานเป็นงวด ๆ จะบันทึกเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ระหว่างการพัฒนา เมื่อพัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงโอนมาเป็นสินทรัพย์ประเภทโปรแกรมคอมพิวเตอร์เมื่อมีการตรวจรับ และบันทึกค่าตัดจำหน่ายสะสมหักออกจากราคาทุนของโปรแกรมคอมพิวเตอร์

- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้กำหนดเกณฑ์การคำนวณค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายสินทรัพย์โดยวิธีเส้นตรง ดังนี้

ประเภทสินทรัพย์	อายุการใช้งาน(ปี)	อัตราร้อยละ
อาคารที่ทำการและส่วนปรับปรุง	20	5
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน	10	10
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	5	20
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	5	20
เครื่องกำเนิดไฟฟ้า	20	5
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	4	25
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง	5	20
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	4	25

3.4 วัสดุคงเหลือ

หน่วยงานจะรับรู้วัสดุสิ้นเปลืองตามราคาทุน โดยวิธีเข้าก่อนออกก่อน (FIFO) เมื่อจัดซื้อจะบันทึกเป็นสินทรัพย์พร้อมจัดทำทะเบียนคุมวัสดุ ณ วันสิ้นงวดบัญชีจะตรวจนับจำนวนวัสดุที่คงเหลืออยู่และบันทึกรายการวัสดุที่ใช้ไปเป็นค่าใช้จ่ายในงวดบัญชีนั้น

4. เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

หน่วย : บาท

	2550	2549
เงินสด	31.03	607.50
เงินทดรองราชการ	500,000.00	500,000.00
เงินฝากธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)		
เงินในงบประมาณ	9,132,694.77	31,854,752.58
เงินนอกงบประมาณ	-	105,530.78
รวมเงินฝากธนาคาร	9,132,694.77	31,960,283.36
เงินฝากคลัง	225,821.26	293,678.00
รวม	9,858,547.06	32,754,568.86

5. ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์สุทธิ

หน่วย : บาท

	2550	2549
อาคารที่ทำการและส่วนปรับปรุง	16,163,000.87	16,163,000.87
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	11,680,112.15	7,197,223.43
อาคาร (สุทธิ)	4,482,888.72	8,965,777.44
อุปกรณ์		
ครุภัณฑ์	50,640,684.24	45,651,809.63
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	37,430,575.27	33,384,663.36
ครุภัณฑ์ (สุทธิ)	13,210,108.97	12,267,146.27
รวม	17,692,997.69	21,232,923.71

6. สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตน

หน่วย : บาท

	2550	2549
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	3,665,255.00	3,423,555.00
หัก ค่าตัดจำหน่ายสะสม	2,346,164.77	1,478,194.69
โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (สุทธิ)	1,319,090.23	1,945,360.31

7. กระทบยอดรายการเคลื่อนไหวสินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน

หน่วย : บาท

	อาคาร	**อุปกรณ์**	**รวม**
ยอดยกมาเมื่อ 1 ต.ค. 2549	8,965,777.44	12,267,146.27	21,232,923.71
บวก ยอดที่เพิ่มขึ้น :			
จากการซื้อ	-	5,561,939.86	5,561,939.86
อื่น ๆ	-	-	-
หัก ยอดที่ลดลง :			
จากการจำหน่าย	-	12.00	12.00
ค่าเสื่อมราคา	4,482,888.72	4,618,965.16	9,101,853.88
อื่น ๆ	-	-	-
ยอดยกไป ณ 30 ก.ย. 2550	4,482,888.72	13,210,108.97	17,692,997.69

8. **กระทบยอดรายการเคลื่อนไหวสินทรัพย์ถาวรที่ไม่มีตัวตน**

หน่วย : บาท

โปรแกรมคอมพิวเตอร์	
ยอดยกมาเมื่อ 1 ต.ค. 2549	1,945,360.31
<u>บวก</u> ยอดที่เพิ่มขึ้น :	
จากการซื้อ	241,700.00
อื่น ๆ	-
<u>หัก</u> ยอดที่ลดลง :	
จากการจำหน่าย	-
ค่าตัดจำหน่าย	867,970.08
ยอดยกไป ณ 30 ก.ย. 2550	1,319,090.23

9. **เจ้าหนี้**

หน่วย : บาท

	2550	2549
เจ้าหนี้ค่าซื้อสินค้าและบริการ	2,697,468.92	1,007,759.75
เจ้าหนี้รายจ่ายประเภททุน	80,932.00	1,943,795.00
เจ้าหนี้อื่น	886,734.08	1,536,358.12
รวม	3,665,135.00	4,487,912.87

10. **ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย**

หน่วย : บาท

	2550	2549
ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร	186,812.00	100,687.00
ค่าตอบแทน	263,586.67	438,620.00
ค่าใช้สอย	3,335,707.36	4,147,093.07
ค่าวัสดุ	6,667.99	2,050.00
ค่าสาธารณูปโภค	261,071.87	291,253.10
ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ	-	-
ค่าครุภัณฑ์	-	13,440.00
ค่าครุภัณฑ์มูลค่าต่ำกว่าเกณฑ์	-	3,550.00
รวม	4,053,845.89	4,996,693.17

11. **เงินรับฝาก**

หน่วย : บาท

	2550	2549
เงินประกันซองและเงินประกันสัญญา	129,546.26	216,978.00
เงินประกันผลงาน	96,275.00	76,700.00
เงินประกันสังคมส่วนของลูกจ้าง	12,750.00	16,625.00
เงินค่าไฟฟ้าร้านค้า	-	607.50
เงินสมทบค่าโทรศัพท์เคลื่อนที่กรณีใช้จ่ายเกินสิทธิ์	31.03	-
เงินสมทบ กบข. นำส่งเกิน	6.00	-
รวม	238,608.29	310,910.50

12. **ส่วนทุน**

หน่วย : บาท

	2550	2549
เงินทุนตั้งต้น	35,798,204.48	36,337,488.77
หัก รายการปรับปรุงระหว่างงวด	12.00	539,284.29
เงินทุนปลายงวด	35,798,192.48	35,798,204.48
รายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายสะสมต้นงวด	(11,854,676.83)	(2,720,728.77)
บวก รายการปรับปรุงระหว่างงวด	-	190,808.67
รายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิงวดนี้	(4,294,932.68)	(9,324,756.73)
รายได้ต่ำกว่าค่าใช้จ่ายสะสมปลายงวด	(16,149,609.51)	(11,854,676.83)
รวม	19,648,582.97	23,943,527.65

13. **รายได้จากเงินงบประมาณ**

หน่วย : บาท

	2550	2549
งบบุคลากร	58,704,938.82	53,876,633.82
งบดำเนินการ	64,936,611.44	54,994,025.11
งบลงทุน	5,972,339.86	3,806,317.35
งบกลาง	4,957,360.10	5,695,208.16
รวม	134,571,250.22	118,372,184.44

14. ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร

หน่วย : บาท

	2550	2549
เงินเดือน	35,133,203.29	32,971,743.19
เงินประจำตำแหน่ง	6,443,220.23	6,896,216.13
เงินสมทบประกันสังคม	160,697.00	161,042.00
ค่าตอบแทน	9,308,107.20	8,516,620.88
ค่าจ้างลูกจ้างตามสัญญาจ้าง	7,659,711.10	6,907,995.28
บำเหน็จปกติ	322,944.30	612,950.00
บำเหน็จตกทอด	1,231,084.80	-
บำเหน็จดำรงชีพ	-	173,056.00
บำนาญ	504,332.88	492,795.83
เงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ	29,808.00	26,668.00
ค่าใช้จ่ายสวัสดิการ	2,869,190.12	2,812,754.67
รวม	63,662,298.92	59,571,841.98

ปีงบประมาณ 2550 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย กรรมการ 11 คน ผู้ช่วยปฏิบัติงานกรรมการ 22 คน ข้าราชการ 97 คน ลูกจ้างตามสัญญาจ้าง 74 คน และข้าราชการบำนาญ 3 คน

15. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

หน่วย : บาท

	2550	2549
ค่าจ้าง	1,178,500.00	1,348,910.00
ค่าตอบแทน	5,370,423.81	5,138,828.71
ค่าใช้สอย	44,575,831.38	37,146,365.62
วัสดุใช้ไป	7,972,139.09	6,119,829.91
ค่าสาธารณูปโภค	5,261,367.49	5,018,111.27
ค่าใช้จ่ายโครงการวิจัย	714,000.00	184,000.00
ค่าครุภัณฑ์มูลค่าต่ำกว่าเกณฑ์	195,236.00	541,910.20
ค่าใช้จ่ายอื่น	104,110.00	114,100.00
รวม	65,371,607.77	55,612,055.71

16. **ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย**

หน่วย : บาท

	2550	2549
ค่าเสื่อมราคา		
อาคารที่ทำการและส่วนปรับปรุง	4,482,888.72	4,482,888.72
ครุภัณฑ์และอุปกรณ์สำนักงาน	944,341.57	893,678.09
ครุภัณฑ์โฆษณาและเผยแพร่	483,220.85	529,058.63
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุ	305,204.25	487,978.61
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์	1,629,301.86	1,640,068.29
ครุภัณฑ์ยานพาหนะและขนส่ง	1,256,896.63	3,945,800.00
	9,101,853.88	11,979,472.34
ค่าตัดจำหน่าย		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	867,970.08	784,742.92
รวม	9,969,823.96	12,764,215.26

17. **ภาระผูกพัน**

หน่วย : บาท

	2550	2549
ภาระผูกพันแบ่งตามประเภท		
ภาระผูกพันรายจ่ายประเภททุน		
โปรแกรมคอมพิวเตอร์	-	116,700.00
ภาระผูกพันอื่น		
สัญญา/ใบสั่งซื้อ/ใบสั่งจ้างการจัดจ้างสินค้าและบริการ	644,400.00	4,077,124.52
รวม	644,400.00	4,193,824.52

18. รายงานเพื่อการบริหารงบประมาณตามเกณฑ์เงินสด

18.1 รายงานฐานะเงินงบประมาณรายจ่ายปีปัจจุบัน

หน่วย : บาท

รายการ	งบประมาณรายจ่าย			เงินประจำงวด				
	เพิ่ม	ลด	คงเหลือ	เพิ่ม	ผูกพัน	กันไว้เบิก	เบิก	คงเหลือ
แผนงบประมาณส่งเสริมธรรมาภิบาล								
งบรายจ่ายอื่น								
คชจ.ในด้านบุคลากร	63,915,400.00	63,915,400.00	-	63,915,400.00	-	5,402,000.00	58,512,458.83	941.17
คชจ.ในการจัดการและบริหารองค์กร	77,996,700.00	77,996,700.00	-	77,996,700.00	-	29,544,400.00	47,744,017.26	960,382.74
คชจ.ในลักษณะค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	4,162,800.00	4,162,800.00	-	4,162,800.00	-	1,025,641.00	2,885,059.00	-
รวม	146,074,900.00	146,074,900.00	-	146,074,900.00	-	35,972,041.00	109,141,535.09	961,323.91

18.2 รายงานฐานะเงินงบประมาณปีก่อน ปี 2549

หน่วย : บาท

รายการ	เงินกันไว้เบิกเหลื่อมปี	เบิก	คงเหลือ
แผนงบประมาณสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ			
งบรายจ่ายอื่น			
คชจ.ในการจัดการและบริหารองค์กร	4,077,124.52	3,638,220.02	438,904.50
คชจ.ในลักษณะค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	116,700.00	116,700.00	-
รวม	4,193,824.52	3,754,920.02	438,904.50

<u>หมายเหตุ</u> ยอดคงเหลือสำนักงาน กสม. ได้ขอขยายเวลาเบิกจ่ายเหลื่อมปี 424,850.00 บาท และจำนวนเงินที่เหลืออีก 14,054.50 บาท เป็นเงินเกิดจากการปรับลดวงเงินสัญญา

18.3 รายงานรายจ่ายเงินงบประมาณตามแผนงาน งาน หรือ โครงการ

หน่วย : บาท

รายการ	รายจ่าย			
	คชจ.ในด้านบุคลากร	คชจ.ในการจัดการและบริหารองค์กร	คชจ.ในลักษณะค่าครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง	รวม
แผนงาน คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ				
งานคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ปี 47-50	58,704,938.82	64,936,611.44	5,972,339.86	129,613,890.12

18.4 **รายงานรายจ่ายงบกลาง**

หน่วย : บาท

	2550	2549
เงินสมทบและชดเชย กบข.	1,212,141.00	1,098,074.00
บำนาญปกติ	504,332.88	492,795.83
เงินช่วยเหลือค่าครองชีพ	29,808.00	26,668.00
เงินช่วยเหลือบุตร	-	8,200.00
ค่าการศึกษาบุตร	154,241.00	126,468.00
ค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยนอก - ข้าราชการ	1,139,052.12	1,403,004.17
ค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยใน - ข้าราชการ	82,864.00	16,569.50
บำเหน็จดำรงชีพ	-	173,056.00
บำเหน็จปกติ	322,944.30	612,950.00
บำเหน็จตกทอด	1,231,084.80	-
เงินช่วยพิเศษกรณีเสียชีวิต	132,660.00	-
ค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยนอก - ข้าราชการบำนาญ	148,232.00	159,054.00
ค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยใน - ข้าราชการบำนาญ	-	1,385.00
รวม	4,957,360.10	4,118,224.50

19. **รายการพิเศษ**

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับเงินช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก แต่มิได้บันทึกรายการบัญชีเพื่อรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายตามแนวปฏิบัติทางบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมิได้นำส่งข้อมูลและเอกสารให้บันทึกเหตุการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้น ซึ่งในการนี้สำนักงาน กสม.ได้มีการประสานกับผู้เกี่ยวข้องและได้รับแจ้งข้อมูลดังนี้

1. โครงการความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ THE CANADIAN INTERNATIONAL DEVELOPMENT AGENCY (CIDA) โดยให้การสนับสนุนงบประมาณโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ของคณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ คณะอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย และคณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา เป็นจำนวนเงิน 325,000 เหรียญแคนาดา ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ถึงปี พ.ศ. 2549 โดยทางมูลนิธิวิเทศพัฒนา (The Development Cooperation Foundation) เป็นผู้นำส่งเงินให้กับคณะอนุกรรมการข้างต้นเป็นเงินไทย รวม 9 งวด เป็นเงิน 9,401,490.43 บาท ขณะนี้ โครงการได้สิ้นสุดและนำส่งเงินเหลือจ่ายคืนให้กับมูลนิธิวิเทศพัฒนาเรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2549 โดยมีรายการรับและใช้จ่ายเงินดังนี้

รับเงินสนับสนุน	9,401,490.43 บาท	
บวก ดอกเบี้ยรับเงินฝากธนาคาร	3,242.21 บาท	9,404,732.64 บาท
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน		
ค่าจัดฝึกอบรม	2,473,118.96 บาท	
ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุม	1,345,260.00 บาท	
ค่าใช้จ่ายจัดงาน	594,251.13 บาท	
ค่าผลิตสื่อและคู่มือ	693,275.00 บาท	
ค่าแปลเอกสาร	102,877.00 บาท	
ค่าศึกษาวิจัย	2,898,416.00 บาท	
ค่าใช้จ่ายเดินทางในประเทศ	915,539.43 บาท	
ค่าใช้จ่ายเดินทางต่างประเทศ	87,814.00 บาท	
ค่าวัสดุใช้ไปและค่าใช้สอยเบ็ดเตล็ด	290,834.31 บาท	9,401,385.83 บาท
คงเหลือเงินสุทธิส่งคืน		3,346.81 บาท

2. โครงการสนับสนุนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมินสถานการณ์ สังเคราะห์ความรู้ และยุทธศาสตร์ เรื่อง "ฐานทรัพยากรและสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์สากล" จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ตามสัญญาเลขที่ PDG 4810008 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2548 เป็นจำนวนเงิน 500,000 บาท มีระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 6 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2548 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2549

ในการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้โอนเงินให้กับผู้รับทุน รวม 3 งวด เป็นเงินเพียง 481,500 บาท ขณะนี้โครงการได้ดำเนินการเสร็จสิ้นและส่งเงินเหลือจ่ายคืนให้กับ สกว.เรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2550 โดยมีรายการรับและใช้จ่ายเงินดังนี้

รับเงินสนับสนุน	481,500.00 บาท	
บวก ดอกเบี้ยรับเงินฝากธนาคาร	205.06 บาท	481,705.06 บาท
หัก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน		
ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ	285,118.00 บาท	
ค่าถอดเทปการประชุม	4,046.00 บาท	
ค่าตอบแทนผู้จัดทำบทสังเคราะห์และจัดทำเอกสาร	10,000.00 บาท	
ค่าตอบแทนการสังเคราะห์และจัดทำเอกสารรายงานสรุป	90,000.00 บาท	
ค่าตอบแทนการแปลรายงานฉบับสมบูรณ์ฯ เป็นภาษาอังกฤษ	81,500.00 บาท	470,664.00 บาท
คงเหลือเงินสุทธิส่งคืน		11,041.06 บาท

3. โครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนาสิทธิมนุษยชนศึกษาในประเทศไทย (JOINT EFFORTS FOR THE DEVELOPMENT OF HUMAN RIGHTS EDUCATION IN THAILAND) จากองค์การ UNESCO ให้การสนับสนุนโครงการในระยะเวลา 3 ปี เป็นจำนวนเงิน 15,000 USD สัญญาจะเป็นการทำสัญญา 1 ปีต่อครั้ง สัญญางวดแรกระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2548 ถึงเดือนมีนาคม 2549

การดำเนินการโครงการตามสัญญางวดแรก ได้รับเงินสนับสนุนดังกล่าวเป็นเงินไทย 2 ครั้ง เป็นเงิน 578,790 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายดังนี้

รับเงินสนับสนุน		578,790.00 บาท
หัก ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน		
เงินเดือนผู้จัดการโครงการ	156,000.00 บาท	
เงินเดือนผู้ช่วยผู้จัดการ	104,000.00 บาท	
ค่าล่วงเวลา	208,000.00 บาท	
ค่าแปลเอกสาร	34,600.00 บาท	
ค่าE-dit เอกสาร	8,000.00 บาท	
ค่าถ่ายเอกสารและเข้าเล่ม	20,500.00 บาท	
ค่าสอบบัญชี	5,000.00 บาท	536,100.00 บาท
คงเหลือเงิน		42,690.00 บาท

สำหรับเงินเหลือจ่าย 42,690.00 บาท สำนักงาน กสม. ได้มีหนังสือถึงผู้รับทุนให้นำส่งหลักฐานเพื่อแสดงว่าได้รับอนุญาตจากเจ้าของทุนให้นำไปใช้จ่ายต่อไป หรือมีการนำเงินส่งคืนผู้สนับสนุนแล้ว พร้อมทั้งขอทราบการรับเงินสนับสนุนตามสัญญาในงวดถัดไป ขณะนี้ยังไม่ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมแต่ประการใด

บทที่ ๓

ข้อจำกัดและอุปสรรค ในการดำเนินงานของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

การดำเนินงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ในปีงบประมาณ ๒๕๕๐ เป็นปีที่ ๖ ของการดำเนินงานโดย กสม. ชุดแรก และ ครบวาระ ๖ ปี ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่ง กสม. โดยคณะอนุกรรมการสำนักงาน กสม. ร่วมกับองค์กรเครือข่ายทั่วประเทศ ได้พยายามประมวลบทเรียน ปัญหาและอุปสรรค จากการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งในภาพรวมและเฉพาะประเด็นจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณะ รวมทั้งการจัดกระบวนการประสานงานองค์กรเครือข่ายต่างๆทั่วประเทศ ทั้งนี้ บนพื้นฐานเพื่อทำให้ภาคประชาสังคมเข้มแข็ง และทุกภาคส่วนร่วมกันสร้างสรรค์วัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนที่สามารถคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทั้งรายบุคคล ชุมชน และผลประโยชน์ของชาติโดยรวม ให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

อุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงานของ กสม.ในการตรวจสอบและหยิบยกเรื่องร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการกระทำที่ไม่เป็นธรรม ทั้งจากรายกรณีจากกฎหมาย กฎระเบียบ และจากนโยบายของรัฐ แม้จะเป็นช่วงการตรวจสอบและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๕๐ แต่ส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนตั้งแต่ก่อนการรัฐประหาร ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยังมีผลบังคับใช้ ซึ่งพอสรุปได้ว่าอุปสรรคและข้อจำกัดยังมีลักษณะพื้นฐานเช่นเดียวกับปีที่ผ่านๆมา ซึ่งยังดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทัศนะท่าทีของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภาครัฐจนถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐบาล ซาดการเคารพและละเลยต่อการปฏิบัติตามบทบัญญัติ ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

ในช่วงหลังการรัฐประหาร จนถึงการมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนยังคงทวีจำนวนและมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำนวนไม่น้อยยังคงเป็นเรื่องร้องเรียนที่ผ่านขั้นตอนและระยะเวลาแห่งการร้องเรียนต่อหน่วยงานต่างๆของรัฐจนถึงรัฐบาลและรัฐสภา มาอย่างยืดเยื้อยาวนานแล้ว

กสม.พบว่า สาเหตุที่สำคัญของการร้องเรียนเป็นผลจากนโยบายและมาตรการโครงการของรัฐที่เน้นทิศทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจและการส่งออก โดยไม่ให้ความสำคัญต่อมิติของการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม การจัดระบบสวัสดิการสังคมของคนทำงานทุกกลุ่ม การไม่มีทิศทางกระจายฐานทรัพยากรและเคารพต่อสิทธิการจัดการและร่วมตัดสินใจของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชน ชุมชน กับโครงการของรัฐหรือทุนเอกชนทั้งในและต่างประเทศ มีการแย่งชิงฐานทรัพยากรจากชุมชนทั่วประเทศ ทั้งที่ดิน น้ำ ป่า แร่ จนถึงปัญหาที่ซับซ้อนของสิทธิบัตร ทรัพย์สินทางปัญญา และการลงนามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ที่ทำให้ประชาชนและสังคมไทยโดยรวมเสียเปรียบแก่ต่างประเทศและนายทุนข้ามชาติ เมื่อประกอบกับรัฐและหน่วยงานของรัฐไม่เข้มงวดและปกป้องอย่างจริงจังต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิเสรีภาพการรวมกลุ่มของสหภาพแรงงานและของชุมชนและเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน เพื่อทำให้ประชาชนเข้มแข็งและสามารถพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของตนได้ จึงทำให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนยิ่งทวีปัญหาและความรุนแรงขึ้น แต่ประชาชนก็พัฒนาความตื่นตัวในการปกป้องสิทธิเสรีภาพ ทำให้มีการรวมกลุ่มต่อสู้ในขอบเขตทั่วประเทศอย่างเข้มแข็งและกว้างขวาง

กสม. ได้จัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องต่อหน่วยงานของรัฐและรัฐบาล แม้โดยภาพรวมจะได้รับความร่วมมือดีขึ้นบ้างจากหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการให้ข้อเท็จจริง การร่วมมือ ไกล่เกลี่ยในกรอบของสิทธิมนุษยชนในบางกรณี รวมทั้งการดำเนินการแก้ไขตามมาตรการแก้ไขปัญหาที่ กสม.เสนอในรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนบ้าง แต่เมื่อเทียบกับสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลากหลายมิติ อีกทั้งมาตรการแก้ไขและ

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีการตัดสินใจจากหน่วยงานของรัฐระดับสูง ไปจนถึงการแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบ และมีการทบทวนปรับปรุงนโยบายของรัฐบาล ซึ่งยังมีความล่าช้าและไม่ได้รับการสนองตอบอย่างจริงจัง จึงอาจถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานของ กสม.ไม่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตามอำนาจหน้าที่ ทำให้ประชาชนที่เดือดร้อนเสียหายไม่ได้รับการแก้ไขหรือเยียวยา และยังคงเกิดปัญหาซ้ำซากอย่างต่อเนื่องในหลายประเด็นปัญหา เนื่องจาก กสม.ไม่มีอำนาจในการสั่งการให้เป็นไปตามข้อเสนอ และ กสม.ไม่สามารถเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาที่ยึดโยงกับอำนาจวินิจฉัยสั่งการของศาลต่างๆได้

หลังจากที่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยคณะรัฐประหารและมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่ง กสม.ดำเนินการรณรงค์สรุปบทเรียนและข้อเสนอแนะต่อร่างรัฐธรรมนูญร่วมกับองค์กรเครือข่ายต่างๆทั่วประเทศในช่วงเวลานั้น ควรต้องมีการบันทึกไว้ว่า ในช่วงการยกร่างรัฐธรรมนูญมีความพยายามของคณะทำงานยกร่าง ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญบางส่วน ได้เสนอให้ยกเลิก "**คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**" โดยเสนอให้มีแต่ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ซึ่งอาจเกิดจากความไม่เข้าใจในหลักการของสหประชาชาติที่ส่งเสริมให้มีกลไกสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในทั่วโลกตามหลักการปารีส และไม่ตระหนักถึงเจตนารมณ์ของประชาชนที่ต่อสู้ผลักดันให้มีกลไกส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยให้มีองค์กรอิสระที่เรียกว่า "**คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ**" อยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ หรืออาจเกิดจากอคติของผู้เสนอแนวคิด

อย่างไรก็ตาม มีบทพิสูจน์ที่ชัดเจนถึงเจตนารมณ์และความเป็นมาของการเกิดคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ ที่ได้รับการผลักดันและการสนับสนุนจากภาคประชาชน จึงทำให้มีกระแสคัดค้านแนวคิดนี้อย่างเอาจริงเอาจังจากภาคประชาสังคม ทั้งจากองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และองค์กรชาวบ้าน จนในที่สุดคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญต้องแก้ไขร่างดังกล่าว โดยยังคงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไว้ และมีการปรับเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๗ ตามที่ กสม. และภาคประชาสังคมผลักดันอย่างกว้างขวาง โดยให้ กสม. เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชน และมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญส่วนกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองให้เสนอต่อศาลปกครอง และให้ กสม. ฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย กรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม

นอกจากนี้ ยังมีข้อดีที่มาตรา ๒๕๖ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระและเป็นนิติบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ที่กำหนดให้สำนักงาน กสม.เป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีปัญหาที่เกิดจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่จะส่งผลกระทบต่อ กสม.ในอนาคต และองค์กรอิสระอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่มาและกระบวนการของการสรรหาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง :

- ✿ กสม.ถูกปรับลดจำนวนจาก ๑๑ คนเหลือ ๗ คน ทั้งที่มิติสิทธิมนุษยชนมีความซับซ้อนหลากหลาย ควรมีมุมมองและประสบการณ์ของกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติให้กว้างขวาง
- ✿ เดิมมีคณะกรรมการสรรหา ๒๗ คน ที่ยึดโยงกับองค์กรภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และสถาบันวิชาการ และกรรมการสรรหาต้องเสนอจำนวนสองเท่า คือ ๒๒ คนต่อวุฒิสภา ซึ่งวุฒิสภามี

๒๐๐ คน และมาจากการเลือกตั้งของประชาชน แต่กลับเปลี่ยนให้การสรรหามีองค์ประกอบคล้ายคลึงกับองค์กรอิสระอื่นๆ โดยมีจำนวน ๗ คนเท่านั้น และตัดขาดการเชื่อมโยงกับภาคประชาสังคม กล่าวคือ ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลฎีกา และผู้ซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด คัดเลือก ๑ คน และที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา เลือกอีก ๑ คน ร่วมกับประธานรัฐสภา และผู้นำฝ่ายค้าน ทั้งนี้ คณะกรรมการสรรหาจะเสนอเพียง ๗ คนให้แก่วุฒิสภา ๑๕๐ คน ซึ่งมาจากการสรรหา ๗๔ คน และมาจากการเลือกตั้งจังหวัดละ ๑ คน อีก ๗๖ คน ถ้าวุฒิสภาไม่เห็นด้วย แต่คณะกรรมการสรรหามีมติยืนยันเป็นเอกฉันท์ บุคคลที่สรรหาก็สามารถเป็น กสม.ได้เลย ซึ่งประเด็นนี้ถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวาง แต่ไม่สามารถส่งผลให้แก้ไขในร่างรัฐธรรมนูญ

- ✿ การกำหนดให้ กสม. เป็น *"องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ"* จากเดิมที่กำหนดให้เป็นองค์กรอิสระตามมาตรา ๗๕ แห่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐

อุปสรรคและข้อจำกัดประการอื่นๆที่ต้องมีการผลักดันเพื่อแก้ไขปรับปรุงต่อไป ทั้งในยุทธศาสตร์การดำเนินงาน การแก้ไขกฎหมายคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับใหม่ และแนวทางปฏิบัติ อาทิ

- ✿ การเปลี่ยนแปลงให้สำนักงาน กสม.เป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นอิสระโดยเร็ว บนพื้นฐานที่มีหลักประกันให้บุคลากรทุกภาคส่วนมีโอกาสเลือก และมีฐานสิทธิสวัสดิการที่ดีกว่าเดิม
- ✿ การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เพื่อสามารถทำงานประสานและสนับสนุนองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนทั่วประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบ และกลุ่มถูกละเมิดสิทธิให้ได้กว้างขวางและจริงจังยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อความเข้มแข็งขององค์กรเครือข่าย การร่วมมือในภารกิจการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน การรณรงค์ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเพื่อภารกิจในการฟ้องคดีแทนผู้เสียหายต่อศาล และการดูแลผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน ที่นับวันถูกคุกคามรุนแรงยิ่งขึ้น
- ✿ ยกเลิกกฎหมายที่กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนองค์กรพัฒนาเอกชน และยังจำกัดที่เป็นนิติบุคคลเท่านั้น เพราะในความเป็นจริง กสม.ทำงานกับภาคประชาสังคมที่กว้างขวางอยู่แล้ว
- ✿ การเพิ่มคำอธิบาย มาตรา ๒๒ ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเด็นที่ กสม.ไม่มีอำนาจตรวจสอบเรื่องที่อยู่ในศาล หมายความถึง เฉพาะกรณีร้องเรียนที่เป็นประเด็นเดียวกับการวินิจฉัยของศาลเท่านั้น

โดยสรุปแล้ว อุปสรรคและข้อจำกัดการดำเนินงานของ กสม.ที่สำคัญ ยังเป็นผลสืบเนื่องจากการที่องค์กรภาคประชาชนยังไม่เข้มแข็งเพียงพอในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐทุกระดับควบคู่กับความพยายามที่ กสม.จะต้องสร้างสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นสถาบันแห่งการร่วมมือกับภาคประชาชนและส่งเสริมความเติบโตเข้มแข็งของภาคประชาสังคมได้อย่างแท้จริง

ภาคผนวก

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
National Human Rights Commission of Thailand

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการและกรรมการ ๑๐ คน ซึ่งวุฒิสภาเป็นผู้คัดเลือกตามรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาได้คัดเลือกนำเสนอ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี และดำรงตำแหน่งเพียงวาระเดียว โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

* ส่งเสริมการเคารพและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศ และระหว่างประเทศ
* ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป
* เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
* ส่งเสริมการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
* ส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ องค์การเอกชน และองค์การอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
* จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภาคณะรัฐมนตรี และปิดเผยต่อสาธารณชน
* ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา
* เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ที่ ๔๔/2550

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปี 2550

.....

เพื่อให้การจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2550 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นไปตามภารกิจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 (7) ในการประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 15 (7) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2550 โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. องค์ประกอบ

1.1 ศาสตราจารย์เกียรติคุณประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	ประธานคณะทำงาน
1.2 นางสุนี ไชยรส	รองประธานคณะทำงาน
1.3 รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	ผู้ทำงาน
1.4 ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและนิติธรรม	ผู้ทำงาน
1.5 ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและประสานงานเครือข่าย	ผู้ทำงาน
1.6 ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	ผู้ทำงาน
1.7 ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง	ผู้ทำงาน
1.8 ผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจสอบเรื่องร้องเรียน 1	ผู้ทำงาน
1.9 ผู้อำนวยการกลุ่มงานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	ผู้ทำงาน
1.10 ผู้อำนวยการกลุ่มงานช่วยอำนวยการ	ผู้ทำงาน
1.11 นายนรอรรจน์ สุนทรพุกก์	ผู้ทำงาน

เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน 6

1.12 ผู้อำนวยการกลุ่มงานประเมินและรายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชน		ผู้ทำงานและเลขานุการ
1.13 นายพิชญ์ รอดแสวง	สำนักวิจัยและนิติธรรม	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
1.14 นายเนา บัวหอม	สำนักวิจัยและนิติธรรม	ผู้ทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

2. อำนาจหน้าที่

2.1 รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

2.2 จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2550 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อเสนอต่อรัฐสภาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2550

(นายเสน่ห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

โครงสร้างคณะอนุกรรมการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- คณะอนุกรรมการพิจารณาการรับรององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน
- คณะอนุกรรมการพิจารณายกร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ พ.ศ. ...
- คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาและจัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

๑. คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจด้านคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

- คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๑
- คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๒
- คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๓
- คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๔
- คณะอนุกรรมการรวบรวมข้อมูลกรณีเหตุการณ์ความรุนแรงในภาคใต้
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อตรวจสอบเหตุการณ์ความรุนแรง ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐

๒. ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

- คณะอนุกรรมการพิจารณาด้านกฎหมายกระบวนการยุติธรรม และการสูญหายของบุคคล
- คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม
- คณะอนุกรรมการด้านสิทธิผู้ต้องขังและนักโทษ
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจในการณรงค์เพื่อต่อต้านการทรมาน
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปการเมืองและการจัดทำข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๓. ด้านสังคม

- คณะอนุกรรมการประสานงานด้านสังคม
- คณะอนุกรรมการการศึกษาและการพัฒนา
- คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์
- คณะอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย
- คณะอนุกรรมการสิทธิแรงงาน
- คณะอนุกรรมการต่อต้านการค้ามนุษย์
- คณะอนุกรรมการด้านสิทธิเด็กและเยาวชน
- คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา
- คณะอนุกรรมการด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- คณะอนุกรรมการด้านสุขภาพอนามัย และผู้สูงอายุ ผู้พิการ
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมโอกาส และความเสมอภาค

๔. ด้านฐานทรัพยากร

- คณะอนุกรรมการประสานงานฐานทรัพยากร
- คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่
- คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการ ที่ดินและป่า
- คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการ ที่ดินและป่า (ชุดที่ ๒)
- คณะอนุกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม
- คณะอนุกรรมการด้านทรัพยากรชีวภาพและทรัพย์สินทางปัญญา
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อตรวจสอบ กรณีการหลุดรอดและแพร่กระจายของมะละกอดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) ในสิ่งแวดล้อม
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานเพื่อศึกษาตรวจสอบการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา

ข้อมูล ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๐

รายชื่อคณะอนุกรรมการ

ด้านคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๑

๑	นายสุรสีห์	โกศลนาวิน	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายพงศ์จรัส	รวยร่ำ	*อนุกรรมการ*
๓	นายกมล	กมลตระกูล	*อนุกรรมการ*
๔	นายดุลยพิชัย	มหาวีระ	*อนุกรรมการ*
๕	นายอาคม	ตุลาดิลก	*อนุกรรมการ*
๖	นางสาวลัคนา	ลักษณ์ศิริ	*อนุกรรมการ*
๗	นายกษิต	ภิรมย์	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวนพวรรณ	สุขเจริญ	*เลขานุการ*

คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๒

๑	นางสุนี	ไชยรส	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายจตุรงค์	บุญยรัตนสุนทร	*อนุกรรมการ*
๓	นายชฤทธิ์	มีสิทธิ์	*อนุกรรมการ*
๔	นายพิพัฒน์	วังปรีชา	*อนุกรรมการ*
๕	นางยุพา	ภูสาหัส	*อนุกรรมการ*
๖	นายสมพงศ์	ตั้นไพบูลย์	*อนุกรรมการ*
๗	นางสาวสิริกมลณ์	แก้วเกียรติคุณ	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวเกศริน	เตียวสกุล	*เลขานุการ*

คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๓

๑	นายวสันต์	พานิช	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายนคร	ชมพูชาติ	*อนุกรรมการ*
๓	นายบุญแทน	ตันสุเทพวีรวงศ์	*อนุกรรมการ*
๔	นายศราวุฒิ	ประทุมราช	*อนุกรรมการ*
๕	นางสาวลัดดาวัลย์	ตันติวิทยาพิทักษ์	*อนุกรรมการ*
๖	นางวณี บางประภา	ธิติประเสริฐ	*อนุกรรมการ*
๗	นางสาวรัตนา	ปืนแก้ว	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวเยาวลักษ์	อนุพันธุ์	*อนุกรรมการ*
๙	นายกฤษฎา	งามสินจำรัส	*เลขานุการ*
๑๐	นางสาวบุษบง	ฉิมพิมาย	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๔

๑	นายจรัล	ดิษฐาอภิชัย	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายชัยวัฒน์	สุรวิชัย	*อนุกรรมการ*
๓	นายธนานุวัฒน์	แก้วพงศ์พันธุ์	*อนุกรรมการ*
๔	นายพิทักษ์	เกิดหอม	*อนุกรรมการ*
๕	นางรัชฎากรณ์	แก้วสนิท	*อนุกรรมการ*
๖	พ.ต.อ.สมพล	รัฐกาญจน์	*อนุกรรมการ*
๗	นางทิพย์พาพร	ตันติสุนทร	*อนุกรรมการ*
๘	นายประนูญ	สุวรรณภักดี	*เลขานุการ*
๙	นายวีรยุทธ	แผ่สุวรรณ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๐	นายนฤนาท	คุ้มไพบูลย์	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการรวบรวมข้อมูล
กรณีเหตุการณ์ความรุนแรงในภาคใต้

๑	คุณหญิงอัมพร	มีศุข	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายจรัล	ดิษฐาอภิชัย	*อนุกรรมการ*
๓	นางสาวนัยนา	สุภาพึ่ง	*อนุกรรมการ*
๔	นายสุรสีห์	โกศลนาวิน	*อนุกรรมการ*
๕	พล.ต.อ.วสิษฐ์	เดชกุญชร	*อนุกรรมการ*
๖	นายโสภณ	สุภาพงษ์	*อนุกรรมการ*
๗	นายเดชอุดม	ไกรฤทธิ์	*อนุกรรมการ*
๘	นายสมชาย	หอมลออ	*อนุกรรมการ*
๙	นายชัยวัฒน์	สถาอานันท์	*อนุกรรมการ*
๑๐	นายอรัญ	ปานเจริญ	*อนุกรรมการ*
๑๑	นายประนูญ	สุวรรณภักดี	*เลขานุการ*
๑๒	นายชนินทร์	เกตุปราชญ์	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๓	นายเชิดชัย	ยุสเปรมานนท์	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อตรวจสอบ
เหตุการณ์ความรุนแรง ในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐

๑	นายวสันต์	พานิช	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายทองใบ	ทองเปาด์	*รองประธาน*
๓	นางสุนี	ไชยรส	*รองประธาน*
๔	นายธเนศ	อาภรณ์สุวรรณ	*อนุกรรมการ*
๕	นายชาญวิทย์	เกษตรศิริ	*อนุกรรมการ*
๖	นางสาวกฤตยา	อาชวนิจกุล	*อนุกรรมการ*
๗	นางฉันทนา บรรพศิริโชติ	หวันแก้ว	*อนุกรรมการ*
๘	นางภิรมย์	ศรีประเสริฐ	*เลขานุการ*
๙	นางสาววัลลภา	ศารทประภา	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๐	นางสาวนิรมล	เชื้อไทย	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

คณะอนุกรรมการด้านกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และการสูญหายของบุคคล

๑	นายวสันต์	พานิช	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายสมชาย	หอมลออ	*อนุกรรมการ*
๓	นางสาวศรีประภา	เพชรมีศรี	*อนุกรรมการ*
๔	นางสาวอุบลรัตน์	ศิริยุวศักดิ์	*อนุกรรมการ*
๕	นายชัยวัฒน์	สถาอานันท์	*อนุกรรมการ*
๖	พญ.คุณหญิงพรทิพย์	โรจนสุนันท์	*อนุกรรมการ*
๗	นายสุณัย	ผาสุก	*อนุกรรมการ*
๘	นายประนูญ	สุวรรณภักดี	*เลขานุการ*
๙	นางสาวนงเยาว์	อบสุวรรณ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๐	นายภพธรรม	สุนันธรรม	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม

๑	นายสุรสีห์	โกศลนาวิน	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายกมล	กมลตระกูล	*อนุกรรมการ*
๓	นายดุลยพิชัย	มหาวีระ	*อนุกรรมการ*
๔	นายอาคม	ตุลาดิลก	*อนุกรรมการ*
๕	นายพงษ์จรัส	รวยร่ำ	*อนุกรรมการ*
๖	นายปฏินันท์	สันติเมทนีดล	*อนุกรรมการ*
๗	พลตำรวจตรีชาญ	วัฒนธรรม	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวนพวรรณ	สุขเจริญ	*เลขานุการ*
๙	นายจรัล	พากเพียร	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิผู้ต้องขังและนักโทษ

๑	นางสาวอาภร	วงษ์สังข์	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นางสาวกรณิศ	สุดมี	*อนุกรรมการ*
๓	นางทิชา	ณ นคร	*อนุกรรมการ*
๔	นางสาวพุทธณี	กางกั้น	*อนุกรรมการ*
๕	นายพิศาล	องอาจ	*อนุกรรมการ*
๖	นางสมศรี	หาญอนันทสุข	*อนุกรรมการ*
๗	นายนิคม	บูรณพันธุ์ศรี	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวรตญา	กอบศิริกาญจน์	*เลขานุการ*
๙	นายเอกชัย	ปิ่นแก้ว	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจในการรณรงค์เพื่อต่อต้านการทรมาน

๑	นายวสันต์	พานิช	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายสมชาย	หอมลออ	*อนุกรรมการ*
๓	นายบุญแทน	ตันสุเทพวีรวงศ์	*อนุกรรมการ*
๔	นางสาวพรเพ็ญ	คงขจรเกียรติ	*อนุกรรมการ*
๕	นายรัษฎา	มนูรัษฎา	*อนุกรรมการ*
๖	นางสาวพุทธณี	กางกั้น	*อนุกรรมการ*
๗	นายแพทย์อนันต์ชัย	ไทยประทาน	*อนุกรรมการ*
๘	นายกฤษฎา	งามสินจำรัส	*เลขานุการ*
๙	นางสาวนงเยาว์	อบสุวรรณ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๐	นายภพธรรม	สุนันธรรม	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูปการเมือง และการจัดทำข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

๑	รศ.ดร.เจิมศักดิ์	ปิ่นทอง	*ที่ปรึกษา*
๒	นายนิกร	วีสเพ็ญ	*ที่ปรึกษา*
๓	ศ.เสน่ห์	จามริก	*ประธานอนุกรรมการ*
๔	นางสุนี	ไชยรส	*รองประธาน*
๕	นายเกียรติชัย	พงษ์พาณิชย์	*อนุกรรมการ*
๖	นายเจริญ	คัมภีรภาพ	*อนุกรรมการ*
๗	รศ.ดร.นวลน้อย	ตรีรัตน์	*อนุกรรมการ*
๘	นายบัณฑูร	เศรษฐศิโรตม์	*อนุกรรมการ*
๙	รศ.วุฒิสาร	ตันไชย	*อนุกรรมการ*
๑๐	รองเลขาธิการฯ (นายประนูญ สุวรรณภักดี)		*เลขานุการ*
๑๑	นางภิรมย์	ศรีประเสริฐ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

ด้านสังคม

คณะอนุกรรมการประสานงานด้านสังคม

๑	คุณหญิงอัมพร	มีศุข	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	ศ.(เกียรติคุณ)ประดิษฐ์	เจริญไทยทวี	*อนุกรรมการ*
๓	นายสุทิน	นพเกตุ	*อนุกรรมการ*
๔	นายสุรสีห์	โกศลนาวิน	*อนุกรรมการ*
๕	นางสาวอาภร	วงษ์สังข์	*อนุกรรมการ*
๖	นางสาวสุภรณ์	ปรัชาอนันต์	*เลขานุการ*
๗	นายอภิสิทธิ์	พันธ์วิไล	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการการศึกษาและการพัฒนา

๑	คุณหญิงอัมพร	มีศุข	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายเกียรติชัย	พงษ์พาณิชย์	*อนุกรรมการ*
๓	นางสาวจิรพรรณ	ปุณเกษม	*อนุกรรมการ*
๔	นางฉันทนา	บรรพศิริโชติ	*อนุกรรมการ*
๕	นางบรรณโศภิษฐ์	เมฆวิชัย	*อนุกรรมการ*
๖	นายสมพงษ์	จิตระดับ	*อนุกรรมการ*
๗	นายสุวัฒน์	เงินฉ่ำ	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวสุภรณ์	ปรีชาอนันต์	*เลขานุการ*
๙	นางสาวจิราพร	อาจเจริญ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

๑	คุณหญิงอัมพร	มีศุข	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายชูพินิจ	เกษมณี	*อนุกรรมการ*
๓	นายกานต์	เสริมชัยวงศ์	*อนุกรรมการ*
๔	นางพันธุ์ทิพย์	กาญจนะจิตรา สายสุนทร	*อนุกรรมการ*
๕	นายภิญโญ	วีระสุขสวัสดิ์	*อนุกรรมการ*
๖	นายปริญญา	อุดมทรัพย์	*อนุกรรมการ*
๗	นายวีระวัฒน์	ตันปิชาติ	*อนุกรรมการ*
๘	นางรัชนี	ธงไชย	*อนุกรรมการ*
๙	นางพจนาถ	อินทรมานนท์	*อนุกรรมการ*
๑๐	นางนฤมล	อรุโณทัย	*อนุกรรมการ*
๑๑	นายเอกชัย	ปิ่นแก้ว	*เลขานุการ*
๑๒	นางสาวชุลีพร	เดชขำ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๓	นางสาวนิรมล	เชื้อไทย	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย

๑	นายบรรเจิด	สิงคะเนติ	*ที่ปรึกษา*
๒	นางสาวนาลินี	ศรีกสิกุล	*ที่ปรึกษา*
๓	นางสาวอาภร	วงษ์สังข์	*ประธานอนุกรรมการ*
๔	นายบัณฑร	อ่อนดำ	*อนุกรรมการ*
๕	นางบรรณโศภิษฐ์	เมฆวิชัย	*อนุกรรมการ*
๖	นายสุทธิพงษ์	ลายทิพย์	*อนุกรรมการ*
๗	นางสมศรี	สายทอง	*อนุกรรมการ*
๘	นายสุทิน	บรมเจต	*อนุกรรมการ*
๙	นางสาววราภรณ์	เอี่ยมวิจารณ์	*อนุกรรมการ*
๑๐	นางสาวน้ำผึ้ง	คณาฤทธิ์	*อนุกรรมการ*
๑๑	นางสาวกชามาศ	ฐาปนโสภณ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการสิทธิแรงงาน

๑	นายแล	ดิลกวิทยรัตน์	*ที่ปรึกษา*
๒	ศ.(เกียรติคุณ)ประดิษฐ์	เจริญไทยทวี	*ประธานอนุกรรมการ*
๓	นางสุนี	ไชยรส	*อนุกรรมการ*
๔	นางมาลี	พฤกษ์พงศาวลี	*อนุกรรมการ*
๕	นายชฤทธิ์	มีสิทธิ์	*อนุกรรมการ*
๖	นายตุลา	ปัจฉิมเวช	*อนุกรรมการ*
๗	นายบัญญัติ	กลั่นสุวรรณ	*อนุกรรมการ*
๘	นายบัณฑิตย์	ธนชัยเศรษฐวุฒิ	*อนุกรรมการ*
๙	นายอัญญะรัฐ	เอ่งฉ้วน	*เลขานุการ*
๑๐	นางภัทรานิษฐ์	เหมวนิช	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการต่อต้านการค้ามนุษย์

๑	นายสุรสีห์	โกศลนาวิน	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นางสาววาสนา	เก้านพรัตน์	*อนุกรรมการ*
๓	นายกมล	กมลตระกูล	*อนุกรรมการ*
๔	นายพงศ์จรัส	รวยร่ำ	*อนุกรรมการ*
๕	นายกษิต	ภิรมย์	*อนุกรรมการ*
๖	นายศิโรช	อังสุวัฒนะ	*อนุกรรมการ*
๗	นายจงรักษ์	กิตติวรการ	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวนพวรรณ	สุขเจริญ	*เลขานุการ*
๙	นายจรัล	พากเพียร	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิเด็กและเยาวชน

๑	นางสาวศรีสว่าง	พั่ววงศ์แพทย์	*ที่ปรึกษา*
๒	นางสาวนัยนา	สุภาพึ่ง	*ประธานอนุกรรมการ*
๓	นางทิชา	ณ นคร	*อนุกรรมการ*
๔	นายณัฐวุฒิ	บัวประทุม	*อนุกรรมการ*
๕	นางสาวเข็มพร	วิรุณราพันธ์	*อนุกรรมการ*
๖	นายสมชาย	เจริญอำนวยสุข	*อนุกรรมการ*
๗	แพทย์หญิงจิราภรณ์	ประเสริฐวิทย์	*อนุกรรมการ*
๘	นางวัลลภา	นีละไพจิตร	*อนุกรรมการ*
๙	นายพิชญ์	รอดแสวง	*เลขานุการ*
๑๐	นางสาววัลลภา	ศารทประภา	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา

๑	นายสุทิน	นพเกตุ	*ที่ปรึกษา*
๒	นายเสน่ห์	จามริก	*ประธานอนุกรรมการ*
๓	นายสมบูรณ์	เสงี่ยมบุตร	*อนุกรรมการ*
๔	พ.ต.อ.สัญญา	บัวเจริญ	*อนุกรรมการ*
๕	พ.ต.ท.พิชิต	พิทักษ์โลหพิตร	*อนุกรรมการ*
๖	นางสาวศรีประภา	เพชรมีศรี	*อนุกรรมการ*
๗	นางสาวเบญจรัตน์	แซ่ฉั่ว	*อนุกรรมการ*
๘	ศ.(เกียรติคุณ) นายแพทย์ประมวล	วีรุตมเสน	*อนุกรรมการ*
๙	นายบุญแทน	ตันสุเทพวีรวงศ์	*อนุกรรมการ*
๑๐	นางสาวดุริยา	อมตวิวัฒน์	*อนุกรรมการ*
๑๑	รศ.ดร.วไล	ณ ป้อมเพชร	*อนุกรรมการ*
๑๒	นางสาวรตญา	กอบศิริกาญจน์	*เลขานุการ*
๑๓	นางจามรี	ม่วงพัฒน์	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๑	คุณหญิงอัมพร	มีศุข	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายกล้า	สมตระกูล	*อนุกรรมการ*
๓	นางจุรี	วิจิตรวาทการ	*อนุกรรมการ*
๔	นายประพจน์	เภตราภาศ	*อนุกรรมการ*
๕	นายบัณฑร	อ่อนดำ	*อนุกรรมการ*
๖	นายมนตรี	เภกะนันทน์	*อนุกรรมการ*
๗	นางอมรา	พงศาพิชญ์	*อนุกรรมการ*
๘	นางสุพัฒตรา	ลิมปะพันธุ์	*เลขานุการ*
๙	นายลือศักดิ์	ปรัชญาธนกุล	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านสุขภาพอนามัย และผู้สูงอายุ ผู้พิการ

๑	ศ.(เกียรติคุณ)ประดิษฐ์	เจริญไทยทวี	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายกำแหง	จาตุรจินดา	*อนุกรรมการ*
๓	นางสาวจันทิมา	ธนาสว่างกุล	*อนุกรรมการ*
๔	นายณวัฒน์	ศรีปัดถา	*อนุกรรมการ*
๕	นายวิชัย	จรรยาทิพย์กุล	*อนุกรรมการ*
๖	นายสำเริง	วิระชะนัง	*อนุกรรมการ*
๗	นายอำนาจ	กุสลานันท์	*อนุกรรมการ*
๘	นายคมสรรค์	เมธีกุล	*เลขานุการ*
๙	นางไขนภา	ไวทยกุล	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาค

๑	นางสาวนัยนา	สุภาพึ่ง	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นางสาวศิริวรรณ	ว่องเกียรติไพศาล	*อนุกรรมการ*
๓	นางสาวณัฐยา	บุญภักดี	*อนุกรรมการ*
๔	นายรัษฎา	มนูรัษฎา	*อนุกรรมการ*
๕	นางวณี บางประภา	ธิติประเสริฐ	*อนุกรรมการ*
๖	นายศราวุฒิ	ประทุมราช	*อน-มการ*
๗	นางอุษา	เลิศศรีสันทัด	*อนุกรรมการ*
๘	นายบริพัตร	จุฑานิธิ	*เลขานุการ*
๙	นางสาวกิติพร	บุญอ่ำ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

ด้านประสานงานฐานทรัพยากร

คณะอนุกรรมการประสานงานฐานทรัพยากร

๑	นายเสน่ห์	จามริก	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายวสันต์	พานิช	*รองประธาน*
๓	นางสุนี	ไชยรส	*อนุกรรมการ*
๔	นายบัณฑูร	เศรษฐศิโรตม์	*อนุกรรมการ*
๕	นางปาริชาติ	ศิวะรักษ์	*อนุกรรมการ*
๖	นายวิสุทธิ์	ใบไม้	*อนุกรรมการ*
๗	นายสมศักดิ์	สุขวงศ์	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวเจษฎา	ไชยคุปต์	*เลขานุการ*
๙	นายโรจน์	จินตมาศ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า

๑	นางสุนี	ไชยรส	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายบารมี	ชัยรัตน์	*รองประธาน*
๓	นายประเสริฐ	แรงกล้า	*อนุกรรมการ*
๔	นายจักรพงศ์	ธนวรพงศ์	*อนุกรรมการ*
๕	นางสาวรัชดา	ฉายสวัสดิ์	*อนุกรรมการ*
๖	นางสาวศยามล	ไกยูรวงศ์	*อนุกรรมการ*
๗	นายอิทธิพล	ศรีเสาวลักษณ์	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวลดาพร	เผ่าเหลืองทอง	*เลขานุการ*
๙	นางดวงสมร	หมอกแก้ว	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านพลังงานและอุตสาหกรรม

๑	นายจรัล	ดิษฐาอภิชัย	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นางปาริชาติ	ศิวะรักษ์	*รองประธาน*
๓	นายวิพล	กิตติทัศนาสรชัย	*อนุกรรมการ*
๔	นายศุภกิจ	นันทะวรการ	*อนุกรรมการ*
๕	นางสาวสุกรานต์	โรจนไพรวงศ์	*อนุกรรมการ*
๖	นายสุรชัย	ตรงงาม	*อนุกรรมการ*
๗	นางสาวอาภา	หวังเกียรติ	*อนุกรรมการ*
๘	นายสุพจน์	เวชมุข	*เลขานุการ*
๙	นายภพธรรม	สุนันธรรม	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำ ชายฝั่ง และแร่

๑	นายวสันต์	พานิช	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นางรตยา	จันทรเทียร	*รองประธาน*
๓	นายชาญวิทย์	อร่ามฤทธิ์	*อนุกรรมการ*
๔	นายบรรจง	นะแส	*อนุกรรมการ*
๕	นางภินันทน์	โชติรสเศรณี	*อนุกรรมการ*
๖	นายศศิน	เฉลิมลาภ	*อนุกรรมการ*
๗	นายสุรชัย	ตรงงาม	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาว ส.รัตนมณี	พลกล้า	*อนุกรรมการ*
๙	นายศุภิชัย	ตั้งใจตรง	*อนุกรรมการ*
๑๐	นายขรรค์ชัย	คงเสน่ห์	*เลขานุการ*
๑๒	นางอมรรัตน์	จุฑานิธิ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๓	นายอภิสิทธิ์	พันธ์วิไล	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า (ชุดที่ ๒)

๑	นางสุนี	ไชยรส	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายบารมี	ชัยรัตน์	*อนุกรรมการ*
๓	นายพรชัย	ตันติวิทยาพิทักษ์	*อนุกรรมการ*
๔	นายชัยพันธุ์	ประภาสะวัต	*อนุกรรมการ*
๕	นายสุรพล	สงฆ์รักษ์	*อนุกรรมการ*
๖	นางสาวอมรรัตน์	เกรียงขจร	*อนุกรรมการ*
๗	นางสาวชนกาญจน์	พันธุเดิมวงศ์	*อนุกรรมการ*
๘	นายพุทธพล	มงคลวรวรรณ	*อนุกรรมการ*
๙	นางสาวนิตยา	กิจติเวชกุล	*อนุกรรมการ*
๑๐	นายสมเกียรติ	ประชุมรัตน์	*อนุกรรมการ*
๑๑	นายจักรพงศ์	ธนวรพงศ์	*อนุกรรมการ*
๑๒	นางสาวอังคณา	สังข์ทอง	*เลขานุการ*
๑๓	นายสงบ	นามวิชัย	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการด้านทรัพยากรชีวภาพและทรัพย์สินทางปัญญา

๑	นายวิสุทธิ์	ใบไม้	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นางสุนี	ไชยรส	*รองประธาน*
๓	นายกฤษฎา	บุญชัย	*อนุกรรมการ*
๔	นายเจษฎ์	โทณะวณิก	*อนุกรรมการ*
๕	นายบัณฑูร	เศรษฐศิโรตม์	*อนุกรรมการ*
๖	นายวิฑูรย์	เลี่ยนจำรูญ	*อนุกรรมการ*
๗	นายวันชัย	ตันติวิทยาพิทักษ์	*อนุกรรมการ*
๘	นายวรพจน์	พวงสุวรรณ	*เลขานุการ*
๙	นายโรจน์	จินตมาศ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาตรวจสอบ
การจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย - สหรัฐอเมริกา

๑	นายเสน่ห์	จามริก	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายวสันต์	พานิช	*อนุกรรมการ*
๓	นายสุรสีห์	โกศลนาวิน	*อนุกรรมการ*
๔	นายเกียรติชัย	พงษ์พาณิชย์	*อนุกรรมการ*
๕	รศ.ดร.จิราพร	ลิ้มปานานนท์	*อนุกรรมการ*
๖	รศ.ดร.ลาวัณย์	ถนัดศิลปกุล	*อนุกรรมการ*
๗	รศ.มณิศรี	พันธุลาภ	*อนุกรรมการ*
๘	รศ.ดร.สมบูรณ์	ศิริประชัย	*อนุกรรมการ*
๙	นายบัณฑูร	เศรษฐศิโรตม์	*อนุกรรมการ*
๑๐	นางสาววารุณี	เจนาคม	*เลขานุการ*
๑๑	นางภิรมย์	ศรีประเสริฐ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๒	นางสาววัลลภา	ศารทประภา	*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๓	นางสาวบังอร	จงเลิศตระกูล	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อตรวจสอบ
กรณีการหลุดรอดและแพร่กระจายของ
มะละกอดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) ในสิ่งแวดล้อม

๑	นายวสันต์	พานิช	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นายเจริญ	คัมภีรภาพ	*อนุกรรมการ*
๓	ดร.เจษฎ์	โทณะวณิก	*อนุกรรมการ*
๔	นายบัณฑูร	เศรษฐ์ศิโรตม์	*อนุกรรมการ*
๕	นายวิฑูรย์	เลี่ยนจำรูญ	*อนุกรรมการ*
๖	ผศ.ดร.สุณี	เกิดบัณฑิต	*อนุกรรมการ*
๗	ผศ.ดร.สุรวิช	วรรณไกรโรจน์	*อนุกรรมการ*
๘	นายวรพจน์	พวงสุวรรณ	*เลขานุการ*
๙	นางอมรรัตน์	จุฑานิธิ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

ด้านอื่นๆ

คณะอนุกรรมการพิจารณาการรับรององค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน

๑	ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัล	ดิษฐาอภิชัย	*รองประธาน*
๒	นางสาวนัยนา	สุภาพึ่ง	*อนุกรรมการ*
๓	นายทองใบ	ทองเปาด์	*อนุกรรมการ*
๔	นายบัณฑร	อ่อนดำ	*อนุกรรมการ*
๕	นายสมชาย	หอมลออ	*อนุกรรมการ*
๖	นางเรวดี	ประเสริฐเจริญสุข	*อนุกรรมการ*
๗	นางสาวพรรณทิพย์	เพชรมาก	*อนุกรรมการ*
๘	นางจินตนา	ณ ระนอง	*เลขานุการ*
๙	นางนภัทร	รัชตะวรรณ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

๑	ศ.เสน่ห์	จามริก	*ที่ปรึกษา*
๒	คุณหญิงอัมพร	มีศุข	*ประธานอนุกรรมการ*
๓	ศ.(เกียรติคุณ)ประดิษฐ์	เจริญไทยทวี	*อนุกรรมการ*
๔	นายวิทิต	มันตาภรณ์	*อนุกรรมการ*
๕	นางสาวศรีประภา	เพชรมีศรี	*อนุกรรมการ*
๖	อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ		*อนุกรรมการ*
๗	อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ		*อนุกรรมการ*
๘	ผู้อำนวยการองค์การนิรโทษกรรมสากล ประเทศไทย		*อนุกรรมการ*
๙	นายประนูญ	สุวรรณภักดี	*เลขานุการ*
๑๐	นางสาวอัจฉรา	ฉายากุล	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาและจัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

๑	ศ.เสน่ห์	จามริก	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	นางสุนี	ไชยรส	*รองประธาน*
๓	นายเจริญ	คัมภีรภาพ	*อนุกรรมการ*
๔	ศ.ดร.ดิเรก	ปัทมสิริวัฒน์	*อนุกรรมการ*
๕	นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้แทน		*อนุกรรมการ*
๖	นายบัณฑูร	เศรษฐศิโรตม์	*อนุกรรมการ*
๗	นายพราวุฒิ	ไวรวัจนกุล	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาววารุณี	เจนาคม	*เลขานุการ*
๙	นางภิรมย์	ศรีประเสริฐ	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

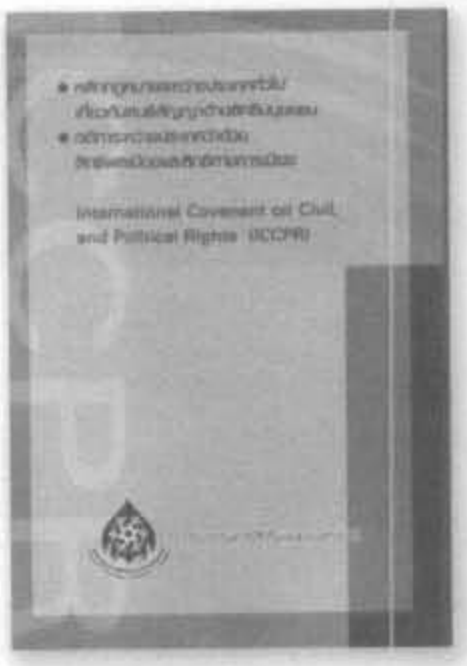
คณะอนุกรรมการพิจารณายกร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (ฉบับที่...) พ.ศ. ....

๑	นายวสันต์	พานิช	*ประธานอนุกรรมการ*
๒	ศ.(เกียรติคุณ)ประดิษฐ์	เจริญไทยทวี	*อนุกรรมการ*
๓	นางสุนี	ไชยรส	*อนุกรรมการ*
๔	พล.ต.อ.วสิษฐ์	เดชกุญชร	*อนุกรรมการ*
๕	นายกสภาทนายความ หรือผู้แทน		*อนุกรรมการ*
๖	นายชาญเชาว์	ไชยานุกิจ	*อนุกรรมการ*
๗	นางเรืองรวี	เกตุผล	*อนุกรรมการ*
๘	นายเกษม	นาชัยเวียง	*อนุกรรมการ*
๙	เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ		*อนุกรรมการ*
๑๐	รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นายประนูญ สุวรรณภักดี)		*เลขานุการ*
๑๑	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและนิติธรรม		*ผู้ช่วยเลขานุการ*
๑๒	ผู้อำนวยการกลุ่มงานช่วยอำนวยการ		*ผู้ช่วยเลขานุการ*

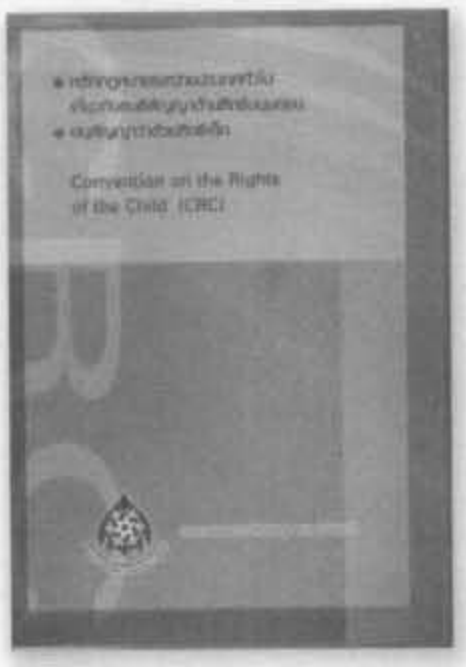
คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาแนวทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

๑	นายกฤษฎา	บุญชัย	*ที่ปรึกษา*
๒	ศ.เสน่ห์	จามริก	*ประธานอนุกรรมการ*
๓	นายสุรสีห์	โกศลนาวิน	*รองประธาน*
๔	นางสาวเต็มดวง	ตรีธัญญพงศ์	*อนุกรรมการ*
๕	นายทรงพล	เจตนาวณิชย์	*อนุกรรมการ*
๖	นายนพดล	แก้วสุพัฒน์	*อนุกรรมการ*
๗	นายวิฑูรย์	เลี่ยนจำรูญ	*อนุกรรมการ*
๘	นางสาวศยามล	ไกยูรวงศ์	*อนุกรรมการ*
๙	รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นายประนูญ สุวรรณภักดี)		*เลขานุการ*
๑๐	นางสาวนิรมล	เชื้อไทย	*ผู้ช่วยเลขานุการ*

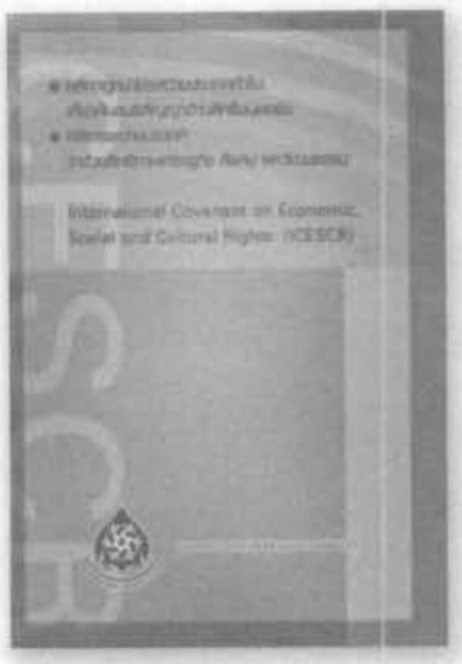
หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป เกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน

กติการะหว่างประเทศว่าด้วย
สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

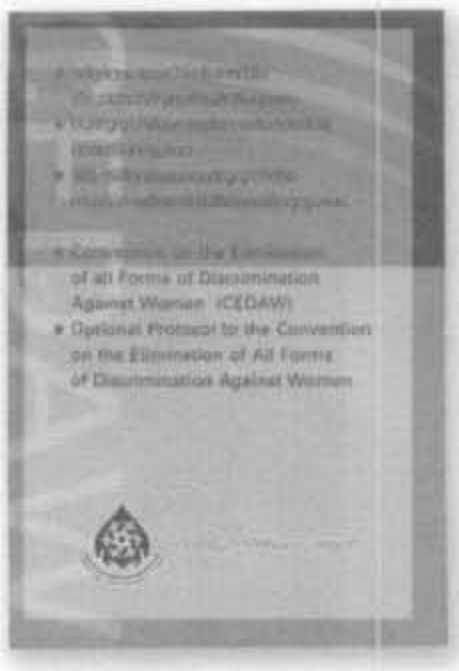
อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

กติการะหว่างประเทศว่าด้วย
สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัด
การเลือกประติบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกประติบัติ
ต่อสตรีในทุกรูปแบบ
พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วย
การขจัดการเลือกประติบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติ
หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ

กสม. แนะนำหนังสือ

สรุปข้อสังเกต
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งสหประชาชาติ
ต่อรายงานสถานการณ์
สิทธิพลเมือง
และสิทธิทางการเมือง
ฉบับแรกของประเทศไทย

แนวทางปฏิบัติและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
สิทธิเกี่ยวกับน้ำ

สรุปข้อสังเกตคณะกรรมการว่าด้วย
สิทธิเด็ก (UN)

พลังผู้หญิง
: ทางออกวิกฤตการเมืองไทย
(คณะอนุกรรมการส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาค)

สิทธิความเป็นคนของผู้หญิง
: พันธกรณีระหว่างประเทศกฎหมาย
และข้อถกเถียง
(คณะอนุกรรมการส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาค)

สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์
หัวใจสำคัญของสุขภาพผู้หญิง
(คณะอนุกรรมการส่งเสริมโอกาส
และความเสมอภาค)

สิทธิมนุษยชนของบุคคลที่มี
ความหลากหลายทางเพศ

ย้อนรอยสิทธิ
ความเป็นคนของ ผู้หญิง

ผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน ๒๕๔๑

หลักการยอกยาการ์ตา
ว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ แนวทางสร้างหลักประกันคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้ก้าวไปสู่ความเสมอภาคและเคารพสิทธิทางเพศ

คู่มือปกป้องสิทธิเสรีภาพ
เรื่องจริงที่กรรมการสิทธิฯ เล่ม ๑
เมื่อ "ฉัน" ถูกละเมิดสิทธิ
การต่อสู้เพื่อสิทธิจากเกิดจนถึงตาย
เล่าโดย สุนี ไชยรส

๒๑ นักต่อสู้ เพื่อสิทธิมนุษยชน
สืบสานเจตนารมณ์และจิตใจกล้าหาญ

สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย
โดย ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก
คุณหญิงอัมพร มีศุข

สรุปงานวิจัยเรื่อง
แนวทางการสร้างสันติภาพ
ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
ในมุมมองของผู้ได้รับผลกระทบ
จากความรุนแรง

กรณีศึกษาเรื่อง
การละเมิดสิทธิแรงงานด้านการรวมตัว
และการเจรจาต่อรองร่วม

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ
ตามคำขอของประธานสภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เสนอรายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา
กรณี ความรุนแรงอันเนื่องมาจาก
โครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย

รายงานการวิจัยเรื่อง
การได้รับสิทธิในการบริการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐ
(คณะอนุกรรมการการศึกษาและพัฒนา)

ข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อรัฐบาล
กรณี โครงการโรงไฟฟ้า พลังงานความร้อน
จากถ่านหิน หินกรูด-บ่อนอก และ
โครงการท่อส่งก๊าซ และโรงงานแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย

ชุมชนป่าย
กับกระบวนการสร้างวาทกรรมการพัฒนา
และการกำหนดชะตากรรมของตนเอง
ในแนวทางสิทธิมนุษยชน
(คณะอนุกรรมการการศึกษาและการพัฒนา)

รายงานการศึกษาองค์ความรู้
เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์
กรณีศึกษา "สบยอน"
(คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์)

อยู่เย็น เป็นสิทธิ
คู่มือชาวบ้านด้านสิทธิที่อยู่อาศัย

สิทธิมนุษยชน
สิทธิความเป็น "คน" และ "ชุมชน"

กรณีศึกษา :
การจัดการความขัดแย้งการใช้ประโยชน์
พื้นที่ป่าต้นน้ำ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
(คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า)

รายงานการศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการ
กรณี ปัญหาเหมืองแร่ เพื่อกำหนดข้อเสนอนโยบาย
(คณะอนุกรรมการเพื่อการศึกษาและตรวจสอบ กรณีปัญหาเหมืองแร่)

สถานการณ์
ด้านสิทธิชุมชนกับฐานทรัพยากร
ในสถานการณ์สากล
ปี พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๔๘

รายงานสถานการณ์
การละเมิดสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า
ปี ๒๕๔๕-๒๕๔๘
(คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า)

กระบวนการต่อสู้
เพื่อรักษาทรัพยากรชุมชน

รายงานการศึกษา เรื่อง
การต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิและทรัพยากรของชุมชน
กรณี โครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย คลองด่าน

เสียงจากประชาชน
การต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดิน
กรณีร้องเรียน ๒๕๔๕-๒๕๕๐
และบทเรียนการตรวจสอบของ
คณะอนุกรรมการสิทธิ
ในการจัดการที่ดินและป่า

เสียงจากประชาชน
การต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดิน
กรณีร้องเรียน ๒๕๔๕-๒๕๕๐
"ที่ดินสาธารณะและที่ราชพัสดุ"

เสียงจากประชาชน
การต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดิน
กรณีร้องเรียน ๒๕๔๕-๒๕๕๐
"ที่ดินเอกชน"

เสียงจากประชาชน
การต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดิน
กรณีร้องเรียน ๒๕๔๕-๒๕๕๐
"ที่ดินในเขตป่าและสิทธิชุมชน
ในการจัดการที่ดินและป่า"

เสียงจากประชาชน
การต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดิน
กรณีร้องเรียน ๒๕๔๕-๒๕๕๐
"การจัดการสวนป่าของรัฐและเอกชน"

รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประจำปี ๒๕๔๔-๒๕๔๗

ประจำปี ๒๕๔๘

ประจำปี ๒๕๔๙

รายงานผลการปฏิบัติงาน
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประจำปี ๒๕๔๖

ประจำปี ๒๕๔๗

ประจำปี ๒๕๔๘

ประจำปี ๒๕๔๙

คณะผู้จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ๒๕๔๐
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สุนี	ไชยรส	ประนูญ	สุวรรณภักดี
วารุณี	เจนาคม	เจษฎา	ไชยคุปต์
อัจฉรา	ฉายากุล	ภิรมย์	ศรีประเสริฐ
พิชญ์	รอดแสวง	เกศริน	เตียวสกุล
บังอร	จงเลิศตระกูล	แววตา	สุขวาณิชวิชัย
วิภา	แก้วสังข์ทอง	นรอรรจน์	สุนทรพุกก์
เนา	บัวหอม	ประพาส	สาริกานนท์

ปกและรูปเล่ม : กัญวรา สุรธรา kanwarasurathra@yahoo.co.th
พิมพ์ : หจก. มิราเคิล ครีเอชั่น อินเตอร์ พริ้นท์
๒๓/๔๙๙ ถนนนวมินทร์ แขวงคันนายาว กรุงเทพฯ
โทร. ๐ ๒๙๔๔ ๙๕๑๑

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔๒๒ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

ตู้ ป.ณ. ๔๐๐ ปณจ. รองเมือง ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๒๑๙ ๒๙๘๐-๑

โทรสาร : ๐ ๒๒๑๙ ๒๙๗๒

Website : www.nhrc.or.th

E-mail : report@nhrc.or.th

โทรเพื่อการร้องเรียน : ๑๓๗๗

E-mail เพื่อการร้องเรียน : help@nhrc.or.th